teatrul

PII
0584

2
1960

PIA 341/2

S U M A R

Pag.

POVESTE DIN IRKUTSK
Piesă în două părţi
de A. ARBUZOV 1

T. Zamfir ÎN ÎNTÎMPINAREA REPERTORIULUI VIITOAREI STAGIUNI 38
M. Alexandrescu ROADELE MUNCII COLECTIVE 40
Florian Nicolau PUNCTE DE REPER ÎN ACTIVITATEA DE DOCUMENTARE A SECRETARILOR LITERARI 45
* * * ÎN VIZITĂ LA OAMENII DE TEATRU SOVIETICI... De vorbă cu regizorul D. D. Neleanu 47

PORTRETE ŞI MĂRTURII

M. Radnev AURA BUZESCU 52

PROBLEME ŞI CĂI ALE EFICIENŢEI ARTISTICE

I. Anisimova-Vulf EDUCÎND VIITORII ACTORI 59

CRONICA

Fl. Potra PROSPEŢIMEA LUI CEHOV 62
Mira Iosif UN PORTRET MEMORABIL 65
B. T. Rîpeanu COLABORARE NEÎMPLINITĂ 68
Ion Cazaban DE CE NUMAI COMEDIA? 71
Eugen Nicoară ARMONIA ÎNTRE REGIZOR ŞI INTERPRET 73
I. Rusu ÎNTRE AUTENTIC ŞI LIPSA DE FIRESC 74
Al. Popovici PROLOG LA UN TEATRU PENTRU COPII 76
Ion Chereji ÎN SPIRIT POPULAR 78
Mihai Crişan CALITĂŢI NEVALORIFICATE 80

URMĂRIND VIAŢA SPECTACOLELOR 81

TEATRUL DE PĂPUŞI 85

TEATRUL DE AMATORI

Lucia Demetrius MAI MULTE PIESE SCURTE PENTRU ARTIŞTII AMATORI . . 88
Florian Stănescu TEATRUL POPULAR DE AMATORI DIN RĂDĂUŢI 89

ÎNSEMNĂRI 90

MERIDIANE

Ossia Trilling AL DOILEA FESTIVAL INTERNAŢIONAL DE TEATRU DE LA DUBLIN 93
* * * TEATRUL CEHOSLOVAC ÎN 1960 95

CĂRŢI-REVISTE 96

Desene de Silvan

PII 0584

teatrul

Februarie
2
1960
(Anul V)

REVISTA LUNARĂ EDITATĂ DE MINISTERUL INVAȚAMINTULUI ȘI CULTURII
ȘI DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.P.R.

POVESTE DIN IRKUTSK

PIESĂ ÎN DOUĂ PĂRȚI

de A. ARBUZOV
În romînește de EMMA BENIUC

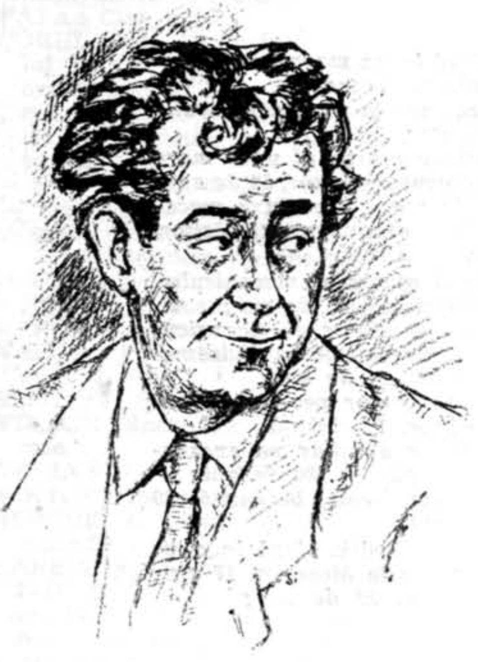

Cunoscut spectatorilor noștri de teatru, dramaturgul sovietic Alexei Arbuzov este creatorul unor caractere dramatice menite să ilustreze psihologia oamenilor din „cea de a doua jumătate a secolului XX". Expresia îi aparține scriitorului însuși, și ea ne sugerează universul spiritual superior, propriu oamenilor contemporani din societatea comunistă. Formarea acestor oameni, marcarea momentului de răspîntie care desparte tinerețea lor de maturitate, dezvăluirea aspirațiilor lor celor mai înalte, ca și a căilor drepte ale vieții constituie tema de predilecție a dramaturgiei lui A. Arbuzov.

Începuturile activității sale de dramaturg le găsim în teatru. Actor și regizor, A. Arbuzov (și-a făcut debutul în 1923, pe scena Teatrului „Marîinski" din Leningrad, ca simplu figurant într-un balet) a activat în multe colective teatrale, stimulîndu-le, organizîndu-le, în perioada primului cincinal. Tot atunci a început să scrie mici scenete agitatorice, pe care le regiza și interpreta totodată pentru „trenul agitatoric" care străbătea regiunea Moscovei în munca politică închinată colectivizării agriculturii. Prima piesă care deschide ciclul dramaturgiei sale a fost *Clasa* — dedicată „clasei în atac", care a instaurat puterea muncitorilor și țăranilor. I-au urmat apoi, în decurs de aproape trei decenii: *Șase iubiri*, *Cale*

PIA344/2

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE ISTORIA ARTEI

lungă, Tania, Ani de pribegie, Căsuța de la marginea orașului, Orașul visurilor noastre — și acum de curînd, *Ceasul al 12-lea* și *Poveste din Irkutsk* (aceasta din urmă în recentă premieră la teatrele „Vahtangov“ și „Maiakovski“ din Moscova).

Activist în mișcarea teatrală de amatori, secretar literar la Primul Teatru Colhoznic, conducător al unui colectiv teatral de front, organizator al unor studiouri experimentale, A. Arbuzov și-a împletit necontenit munca creatoare cu activitatea practică în jurul scenei, considerînd participarea dramaturgului la viața teatrului ca o condiție fundamentală pentru eficiența și valoarea scrisului său.

Piesa *Poveste din Irkutsk*, pe care o prezentăm cititorilor noștri în traducerea Emmei Beniuc, este o vibrantă imagine dramatică a forței transformatoare a eticii comuniste. Îmbinînd soluții din teatrul antic (corul) cu formula liberă, modernă, a folosirii timpului și spațiului, într-un limbaj expresiv, original, propriu dramaturgiei sale, noua piesă a lui Arbuzov dezbate probleme fundamentale pentru definirea conștiinței comuniste. Eroii, tineri constructori ai hidrocentralei de pe rîul Angara, sînt simpli oameni sovietici. În traiul lor cotidian de muncă, de eroism, de fapte aparent banale, intervin întîmplările eterne ale vieții : dragostea, fericirea, moartea. Unghiul sub care sînt privite și rezolvate aceste veșnice probleme ale umanității aparține principiilor societății fără clase. Dragostea puternică, purificatoare, a lui Serghei pentru ușuratica Valia o va înălța sufletește, sentimentul solidarității cu oamenii din jur o va întări definitiv, ajutînd-o să trăiască după norme socialiste de viață.

PERSONAJELE

Corul	
Valia	*casieră la un magazin alimentar, 25 de ani ;*
Larisa	*vînzătoare la un magazin alimentar, 34 de ani ;*
Serdiuk Stepan Egorovici	*șeful de echipă al unui mare excavator pășitor, 51 de ani ;*
Serghei Serioghin	*șef de schimb, maistru mecanic al excavatorului pășitor, 26 de ani ;*
Viktor Boițov	*primul ajutor al mecanicului, electrician, 25 de ani ;*
Rodik	*al doilea ajutor al mecanicului, specializat în hidromecanică, 24 de ani ;*
Denis	*lăcătuș gresor pe excavatorul pășitor, 25 de ani ;*
Afanasi Lapcenko	*muncitor auxiliar pe excavatorul pășitor, 20 de ani ;*
Zinka	*soția lui Denis, betonistă, 20 de ani ;*
Maia	*sora lui Rodik, elevă în clasa a zecea la Moscova, 17 ani ;*
Niura	*ajustoare, 22 de ani ;*
Chefliul ;	
Fetița cu franzela ;	
Îngrijitoarea ;	
Primul tînăr ;	
Al doilea tînăr ;	
Anton	*un băiețaș de vreo 9—10 ani ;*
Lera	*prietena lui, de vreo 9 ani ;*
Un trecător.	

PARTEA ÎNTII

Pe un podium se află corul şi personajele dramei. Cum fiecare e cufundat în gîndurile sale, s-ar cădea ca toţi să fie aşezaţi la întîmplare, în atitudini variate şi cît mai fireşti.

Ar fi nimerit, bunăoară, ca cineva să atingă uşor, dus pe gînduri, coardele unei chitare, de parcă ar vrea să o acordeze. S-ar putea ca dintr-un colţ al scenei, eventual chiar din culise, să răzbată vag, în surdină, melodia unui cîntec de leagăn, care în cursul acţiunii se va auzi în repetate rînduri. E însă necesar ca această muzică să aibă un caracter cît mai spontan, mai natural.

Aşadar, toţi vor sta cîteva clipe în tăcere, duşi pe gînduri. Apoi vor începe să vorbească.

PRIMUL TÎNĂR : Să fie oare adevărat că omul, atunci cînd iubeşte, se îndreaptă şi înfloreşte ca o plantă la lumină ?

O FATĂ *(pe gînduri)* : Se întîmplă uneori.

AL DOILEA TÎNĂR *(o ia de mînă şi o priveşte)* : Şi nu s-ar putea întîmpla oare ca forţa dragostei mele să te schimbe atît de mult, încît să devii de nerecunoscut, să devii un om atît de minunat, încît nici eu însumi să nu te recunosc ?

FATA : Cine ştie ?...

CORUL : Iată ce s-a întîmplat pe malul rîului Angara, în apropiere de oraşul Irkutsk : Pe la mijlocul veacului al douăzecilea, prin părţile acelea se construia o uriaşă hidrocentrală...

— Şi acolo s-au întîlnit trei tineri.

— Veţi judeca singuri dacă tinerii aceştia erau buni sau răi, nu vrem să vă impunem părerea noastră, deoarece avem cea mai deplină încredere în judecata dumneavoastră.

— Povestea pe care o veţi auzi este...

VALIA : Povestea mea, însăşi viaţa mea.

SERGHEI : Şi a mea...

VIKTOR *(destul de brutal)* : Ba şi a mea.

VALIA : Mă cheamă Valia.

VIKTOR : Pe mine, Viktor.

SERGHEI *(îngîndurat)* : Iar mie îmi zicea Serghei.

LARISA *(punînd mîinile pe umerii Valiei)* : Eu sînt prietena ei, dar în această poveste nu-i vorba despre mine. Mă numesc Larisa... Din păcate, eu nu joc decît un rol secundar.

SERDIUK : Numele meu e Serdiuk. Am trecut de cincizeci de ani, şi asta nu-i nici o bucurie. *(După o clipă de gîndire.)* În această poveste au mai jucat un rol şi alţii, dar cu ei veţi face cunoştinţă mai tîrziu.

CORUL : Vom începe cu sfîrşitul acestei poveşti. E primăvară, plouă. Se înserează. Pe malul Angarei, Valia stă îngîndurată pe un mic debarcader de lemn şi se întreabă pe ce drum s-o apuce de acum înainte.

(Apare conturul unui mic debarcader de lemn, abia luminat de un felinar, lîngă care stă Valia îngîndurată.)

— Într-o clipă se va ivi şi Viktor.

— Într-adevăr... iată-l.

VIKTOR : Valia ! *(Apropiindu-se de ea.)* De ce stai în ploaie ?

VALIA : Ce are a face ? !... *(După o clipă de tăcere.)* Uite cum sclipesc luminile de-a lungul barajului... Tare-i frumos.

VIKTOR : Am auzit că în două săptămîni rîul Angara va fi stăvilit.

VALIA *(confirmă dînd din cap)* : Şi atunci, munca noastră s-a încheiat.

VIKTOR : Te duci acasă ?

VALIA : Da.

VIKTOR : Să te conduc ?

VALIA : Nu.

VIKTOR : De ce ?

VALIA : Nu-i nevoie.

VIKTOR : Ai să te uzi pînă la piele...

VALIA : Nu-i nici o nenorocire. *(Uitîndu-se la el.)* Vitenka... dragul meu... Îţi mulţumesc.

VIKTOR : Pentru ce ?

VALIA : Priveşte... *(Îi arată nişte bancnote pe care le ţine strîns în mînă.)*

VIKTOR : Salariul ?...

VALIA : Da, primul... *(Ochii i se umplu de lacrimi.)* De-ar putea să afle şi el... Cum s-ar mai bucura !

VIKTOR : Desigur...

VALIA *(lipindu-şi obrazul de mîna lui)* : Îţi mulţumesc.

VIKTOR *(cu duioşie)* : Ei, ce-ţi veni ?...

VALIA *(zîmbind pe neaşteptate)* : Ştii, am auzit că pe Volga, o fetişcană e şef de echipă pe un excavator păşitor. Crezi că e cu putinţă ?

VIKTOR : Cum să nu !

VALIA : Vai !...

VIKTOR : Ce-i cu tine ?

VALIA *(zîmbind)* : Mi s-a prelins o picătură de ploaie pe spinare.

VIKTOR : Se spune că excavatorul nostru va fi trimis la Bratsk... Tu n-ai auzit ?

VALIA *(brusc grăbită)* : Ei, am plecat... Trebuie să mă duc la creşă să-mi iau copiii.

VIKTOR : Valenka...

VALIA : Nu... să nu-mi spui nimic.

VIKTOR : Niciodată ?

VALIA : La revedere !... *(O ia la fugă.)*

VIKTOR :Şi aşa, a luat-o la fugă, fericită, cu ochii scăldaţi în lacrimi, lăsîndu-mă singur.

CORUL : O iubeşti foarte mult ?

VIKTOR *(îngîndurat)* : Nici eu nu-mi dau prea bine seama de unde mi se trage nenorocirea asta...

CORUL : Nenorocire ? Poate, dimpotrivă, fericire !

VIKTOR : Mai ştii ?... Oricum, azi nu mai semăn cîtuşi de puţin cu zevzecul de Vitia Boiţov de pe vremuri.

CORUL : Pesemne, totul a început acum doi ani, în seara aceea cînd te-ai dus împreună cu Serghei la băcănioara unde lucra Valia... Mai ţii minte prăvălioara aceea de lîngă baraca unde locuiaţi voi pe atunci ?

— Iată şi mica băcănie de pe deal, la doi paşi de şantier.

— Iat-o şi pe Valia, care pe atunci era casieriţă acolo.

— Uite-o şi pe colega ei, pe prietena ei Larisa. E ora şapte seara, aşadar ziua lor de muncă s-a încheiat.

VIKTOR : În timpul acesta, Serghei şi cu mine luam masa la cantină şi aveam de gînd ca după aceea să pornim într-acolo.

CORUL : Aşa a fost... Voi încă nu sosiserăţi.

(Pe scenă nu rămîn decît Valia şi Larisa, care închid magazinul. Cerul e senin şi soarele coboară spre asfinţit.)

VALIA : Ce tîrziu se înserează acum. Nu-i aşa, Larisa ?

LARISA : Dacă-i primăvară ! Of, prea-s mici şi belciugele astea, e un chin să vîri lacătul prin ele.

VALIA : Bate şi tu cu o bucată de lemn în lacăt. Stai, lasă-mă pe mine... *(Izbeşte de cîteva ori cu un lemn în lăcat.)* Ei, ai văzut ?

LARISA : Bravo ţie !

VALIA *(uitîndu-se împrejur)* : Ţi se umple inima de veselie cînd priveşti în jur. Tare mi-e dragă primăvara !

(Un chefliu se apropie grăbit de mica băcănie.)

CHEFLIUL : Ce vă grăbiţi, fetelor ? De ce închideţi prăvălia tocmai acum cînd voiam şi eu să-mi cumpăr o sticlă de votcă ?

LARISA : A trecut de ora şapte... te-ai trezit cam tîrziu, cetăţene.

CHEFLIUL *(dojenitor)* : Of, ce ţi-e şi cu femeile astea... *(După ce s-a gîndit o clipă.)* Ce să mă fac, fetelor, îmi crapă buza după un strop de votcă.

VALIA : N-ai auzit că magazinul e închis ?

CHEFLIUL : Nu cumva îţi închipui că ai de-a face cu un beţiv ? Te înşeli, fetiţo. De cinci luni n-am luat un strop în gură, tocmai de la Anul Nou.

VALIA : Şi acum vrei să-ţi scoţi pîrleala ?

CHEFLIUL : Se înţelege. Azi am primit veste tocmai din oraşul Zlatoust că mi-a născut nevasta un fecior. Ei, fetelor, cum sărbătorim fericitul eveniment ?

VALIA : Hai să dansăm ! *(Începe să cînte şi îl învîrteşte de cîteva ori ca şi cum ar dansa.)* Şi acum, fericitule tată, la culcare !

CHEFLIUL : Ia spune, casieriţo, cum te cheamă ?

VALIA : Valentina...

CHEFLIUL : Îţi mulţumesc, Valecika. Îţi mulţumesc... din toată inima. Îţi dai tu seama ce sărbătoare e astăzi pentru mine ?! Ei !... Haideţi să tragem un chef de pomină la Irkutsk !

VALIA *(începe din nou să fredoneze şi îl mai învîrteşte de cîteva ori)* : Şi cu asta, basta ! Hai, nu mai face pe grozavul, un pui de somn o să-ţi prindă mai bine decît un chef.

CHEFLIUL : Îţi mulţumesc, Valecika, mai ales în numele nevestei mele. *(Dă să plece, dar se întoarce.)* Numai de n-aş avea ghinionul să mă întîlnesc cu cineva pe drum, că de... atunci tot o fac lată !... *(Pleacă.)*

LARISA : De ce te ţii de şotii ?

VALIA : Mai întrebi ? Fiindcă sînt veselă, iată de ce... Mă bucur că s-a mai născut un băiat pe lume. *(Rîzînd cu hohote.)* Cum să nu-ţi pară bine de aşa ceva ?

(Apare Serghei cu Viktor.)

VIKTOR : Bună seara, fetelor... Cum, aţi şi închis magazinul universal ?

VALIA : Ia nu ne mai lua în rîs !... *(Imitîndu-l.)* Auzi : magazinul universal... Azi am făcut vînzare mai dihai ca o alimentară din centru. Cînd a aflat lumea că am primit scrumbii afumate, a dat năvală. Abia am putut prididi.

VIKTOR : Să-ţi fac cunoştinţă cu Serghei, şeful meu... Ţi-am vorbit de multe ori despre el.

VALIA *(dînd abia atunci cu ochii de Serghei)* : Bună seara.

VIKTOR *(către Serghei)* : Asta-i Valia, mare meşter la învîrtitul manivelei, la casă, bineînţeles. Iar dumneaiei e Larisa Petrovna, directorul general al tejghelei. Fete inimoase ca astea, mai rar.

VALIA : Aşadar, dumneata eşti Serghei ?

VIKTOR *(către Valia)* : Nu cumva... vă cunoașteți mai de mult ?

VALIA : Din vedere... E un client credincios al magazinului nostru.

SERGHEI : De nevoie, că de, mie îmi place franzela bine coaptă, rumenă, iar la dumneavoastră e de obicei cam palidă.

VALIA : Cred și eu, multora le place franzela bine rumenită. Dar ia spune, de ce mă privești întotdeauna atît de ciudat ? De parcă te-aș fi jignit...

SERGHEI : Cum așa ? *(Cu un ton firesc.)* Mă uit la dumneata fiindcă te găsesc foarte frumoasă.

(Urmează cîteva clipe de tăcere.)

VIKTOR : Halal șef de schimb... Trebuie să fii cineva ca să-i iei Valiei piuitul !

(De băcănie se apropie o fetiță de vreo 13 ani, înfofolită într-o broboadă.)

FETIȚA : Aoleu, mătușică, ați și închis prăvălia ?

VALIA : Nu cumva ai vrea să stăm aici zi și noapte ? Să te văd ce-ai zice dacă ai învîrti atîtea ore la manivelă ca mine.

FETIȚA : Da' eu nu vreau decît o franzeluță de șaizeci de copeici, ne trebuie pentru chiftele.

LARISA *(furioasă)* : Știi că ai haz ! Poftim, nici cînd închizi magazinul, nu-ți dau pace.

FETIȚA : Azi vine bunica la noi la cină, n-am nevoie decît de o franzeluță...

VALIA : Na, ține, că altfel nu-i chip să scap de tine. *(Scoate din plasă o franzeluță și i-o întinde fetiței.)* Ți-o dau pe a mea.

FETIȚA : Dar dumneata ce-ai să mănînci ?

VALIA : Dacă mănînc, mă îngraș și nu mă mai plac băieții. Pricepi ?

FETIȚA : Pricep. *(Ia franzela.)* Să-ți dau șaizeci de copeici ?

VALIA : Mai întrebi ? Oricum, sînt două pahare de sirop.

FETIȚA *(întinzîndu-i o rublă)* : Dă-mi restul, patruzeci de copeici.

VALIA : Ține treizeci... n-am mai mult. Zece copeici sînt comisionul meu. *(Întorcîndu-se spre Viktor.)* Ai văzut cum te îmbogățești în comerț ?

FETIȚA : Mulțumesc, mătușică... *(O ia la fugă.)*

VALIA *(strigă după ea)* : Ce fel de mătușică-ți sînt eu ?... *(Către Serghei.)* Va să zică, dumneata ești mai mare peste excavator ?

SERGHEI : Nu. Șeful nostru e taica Serdiuk... El conduce întreaga echipă, eu nu răspund decît de un schimb, sînt mecanic-șef.

LARISA : Nu prea arăți dumneata a șef.

SERGHEI : Ați văzut vreodată de aproape excavatorul nostru E-Ș 75 ? Veniți negreșit să-l vedeți... E grozav, ridică dintr-o dată 10 metri cubi...

LARISA : Văd că ești tare încîntat de el.

SERGHEI : Toată lumea e încîntată de el.

VIKTOR : E harnic nevoie mare, muncește cît paisprezece mii de oameni la un loc.

VALIA : E adevărat că un mecanic-șef pe excavator cîștigă bani frumoși, cîteva miișoare pe lună ?

SERGHEI *(după o pauză)* : Să zicem.

VALIA : Dar, să-mi fie cu iertare, dumneata ești încă holtei ?

SERGHEI : Da.

VALIA : Atenție mărită, Larisa. E rost de un logodnic cu bani ! *(Începe să cînte și să danseze.)* Îmi dai voie să te cuceresc ?

SERGHEI *(uitîndu-se la ea)* : Îți place să dansezi ?

VALIA : De ce mă întrebi ?

SERGHEI : Fiindcă știi să dansezi frumos.

VALIA : Nu cumva ți-am și căzut cu tronc ? Vitenka, dă-te la o parte, mi se pare că nu te mai iubesc.

VIKTOR *(rîzînd)* : Mare nevoie are el de tine ? ! Serghei e o comoară de băiat, cum nu se mai află altul pe lume.

SERGHEI : Lasă fleacurile și hai să mergem. La revedere, fetelor.

VALIA *(ștrengărește)* : Să trăiești și să înflorești !

VIKTOR *(către Valia, în șoaptă)* : Vino la club să dansăm, și de acolo mergem la cinema, la ultima reprezentație...

VALIA *(făcîndu-i cu ochiul)* : Ne-am înțeles. *(Serghei și Viktor pleacă.)* *(După o clipă de tăcere.)* Hai să plecăm și noi. *(Întorcîndu-se spre magazin.)* Rămîi cu bine pînă mîine dimineață, dugheană scumpă ! Vai, Larisa, ce amețită sînt... *(Rezemîndu-se de un copac.)* Ce hărmălaie a fost azi la noi, multă bătaie de cap am avut cu scrumbiile acelea... Mor de oboseală.

LARISA : Dacă te fîțîi atîta și nu-ți tace gura o clipă...

VALIA : Ce, îmi iei în nume de rău că sînt veselă ? Tinerețea e scurtă, iar după măritiș încep grijile. *(Zîmbind.)* Știi că are haz mecanicul acela !...

LARISA : Vezi să nu te îndrăgostești de el.

VALIA : De asta îmi arde mie ? Nu-l dau eu pe Vitenka al meu pe nimeni.

LARISA : Ai dreptate. E o mîndrețe de băiat.

(Valia, Larisa, băcănioara, copacii dispar deodată.)

CORUL : Iată că vine Rodik. Și el lucrează pe excavator, e specialist în hidraulică... Bun băiat.

— De ce ai căzut pe gînduri, Rodik ? Ți-e dor de Moscova ?

RODIK : Se mai întîmplă... Oricum, e orașul meu natal. Și apoi, acolo am lăsat-o pe mama, ca și pe cele două surioare ale mele. Vai, cum mă mai răsfățau ! De aceea am și fugit din Moscova. Am vrut să trăiesc după capul meu, să-mi cîștig independența, doar ăsta e visul cel mai ademenitor pentru orice băiat prea dădăcit.

CORUL : Fără îndoială !...

RODIK : Îmi iau întotdeauna concediul în preajma Anului Nou, căci luna ianuarie la Moscova are un farmec deosebit. Cînd ajung acolo, caut să văd cît mai multe, ca să am ce-mi aminti un an întreg. În schimb, celelalte unsprezece luni trăiesc pe picioarele mele, ca un om independent. *(Aruncîndu-și privirea îndărăt.)* Sîntem cinci în schimbul nostru și locuim cu toții împreună... În baraca aceea de pe colină, chiar pe malul Angarei.

CORUL : Dar pe banca de colo cine stă tolănit ?

RODIK : Mă duc să mă uit... *(Zîmbind.)* E Afanasi Lapcenko, lucrează tot în echipa noastră, ca muncitor auxiliar. Din păcate, e cam leneș... *(Se apropie de Lapcenko.)* Iar stai tolănit, frățioare !

LAPCENKO : Așa-mi place mie.

(Corul a dispărut între timp. În fața barăcii se află Rodik și Lapcenko. Apoi, în prag, apare Viktor.)

VIKTOR : Ce vreme minunată... *(Dînd cu ochii de Lapcenko.)* De ce-i fi lenevind atîta, Lapcenko ?

LAPCENKO : Așa-mi place mie.

(Pe uliță se apropie Denis cu o scrisoare în mînă.)

RODIK : De unde tot primești corespondență ?

DENIS : De la unitate. Nu mă uită pe mine prietenii mei din armată. *(Începe să rîdă.)* Aflați că am primit o veste mare, căpitanul meu a fost avansat maior. Strașnic om ! Nici nu mai găsești pe lume altul mai deștept.

RODIK : Să zicem ; deși, frățioare, inteligența omenească n-are margini.

SERGHEI *(ieșind din baracă și zărindu-l pe Lapcenko, se apropie de el)* : Ce-i cu tine, Afonia, iar zaci cu burta la soare ?

LAPCENKO : Nu zac, meditez.

DENIS : Știi, Serghei, căpitanul meu a fost avansat maior.

SERGHEI : Felicitările mele... Azi, taica e mai furios ca oricînd. Ce ne facem, Rodik ?

RODIK : Are să ne facă îndată o muzică mai dihai ca fanfara militară.

DENIS : De ce o fi zăbovind atîta Zinka ? Tare are să se mai bucure.

VIKTOR *(spălîndu-se pe dinți la cișmea)* : De ce, mă rog ?

DENIS : Mai întrebi... *(Fluturînd scrisoarea.)* Doar căpitanul meu a fost avansat maior. *(Rodik pufnește în rîs.)* Zinka împarte cu mine toate bucuriile și necazurile.

RODIK : Știi care e norocul tău, frățioare ? Că locuiți separat, fiecare în altă baracă. Cum o să vi se dea o cameră, adio fericire casnică !

SERGHEI : Ce primitiv judeci, Rodion ! Nu ți-e rușine să vorbești așa despre femei ? Oricum, ai trăit la Moscova, te pretinzi intelectual și nu-ți șade bine.

(Dinspre stradă vine Serdiuk, foarte încruntat.)

SERDIUK : Nu lipsește nimeni la apel ? Dar Lapcenko unde-i ? *(Dă cu ochii de el.)* Iar zaci ? Hai, drepți !... Mă mir cum nu ți-ai tocit încă pantalonii în fund. *(Izbind cu pumnul în masă.)* De ce nu-ți bagi odată mințile în cap ? Unde te crezi ? Într-un sanatoriu de invalizi, sau pe un șantier al comunismului ? Ți-am făcut cinstea să te primim printre noi și tu nu vrei să crești deloc... Nu cumva ai îndrăzneala să mă contrazici ? Ia spune, Serghei, cine-i dobitocul care l-a adus pe excavatorul nostru ? De ce taci ? Răspunde, cine-i dobitocul ?

SERGHEI : Dumneata... Ştii bine că dumneata l-ai adus la noi, taică.

SERDIUK *(către Lapcenko)* : Ai auzit ? Ţie trebuie să-ţi mulţumesc că şeful de schimb mă face dobitoc faţă de toată lumea.

SERGHEI : Vai de mine, taică, doar dumneata însuţi te-ai exprimat aşa.

SERDIUK *(către Lapcenko)* : Eu îţi vreau binele, şi drept mulţumire am ajuns un dobitoc în ochii tuturor din pricina ta. *(Abia stăpînindu-se.)* De ce credeţi că-mi ies eu din sărite ? Fiindcă ţin la schimbul vostru. Doar eu însumi am făcut parte din el, ca mecanic... Abia de un an am fost avansat şef de echipă şi mi-a luat Serghei locul la tabloul de comandă. Viktor lucra pe atunci ca lăcătuş gresor, dar uite că a terminat cursurile de calificare pentru electricieni şi a ajuns prim-ajutor de mecanic. Şi apoi, să ne gîndim la Denis, ce era el înainte ? Un fost tanchist, şi atît. Dar iată că în numai şase luni a ajuns un lăcătuş calificat... Oamenii ăştia, zic şi eu că au crescut. Era şi firesc, dacă au mers la pas cu construirea comunismului. Uită-te la ei, Lapcenko, şi uită-te şi la tine. Tu înţelegi deosebirea ? Îţi dai seama pe ce maşină lucrezi ? E o adevărată minune creată de mintea omenească, o dovadă a geniului uman !... Iar tu, în loc să te arăţi la înălţime, cum te porţi ? Ce preocupări ai ? Urmezi vreun curs de calificare, asculţi vreo conferinţă, cauţi să creşti prin studiu individual ? Nici pomeneală ! Cum ai fost, aşa ai rămas. Un nătărău. *(După o clipă de tăcere.)* Ai de gînd să-ţi bagi minţile în cap, ori ba ?

LAPCENKO : Am să mă străduiesc.

SERDIUK : Atunci, să trecem la punctul doi. Cine se afla la tabloul de comandă azi dimineaţă la zece ?

VIKTOR : Eu.

SERDIUK *(către Serghei)* : Dar tu unde erai ?

SERGHEI : Am fost chemat la biroul organizaţiei.

SERDIUK *(către Viktor)* : Va să zică, tu, zevzecule, te-ai dedat la acte de huliganism şi l-ai acoperit cu pămînt pe mecanicul Babkin ? *(Lapcenko nu se poate stăpîni şi pufneşte în rîs.)* Tu, Lapcenko, ar trebui mai degrabă să plîngi. *(Către Viktor.)* Ce ai de spus ?

VIKTOR : Ştii doar că sîntem în întrecere cu echipa lui Babkin şi i-am luat-o înainte la toţi indicii... Dar individul ăsta a mers pînă acolo cu neruşinarea, încît a început să ne spioneze în fel şi chip.

SERDIUK : Să spioneze ?... Ce vorbă-i asta ?

VIKTOR : Păi, noi de ce am ajuns la asemenea rezultate ? Fiindcă schimbul nostru a realizat cel mai scurt ciclu de excavare. Noi, la fiecare întoarcere a lingurii, cîştigăm cîteva secunde, şi astfel realizăm pe lună o mie de metri cubi în plus...

SERDIUK *(întrerupîndu-l)* : Mie să nu-mi ţii conferinţe, zevzecule. Răspunde concret la ce te-am întrebat.

VIKTOR : Păi, tocmai asta este, că hoţomanul de Babkin vrea să ne prindă şmecheria... Dă mereu tîrcoale excavatorului nostru, ne tot urmăreşte, ba şi-a cumpărat chiar şi un binoclu, afurisitul ! Azi, cînd m-am aşezat la tabloul de comandă, l-am văzut cum ne pîndea, ascuns după un morman de pămînt. Ei, şi atunci, n-am fost în stare să duc lingura pînă la destinaţie şi, din întîmplare, s-a deschis tocmai deasupra tovarăşului Babkin.

SERDIUK *(către Serghei)* : Tu ştiai de isprava lui ?

SERGHEI : Ştiam.

SERDIUK : Şi cum ai reacţionat ?

SERGHEI : Am tăcut.

SERDIUK : Atunci, vei primi o mustrare din partea mea, tovarăşe şef de schimb.

VIKTOR : Serghei nu spune adevărul. El n-a ştiut nimic.

SERDIUK : Aşa ?... Ai început să mă minţi, Serioja ? De mine vrei tu să-ţi aperi tovarăşii ? Întrecerea în muncă este o metodă comunistă, o treabă cinstită, nu o şmecherie. *(Către Viktor.)* Te avertizez pentru ultima oară, iar dacă direcţia are să te tragă la răspundere, să ştii că n-am să-ţi iau apărarea. *(După o clipă de tăcere.)* Şi chiar dacă am s-o fac, n-am să pun suflet. De ce zîmbeşti, zevzecule ? Mîine ai să-l aduci pe Babkin la voi în cabină şi ai să-i scrii toate secretele voastre în caiet, cu de-amănuntul. De ce să fim hapsîni ? Să ne pară bine că avem din ce să dăm şi altora. *(O zăreşte pe Zinka lîngă baracă.)* Ce-i tot faci semne ? Vezi bine că discutăm lucruri serioase... Stai deoparte şi aşteaptă-ţi bărbatul.

DENIS *(neputîndu-se stăpîni)* : Zinka... ştii, căpitanul meu a fost avansat maior.

ZINKA : Vai, ce bine !

SERDIUK : Ce tot chiuiţi ? ! Stai cuminte, zvîrlugă ! Mai bine ascultă de ce pozne se ţine bărbatul tău.

DENIS : Eu, taică ?

SERDIUK : Dar cine a făcut ieri reprezentaţia de circ cu cutiile de chibrituri ? *(Lapcenko rîde pe înfundate.)* Tu, Lapcenko, ar trebui să plîngi în hohote, în loc să rîzi. Ei, ce-ai de zis, Denis ?

RODIK : Stepan Egorîci, dă-mi mie voie să-ţi explic, doar eu am fost cu iniţiativa... Să vezi, ieri cînd am intrat în schimb, sectorul nostru nu era încă pregătit, aşa că a trebuit să aşteptăm vreo zece minute, şi cum tot aveam timp liber, i-am propus lui Denis să se aşeze el la tabloul de comandă şi să încerce să ridice cu lingura excavatorului o cutie de chibrituri, dar cu condiţia să nu ia nici o mînă de pămînt.

SERDIUK : Zi aşa, nici o mînă de pămînt ?

RODIK : Nici un dram. Numai cutia. I-am şi arătat cum să procedeze.

SERGHEI : Rodik e neîntrecut la aşa ceva.

SERDIUK *(cu vădit interes)* : Şi Denis a reuşit ?

DENIS : Nu. Oricît m-am străduit. E o treabă grea, taică.

RODIK : De, se cere să mînuieşti excavatorul cu artă.

SERDIUK : Pentru asemenea năzbîtii, ai merita şi tu o mustrare. *(Arătînd spre Denis.)* Ca şi el, de altfel.

ZINKA *(cu toată seriozitatea)* : El, de ce ?... De vreme ce n-a izbutit...

SERDIUK : Tu să nu te amesteci, zvîrlugă.

ZINKA : Da' arţăgos mai eşti, taică. N-ar strica să te însurăm.

SERDIUK : N-o să reuşiţi, au mai încercat şi alţii... *(Către Rodik.)* Ştii care e norocul tău ? Că am eu o slăbiciune pentru tine, fiindcă eşti tobă de carte. *(Întorcîndu-se.)* Şi acum, Viktor, dă o fugă pînă la excavator. Sfătuieşte-te cu Viatkin şi puneţi la punct redresorul cu cuproxid, că azi are toane.

VIKTOR : Îl meşteresc eu mîine, taică... Astă seară am făgăduit cuiva să mă duc la cinematograf.

SERDIUK *(înfuriindu-se)* : Şi, mă rog, cui... ai făgăduit ?

LAPCENKO : Bineînţeles, Valiei, casieriţei de la băcănie. Şi cînd te gîndeşti cu cîţi nu s-a dus dumneaiei... la cinematograf, ca să zic aşa.

SERGHEI *(tăios)* : Isprăveşte, Lapcenko ! *(După o pauză.)* Valia este o fată detreabă... bună, săritoare.

LAPCENKO : Săritoare ? Păi, tocmai aici e răul. Credeţi că degeaba i se spune „Valia-fîşneaţa" ?

SERDIUK : Lapcenko, te întreb pentru ultima oară : ai de gînd să te faci om ?

LAPCENKO : De, Stepan Egorîci... teatrul e în reparaţii, clubul în inventar, aşa că n-am unde să mă adăp la izvoarele culturii.

SERDIUK *(ieşindu-şi din sărite)* : Auzi ce nătărău, numai club îi lipseşte dumnealui ! Dar o carte nu eşti în stare să citeşti ? Te-ai gîndit vreodată serios, ce are să se aleagă de tine ? Dar la stele te-ai uitat vreodată cu atenţie, noaptea ? Ai încercat măcar să înveţi o limbă străină ? *(Către Viktor.)* Ei, ne-am înţeles, te duci la excavator !

VIKTOR : Mă duc.

SERDIUK *(cu sfială)* : Ascultă, Rodik, cînd ai să ai un moment liber, fă-mi semn şi mie... să încercăm împreună, ştii... giumbuşlucul acela cu chibriturile. *(Către Lapcenko.)* Tu să-ţi bagi minţile în cap... *(Pleacă în grabă.)*

ZINKA *(aleargă la Denis şi-l sărută)* : Tu, felul întîi ce-ai mîncat ?

DENIS : Borş.

ZINKA : Mai bine luai supă cu tăieţei.

VIKTOR : Dar taica o fi ştiind vreo limbă străină ?

RODIK : Mă îndoiesc, deşi... ştiu că şi-a cumpărat un manual de limba franceză pentru studiu individual.

ZINKA *(către Denis)* : Ce zici, facem o plimbare ? Să mergem departe, departe.

DENIS *(privind-o zîmbind)* : Fetiţa mea mică... *(O ia de braţ şi amîndoi se îndreaptă spre rîu.)*

LAPCENKO *(strigă după ei)* : Aveţi grijă să nu vă mănînce lupul ! *(Pleacă păşind agale.)*

RODIK *(după o clipă de tăcere)* : Ce boare plăcută adie dinspre Baikal. *(După o pauză.)* Mă duc să-i scriu mamei... *(Visător.)* La Moscova.

(Viktor şi Serghei rămîn singuri.)

VIKTOR : Of, ce ţi-e şi cu scrisorile astea ! *(O pauză.)*

SERGHEI : Ce, n-ai mai primit nici o veste de la Leningrad ?

VIKTOR : Nu.

SERGHEI *(coborînd glasul)* : Nu fi trist, Vitia dragă.

VIKTOR *(zîmbind cu amărăciune)* : Caraghios mai eşti, vrei să mă consolezi cu tot dinadinsul.

SERGHEI : Tu l-ai iubit foarte mult pe tatăl tău ?

VIKTOR : De ai ști ce om minunat era, bun, vesel... ca și mama... Întotdeauna găsea ceva hazliu să-i povestească, și ea rîdea din toată inima. Avea un rîs atît de voios. Și azi îmi mai răsună în urechi rîsul ei. *(După o pauză.)* Cînd s-a prăpădit mama, am crezut că tata are să-și piardă mințile... Pe urmă însă, a întîlnit-o pe femeia aceea... și s-a schimbat cu totul. De cînd trăiește cu ea, nu-l mai recunosc, a devenit un om posomorît, veșnic înspăimîntat, răutăcios... *(După o clipă de gîndire.)* Iată în ce hal poate schimba dragostea pe un om.

SERGHEI : Să nu crezi așa ceva. Nu te lăsa stăpînit de gîndul ăsta, fiindcă nu duce la nimic bun. Auzi ?

VIKTOR : Ai dreptate, e un gînd primejdios. *(Privindu-l în față pe Serghei.)* Ei, nu mai încerci să mă consolezi ?

SERGHEI *(zîmbind, scoate din buzunar un pachet de napolitane)* : Vrei niște napolitane ? Sînt cu fructe.

VIKTOR : Vreau. *(În timp ce mănîncă, se simt foarte aproape unul de altul.)* Să știi că-s gustoase. Tare aș vrea să știu cum le umple. Trebuie să fie destul de complicat. Din copilărie m-au interesat invențiile tehnice care ușurează viața omului, cum ar fi, bunăoară, umbrela... Cine o fi născocit-o și în ce fel ? Ce bun ar fi acum un pahar de sirop... Ei, mă duc. Cu taica nu-i de glumit. *(Scoate niște bilete din buzunar.)* Fă-mi un bine, du-i biletul ăsta Valiei, mă așteaptă la cinema, la reprezentația de la ora nouă. Explică-i situația. Iar celălalt bilet ți-l dau ție... Nu-i fată rea, crede-mă.

SERGHEI *(șovăind)* : Oare n-ar fi mai bine să se ducă Rodik ?

VIKTOR : Mi-e teamă... *(Făcîndu-i cu ochiul.)* Rodik prea e cavaler de capitală. *(Uitîndu-se la Serghei.)* Nu, mai bine du-te tu. *(Pleacă.)*

(Serghei se uită la bilete, apoi zîmbește.)

CORUL : Unui muncitor italian i s-a furat bicicleta. Fără bicicletă, el nu mai poate munci, își pierde slujba și rămîne din nou șomer.

— Muncitorul italian are soție și un băiețel și, dacă nu-și găsește bicicleta, ai lui vor muri de foame. Și iată-l pe bietul italian rătăcind pe străzile Romei, în căutarea bicicletei.

— În micul cinematograf din clubul de pe malul Angarei rulează astă seară un film străin. La cîtiva pași, mii de oameni muncesc construind pentru ei înșiși, în timp ce pe ecran se desfășoară suferințe necunoscute de ei, aproape de necrezut.

— Serghei urmărește în tăcere filmul. Nici prin gînd nu-i trece să ia mîna Valiei, să i-o mîngîie la adăpostul întunericului. Și totuși, ea așa e obișnuită.

— Muncitorul nu și-a găsit bicicleta. Filmul s-a sfîrșit.

— Cumplită e viața muncitorului italian !

(Apare grădinița de lîngă cinematograf. Reprezentația abia s-a terminat. Din megafon răsună un cîntec răgușit. Publicul se împrăștie. Valia și Serghei stau în picioare lîngă o bancă.)

VALIA : Ei, îți mulțumesc că ai venit. Transmite-i salutări lui Viktor. *(O clipă de tăcere.)* Filmul n-a fost prea plicticos.

SERGHEI : Vrei să te conduc ?

VALIA : Nu, nu-i nevoie. În fața casei noastre se adună băieții. Mi-e să nu rîdă de dumneata.

SERGHEI : Dar dacă te-ar însoți Viktor, ar rîde și de el ?

VALIA : Nu. Dar prima dată l-au și bătut. Pe dumneata însă nu te-au mai văzut. Lor nu le place că vorbesc cu mai mulți.

SERGHEI : Dar dumitale... îți place ?

VALIA : Firește. Nu apuci să te plictisești. *(După o clipă de tăcere.)* Eu mă plictisesc foarte repede de oameni.

SERGHEI : Cum așa ?

VALIA : Nu știu nici eu. Dar așa se întîmplă. Știi, deunăzi a fost la noi un lector care a ținut o conferință despre literatură. „Tovarăși, zicea, trebuie să imitați pe eroii din cărți. Fiecare dintre voi, zice, trebuie să-și aleagă un erou și să se poarte ca el." Eu l-am ascultat și mi-am ales.

SERGHEI : Pe cine ?

VALIA : Ai auzit vreodată la radio opera „Carmen" ? Iată eroina pe care mi-am ales-o.

SERGHEI : Eu cred totuși că sfatul lectorului era ca fiecare să-și aleagă cîte un erou pozitiv drept exemplu de urmat.

VALIA : Şi după părerea dumitale, Carmen nu-i o eroină pozitivă ? Aha, vezi că taci ? Oare compozitorul ar fi compus o muzică atît de frumoasă, dacă ea ar fi fost un personaj negativ ? *(Îl priveşte dojenitor pe Serghei.)* Şi acum, la revedere. E tîrziu...

SERGHEI : La revedere. *(Se aşază pe bancă.)*

(Valia face cîţiva paşi, apoi se întoarce şi-l vede pe Serghei şezînd.)

VALIA : De ce nu te duci acasă ?

SERGHEI : Am chef să mai stau puţin aici.

VALIA : E plăcut aici. Uite, se vede şi podul de la Irkutsk şi grădina publică. *(După o pauză.)* Dumitale ţi-a plăcut filmul ?

SERGHEI : Foarte mult. Mie, în general, îmi plac filmele italieneşti. Îţi arată foarte convingător suferinţele poporului italian, frămîntările lui... După aceea, parcă îţi dai şi mai bine seama de superioritatea orînduirii noastre, de tot ce-ţi oferă viaţa la noi.

VALIA : Dar filmele noastre sovietice nu-ţi plac ?

SERGHEI : Cum să nu ! Şi la noi există filme bune. De multe ori însă ele vor să-mi explice lucruri pe care le ştiu prea bine. Ce rost are să mă convingă pe mine, de ceea ce eu însumi sînt în stare să conving pe alţii ?

VALIA : Spui nişte lucruri foarte interesante. Numai că nu le prea înţeleg. Ce leat eşti ?

SERGHEI : Nu mai sînt chiar atît de tînăr. Împlinesc treizeci de ani în curînd... Peste patru ani.

VALIA : Va să zică, ai douăzeci şi şase de ani ? Şi totuşi, nimeni nu ţi-ar da mai mult de douăzeci şi doi.

SERGHEI : Da. Mă ţin destul de bine.

VALIA : Uite, mai am o bomboană. E de ciocolată... Vrei s-o împărţim ? Am să muşc jumătate, iar cealaltă ţi-o las dumitale.

SERGHEI : Mulţumesc, şi mie îmi plac bomboanele de ciocolată.

VALIA : De ce te uiţi aşa lung la ea ?

SERGHEI : Ai mînjit-o cu ruj de buze...

VALIA : Şi asta te supără ?

SERGHEI : Nu prea văd de ce m-ar bucura. Doar e vopsea.

VALIA *(după o clipă de tăcere)* : Aşa sîntem noi, proaste, ne vopsim buzele... De, Serioja, fiecare fată vrea să placă. Ei, ce faci, n-o mănînci ?

SERGHEI : Ba da. *(Pune bomboana în gură.)*

VALIA : Văd că eşti curajos.

SERGHEI : Dar ce credeai ?

VALIA : De ce nu vii niciodată la dans ?

SERGHEI : Nu prea apuc. Am cam multe sarcini. Sînt secretarul organizaţiei de comsomol şi cîte şi mai cîte. Apoi, trebuie să mai şi studiez.

VALIA : Nu încape îndoială că dintre toţi cunoscuţii mei, dumneata eşti cel mai conştient. *(Zîmbind.)* Părinţii dumitale trăiesc, desigur.

SERGHEI : Da. Locuiesc destul de aproape, la Ceremhovo. Tata e şef de echipă la mina de cărbuni, iar mama nu-i decît o gospodină tare detreabă. Cum nu-i prea departe pînă acasă, mă duc să-i văd din două în două duminici.

VALIA *(deodată, cu un ton aspru)* : Tatăl meu a fost marinar, Serghei.

SERGHEI : A fost ?

VALIA : Da. S-a prăpădit.

SERGHEI : Dar mama... trăieşte ?

VALIA : Dacă trăieşte ori ba, pentru mine nu-i mare deosebire.

SERGHEI *(uitîndu-se la ea)* : Va să zică, n-ai pe nimeni.

VALIA *(după o pauză)* : Ce te face să crezi ? *(Zîmbind cu tîlc.)* Dacă vrei să ştii, Serioja, am o fetiţă.

SERGHEI : O fetiţă ?

VALIA : Da, am dat-o la cămin. Aşa stau lucrurile, Seriojenka ! Ţi-e milă de mine ?

SERGHEI : Nu, de ce mi-ar fi ?... *(După o clipă de tăcere.)* Va să zică, de aceea eşti casieriţă la băcănie. Şi-ţi place munca asta ?

VALIA : Nu-i mai rea decît alta. Am încercat destule. Şi într-o alimentară ai anumite avantaje.

SERGHEI : Care ?

VALIA : Să lăsăm asta. Cine vrea să ştie prea multe, îmbătrîneşte repede. *(O pauză.)* Nu ştiu ce am astăzi că nu mă simt în apele mele. Aşa-i că nu-s atît de veselă ca de obicei ?

SERGHEI : Eu n-am de unde să ştiu cum eşti de obicei.

VALIA : Şi asta e adevărat. Aflǎ că sînt mulţumită de firea mea. Bine ar fi să găsesc un băiat cu o fire asemănătoare. M-aş îndrăgosti la nebunie de el ! *(După ce i-a aruncat o privire lui Serghei.)* Dumneata n-ai fost niciodată însurat ?

SERGHEI : Ba am fost... Dar de ce rîzi ?

VALIA : Nu ştiu nici eu... Şi unde ţi-e acum nevasta ?

SERGHEI : Nu mai ştiu de ea de cînd ne-am despărţit.

VALIA : De ce v-aţi despărţit ?

SERGHEI *(dus pe gînduri)* : Pesemne, fiindcă nici unul dintre noi n-avea nevoie de ajutorul celuilalt. *(Scuzîndu-se parcă.)* Se vede că n-a fost o dragoste adevărată.

VALIA *(încet)* : Dar în general, există aşa ceva ?

SERGHEI : Ce anume ?

VALIA : Dragoste adevărată.

SERGHEI *(după un timp)* : Trebuie să existe.

VALIA *(încet)* : Bine ar fi.

SERGHEI *(care n-a înţeles-o)* : Ce ai spus, Valia ?

VALIA : Uneori e îngrozitor... să n-ai pe nimeni.

SERGHEI *(după o pauză)* : Dar Viktor ?

VALIA *(tăios)* : Ce am eu cu Viktor ? *(O pauză.)* Ştii ceva, Serghei, mai bine povesteşte-mi ceva despre dumneata... dar să fie adevărat. Vezi bine că eu flecăresc tot timpul, iar dumneata abia scoţi un cuvînt.

SERGHEI : Ce aş putea să-ţi povestesc ? Sînt un om foarte obişnuit. Singurul amănunt interesant din biografia mea e că m-am născut în Siberia. De ce zîmbeşti ? Se ştie doar că în cea de a doua jumătate a secolului al douăzecilea, noi, cei din Siberia, avem de jucat un rol de seamă. Centrul de greutate al ţării noastre se deplasează încoace, crede-mă... Încă acum două sute de ani, Lomonosov a spus : „Siberia va spori simţitor forţa Rusiei !"... Şi iată că noi avem fericirea să trăim tocmai în această vreme...

VALIA : Mai bine, povesteşte-mi ceva despre dumneata, Serioja... că despre Siberia am auzit eu destule. Ciudat om mai eşti... Spune, lucrezi de mult pe şantierul hidrocentralei ?

SERGHEI : De peste doi ani... chiar de la început. Am terminat foarte devreme şcoala tehnică şi de atunci lucrez pe excavator. În curînd se împlinesc opt ani. E un stagiu, nu glumă ! Ce-i drept, mai întîi am lucrat pe excavatoare Celiabinsk, care sînt nişte jucării în comparaţie cu ale noastre, care au o capacitate de zece metri cubi. Aici l-am cunoscut pe Viktor, şi ne-am împrietenit lucrînd împreună. Ştii desigur că a avut o viaţă grea. Maică-sa a murit, taică-său s-a căsătorit cu alta... Din păcate, mama lui vitregă s-a dovedit o femeie rea. După război, ai lui s-au întors la Leningrad, iar el a rămas aici, a îndrăgit Siberia, pricepi ? Dar îi e dor de taică-său şi suferă. Pe maică-sa vitregă însă n-o poate ierta... *(După o clipă de tăcere.)* Ştii, uneori rosteşte în somn numele dumitale... da, da, crede-mă. Mi-ar părea bine să-l iubeşti, Valia, că nici el nu are pe nimeni... afară de dumneata. Chiar dacă e cîteodată cam repezit, să nu i-o iei în nume de rău...

(Doi tineri se apropie de bancă.)

PRIMUL TÎNĂR : Ia te uită cine şade pe bancă ! Ea e, Valicika noastră.

AL DOILEA TÎNĂR : Ce zici, şmechere ? A agăţat un nou cavaler. E dată naibii Valia-fîşneaţa.

PRIMUL TÎNĂR *(către Serghei)* : Mă blegule, ce-i tot ţii discursuri ! Ea-i deprinsă cu altceva, nu cu vorbe goale.

AL DOILEA TÎNĂR : Aici ţi-ai găsit să te aşezi, în văzul lumii ? Du-te cu ea la întuneric, nu-ţi fie teamă, că n-o să facă nazuri.

(Serghei se ridică încet şi-i trage o palmă răsunătoare pe obraz celui de al doilea tînăr.)

(După ce s-a dezmeticit.) Hai, şmechere, că aici nu-i de noi.

PRIMUL TÎNĂR : Hai. Ăsta nu-i în toate minţile.

(Pleacă amîndoi.)

VALIA *(după o tăcere prelungită)* : Iartă-mă, Serioja. *(O ia la fugă.)*

(Serghei se uită în tăcere după ea.)

CORUL : Noaptea a coborît pe nesimţite peste rîul Angara. Luminile se sting pe rînd la ferestre. Şi dinspre apă adie uşor o boare plăcută şi răcoroasă. Ce tîrziu s-a făcut ! Şi Valia tot nu s-a întors acasă... De aceea, pesemne, nu poate dormi nici Larisa.

LARISA *(din cor)* : Treizeci şi patru de ani. Oare la treizeci şi patru de ani omul e bătrîn ? Oare, nu mai are nimic de aşteptat de la viaţă ?

CORUL : Dar cînd Valentina se va întoarce, Larisa n-are s-o întrebe nimic. Şi la fereastra lor lumina se va stinge numaidecît. De ce n-o fi chip să adoarmă Larisa ? Afară este o noapte caldă de vară...

LARISA : Oare, la treizeci şi patru de ani viaţa ţi s-a încheiat ?

CORUL : Dar peste cîteva zile, într-o sîmbătă, pe înserate, se vor duce amîndouă să se plimbe de-a lungul Angarei. Şi vor poposi acolo unde taigaua ajunge pînă la malul apei.

(Pe malul Angarei, Valia și Larisa stau întinse sub un copac cu mîinile sub cap. Se înserează.)

LARISA : Stăm amîndouă culcate la malul apei și fiecare se gîndește la ale ei. Valentina, probabil la Viktor, iar eu deapăn amintiri din copilărie, din tinerețe. Mi-amintesc îndeosebi de cerul înalt și albastru din acea dimineață de duminică. Era în 22 iunie 1941...

VALIA : Larisa... Hai să ne mai scăldăm o dată.

LARISA *(fără să se miște)* : Bine.

VALIA : De ce ești așa de scumpă la vorbă astăzi ?

LARISA : Mă gîndesc.

VALIA : La ce ?

LARISA : La ceea ce nu se va mai întoarce niciodată.

VALIA : Și anume ?

LARISA : La copilăria mea.

VALIA : Ce-ți veni ?

LARISA : Aș vrea să iau viața de la început.

VALIA : Să mergi iar la școală ? Mare chilipir !

LARISA : Proastă mai ești, Valia.

VALIA : Asta nu mi-a mai spus-o nimeni. Și, mă rog, pentru ce sînt proastă ?

LARISA : Vezi tu, cîntecul meu s-a sfîrșit. Tu însă n-ai decît douăzeci și cinci de ani.

VALIA : Nu înțeleg ce vrei să spui.

LARISA : Gîndește-te mai bine, Valentina, și ai să înțelegi... Deși... în ziua de azi nu-i tocmai ușor să te măriți.

VALIA : Mie, cu reputația mea, îmi va fi cu atît mai greu. *(Se înfurie.)* Și totuși, dacă aș vrea, m-aș mărita. Mai sînt destui proști pe lume ! Dar mi-e teamă că am să mă plictisesc. *(Izbucnind în rîs.)* De ce nu te măriți tu, în loc să mă îndemni pe mine ?

LARISA : Pentru mine-i prea tîrziu. Pesemne că logodnicul meu a fost îngropat undeva pe lîngă Berlin.

VALIA : Cum, ai avut un logodnic ?

LARISA : Probabil, numai că nici n-am apucat să ne întîlnim.

VALIA *(oftînd)* : Da, războiul... Hai să mai bem o bere, Larisa, că de, mîine e duminică. *(Destupă o sticlă de bere.)* Ție, am să-ți torn în cană, iar eu am să beau din sticlă... Hai să ciocnim. Noroc, tovarășă... Să trăim și să înflorim !

LARISA *(după ce bea)* : E încă rece...

VALIA : Păi am ținut-o în apă.

LARISA *(pe neașteptate)* : Știi, în 22 iunie au pierit toți ai mei la Minsk.

VALIA *(coborînd glasul)* : Să-ți mai torn ?

LARISA : Toarnă-mi.

VALIA : Iar eu dau pe gît ultima picătură, și cu asta basta.

LARISA : Ai auzit că Liza s-a întors ieri de la maternitate ?

VALIA : Ce i-o fi trebuit copil ? Are băiat sau fată ?

LARISA : O mîndrețe de băiat. L-am văzut, dar n-am îndrăznit să-l iau în brațe. Și are niște ochi, ca două mure. Îți vine să-l mănînci !

VALIA : Mai am o sticlă de bere.

LARISA : Ajunge.

VALIA *(după o pauză)* : Și acum, or să primească o locuință separată ?

LARISA : Fără îndoială. Nu știi că Piotr al ei e mereu evidențiat în muncă ?

VALIA : N-ai de ce s-o invidiezi... n-o să mai știe decît de scutece, de albie, de lighean, de țucal !...

LARISA : Judeci așa, Valentina, numai fiindcă tu nici nu poți visa o astfel de fericire.

VALIA *(cu nepăsare prefăcută)* : Ei, aș ! Crezi că dacă vreau, nu pot avea un copil ? Mare scofală ! Știi, Larisa, deunăzi i-am spus unui băiat că am un copil. L-am mințit, fiindcă prea se purta ciudat cu mine.

LARISA : Of, prostuțo... Ce-ți veni ?

VALIA : Eram curioasă să văd cum are să reacționeze.

LARISA : Limbută mai ești !

VALIA : Nu te contrazic. *(Se uită la ceas.)* Ia să vedem cît arată ceasul meu elvețian. A trecut de șapte... În curînd trebuie să apară și Vitia al meu.

LARISA *(după o pauză)* : Îl aștepți cu nerăbdare ?

VALIA : Cu el nu te plictisești niciodată.

(Cîteva clipe de tăcere.)

LARISA *(pe neașteptate)* : Of, nu mă plac defel.

VALIA : Ce-are a face !... Important e să le placi băieților.

LARISA : M-am făcut rea, invidioasă...

VALIA : Vezi-ți de treabă !... Stai mai bine să-ți povestesc ceva... Azi am primit prin poștă o scrisoare. De la un necunoscut. *(Scoate un plic din buzunar.)* Uite-o.

LARISA : Și ce scrie în ea ?

VALIA *(citeşte)* : „Omul nu poate trăi pe lume fără un rost şi fără un ţel, Valia. Şi nu există mulţumire mai mare decît să contribui prin faptele tale la înfrumuseţarea vieţii celor din jurul tău. Iată de ce nu poţi fi niciodată fericit de unul singur. Îţi doresc numai bine“.

LARISA : Asta-i tot ?

VALIA : Ţi se pare prea puţin ?

LARISA : Dar cine ţi-o fi trimis scrisoarea ? Nu bănuieşti ?

VALIA : Habar n-am cine a scris-o, tot ce ştiu e că o citesc mereu ca o proastă. *(După o pauză.)* Dar ce rost are ? *(Rupe deodată scrisoarea.)* Luaţi-vă zborul, hîrtiuţe !...

LARISA : Ce te-a apucat ?

VALIA : Află că eu ştiu cine mi-a trimis scrisoarea.

LARISA : Cine ?

VALIA : Cineva... cam năstruşnic.

(Pe mal apare Viktor. Se apropie, fără să se grăbească, de cele două fete.)

VIKTOR : Salut lucrătorii din comerţ. Ce mai faci, Larisa Petrovna ?

LARISA : Destul de bine. N-am de ce mă plînge.

(Se ridică şi se îndreaptă încet spre mal.)

VALIA : Încotro ai pornit-o ?

LARISA : Mă duc să mă plimb puţin pe malul apei. *(Pleacă.)*

VIKTOR : De ce a şters-o ?

VALIA : Vrea să arate că are tact. *(După o pauză.)* Bei un pahar de bere ?

VIKTOR : Da...

VALIA : Ce se mai aude ?

VIKTOR : Am primit noul plan de muncă al excavatorului nostru. Pentru ca barajul să se termine la timp, trebuie să ne încordăm din toate puterile şi să sporim randamentul.

VALIA *(rîzînd)* : Mi se pare că apune steaua voastră !...

VIKTOR : Ei aşi ! Las' că găseşte Seriojka o soluţie. Cu el nu mi-e frică !

VALIA : Tu veşnic îi dai zor cu Seriojka al tău. Da' ce, eşti copil, nu eşti în stare să judeci cu capul tău ?

VIKTOR : De ce eşti astăzi aşa arţăgoasă ? N-o mai recunosc pe Valicika noastră !

VALIA : Lasă asta, mai bine mănîncă un păstrăv prăjit. Sînt proaspeţi, i-am cumpărat azi cu Larisa de la piaţă.

VIKTOR : Ce ciorbă grozavă de peşte ştia să facă maică-mea.

VALIA : Ţi-e dor de taică-tău ?

VIKTOR *(după un moment de şovăială)* : Las' că se descurcă el şi fără mine.

VALIA : Dar de-acasă nu ţi-e dor ? De Leningrad ?

VIKTOR : Eu aici mă simt acasă, pe malul Angarei.

VALIA : Mi se pare că n-o poţi suferi... pe maică-ta vitregă.

VIKTOR *(după o pauză)* : Cine ţi-a mai spus şi asta ?

VALIA : Bănuiesc.

VIKTOR : Mi-e milă de tata.

VALIA : Spune, Vitenka, e adevărat că în somn rosteşti numele meu ?

VIKTOR : Atîta ar mai lipsi !

VALIA *(după un moment de tăcere)* : Ne plimbăm azi cu barca ?

VIKTOR : Nu pot. Taica a convocat pentru astă-seară la ora opt toată brigada la o şedinţă. Trebuie să găsim noi metode de muncă.

VALIA : Aşadar, s-a zis cu seara de astăzi. Am fi putut să stăm şi noi mai tîrziu, că mîine-i sărbătoare.

VIKTOR : Las' că ne scoatem noi pîrleala altă dată... *(Se sărută îndelung.)*

VALIA *(tace cîteva clipe, apoi începe să rîdă)* : Ştii, Vitka, am hotărît să mă mărit.

VIKTOR : Nu te pripi... Cu cine ?

VALIA *(înfruntîndu-l)* : Fie şi cu tine. La urma urmei, de ce nu ?

VIKTOR : De... Ar fi de tot hazul.

VALIA : Ce ţi se pare atît de hazliu ?

VIKTOR : Lasă fleacurile... De ce să ne legăm la cap dacă nu ne doare ? Oare, nu-i mai amuzant aşa ? *(O îmbrăţişează.)* Am să trec mai tîrziu pe la tine... Dar vezi s-o expediezi pe pupăza aceea la cinematograf, la ultima reprezentaţie.

VALIA : Bine.

VIKTOR : Spune-i că rulează un film grozav... Ne-am înţeles ?

VALIA : Ne-am înţeles.

VIKTOR : Ca întotdeauna. *(O mîngîie pe obraz.)* Am şters-o, că de nu, o păţesc cu taica. *(Pleacă.)*

VALIA *(singură)* : Ar fi de tot hazul.

(Larisa vine dinspre malul apei.)

LARISA : Ei, v-aţi spus tot ce aveaţi pe suflet ?

VALIA *(cu gîndul aiurea)* : Ca întotdeauna.

LARISA : Uite că a asfinţit şi soarele. *(O pauză.)*

VALIA : Ciudat mai e şi Vitia ăsta !... Valentina, zice, hai la oficiul stării civile să ne cununăm.

LARISA : Serios ?

VALIA: Serios, Larisa! Spune, unde aveai de gînd să te duci diseară?

LARISA: La cinema. La ultima reprezentație.

VALIA: N-are rost.

LARISA: De ce?

VALIA: Am auzit că filmul e plicticos.

(Scena se întunecă, doar corul e luminat.)

CORUL: În fața casei tale se joacă niște copii ciufuliți, hazlii de ți-e mai mare dragul. Iacă unuia i-a intrat o țeapă în deget, altul examinează un gîndac, al treilea dă o palmă celui de-al patrulea. Tu treci pe lîngă ei și nici unul nu aleargă la tine strigînd „mamă!"

— Seara, găsești casa pustie și dimineața n-are cine să te trezească.

— La vecinii tăi s-a stricat aparatul de radio. Vasiliok, cum s-a întors de la muncă, s-a apucat să-l repare, făcînd un tărăboi nemaipomenit... dar nevastă-sa-i încîntată că Vasiliok al ei se pricepe la toate. Noaptea tîrziu, cînd se întorc de la plimbare, se iau la ceartă și apoi, ca să se împace, se tot giugiulesc. Poftim, iar se sărută!...

— Tu te-ai întors în odaia pustie și nimeni n-are să te trezească de dimineață.

(Camera celor două fete de la cămin. E duminică. Larisa și Valia pun masa.)

LARISA: Tu i-ai spus lui Viktor că ai să-l inviți și pe Serghei?

VALIA: Nu, va fi o surpriză. Doar azi e ziua mea și invit pe cine îmi place.

LARISA: Of, Valentina, mi se pare că ai pus ceva la cale.

VALIA: Nu mă mai judeca atîta! Află că m-am hotărît să mă mărit.

LARISA: Te ții de șotii.

VALIA: Ia te uită, oricui îi pomenesc de măritiș, mă ia în rîs. La urma urmei, ce-mi pasă mie? Dacă vreți să rîdeți, n-aveți decît. Mie mi s-a urît cu singurătatea. Da' ce, sînt eu mai prejos decît altele?

LARISA: Parcă spuneai că Viktor... te-ar fi cerut în căsătorie.

VALIA: Dacă nu m-a cerut, are să mă ceară. Dar mi-e teamă să nu mă răzgîndesc eu și să mă mărit cu altul.

LARISA: De fapt, tu nu iubești pe nimeni...

VALIA: Ce e aia dragoste? Tu ai cunoscut-o vreodată?

LARISA: Am cunoscut-o, dar nu-mi aduc aminte dacă aievea sau în vis.

VALIA: Ei vezi? *(O îmbrățișează.)* Treci la bucătărie, Larisa, și clătește vasele astea.

LARISA: Dă-le încoace. *(Ia vasele din mîna Valiei și iese din cameră.)*

VALIA *(se duce la oglindă și se privește)*: Ei, Valia, Valia, acum e momentul să le dovedești tuturor cine ești.

(Se aude o bătaie în ușă.) Intră!

SERGHEI *(intră)*: Bună ziua, Valia... Am primit biletul dumitale și am venit.

VALIA: Bine ai făcut.

SERGHEI: Drept să-ți spun, m-a mirat foarte mult invitația dumitale. Doar nu ne-am mai întîlnit după întîmplarea aceea din fața cinematografului.

VALIA: Azi e ziua mea.

SERGHEI: Așa... De ce nu mi-ai spus?

VALIA: Dinadins. Fiindcă nu vreau să cheltuiești bani pentru mine.

SERGHEI: Ei, asta-i... *(Zîmbind.)* Știi doar că am bani destui.

VALIA: Tocmai de aceea. Înseamnă că nici măcar n-ai fi făcut un sacrificiu.

SERGHEI: Dar, de ce... nu mi-ai trimis vorbă cu Viktor să vin?

VALIA: Am vrut să-i fac o surpriză. Ești doar cel mai bun prieten al lui. Nu-i așa?

SERGHEI: Desigur.

VALIA: Uite, dumneata mi-ai spus că el mă iubește foarte mult... Mi-ai spus, ori ba?

SERGHEI: Da, am spus.

VALIA: Bine, atunci dă-mi cuvîntul de onoare că n-ai scornit-o dumneata... De ce taci? Hai, curaj, mai amăgește-mă o dată.

SERGHEI *(șovăitor)*: Asta e părerea mea, Valia.

VALIA: Dar altă părere *(zîmbind ironic)* nu mai ai? *(După o clipă de așteptare începe să rîdă.)* Bine, lasă... Acum, mă reped pînă la bucătărie să-i dau o mînă de ajutor Larisei. *(Iese în fugă.)*

(Serghei examinează cu interes camera fetelor. Se aude o bătaie în ușă și intră Viktor.)

VIKTOR: Serghei?... Ce cauți tu aici?

SERGHEI: M-a invitat Valia, voia să-ți facă o surpriză.

VIKTOR *(izbucnind deodată în rîs)*: Ia te uită... E grozavă! Pe cînd veneam încoace, mă gîndeam ce-am să mă fac toată seara cu două zîne... Și cînd deschid ușa, dau de tine. Orice s-ar spune, e o comoară de fată.

SERGHEI *(după o clipă de tăcere)*: Viktor, aş vrea să te întreb ceva...

VIKTOR: Zi!

SERGHEI: Nu prea înţeleg ce sentimente ai tu faţă de Valia.

VIKTOR: Ei, ce sentimente... Îmi place. Şi încă foarte mult.

SERGHEI: Îţi place?

VIKTOR: Fireşte, e tare veselă. Şi apoi dansează... nici nu-ţi închipui cum... Ca să nu mai vorbesc de toate celelalte.

SERGHEI *(zărind în mîna lui Viktor un pacheţel)*: I-ai adus un cadou?

VIKTOR: Acum cîtva timp îi dădea tîrcoale un fotograf. Poate n-ai să mă crezi, Seriojka, umblam năuc... *(Zîmbind ironic.)* Îmi venea să plîng, nu alta.

SERGHEI: Ar trebui să te însori cu ea.

VIKTOR: Nici gînd. N-am chef să-mi pun juvăţul de gît. Încă nu mi-a venit vremea! *(După o pauză.)* Şi apoi, pe socoteala Valentinei prea se spun multe. Eu unul, nu iau în seamă bîrfelile... Ce-i drept, Valia este o fată inimoasă, numai că eu în general nu prea am încredere... în muieri, Serghei. Sînt răutăcioase din fire, deşi toate se prefac că sînt bune. Una mai bine, alta mai rău. *(O pauză.)* De l-ai vedea pe taică-meu, cum i-a schilodit sufletul femeia aceea. *(Ia chitara, care e atîrnată pe perete.)*

SERGHEI *(zîmbind)*: Mie unul, mi-e destul să-mi amintesc de mama, ca toate femeile să-mi pară minunate.

VIKTOR: Norocul tău... *(Începe să cînte, acompaniindu-se din chitară.)*

(Intră Valia şi Larisa. Se opresc în prag să asculte cîntecul lui Viktor.)

LARISA *(încet)*: Ce frumos cînţi, Vitia.

VIKTOR: Îmi pare bine că-ţi place. Să-ţi trăiască prietena, Larisa Petrovna! *(Îi întinde Valiei cadoul.)* Poftim, Valicika.

VALIA: Cavaler ca întotdeauna, Vitia... *(Îşi pune la gît fularul dăruit de Viktor.)*

SERGHEI: Îţi stă foarte bine, Valia.

VALIA: Numai Serioja nu mi-a adus nimic.

SERGHEI: Bine, dar eu...

LARISA: Lasă, lasă, să nu mai vorbim despre asta, Serioja. *(O pauză.)* Ce-ar fi să ne încercăm norocul la cărţi?

SERGHEI: După părerea mea, ca să joci cărţi, trebuie să fii un prost fără pereche.

LARISA: Cum aşa, de ce?...

SERGHEI: Fiindcă oricum viaţa e prea scurtă.

VALIA: Atunci, poate ne faci dumneata o expunere asupra situaţiei internaţionale. Ştiu că te pricepi la aşa ceva.

SERGHEI *(zîmbind)*: Văd că n-ai uitat!... Zilele trecute, am ţinut într-adevăr la căminul de fete un referat urmat de discuţii despre situaţia actuală din Franţa. Îmi amintesc că mi-ai trimis un bilet în care îmi scriai: „Explică mai amănunţit cauza scăderii natalităţii în Franţa..." Mărturisesc că din prima clipă am fost convins că biletul venea de la dumneata, Valia.

VALIA: Atunci, de ce nu mi-ai răspuns?

SERGHEI *(sincer)*: Nu-mi venea la îndemînă să intru în amănunte asupra scăderii natalităţii... în faţa unui auditoriu feminin.

VALIA: Va să zică, n-ai avut curaj.

SERGHEI *(rîzînd)*: Într-adevăr, n-am avut curaj.

VALIA: Vezi numai să nu te înfumurezi pentru că primeşti bileţele de la fete. Află că şi eu primesc scrisori.

VIKTOR *(izbucnind în rîs)*: Scrisori de mulţumire din partea cumpărătorilor?

VALIA: Să zicem. Nu credeţi? Pot să vi le şi citesc. Ce părere ai, Serioja? *(Aduce un teanc de scrisori.)* Să vă citesc?

SERGHEI: Citeşte.

VIKTOR: Hai, dă-i drumul, să avem de ce rîde.

VALIA *(citeşte)*: „Mă gîndesc mereu la dumneata, deşi nici nu ştii cine sînt. Drumul pe care ai pornit în viaţă, Valia, e greşit, foarte greşit, fiindcă nu-ţi pasă nici de dumneata, nici de oamenii care te înconjoară. În vremurile noastre, e ruşinos să trăieşti aşa. Gîndeşte-te cît ar fi de dureros dacă ai înţelege acest lucru prea tîrziu". *(Îi priveşte pe toţi, pe rînd.)* Ei, spuneţi, să nu-ţi dea lacrimile?

VIKTOR: Cine o fi putînd să-ţi scrie aşa ceva?

VALIA: Un binevoitor necunoscut.

LARISA: Trebuie să fie iar vreo năzdrăvănie de-a ta...

VALIA: Ba te înşeli amarnic! Ascultaţi mai departe... *(Ia o altă scrisoare.)* „Te rog, nu te supăra pe mine că îţi scriu iar. Mi se pare că eşti foarte singură. Dar nu cumva să te împaci cu această situaţie, Valia. Cu nici un preţ. Nici nu ştii cît aş vrea să te ajut..." *(Uitîndu-se la Serghei.)* Nu-i aşa că e înduioşător, Serioja? *(Serghei tace.)*

VIKTOR : Te pomenești că ți le-or fi trimițînd baptiștii !

VALIA : Și acum să vă citesc și ultima epistolă. *(Citește.)* „Ah, Valicika, raza mea de soare, dă-l încolo pe Viktor al dumitale și mărită-te mai bine cu mine..."

SERGHEI : Asta nu-i adevărat... Scrisoarea aceasta ai născocit-o.

VALIA : Dar de unde știi dumneata ? *(Întorcîndu-se spre Viktor.)* Ai auzit ce sfaturi mi se dau ? Dar eu m-aș mărita mai degrabă cu tine, Vitia, nu cu el. Tu ce zici ?

VIKTOR : Trăsnită mai ești !

LARISA : Isprăvește, Valentina !

VALIA : Să fie oare adevărat ce mi-a spus Serghei, că tu rostești noaptea în somn numele meu ?

VIKTOR : Lasă glumele !

VALIA : S-ar putea să mă fi mințit... tocmai el, prietenul tău cel mai bun ? *(Se uită la Viktor.)* Vrei să-ți spun, Seriojenka, de ce dă înapoi ? Cînd ai o reputație ca a mea, nu se grăbește nimeni să te ia de nevastă. Mai ții minte ce spuneau despre mine derbedeii aceia în seara cînd am fost împreună la cinematograf ?

SERGHEI : N-ai dreptate... Cine ia în seamă niște derbedei... Spune-i și tu, Viktor...

VALIA : Îi iei apărarea ? Să iei apărarea unui prieten e într-adevăr un gest nobil, n-am ce zice. Vezi bine însă că prietenul dumitale tace chitic. Și acum, plecați de aici cu toții ! Azi nu mai serbăm ziua mea de naștere, cu atît mai mult cu cît a fost doar o farsă. Eu m-am născut în august... Ce mai tura-vura, am vrut să mă distrez pe socoteala voastră.

SERGHEI : Scrisorile acelea eu le-am scris, Vitia.

VIKTOR : Tu ?

SERGHEI *(sincer)* : Eu o iubesc pe Valia. O iubesc foarte mult. *(Către Valia.)* Nici nu știu cum am să pot trăi de acum înainte dacă nu primești să fii soția mea. Zău că nu știu.

LARISA : Nu aduce anul ce aduce ceasul.

SERGHEI *(către Viktor)* : Eu nu i-aș fi mărturisit niciodată, Vitia, dacă tu nu dădeai înapoi.

VALIA *(către Viktor)* : Auzi ? Și acum pleacă de aici, n-am nevoie de tine. Pleacă !

VIKTOR : Cum ?... Vorbești serios ?

VALIA *(tăios)* : Du-te, Viktor !

VIKTOR : Asta n-am s-o uit. *(Iese fără grabă.)*

(Valia se apropie de Serghei și-l privește lung.)

LARISA : Pe el să-l lași în pace, Valentina, auzi ?

VALIA *(rar și apăsat)* : De ce să-l las în pace ?

LARISA : Fiindcă nu-l iubești.

VALIA : De unde știi tu ? *(Cu ironie.)* După ce ne căsătorim, voi avea destul timp să-mi dau seama dacă-l iubesc sau ba. Bani are, și n-am să mă plictisesc cu el.

LARISA : Eu nu mai stau cu tine, mă mut la Tamara. Mă îngrozești, Valia ! *(Iese în grabă.)*

VALIA *(după un moment de tăcere)* : Tu ce mai ai de spus ?

SERGHEI : O să luăm fetița ta de la cămin... ca să fim împreună toți trei.

VALIA : N-am nici o fetiță. Totul a fost o scorneală de-a mea. Totul, pricepi ? Și acum pleacă, vreau să rămîn singură...

SERGHEI *(în șoaptă)* : Nu pot trăi fără tine. Asta e adevărul.

VALIA : Pleacă... te rog.

(Serghei iese încet din cameră. Valia se trîntește pe pat și izbucnește în plîns. Treptat, camera Valentinei se întunecă, iar pe podium apar Serdiuk și corul.)

SERDIUK : Deși am un nume ucrainean, patria mea e Siberia.

CORUL : Ce fel de om ești tu, Stepan Serdiuk ?

SERDIUK *(după ce se gîndește puțin)* : Pot spune că sînt un om fericit.

CORUL : Și în ce constă fericirea ta ?

SERDIUK *(după un timp, dar cu toată convingerea)* : Mi-am găsit rostul în viață și sînt mulțumit.

CORUL *(de parcă l-ar mustra)* : Bine, dar trăiești singur cuc.

SERDIUK : Ce să fac dacă femeile nu se uită la mine ?

CORUL : Dar tu ai iubit vreodată ?

SERDIUK : Mi s-a întîmplat.

CORUL : Pe cine ?

UN GLAS DE FEMEIE : Pe mine... Ne-am întîlnit la Magnitogorsk, pe șantier, în timpul primului cincinal. Uriașa construcție era de-abia la început. Și nici nu se poate povesti de cîte greutăți ne izbeam... Țineam unul la altul, dar după doi ani l-am întîlnit pe Andriușa. Era omul cel mai bun din lume. Ne-am căsătorit. Și am avut trei copii. Știu că ai suferit foarte mult, Stepanușka, dar ce să fac, inimii nu-i poți porunci. Acum nu mai sînt tînără, am și nepoței, și totuși seara, din cînd în cînd, îmi amintesc de prima mea dragoste...

SERDIUK *(dus pe gînduri)*: Pesemne că eram prea aspru, că nu știam să fiu duios...

CORUL: Dar de cea de-a doua dragoste îți mai amintești?

SERDIUK: Da, n-am putut s-o uit.

UN GLAS DE FATĂ TÎNĂRĂ: Eu am fost. Mă numeam Ksana. Cînd a izbucnit războiul, am plecat pe front ca sanitară. Eram încă o fetiță. Ne-am întîlnit în 1943. El era duios și neînfricat. Războiul ne-a apropiat unul de altul și am trăit împreună zece zile în aceeași cazemată. La despărțire, i-am făgăduit să-i scriu. Cînd ne-am luat rămas bun, ochii lui erau plini de lacrimi. Dar eu n-am apucat să-i scriu nici un rînd, căci la două ceasuri după ce ne-am despărțit, am fost ucisă. El crede poate că l-am înșelat, că l-am uitat, dar eu am murit... Lîngă mine a explodat un obuz și totul s-a sfîrșit.

SERDIUK: Nu, femeile n-au ținut la mine. Și totuși, nu mă simt singur. Țin la toți băieții de pe excavator, de parcă ar fi feciorii mei. Iar cei din schimbul lui Serioja îmi sînt mai dragi decît toți.

(Apare baraca în care locuiesc băieții. E noapte. Rodik și Denis șed la masă. La fereastra dinspre stradă apare Lapcenko.)

CORUL: Privește, Stepan, e noapte, tîrziu, și ei încă nu dorm...

— Nu cumva s-a întîmplat vreo nenorocire?

— Dar unde-i Serghei? Unde-i Viktor?

SERDIUK: Nu știu. Eu am fost azi la Sliudianka, ca să-l văd pe tata. Mă duc numaidecît acasă... Să se fi întîmplat vreo nenorocire?

(Corul și Serdiuk dispar treptat.)

LAPCENKO: Hei, băieți... Ce se aude?

DENIS: Nimic.

LAPCENKO: Viktor nu s-a întors?

DENIS: Nu.

LAPCENKO: Nici Serghei n-a venit încă?

DENIS: Nu.

LAPCENKO: Ne-am ars, fraților!

RODIK: Și încă rău de tot.

LAPCENKO: Nici taica nu s-a întors?

DENIS: A plecat la Sliudianka. Dar și cînd s-o întoarce, o să ne tragă o săpuneală!...

LAPCENKO: Parcă-l și aud. *(Privește îndărăt.)* Uite că vine Viktor.

(Intră Viktor și, fără să se uite la nimeni, se trîntește pe pat, așa cum e, îmbrăcat în hainele lui cele mai bune.)

DENIS: Unde ai fost?

VIKTOR *(cu glasul sugrumat)*: Nu-i treaba ta.

DENIS: La armată, pentru una ca asta... știi ce ai păți?

VIKTOR: Taci din gură!

DENIS: Ți-ar trage maiorul meu un perdaf... să-l ții minte.

LAPCENKO: Taica!

(Aproape în aceeași clipă, ușa se deschide cu zgomot și în prag apare Serdiuk.)

SERDIUK *(după ce aruncă o privire furioasă băieților, se așază pe un scăunel)*: Bravo, vitejilor, frumoasă ispravă ați făcut! *(Toți tac abătuți.)* Halal schimb fruntaș!... Voi, care n-ați avut nici o abatere timp de un an! *(Bate cu pumnul în masă.)* Cît timp n-a funcționat excavatorul?

RODIK: Două ceasuri.

SERDIUK: Două ceasuri! *(Începe să se plimbe furios prin baracă.)* Zece mii de oameni au stat degeaba timp de o sută douăzeci de minute, din pricina giumbușlucurilor voastre! Din ce cauză s-a oprit excavatorul? Ei? Ce vă uitați unul la altul?

RODIK: S-a defectat redresorul cu cuproxid.

SERDIUK: M-am lămurit. Va să zică, e vina electricianului.

VIKTOR *(fără să ridice capul de pe pernă)*: A mea, taică.

SERDIUK: Și stai tolănit pe pat, tovarășe electrician? Numai cînd te apropii tu de un motor, ar trebui să zbîrnîie. Să te vedem, ai curaj să te uiți în ochii mei, zevzecule? *(Viktor se ridică într-un cot și-și întoarce fața spre Serdiuk.)* Cum, plîngi? Asta mai lipsea, să bocești ca o muiere! Cum ai putut comite o asemenea neglijență?

VIKTOR: Am fost beat.

SERDIUK: Ce tot îndrugi? Pînă acum n-ai avut astfel de apucături... Și, mă rog, cu ce prilej ți-ai băut mințile?

VIKTOR: Lasă întrebările, taică. N-am de gînd să-ți răspund.

SERDIUK: Dar Serghei unde-i?

LAPCENKO *(retrăgîndu-se spre ușă)*: Se plimbă cu Valia, casierița, pe malul Angarei.

VIKTOR *(furios la culme)*: Tu să taci!

SERDIUK: Liniște! Să-mi răspunzi tu, Rodik. Dar să vorbești limpede și răspicat. De ce a intrat dihonia între voi?

RODIK: Nu-s prea multe de spus. Serghei și Viktor s-au certat din pricina unei fete. E vorba de Valia, casierița, pe care o știe toată lumea... Dar să lăsăm asta, nu vreau s-o caracterizez.

Viktor nu s-a putut stăpîni, și ieri s-a luat la harță cu Serghei. Azi a venit la lucru... nu tocmai limpede la cap și drept urmare a unei neglijențe condamnabile, s-a produs avaria... *(Către Viktor.)* Așa-i ?

VIKTOR : Așa-i.

RODIK : Aș vrea să vă mai spun ceva... În echipa noastră, domnea pînă acum o atmosferă cît se poate de prietenească. Și ce să vezi, a fost deajuns să treacă o fustă pe lîngă noi, ca totul să se năruie. Eu țin foarte mult la surorile mele, și pe mama o iubesc din toată inima, însă de femei ca atare prefer să mă țin cît mai departe. Drept să vă spun, am fost chiar foarte mulțumit că aici în Siberia, prezența femeilor se simte parcă mai puțin decît în marile orașe.

DENIS : Pînă aici, Rodion ! Nu-ți permit să vorbești astfel despre femei... *(În prag apare Serghei.)*

LAPCENKO : Serioja !...

SERDIUK : Tăcere ! Iacă a apărut și șeful de schimb.

SERGHEI *(uitîndu-se buimac la toți)* : Da... da... *(Se îndreaptă spre patul său, se așază pe el și, zîmbind, rămîne cu ochii pierduți în zare.)* Da... da... da...

SERDIUK : Asta ce o mai fi ?

SERGHEI *(zîmbind)* : Da... da...

SERDIUK : Îl vedeți ? Parcă ar fi lunatic, apucat. *(Se duce la Serghei și-l zgîlțîie.)* Mă, omule, ești mecanic-șef, ori vreo făptură picată din lună ?

SERGHEI : Cum, taică, te-ai și întors de la Sliudianka...

SERDIUK : Mai și zîmbești, lunaticule ?

SERGHEI : Te rog să ne ierți, pe mine și pe Viktor. Îți dau cuvîntul meu că așa ceva n-o să se mai întîmple.

VIKTOR : Să nu vorbești în numele meu !

SERDIUK : Ușor mai iei lucrurile, tovarășe mecanic-șef.

SERGHEI : Nu, crede-mă că nu le iau deloc ușor, mai ales că sînt destul de complicate. Poate că ea acum nu mă iubește, dar voi face totul ca să simtă un sprijin în mine... Și voi izbuti. În cele din urmă, tot a primit. Duminică 15 iulie facem nunta. Peste zece zile. Să veniți cu toții, băieți, să veniți negreșit...

RODIK : Cum ?

VIKTOR *(apropiindu-se de Serghei)* : Pleacă în altă parte, Serioja... Las-o pe Valentina în pace !... Te rog prietenește : pleacă de aici !

SERGHEI : Nu, acum nu mai plec. Iar față de tine, Viktor, sînt cu conștiința împăcată, doar tu însuți ai renunțat la ea. Poți să spui că nu e așa ? Nu. Dovadă că taci... Uite, taică, vezi bine că tace. *(Se apropie de Viktor.)* Hai să dăm totul uitării... De dragul nostru, al tuturor, te rog să rămînem prieteni.

(Viktor tace.)

Așadar, duminică în 15... Vă rog din suflet să veniți cu toții. Faceți așa ca să se simtă fericită în ziua aceea, măcar în ziua aceea. Doar nu vă cer mare lucru !... *(Se uită deodată încruntat la ceilalți.)* Dar dacă vreunul dintre voi va îndrăzni să spună un singur cuvînt rău despre ea... va avea de-a face cu mine. N-am să i-o iert toată viața... Va fi vai de el !

(Baraca dispare. Răsună încetișor o melodie, ori poate e numai zgomotul ploii ce cade pe acoperiș. Treptat apare chipul Valiei șezînd pe pat. Corul o înconjoară.)

CORUL : Nu dormi, Valia ? Toată noaptea a plouat cu găleata. Dinspre Baikal, vînturi furtunoase de vară alungă nori grei spre Angara. În curînd se face ziuă. Ziua de duminică 15 iulie...

— E ultima noapte pe care o petreci singură în această cameră.

— Ce te așteaptă în viața cea nouă, necunoscută, care începe mîine ?

VALIA *(în șoaptă)* : Nu știu.

CORUL : Ce faci, Valentina, gîndește-te bine... Știi că nu-l iubești...

VALIA *(încetișor)* : Oare nu-l iubesc ? Cine știe ? Nici eu nu-mi dau seama. Dragostea... De fapt, ce este dragostea ? În ce constă ? Cine îmi poate spune ? *(Cu încordare.)* De ce oare mi s-a întipărit în minte ziua cînd l-am văzut pentru prima oară pe Serioja ? S-a apropiat de mine și mi-a întins douăzeci de copeici pentru o cutie de chibrituri... Iar pe urmă, cînd am făcut cunoștință, am fost convinsă din primul moment că îmi va spune neapărat ceva cu totul neobișnuit, ceva extraordinar.

CORUL : Ciudat...

VALIA : Continuam, din obișnuință, să mă întîlnesc cu Viktor, dar gîndul mi-era la Serghei, numai la el mă gîndeam... Cu cîtă nerăbdare așteptam scrisorile lui, căci știam bine că el mi le scrie.

CORUL : Va să zică, l-ai îndrăgit ?

VALIA : Poate... ba nu... nu mai știu nici eu.

CORUL : Nu știi ? Și totuși vrei să fii soția lui ?

VALIA *(categoric)* : Da. Vreau. De ce n-aș vrea ? Serghei e atît de bun...

Şi apoi mi s-a urît îngrozitor cu singurătatea. Vai, cît sînt de obosită... Ce silă mi-e de toate glumele care se fac pe socoteala mea. Cu ce-s eu mai prejos decît altele ?... Lîngă el am să mă simt bine, nu-i aşa ?
CORUL : Dar Viktor ?

(Prin semiîntuneric se conturează vag figura lui Viktor.)

VIKTOR : Ai uitat, Valia, că am venit aseară la tine ? Dar tu n-ai crezut ce ţi-am spus. *(Se apropie de Valia şi-i spune aproape în şoaptă.)* Iartă-mă, Valia...
VALIA : N-am de ce să te iert.
VIKTOR : Nu pot trăi fără tine... Hai să plecăm de aici... Dacă vrei, sînt gata să ne şi căsătorim... Totul are să fie aşa cum vrei tu.
VALIA : Acum e prea tîrziu, Vitia. Povestea noastră s-a încheiat. Rămîi cu bine... *(E iar singură.)*
CORUL : Se luminează de ziuă, Valia... Priveşte afară. Ce dimineaţă ploioasă.
— E duminică... în 15 iulie.
VALIA : De ce mi se strînge inima ? Mi-e teamă... Prietenii lui mă vor condamna. Ne vor întoarce spatele cînd ne vor întîlni. Vom rătăci singuri pe străzi... Iar trecătorii vor rîde în urma noastră... Nu se poate, trebuie să fug de aici...
CORUL : E prea tîrziu. Auzi ? Bate cineva la uşă. E Serghei... Dacă te-ai hotărît, deschide uşa şi dă-i mîna.
VALIA : M-am hotărît ! *(Cu glas tare.)* Tu eşti, Serghei ?
GLASUL LUI SERGHEI : Eu sînt !

(Se aude muzică de orgă. Corul o îmbracă în grabă pe Valentina într-o rochie albă de mireasă.)

VALIA : Intră, Serioja.

(În prag apare Serghei, puternic luminat de soare.)

SERGHEI : Am venit să te iau ! ! !
VALIA : Afară e soare ?
SERGHEI : Da, a stat ploaia.
VALIA : Mergem ?
SERGHEI : O clipă, Valia, să vină şi ceilalţi...

(Muzica de orgă încetează şi aproape numaidecît se aud sunetele limpezi şi grave ale unui acordeon. Lîngă Serghei apar deodată Denis şi Zinka, Serdiuk, Lapcenko, Rodik cu sora lui, Maia, şi doi-trei tineri necunoscuţi din echipa care lucrează pe excavator. Unul dintre ei cîntă din armonică, iar altul îl acompaniază la chitară. Toţi au buchete de flori în mînă.)

SERGHEI : Să-ţi fac cunoştinţă cu prietenii mei... cu tovarăşii mei de muncă.
MAIA : Eu sînt Maia, sora lui Rodik... Ieri am sosit de la Moscova... Am trecut acum în clasa a zecea şi am venit să-mi petrec vacanţa la fratele meu. N-am fost încă niciodată la o nuntă, înţelegi ? Îmi dai voie să te sărut ? *(O sărută pe Valentina.)*
SERGHEI : Să mergem... *(Se aude un tunet.)* Ia te uită, ploaie cu soare... Nu mai înţeleg nimic !
SERDIUK : Deschideţi umbrelele !

PANTOMIMA

Nuntaşii trec în cortegiu pe stradă, cu umbrelele deschise, ocolind băltoacele, în sunetul muzicii.

CORUL : Ce alai vesel !
— Unde s-or fi ducînd aşa grăbiţi ?
— Şi încă pe ploaie...
— Cum, nu ştiţi, oameni buni, că la marginea oraşului Irkutsk există o casă fermecată : intri în ea burlac şi ieşi de acolo însurat. Ca-n poveşti, nu-i aşa ?
— Mai încape vorbă ? Doar e singura instituţie unde ţi se eliberează un document semnat şi parafat, prin care se certifică în mod oficial că eşti fericit, şi anume din ziua, luna şi anul cutare.
— Din nefericire însă, unii oameni uită că în casa aceea nu se admit nici hotărîri pripite, nici calcule reci.
— Iar dacă ai uitat acest lucru, eşti imediat pedepsit. Ieşi de acolo la braţ cu o femeie, fără să bănuieşti măcar cum te-ai nenorocit ! Ce păcat că nu sînt inventator. Ştiţi ce aş inventa ? Un aparat prin care să se constate cît e de trainică dragostea celor doi candidaţi şi, în funcţie de rezultat, să li se permită sau să li se interzică să se căsătorească.
— Oare, nimeni dintre dumneavoastră nu-i în stare să inventeze un astfel de aparat ? Tare ar fi necesar, oameni buni !...
— Dar să nu ne întindem la vorbă, ca să nu întîrziem la ospăţul din noua locuinţă a Valiei şi a lui Serghei. Oaspeţii au urat fericire tinerei perechi, au mîncat şi au băut după pofta inimii, aşa încît mă tem că nouă nu ne-a mai rămas nimic.

(Apare o cameră în care petrecerea este în toi. Nuntaşii şed în jurul mesei şi cîntă un cîntec siberian, tărăgănat, acompaniaţi de acordeon. Nu sînt voci

de oameni beţi, ci voci limpezi şi grave. La sfîrşit se lasă o tăcere, deoarece fiecare e cufundat în gîndurile pe care i le-a stîrnit cîntecul.)

SERDIUK : Cîntecul îţi trezeşte totdeauna amintiri.

MAIA : Sau iscă visuri de viitor...

DENIS : A fost un cîntec frumos, care îţi stîrneşte multe gînduri. *(O pauză.)*

LAPCENKO : Eu personal, aş propune să mai mîncăm ceva, doar masa nu s-a terminat încă.

RODIK : Ce ziceţi ? Cred că propunerea trebuie adoptată.

(Încep cu toţii să mănînce plini de veselie.)

ZINKA : Linişte !... De ce faceţi atîta gălăgie ?... Lăsaţi-mă să spun şi eu ceva. *(Zgomotul se potoleşte întrucîtva.)* Tovarăşi ! Noi, betoniştii de la baraj, urmărim cu mare atenţie minunatele realizări ale excavatorului vostru. Noi ştim că nu-i glumă să lucrezi pe un excavator păşitor şi că aveţi nevoie de odihnă, de îngrijire, de dragoste şi de hrană cît mai bună... În aceste condiţii, rolul soţiei este deosebit de important. De aceea şi fac apel la dumneata, Valia, să nu uiţi nici o clipă acest lucru.

RODIK : Pentru hrana cît mai bună ! Ura !...

(Rîd cu toţii, ciocnesc, aşa că protestele Zinkăi sînt acoperite de larmă.)

LAPCENKO : Bate cineva la uşă !

(Se lasă tăcere.)

VALIA : Intră...

LARISA *(din prag)* : Mă primiţi ?

VALIA *(alergînd la ea)* : Larisa... ai venit !...

LARISA : Nu eşti supărată pe mine ?

VALIA : Eu te rog să mă ierţi. Şi să nu mă judeci greşit. Ne-am înţeles ?

LARISA : Cele rele să se spele... *(Se îmbrăţişează.)*

VALIA : Hai, faceţi cunoştinţă. E Larisa, prietena mea.

SERDIUK *(cu însufleţire)* : Mai întîi să-i aplicăm o sancţiune pentru întîrziere. *(Îi oferă Larisei un pahar plin, pe care ea îl soarbe dintr-o înghiţitură.)* Bravo ! Aşa zic şi eu. *(Recomandîndu-se.)* Serdiuk Stepan Egorovici. Te rog să şezi lîngă mine.

LAPCENKO : Bate cineva la uşă. Alţi oaspeţi întîrziaţi.

(Se lasă iar o tăcere încordată.)

VALIA : Intră !

(Intră Viktor, care-şi roteşte încet privirea în jurul mesei, apoi se uită lung la Valentina şi se apropie de ea.)

VIKTOR *(încet)* : Îţi doresc să fii fericită.

VALIA *(aproape în şoaptă)* : Vitia !

VIKTOR : Primeşte acest inel... *(îi întinde darul)* drept amintire.

VALIA : Mulţumesc.

VIKTOR *(se apropie de Serghei, îl îmbrăţişează, îl sărută şi îl bate afectuos pe spinare)* : Acum, sîntem iar prieteni.

(Cineva începe să cînte la acordeon un dans popular rusesc.)

SERDIUK : Ia să vedem, cine se-ncumetă !

VALIA : Larisa ! Cine mai ştie să joace ca ea ? Hai, Larisa... nu te lăsa rugată !

(Larisa se ridică de la masă şi începe să danseze cu însufleţire, cu foc, din toată inima.)

VIKTOR *(cu glasul sugrumat)* : Ia daţi-vă la o parte !... Lioşa, zi-i un cîntec mai domol, dar cu măiestrie !

(Viktor face la început cîţiva paşi mai domoli, apoi dînd brusc capul pe spate, începe să joace aprig, cu desperare vădită. Ceilalţi chiuiesc, strigă şi bat din palme atît de tare, încît aproape nu se mai aude acordeonul. Iar atunci cînd Larisa şi Viktor sfîrşesc dansul, aplaudă cu toţii îndelung şi cu însufleţire.)

ZINKA : Bravo, Larisa, ai fost la înălţime !...

DENIS : Nici cu Vitia nu mi-e ruşine.

LAPCENKO : Ăsta joc !...

VIKTOR *(aparte)* : Te-am pierdut, Valentina.

SERDIUK *(către Larisa)* : Acum se cuvine să bem în sănătatea dumitale. Straşnic mai joci ! Parcă ai fi o flacără.

LARISA : Ei, acum n-au mai rămas decît tăciunii...

SERDIUK : Cînd te gîndeşti că am cincizeci de ani ! De ce nu te-am cunoscut mai devreme ?

LARISA : Ce importanţă are, tovarăşe Serdiuk ? Mai devreme ori mai tîrziu...

MAIA : Să ştii, Valia, că n-am să uit niciodată ziua de astăzi. Eu nu-s decît o şcolăriţă şi pe cînd eram la Moscova, tare doream să ştiu ce viaţă duce Rodik al nostru aici, ce fel de prieteni are. De altfel, la plecare, m-a rugat și mama să aflu tot, tot... Să mă ierți că vorbesc atîta, mi se pare că am băut cam multicel... Dar nu-i nimic, fă-te că n-ai băgat de seamă. Stau și mă uit la dumneata și mă gîndesc ce mare sărbătoare e o nuntă, cît de fericită trebuie să fii. Cum să nu te bucuri la gîndul că poți să dăruiești în întregime, celui pe care-l iubești, sufletul tău curat și proaspăt ca rochia asta albă de mirească... De ce plîngi? Nu se cade să plîngi, Valia. Uită-te mai bine la Serioja. Nu vezi cum te iubește, cum te soarbe din ochi? Nici nu știi cît te invidiez că ești atît de fericită... *(O îmbrățișează pe Valia.)*

(Acordeonul intonează un vals vechi. Cîteva perechi încep să danseze.)

SERGHEI *(se apropie de Valia)*: Nu plînge, Valia, lasă, n-are rost să plîngi !...
VALIA : De-aș putea, Serioja...
SERGHEI : Ai să poți. Ai să uiți tot ce-a fost...
VALIA : Crezi ?
SERGHEI : Sînt sigur.
VALIA : Îți mulțumesc, Serioja... *(Îl îmbrățișează.)*

(Încep și ei să danseze.)

SERDIUK : Hai, dați-vă la o parte, tovarăși. Acum dansează tinerii căsătoriți.

(Perechile se dau în lături. Doar mirele și mireasa mai dansează un vals lent. Cu mîna sprijinită ușor pe umărul lui Serghei, cu capul lăsat pe spate, Valia pare gata să cadă la fiecare pas, copleșită de duioșia și dragostea ce-i umplu sufletul.)

CORUL : Valsul pe care l-au dansat la nunta lor... nu-l vor uita niciodată. Vor trece ani, multe li se vor șterge din amintire, dar această melodie simplă, ușoară, le va aduce veșnic aminte de acea seară îndepărtată.
— Chiar dacă se vor despărți, chiar dacă va pieri unul dintre ei, chiar dacă flacăra unei noi iubiri le va lumina calea, orice s-ar întîmpla, de cîte ori vor auzi acest vals, își vor aminti unul de celălalt și un simțămînt de recunoștință și de fericire le va încălzi inimile.

(Oaspeții dispar unul cîte unul, fără să-și ia rămas-bun.)

— Acum însă, cînd acest vals nu a devenit încă o amintire, pentru voi nu există decît seara de astăzi și noaptea pe care o veți petrece împreună.

(Melodia valsului se stinge.)

— Valinka ! — Serioja !... Ați auzit cum s-a închis ușa de la intrare ? A plecat și ultimul musafir. Ați rămas singuri...

(E noapte. În cameră nu se mai află decît Serghei și Valia.)

VALIA : Cît e ceasul ?... Atîta am dansat, de parcă se învîrtește pămîntul cu mine...
SERGHEI : E unu și jumătate.
VALIA : S-a și făcut noapte ? *(Începe să rîdă.)* Auzi ce întrebare ? Vai, cît sînt de proastă ! *(O clipă de tăcere.)* Serioja... cum o cheamă pe mama ta ?
SERGHEI : Polina.
VALIA : Am s-o iubesc foarte mult. O să-ți pară bine ?
SERGHEI : Firește.
VALIA : Și pe surorile tale. Ai două, nu-i așa ?
SERGHEI : Da.
VALIA : Pe amîndouă am să le iubesc. Dar crezi că eu am să le plac lor ?
SERGHEI : Foarte mult.
VALIA : Știi, atîta vin am băut, și aș tot vorbi... Vrei să mai stăm de vorbă ?
SERGHEI : Cum să nu !
VALIA : Iacă, mă tot întreb de ce nu m-ai sărutat niciodată ?
SERGHEI *(în șoaptă)* : Am să te sărut.
VALIA *(tot în șoaptă)* : Cînd ?
SERGHEI : Cînd ai să te trezești.
VALIA : Ca în baletul „Frumoasa adormită". Cred că muzica e de Ceaikovski.
SERGHEI : Da.
VALIA : Am ascultat-o la radio. *(Se ghemuiește într-un fotoliu.)* Ce-i drept... mi-e un somn, de abia țin ochii deschiși. E caraghios, nu ? Dragul meu, să nu-mi mai spui nimic. Mă simt atît de fericită. Doar sînt nevasta ta... Așa-i că nu visez ? Și ce drăguți au fost prietenii tăi cu mine... Dacă adorm, n-ai să te superi, Serioja ? *(El o ia în brațe ca pe un copil.)* De s-ar face mai repede dimineață. Atunci ai să mă săruți, nu-i așa ?... Dă-mi batista...
SERGHEI : Ce faci ?
VALIA : Vezi bine, mi-am șters buzele. N-a mai rămas nici urmă de ruj. Și te rog, te rog din suflet, mîine dimineață să nu te mai temi de nimic.
SERGHEI *(o așază pe pat)* : Și acum dormi.

VALIA : Uite că am adormit de-a binelea... Am şi început să visez. Parcă ne-am plimba amîndoi cu barca... *(În şoaptă.)* Numai ceva să-mi mai spui, Serioja : aşa-i că noi n-o să ne despărţim niciodată, că o să fim totdeauna împreună, pînă la adînci bătrîneţi ?

SERGHEI : Pînă la moarte.

VALIA : Ce bine...

(Se aude din nou orga din depărtare. Valia adoarme. Serghei se lasă în genunchi şi se uită cu atenţie la ea. Corul trage încet în faţa lor o perdea albă şi uşoară ca o rochie de mireasă.)

CORUL *(foarte încet)* : Ce ploaie, plouă de parcă ar vrea să spele întreg pămîntul !

— Prin faţa caselor curg şuvoaie zglobii, care curăţă totul în cale, luînd cu ele gunoiul şi murdăria din ajun.

— Ploaia împrospătează pămîntul.

CORTINA

PARTEA A DOUA

Se aude în surdină o melodie care aminteşte de un cîntec de leagăn. Lumina cade asupra lui Serghei, care stă cu mîinile în buzunare, tăcut şi dus pe gînduri. Ceva mai departe se află corul.

CORUL *(cu faţa spre sală)* : Mai ţii minte prin ce ai trecut atunci ? Au venit s-o ia în zori şi tu te-ai zbuciumat toată ziua...

— Nu-ţi mai găseai locul, gîndul ţi-era numai la ea, şi mereu alergai la telefon şi întrebai : Ei, ce se aude ? Da' spuneţi-mi odată...

— Cum ai lăsat lucrul, fără să treci măcar pe acasă, ai fugit acolo şi te-ai plimbat neliniştit pe sub ferestre, cu inima strînsă de grijă şi spaimă. Şi pentru a suta oară ai pus timid aceeaşi întrebare infirmierei de serviciu...

SERGHEI *(încet şi timid)* : Ei, ce face soţia mea ? Nici o veste ? Nimic nou ?

CORUL : Îţi aminteşti ? Chiar aşa s-au petrecut lucrurile...

(Serghei merge pe stradă, se opreşte în dreptul unei uşi, ridică ochii spre ferestre, apoi se aşază pe o bancă şi aşteaptă tăcut. Apare un băieţaş de vreo zece ani şi se apropie de Serghei.)

BĂIEŢAŞUL *(după ce-l priveşte un timp)* : Aştepţi să ţi se nască băiatul ?

SERGHEI : Bine ar fi să fie băiat.

BĂIEŢAŞUL : Ştii, eu locuiesc peste drum. Pe banca asta stau mereu oameni ca dumneata. M-am obişnuit să-i văd aşteptînd. Unii îmi dau şi bomboane.

SERGHEI : Din păcate, eu n-am.

BĂIEŢAŞUL : Nu face nimic. Ştii cîţi copii mici au ieşit din casa asta... O mie !

SERGHEI : Asta e bine.

BĂIEŢAŞUL : Ciudat lucru... Deodată răsare un om care pînă atunci nici n-a fost.

SERGHEI *(încurcat)* : Aşa-i de cînd lumea, băiete. Dar pe tine cum te cheamă ?

BĂIEŢAŞUL : Anton. Eu am venit aici de la Celiabinsk.

SERGHEI : Tu ce-ai vrea să te faci cînd ai să fii mare, frate Anton ?

BĂIEŢAŞUL : Doctor.

SERGHEI : Şi de mult te-ai hotărît ?

BĂIEŢAŞUL : De sîmbăta trecută. Înainte, voiam să mă fac călător, ca să mă plimb peste tot. Ştii, la noi în curte stă o fetiţă care nu vrea să creadă că Charlie Chaplin există cu adevărat.

SERGHEI *(gîndindu-se la ale lui)* : Serios ?

BĂIEŢAŞUL : Ei, şi acum, îţi urez să se termine cu bine. *(Îi întinde mîna lui Serghei.)*

SERGHEI : Cine te-a învăţat să spui aşa ?

BĂIEŢAŞUL : Bunica. Dacă vezi pe cineva, zice, şezînd pe banca aceea, să-i urezi să se termine cu bine.

SERGHEI : Să-i spui bunicii că-i mulţumesc.

BĂIEŢAŞUL : Bine, am să-i spun. *(Pleacă.)*

(Serghei se ridică şi se opreşte în dreptul unei ferestre. Pe uşă iese o îngrijitoare.)

ÎNGRIJITOAREA : Serioghin !

SERGHEI : Da, eu...

ÎNGRIJITOAREA : Hai, vino să-ţi vezi visul cu ochii.

SERGHEI : Va să zică, s-a terminat cu bine.

ÎNGRIJITOAREA : Te aşteaptă o surpriză, hai... *(Pleacă.)*

(Serghei aleargă după ea în casă.)

CORUL : S-a născut un om !

(Se aude clinchetul înduioşător al unor jucării cu zurgălăi pentru copii mici.)

CORUL : S-a născut un om... Ba nu, doi omuleţi.

— Sînt frăţior şi surioară. Părinţii le-au şi ales numele, Feodor şi Lenocika.

— Gemenii Serioghin... Vor purta hăinuţe de aceeaşi culoare şi căciuliţe albe la fel. La început, chiar şi părinţii îi vor confunda mereu.

— În aceeaşi zi vor merge pentru prima oară la şcoală, ţinîndu-se de mînă, cu buchete de flori, aceşti viitori oameni...

— Să urăm aşadar fericire şi succes lui Fedia şi Lenocikăi, să le fie drumul în viaţă uşor şi neted.

(Din clădire iese Serghei. Nici nu se poate spune cît e de fericit.)

SERGHEI : Nici nu se putea mai bine... nici că se putea... E grozavă, Valia mea !

(Serghei îmbrăţişează pe primul trecător care-i iese în cale şi o ia la fugă. Se aude o melodie simplă cîntată de o vioară şi de o mandolină.)

CORUL : Iată că a venit şi ziua pe care o aşteptai cu atîta nerăbdare, a sosit în sfîrşit momentul să-ţi aduci familia acasă.

— Doar acum nu mai eşti singur, s-a înmulţit familia Serioghin.

— Hai, du-te ! Prietenii te aşteaptă în stradă.

PANTOMIMA

Întreaga echipă a excavatorului merge pe stradă, îndreptîndu-se spre maternitate ; fiecare are în mînă cîte un pachet cu daruri. În frunte merge Serghei, împingînd un cărucior dublu, pentru gemeni. La colţul străzii se alătură grupului şi Larisa împreună cu Zinka. Ninge. Dar sîntem în aprilie, şi e ultima zăpadă, ninsoarea mieilor.

Grupul se opreşte în dreptul băncii lîngă care stă Anton, ca un înger păzitor al acestor locuri. Serghei se apropie de el şi-i dă o pungă cu bomboane. Din clădire iese Valia, sfioasă şi fericită, însoţită de îngrijitoare. Serghei îi întinde un buchet de flori. Ea îl sărută şi-i pune în braţe un copil pe care Serghei îl culcă cu grijă în cărucior. Toţi ceilalţi o îmbrăţişează pe Valia şi o felicită. Îngrijitoarea îi dă lui Serghei celălalt copil. Serghei se apleacă peste cărucior, ca să-i fac loc, şi-i dă o clipă copilul lui Viktor, să-l ţină. Viktor se uită la copil, apoi la Valia. După ce a aşezat copilul în cărucior, Serghei se apropie de micul Anton şi-i strînge mîna, de parcă i-ar mulţumi.

Tot alaiul porneşte spre casă. În frunte merge Serghei cu Valia, împingînd împreună căruciorul, iar ceilalţi vin în urma lor. La un colţ de stradă, Viktor rămîne în urma prietenilor săi, fără să-l observe nimeni. Stă în loc, îşi ridică gulerul şi se uită în tăcere după grupul care se îndepărtează. Iată că a rămas singur. Şi deodată, melodia veselă, cîntată de o vioară şi de o mandolină încetează.

CORUL : Ce-i cu tine, Vitia ?

VIKTOR : S-a întunecat viaţa mea.

(Dispare în întuneric.)

(Răsună un cîntec de leagăn, cîntat la vioară. Treptat, apare figura slab luminată a Valiei, aplecată peste leagănul gemenilor, care dorm.)

CORUL *(supărat)* : Linişte !... Nu tulburaţi somnul acestor mici cetăţeni. Ei trebuie să doarmă mult, ca să crească...

— Dumneavoastră sînteţi oameni în toată firea, puteţi să vă culcaţi şi mai tîrziu, n-aveţi nevoie de atîta somn... Faţă de copii trebuie să daţi dovadă de mai multă înţelegere.

— Lăsaţi-i să doarmă, că de, abia au împlinit o lună.

— Ba nu, două.

— Ba chiar trei. Sst, mai încet, au nevoie de somn, ca să prindă puteri. Deocamdată, fraţii Serioghin nu-s decît nişte oameni în miniatură.

(Cîntecul de leagăn încetează.)

CORUL : Bate cineva la uşă... Dar Valia a aţipit şi ea.

— Trebuie s-o deşteptăm. Trezeşte-te, Valia !...

VALIA *(tresărind)* : Ce-i ?... Cine e acolo ?

(Valia aleargă să deschidă uşa. Serghei intră în odaie, care abia acum se luminează.)

SERGHEI : Copiii dorm ?

VALIA : Da. *(În şoaptă.)* Vezi să nu faci zgomot.

SERGHEI : Sînt grozav de obosit... *(Se apropie de cei doi copii care dorm.)* Ce caraghios e Fedia...

VALIA *(revoltată)* : De ce ţi se pare caraghios ?

SERGHEI : Se face tot mai rotofei, începe să semene cu un burghez.

VALIA: Da' de unde!... Nu ţi-e foame?

SERGHEI: Ba da, grozav.

VALIA *(aducîndu-i de mîncare)*: Hai, mănîncă.

SERGHEI: E gustoasă mîncarea.

VALIA: Pune mai multă smîntînă în ciorbă.

SERGHEI: Ce-ai făcut azi?

VALIA: N-am huzurit. Cu doi ţînci nu mai pridideşti.

SERGHEI: Ştiu. *(Mănîncă.)* Ai citit azi în gazetă declaraţia lui Adenauer?

VALIA: Nu... Lenocika are nişte bubuliţe roşii pe burtică. Crezi că ar trebui s-o duc la doctor?

SERGHEI: Poate n-ar strica.

VALIA: Nici nu ştii ce bucurie e pentru mine să mă duc cu ei la controlul medical. Ai noştri sînt cei mai voinici, nici un alt copil nu se compară cu ei. Feodor abia a împlinit trei luni şi nu-i cu nimic mai prejos decît alţii de şase luni. M-am convins cu ochii mei. Iar Lenocika, ştii cît e de inteligentă? Mi-a spus-o chiar doctorul: „Ai o fetiţă, zice, foarte isteaţă..." Chiar aşa a zis: „foarte isteaţă".

SERGHEI: Lenocika e tare dulce.

VALIA: Compot vrei?

SERGHEI: Vreau. Am să-l mănînc cu o chiflă, aşa îmi place mie.

VALIA: Poftim... E rumenită bine.

SERGHEI: Va să zică, îţi mai aduci aminte?

VALIA *(sărutîndu-l în creştet)*: Hai, mănîncă.

SERGHEI: Valicika, ce-ar fi să-ţi cumpăr o bicicletă?

VALIA: Ce rost are?

SERGHEI: Să te plimbi şi tu.

VALIA *(rîzînd)*: Ce idei năstruşnice îţi trec prin minte.

SERGHEI: Să-ţi spun o noutate, Valia. S-ar putea ca excavatorul nostru să înceteze lucrul un timp.

VALIA: Cum aşa?

SERGHEI: Reductorul are nevoie de o reparaţie temeinică, şi apoi trebuie să-i înlocuim lanţurile de la benă. E o treabă serioasă, cere timp, nu glumă, dar noi sîntem în întrecere şi n-avem o clipă de pierdut.

VALIA: Îmi închipui ce furios trebuie să fie Serdiuk, cum s-o fi zbătînd, săracul.

SERGHEI: În general e tare frămîntat în ultima vreme.

VALIA: De cînd s-a îndrăgostit de Larisa. *(Începe să rîdă.)* S-a făcut de poveste, şeful tău, Seriojenka.

SERIOJA: De ce? Doar nu e chiar atît de bătrîn.

VALIA: Depinde cum o iei. *(După o clipă de tăcere.)* Viktor de ce nu mai vine pe la noi?

SERGHEI: Treaba lui.

VALIA *(cu sfială)*: Serioja...

SERGHEI: Ce-i?

VALIA: Tu eşti omul cel mai bun din lume.

SERGHEI *(îmbrăţişînd-o)*: Valiuşa... *(După o pauză.)* Dar ia spune, tu nu te plictiseşti acasă?

VALIA: N-am timp să mă plictisesc.

SERGHEI: Mai ai puţină răbdare. În curînd o să dăm copiii la creşă şi tu o să te poţi duce la învăţătură sau la muncă.

VALIA *(după o clipă de gîndire)*: Şi mă rog, tu unde vrei să mă trimiţi?

SERGHEI: Eu te-aş sfătui să lucrezi la beton. Astăzi, betonul are o importanţă covîrşitoare.

VALIA: După părerea mea, pînă şi să învîrteşti manivela la casă e mai interesant.

SERGHEI: Ai un fel ciudat de a judeca. *(Cu însufleţire.)* Ce-i trebuie omului, ca să fie fericit? Ca munca pe care o face să-l depăşească şi să-l înalţe cît de cît...

VALIA: Cum vine asta?... Nu pricep.

SERGHEI: Eh, nu ştiu cum să te fac să înţelegi... Nu găsesc cuvinte... Vezi tu, atunci cînd omul face o muncă adevărată, productivă, folositoare cît mai multor oameni, el însuşi devine cu timpul mai bun, mai valoros. *(Drăgăstos.)* Dar dacă nu vrei să lucrezi la beton, vino la noi pe excavator. La început, ca muncitor auxiliar... mai tîrziu poţi urma totodată şi un curs seral de calificare. Dacă vei dovedi aptitudini, poţi să ajungi ajutor mecanic... ba chiar ceva mai mult! Am auzit că pe un şantier de pe Volga, o fetişcană e şef de echipă pe un excavator păşitor... Şi tu poţi avea un viitor la fel de frumos. Nu crezi?

VALIA *(furioasă)*: Bine. Dacă ţii neapărat să-mi cîştig pîinea, am să mă întorc la băcănie. Acolo măcar vine lume cunoscută, nu te plictiseşti!

SERGHEI: Cum poţi vorbi aşa, Valia?

VALIA: Nu striga, ai să trezeşti copiii.

SERGHEI: Ce să fac, dacă judeci atît de uşuratic!

VALIA: Dumnealui, mă rog, nu-i convine să aibă nevastă casieriţă!... Unde mai pui că la casă puteam să cîştig cît voiam.

SERGHEI: Ce face ?...

VALIA: Da' ce-ţi închipuiai, că trăiam numai din leafă ? Asta s-o crezi tu ! Unuia îi dai zece copeici lipsă la rest, altuia, douăzeci... Pentru client e un fleac, în schimb, eu mă alegeam seara cu o sumă frumuşică.

SERGHEI *(izbucnind)*: Valia !... *(încetişor)* Valicika... *(O mîngîie pe păr.)*

VALIA: Iartă-mă, Seriojenka ! *(Cade în genunchi înaintea lui.)* Iartă-mă...

SERGHEI: Ce faci, Valia... *(O ridică şi o îmbrăţişează cu duioşie.)* Se poate ?...

VALIA: Vezi tu, seara sînt îngrozitor de obosită. Copilaşii îmi dau atîta de furcă peste zi... şi apoi trebuie să-ţi gătesc şi ţie de mîncare, să spăl, să deretic... iar tu, în loc să mă înţelegi, mă umileşti, vorbindu-mi despre fata aceea de pe Volga... Cum să nu mă doară ?...

SERGHEI *(mîngîind-o pe păr)*: N-o să se mai întîmple... hai, nu plînge. Eu sînt un prost, fireşte... Dar te iubesc grozav de mult, Valia, de aceea ţi-am vorbit aşa.

VALIA *(zîmbind printre lacrimi)*: Chiar grozav ?

SERGHEI: Nu mai plînge. De-ai şti cum aş vrea să nu curgă niciodată o lacrimă din ochii tăi... Oamenii trebuie să fie fericiţi. Asta e adevărul. Mai ales aceia care construiesc comunismul... Bunăoară, noi amîndoi. *(O ia în braţe şi o culcă pe divan.)* Dormi puţin, eşti tare obosită. Las' că spăl eu toate vasele, şi în casă am să fac curăţenie de o să strălucească totul. N-avea nici o grijă, dacă se trezeşte Lenocika sau Fedia, te chem numaidecît. Acum însă, caută să adormi cît mai repede, nu te mai frămînta...

(Valia adoarme şi treptat camera se cufundă în întuneric.)

CORUL: Dar iată că vine şi ziua pe care n-ai s-o uiţi niciodată.
— Valentino !

VALIA *(apropiindu-se încet)*: Da...

CORUL: Era în ziua de 30 iulie. Disde-dimineaţă.

(Valia îşi acoperă faţa cu mîinile.)

CORUL: Îţi aminteşti cum a început ziua aceea ?

VALIA: Mă sculasem cu noaptea în cap. Înainte de a pleca de-acasă, Serioja s-a oprit la poartă şi m-a luat de mînă...

(Apare poarta unei grădiniţe. În fund se zăreşte o casă nouă, cu etaj. Serghei şi Valia stau în picioare lîngă o bancă.)

VALIA *(se uită la Serghei şi continuă să povestească)*: Dacă aş fi ştiut ce nenorocire avea să se întîmple, l-aş fi strîns în braţe şi nu l-aş fi lăsat să plece... dar cum puteam bănui ? Doar era o dimineaţă ca toate celelalte, numai că era foarte cald... o zăpuşeală neobişnuită. *(Adresîndu-i-se lui Serghei.)* Mai bine ai mai fi dormit puţin, că tot e duminică.

SERGHEI: E prea cald, Valia, am chef să mă scald.

VALIA: Ţi-ai luat măcar un prosop ?

SERGHEI *(arătîndu-i-l)*: Nu vezi ?

VALIA: Serioja... Ce zici, îmi stă bine rochiţa asta ?

SERGHEI: Grozav.

VALIA: Serioja, tare aş vrea să-ţi cumperi o haină de piele.

SERGHEI: Dacă ţii tu, dar nu acum, mai tîrziu.

VALIA: Ar fi mai bine acum. Te-ar prinde de minune. *(Îl îmbrăţişează.)*

SERGHEI: Fii cuminte. Uite că vine Serdiuk.

VALIA: Cît de ţanţoş calcă.

(Apare Serdiuk, mai elegant ca de obicei.)

SERGHEI *(cu şiretenie)*: La noi vii, taică ?

SERDIUK *(simţind ironia)*: Nu, mă plimbam şi am trecut doar pe aici.

SERGHEI *(abia stăpînindu-şi rîsul)*: Aşa ?!

SERDIUK: Parcă am auzit că şi Larisa Petrovna s-a mutat de curînd aici.

SERGHEI: Mi se pare că la ea te duci, că prea eşti proaspăt ras, ferche.

SERDIUK: Doar e duminică azi.

SERGHEI *(politicos)*: Iartă-mă, cravata asta ai cumpărat-o de la magazinul universal ?

SERDIUK: Ştii ceva, măi şef de schimb... văd că aveai de gînd să te duci la scaldă, nu vreau să te reţin.

SERGHEI: Am timp destul.

SERDIUK: Mi-am găsit beleaua cu tine. *(Fără prea multă convingere.)* Am şi eu treburile mele. *(Serghei şi Valentina rîd.)* Lasă, şef de schimb, că îţi arăt eu ţie ! *(Îl ameninţă cu degetul.)* Ne socotim noi. *(Se apropie de casă.)*

SERGHEI: Apartamentul trei, taică.

SERDIUK: Ştiam, n-am nevoie de îndrumările tale.
(Intră în casă.)

SERGHEI *(rîzînd)*: Ştii că are haz !

VALIA : Las' că pe vremuri, nici tu nu erai mai breaz. Ce, ai uitat ? Cînd te căuta omul, veneai la băcănie, cică după chibrituri. *(Strigă deodată.)* Vai de mine, să știi că mi-a dat laptele în foc !... *(Fuge în casă.)*

(Pe drumul care duce spre rîu apar un băiat și o fetiță. Băiețașul are în mînă o undiță, iar fetița o găletică.)

SERGHEI *(recunoscînd băiețelul)* : A, vechiul meu prieten, să trăiești !...

BĂIEȚAȘUL : Bună ziua. Și eu te-am recunoscut. *(Către fetiță.)* Știi, dumnealui i s-au născut deodată doi copii.

FETIȚA : Interesant.

BĂIEȚAȘUL : Ce-ți fac copiii ? Bine ?

SERGHEI : Cresc văzînd cu ochii. Dar tu, Anton, te mai faci doctor, sau te-ai răzgîndit ?

BĂIEȚAȘUL : Încă nu. Acum ne ducem la pescuit.

SERGHEI *(arătînd spre fetiță)* : Dar ea cine-i ?

BĂIEȚAȘUL : O prietenă. O cheamă Lera. Mai ții minte ? Ți-am povestit despre ea. Nici azi nu crede că Charlie Chaplin există cu adevărat.

FETIȚA : Firește că nu cred.

BĂIEȚAȘUL *(triumfător)* : Ei, vezi ?

SERGHEI : Asta-i grozav ! Ei, ce ziceți, mă luați și pe mine la pescuit ?

BĂIEȚAȘUL : Mai întrebi ? Am și o plută. Eu am meșterit-o.

SERGHEI : Atunci, haidem.

(Serghei ia copiii de mînă și pornește către rîu. Pe drum se întîlnesc cu Viktor.)

VIKTOR : Noroc. Încotro ?

SERGHEI : Mă duc să mă scald.

VIKTOR : Da... e tare cald.

(Tăcere.)

SERGHEI : Luați-o înainte, copii, că vă ajung eu din urmă.

BĂIEȚAȘUL : Dar să nu ne păcălești.

(Copiii pleacă.)

SERGHEI : Veneai la noi ?

VIKTOR : Nu.

SERGHEI : Ce-i cu tine ? Parcă nu ești în apele tale.

VIKTOR : Serghei...

SERGHEI *(punîndu-i mîna pe umăr)* : Eu.

(Viktor dă la o parte mîna lui Serghei de pe umărul său și ridică deodată pumnul, gata să-l lovească.)

SERGHEI : Vitia, ce te-a găsit ?

VIKTOR : Nu pot s-o uit pe Valia. Nu pot, pricepi ? *(Cîteva clipe de tăcere.)* Nu mai știu ce să mă fac. Tu ce-ai face în locul meu, Serghei ? *(Zîmbind cu amărăciune.)* Cînd te văd, mi-e teamă de mine însumi. Te urăsc, Serioja. Pe tine... care mi-ai fost cel mai bun prieten.

SERGHEI *(cu un tremur în glas)* : De ce spui că am fost ? Eu și acum îți sînt prieten...

VIKTOR : Nu. Prietenia noastră s-a rupt pentru totdeauna. *(După o pauză.)* N-ai ce-i face. Am să plec. Plec de tot. Mă duc la tata, la Leningrad. Pînă la urmă, va trebui să mă obișnuiesc și cu mama vitregă. *(Nu-și mai poate ascunde deznădejdea.)* Am rămas singur pe lume.

SERGHEI : De ce vorbești așa ? Uiți de taica ?... De Rodik... de Denis... Cum se poate să ne părăsești ? Adu-ți aminte de perioada de șoc din primul an, de nopțile cînd munceam pe brînci... Prietenia noastră s-a închegat la greu ; crezi că se poate rupe cu una, cu două ?

VIKTOR : Eu speram că o să-mi treacă și am să mă liniștesc. Că am s-o uit, și gata. Dar nu-i chip !... *(Cu glasul sugrumat.)* Tu mi-ai luat-o.

SERGHEI *(după un timp)* : Vrei să spui că o iubeai pe atunci ?

VIKTOR : Crezi că nu ?

SERGHEI *(convins)* : Cînd iubești, nu te porți așa.

VIKTOR *(după un moment de gîndire)* : Ai dreptate. Asta-i adevărul. *(Tăios.)* Rămîi cu bine !... N-o să ne mai vedem niciodată... Să fii fericit. *(O ia la fugă.)*

SERGHEI *(strigînd după el)* : Vitia !...

VALIA *(vine în fugă din casă)* : Încă n-ai plecat ? Ce bine îmi pare... *(Cu șiretenie.)* Voiam să-ți spun ceva foarte important.

SERGHEI *(zîmbind)* : Serios ? Iacă, te ascult.

VALIA *(încetișor)* : Te iubesc foarte, foarte mult, Serioja... Știi de ce ? Cu cît te cunosc mai bine, îmi dau seama că nu te cunosc îndeajuns, mereu descopăr ceva nou la tine. Pricepi ?

SERGHEI : Ciudat om mai ești, Valentina ! *(O sărută.)*

VALIA : El mă săruta și eu îl țineam de mînă și-l tot priveam... Pe atunci nu știam că-l văd pentru ultima oară, că pentru ultima oară țin mîinile lui calde într-ale mele și privesc în ochii... Că peste o clipă va pleca și nu se va întoarce niciodată. O, de-aș fi știut !... Dar așa, i-am spus doar atît *(către Serghei)*: Ai grijă să nu pierzi prosopul.

SERGHEI: Bine! *(Pleacă în fugă.)*

VALIA: Eu m-am uitat după el, cum alerga la vale. L-am văzut cum a ajuns din urmă doi copii și au coborît împreună spre rîu. Pe urmă m-am așezat pe bancă și am stat așa un timp, dar la un moment dat mi-am zis: oare, n-ar fi mai bine să-mi termin treburile pînă se întoarce Serioja?...

(Valia întinde pe o sfoară, la uscat, o cămașă de a lui Serghei și două tricouri. Din casă ies Larisa și Serdiuk.)

LARISA: Încotro să mergem, Stepan Egorovici?

SERDIUK: Să mergem pînă la baraj.

LARISA: De ce? Azi e duminică.

SERDIUK: Vreau să văd ce se mai aude cu excavatorul nostru. Trebuie să intre în reparație.

LARISA *(oftînd)*: Bine, dacă ții neapărat, să ne ducem.

SERDIUK: Iar deseară plecăm la Sliudianka. Ce zici? Vreau să te cunoască și tata, să se bucure și el.

LARISA: Ce vîrstă are bătrînul?

SERDIUK: Șaptezeci și cinci de ani. E pescar și lucrează într-un artel. E încă sănătos tun. Și azi ar fi în stare să treacă Angara înot. Sînt sigur că are să-i pară tare bine cînd te-o vedea. Aoleu! *(Se ascunde după ușă.)*

LARISA: De ce te-ai speriat așa?

SERDIUK: Nevasta șefului de schimb! Uite-o colo, întinde rufe la uscat.

LARISA: Și pentru atîta lucru ți-a sărit inima din loc?

SERDIUK: De, Larisa... nu uita că am cincizeci și unu de ani.

LARISA: Ce-are a face?

SERDIUK: Mi-e teamă să nu rîdă lumea de mine.

LARISA: Deocamdată, nu văd de ce ar rîde. Nici măcar nu m-ai cerut în căsătorie. Abia după aceea poate că are să aibă lumea de ce rîde. *(O strigă pe Valia.)* Bună dimineața, Valicika!

VALIA: Ați pornit la plimbare?

LARISA: Stepan Egorovici m-a poftit la restaurant, iar deseară vrea să mergem la dans. Nu mai știu cum să fac față la atîtea invitații.

SERDIUK: Ești dată naibii, după cum văd. *(Către Valia, scoțîndu-și șapca și salutînd-o.)* Să trăiești! *(Pleacă împreună cu Larisa.)*

VALIA *(uitîndu-se după ei)*: Caraghioși mai sînt! *(Apare Viktor. Dă cu ochii de el.)* Vitia, noroc!

VIKTOR: Serghei nu-i acasă?

VALIA: Nu, a plecat. *(După o clipă de tăcere.)* De ce nu mai vii pe la noi?

VIKTOR *(făcînd pe grozavul)*: Sînt prea ocupat, Valicika.

VALIA: Dar de ce ai slăbit așa?

VIKTOR *(cu veselie prefăcută)*: De multe ori uit să și mănînc.

VALIA *(privindu-l cu atenție)*: Parcă te-ai făcut mai chipeș.

VIKTOR: Chipeș de n-am pereche.

VALIA: Cu cine te duci acum la dans?

VIKTOR: M-am lăsat de dans.

VALIA: Cum așa?

VIKTOR: Nu mă mai țin pingelele.

VALIA *(după o clipă de tăcere)*: Voiai să-i spui ceva lui Serghei?

VIKTOR: Am venit să-mi iau rămas-bun, că plec. Rămîi cu bine.

VALIA: Unde pleci?

VIKTOR: La Leningrad.

VALIA: Pe mult timp?

VIKTOR: Depinde. Să vedem cum mi-o plăcea acolo. Am să mă plimb pe bulevardul Nevski, pe malul Nevei, și cînd am să stau rezemat de parapet, am să-mi aduc aminte cum ne plimbam noi doi pe malul Angarei.

VALIA: Vorbești... cam ciudat.

VIKTOR: Uite, în clipa asta stau și mă întreb: Valentina, oare între noi a fost o dragoste adevărată, ori ba?

VALIA: Nu, Vitia. N-a fost ceva serios... Ne-am plimbat împreună, ne-am distrat, am rîs și atît.

VIKTOR: Și rezultatul a fost jalnic. Acum e limpede.

VALIA: De, Vitenka, gîndește-te ce însemna veselia mea de atunci. Era doar goana după distracții ieftine! Crezi că degeaba mi se spunea „Valia-fîșneața"? Și totuși, Serioja m-a iubit cu adevărat... M-a luat de nevastă. Și dragostea lui m-a schimbat, a făcut din mine un om. *(Dumirindu-se deodată, se uită lung la Viktor.)* Să nu te superi.

VIKTOR *(cu nepăsare și veselie prefăcută)*: De ce m-aș supăra? Ce-a fost, a trecut.

(Din casă se aude muzica ce se transmite la radio. În grădină, intră Rodik, care se apropie de Viktor și de Valia și se oprește lîngă ei, fără să spună un cuvînt. În jurul podiumului apare corul.)

VALIA: Bună ziua, Rodik... Îl cauți pe Serioja? Nu-i acasă.

RODIK: Știu.

(Corul se apropie în tăcere.)

VALIA: Așteaptă-l puțin. Trebuie să se întoarcă numaidecît.

RODIK: Bine.

(Tac cu toții. Corul se mai apropie cu un pas de personaje.)

VALIA: Ce ți s-a întîmplat, Rodik?
RODIK: Nimic.
VALIA *(zîmbind deodată)*: Cum vine Serioja, bem cîte un ceai și mai stăm de vorbă. Rămîne și Viktor cu noi... Vrei, Rodik? Mă duc să pun ceainicul pe foc... Mă întorc într-o clipă. *(Fuge în casă.)*

(Corul înconjoară pe Rodik și pe Viktor.)

VIKTOR *(încet)*: Spune, ce-i cu tine?
RODIK: Dar caută să te stăpînești, Vitia... Să nu-ți pierzi capul, auzi?
VIKTOR: Vorbește odată!
RODIK *(în șoaptă)*: Serghei s-a înecat.

(Cineva din cor ridică mîinile deznădăjduit. Corul rămîne încremenit.)

VIKTOR: Și n-a fost nimeni prin apropiere să-l salveze?
(Rodik clatină din cap.)
VIKTOR *(după o pauză)*: Cum s-a întîmplat?
(Corul face o mișcare, apoi rămîne iar încremenit.)
RODIK: Un băiețaș și o fetiță pescuiau pe o plută înjghebată de ei... Pluta s-a răsturnat, iar prin apropiere nu era nici țipenie de om. Serghei s-a aruncat în apă să-i scape... Întîi a scos fetița la mal, apoi s-a întors după băiețaș... dar nu l-a mai găsit. Se vede că a trebuit să-l caute mult timp sub apă și l-au părăsit puterile... Atîta a mai apucat, să azvîrle copilul pe plută... Dar el... Băiețașul a scăpat cu viață.
VIKTOR: Vai, Rodik...

(Corul nemaiputînd îndura parcă încordarea, se retrage cu cîțiva pași.)

RODIK: Trebuie s-o anunțăm pe Valentina.
VIKTOR: Nu, nu-i spune nimic!
RODIK: Așa ceva nu se poate ascunde.
VIKTOR: E adevărat.
RODIK: Du-te la ea... spune-i tu.
VIKTOR: Eu nu pot.
RODIK: Trebuie... Du-te, Vitenka.
VIKTOR: Nu pot.
RODIK: Atunci, am să-i spun eu. *(Intră în casă.)*

(Corul face o mișcare spre Viktor, care stă abătut. Apoi Viktor se uită în jur, se îndreaptă spre casă, se așază pe trepte și începe să plîngă. Corul întinde mîinile spre el, ca și cum ar vrea să-l consoleze. Dinspre uliță se apropie Larisa și Serdiuk, care se întorc acasă.)

SERDIUK *(cu teamă)*: Uite-l pe Viktor, șade chiar în prag...
LARISA: De ce te ferești de toată lumea? Parcă ai fi un școlar.
SERDIUK *(către Viktor, cu un ton mieros)*: Uite, băiete, ce pantaloni i-am cumpărat tatei. Îți plac?
VIKTOR: Cum? *(Se uită aproape cu ură la Serdiuk.)*
CORUL *(încet)*: Lasă-l în pace, Stepan Egorovici.
— Acum nu se poate vorbi cu el.
— Taci! De ce nu înțelegi?

(Valia și Rodik ies din casă. Corul face o mișcare către Valentina.)

VALIA *(adresîndu-se corului)*: Unde-oi fi pus căciulița? *(Dă deodată cu ochii de cămașa lui Serghei, se oprește și se uită lung la ea.)* Hai, Rodik. *(Pleacă amîndoi.)*
VIKTOR *(ridicîndu-se de pe trepte)*: Să ai grijă de copii, Larisa. *(Către Serdiuk)* Știi, taică... s-a înecat Serghei.
SERDIUK *(scoate un țipăt)*: Nu se poate...
VIKTOR: L-am pierdut pe Serghei. *(Pleacă în grabă.)*

(Larisa intră tăcută în casă. Serdiuk o urmează. Corul se împrăștie pe scenă, ocupînd-o în întregime, apoi se oprește și rămîne multă vreme încremenit. Pe drum, trec două fetițe cu flori în mînă, îngînînd un cîntec vesel. Corul rămîne nemișcat. Decorul înfățișează acum malul Angarei. Pe potecă merge un trecător.)

TRECĂTORUL: ...deși în curînd se lasă seara, soarele mai mîngîie duios frunzele îngălbenite ale copacilor. Azi după masă am plecat cu o șalupă de la Irkutsk, am vizitat șantierul hidrocentralei, m-am plimbat pe malul Angarei și tot mergînd așa, am ajuns pînă aici, la marginea noului orășel muncitoresc. Am auzit că, acum vreo zece zile, în locul acesta s-a înecat un tînăr. Văd în vale, pe povîrnișul de la marginea apei, cinci bărbați, pesemne niște muncitori, și o fată. Șed pe iarbă, tăcuți, nemișcați, parcă fiecare ar fi cufundat în gîndurile sale. La ce s-or fi gîndind, oare? Lîngă ei, pe o basma colorată, zăresc o sticlă de vin și o mică gustare. Cel mai în vîrstă a început să toarne tuturor vin în căni, numai fetei nu. După ce beau, rămîn iar tăcuți. Aș vrea să trec mai departe... dar nu pot. De ce mi-or fi trezit interesul oamenii aceștia? Iată că au început să vorbească. Despre ce oare? Trag cu urechea, dar nu reușesc să prind nici un cuvînt. Și mai jos, chiar la malul apei, o femeie a început să spele rufe. Unul dintre bărbați a zărit-o, a șoptit ceva celorlalți și cu toții se uită în jos, spre rîu, fără să mai scoată nici un cuvînt. Ce legătură o fi între ei ? De ce oare mă preocupă atîta oamenii aceștia ? Pesemne, s-a trezit în mine vechea mea pasiune de a observa oamenii, pasiune pe care a cultivat-o și profesiunea mea ! De aceea, nu mă pot desprinde de aici, tot stau și mă uit, în nădejdea că voi izbuti să surprind ceva care să-mi dezvăluie tîlcul acestei scene...

(Apare tabloul pe care trecătorul l-a descris înainte. Serdiuk a turnat tocmai vin în căni. Viktor, Rodik, Denis și Lapcenko șed tăcuți în jurul lui. Zinka s-a așezat ceva mai departe de ei.)

SERDIUK : Credeți oare că omul care muncește dispare odată cu moartea lui ? *(Cu înflăcărare)* Nu. Trăiește mai departe prin faptele sale. Amintirea lor nu se șterge niciodată. În comunism, moartea nu va mai înspăimînta pe nimeni, o vor zdrobi faptele omului, care atunci vor fi de o mie de ori mai mărețe decît ale noastre. Serghei a fost mai aproape decît oricare dintre noi de timpul acela, fiindcă a trăit ca un om, a muncit ca un comunist și a murit ca un erou. Amintirea lui să ne lumineze veșnic sufletele. *(Ciocnesc cu toții și beau în tăcere.)* Azi se împlinesc două săptămîni de atunci. Noi sîntem datori să ne gîndim la viitor. Serghei zace în pămînt, dar noi trebuie să mergem mai departe. Pe umerii noștri apasă o mare răspundere. *(După o clipă de tăcere.)* Excavatorul nostru iese acum din reparație, dar ne lipsește un om. Să hotărîm ce facem.

RODIK : Nu cred că ar fi cazul să luăm pe cineva dinafară.

ZINKA *(intrînd pe neașteptate în vorbă)* : Așa mi-a spus și mie Denis aseară...

SERDIUK *(amenințător)* : Iar te amesteci nepoftită în vorbă, morișcă ?

LAPCENKO : Pe tine, doar de dragul bărbatului te-am luat cu noi, așa că stai deoparte și taci.

SERDIUK : Lapcenko, fii la locul tău ! *(După o clipă de tăcere.)* Tu ce zici, Viktor ? Parcă voiai să pleci ?

DENIS : Nu-l lua în serios, taică. Nu-și părăsește el tovarășii.

SERDIUK *(către Viktor)* : Mai pleci, ori ba ?

VIKTOR *(după o clipă de gîndire)* : M-am răzgîndit.

ZINKA *(repezindu-se iar)* : Nu se desparte el niciodată de voi, credeți-mă pe mine. Nu-i el așa om...

SERDIUK : Iar îți vîri nasul unde nu-ți fierbe oala, morișcă ?

DENIS : Și dumneata, prea ești aspru cu ea, taică...

SERDIUK : Femeia, dacă n-o ții din scurt, ți se urcă în cap.

ZINKA : Acum, pesemne, vorbești din proprie experiență, tovarășe Serdiuk.

SERDIUK *(serios)* : Ce-ai spus ? *(După ce chibzuiește o clipă.)* Hai, stai cuminte. *(Către Viktor.)* La ce te tot uiți ?

VIKTOR : Iat-o colo pe Valia, spală rufe. *(Privesc cu toții într-acolo, fără să scoată un cuvînt.)*

LAPCENKO : Spală niște cămășuțe de copii.

RODIK : Stepan Egorovici, aș avea o propunere... Cred că nu-i nevoie să luăm pe nimeni în schimbul nostru. Noi patru o să muncim cît cinci. Numește-l pe Viktor șef de schimb, Denis să devină ajutor de electrician, eu rămîn cu problemele de hidraulică, iar Lapcenko să fie lăcătuș gresor, că destul a lîncezit în rezervă. Ajutoare nu ne trebuie, ne descurcăm singuri. Socotesc că astfel echipa noastră va avea dreptul să primească mai departe și salariul celui de-al cincilea om din schimb.

SERDIUK : Stai !... Ai pornit-o bine, Rodion, dar ce ai vrut să spui la urmă n-am înțeles. Ce rost au cinci salarii la patru oameni ? Ia lămurește-ne și pe noi.

RODIK : Știi doar, Stepan Egorovici, că pensia pe care o primește Valia de pe urma lui Serghei e destul de mică, și cît a trăit el, familia lui n-a dus lipsă de nimic... Valiei are să-i vină greu să-și restrîngă toate cheltuielile dintr-o dată. Iată de ce propun să-i dăm Valentinei cel de al cincilea salariu, ca și cum Serghei ar lucra în continuare pe excavator.

DENIS *(apropiindu-se de Rodik)* : Ce om detreabă ești tu, Rodion... ești un tovarăș minunat.

ZINKA : Bravo, Rodik ! *(Se duce la el și-l îmbrățișează.)*

SERDIUK : Cine ți-a dat cuvîntul ? Iar te repezi, zvîrlugă !...

ZINKA : Păi, n-am spus nimic... Iar că l-am sărutat pe Rodik, înțeleg să se supere el *(arată spre Denis)*. Aici n-ai dumneata cădere să te amesteci !

DENIS : Puteai să te mărgineşti la cuvinte, fireşte... dar acum ce să mai zic ! *(O trage de ureche.)*

SERDIUK : M-am lămurit care e părerea majorităţii. *(Către Viktor.)* Dar de ce taci, Viktor ?

VIKTOR : Mă supun majorităţii.

SERDIUK : Preiei conducerea schimbului ?

VIKTOR : Dacă mă ajutaţi cu toţii.

SERDIUK : Dar tu ce zici, Lapcenko ?... N-ai să faci echipa de ruşine ?

LAPCENKO : De ce n-ei fi avînd nici un pic de încredere în mine, taică ! Parcă nici n-aş fi om, zău aşa. Oricum, în ultima vreme, mi-a mai venit şi mie mintea la cap. *(Arătînd spre Denis.)* Dar de el nu se întreabă nimeni dacă n-o să se înfumureze ? N-au trecut nici doi ani de cînd era muncitor auxiliar şi acum iată-l electrician.

DENIS : Tu vezi-ţi de tine... Ei, ce te-ai burzuluit ? Eh, ce bine ţi-ar prinde armata...

VIKTOR : Taică...

SERDIUK : Ce-i ?

VIKTOR : Aş vrea să spun ceva în legătură cu Valentina.

SERDIUK : Te ascult. Ei, de ce taci ? Te-ai răzgîndit ?

VIKTOR : Da.

SERDIUK : De ce ?

VIKTOR : Fiindcă n-are rost.

SERDIUK : Cum vrei. *(După ce stă o clipă pe gînduri.)* Zinka !

ZINKA *(bucuroasă)* : Prezent !

SERDIUK : Dă o fugă pînă la Valentina şi adu-o încoace.

ZINKA : Am înţeles ! *(Porneşte ca din puşcă.)*

(De pe malul rîului se aude cîntecul „La marginea oraşului Gorki, în cartierul muncitoresc".)

VIKTOR : Cîntecul acesta îi plăcea lui Serghei.

SERDIUK : Ei, ce-aţi amuţit cu toţii ?

VIKTOR : Despre ce ai vrea să vorbim, taică ?

SERDIUK : Ce-ar fi să ne mai povestească ceva Denis despre maiorul lui ?

DENIS : Acum nu mai e maior, săptămîna trecută a fost avansat locotenent-colonel.

RODIK *(zîmbind)* : Numai cînd afli că cineva a fost avansat, îţi dai seama cum trece vremea...

(Apare Zinka, urmată de Valia, care duce un lighean cu rufe.)

VALIA *(absentă de parcă nici nu i-ar vedea)* : Bună ziua.

SERDIUK *(stingherit)* : Ai spălat rufe ?

VALIA : Da. Am terminat şi voiam să mă duc acasă.

SERDIUK : Şi vii tocmai pînă aici ca să speli rufe ?

VALIA : Aici e apa mai curată.

SERDIUK : Dar copiii cu cine i-ai lăsat ?

VALIA : Vede Larisa de ei.

SERDIUK : Şi cu banii cum stai ?

VALIA : Deocamdată mai am.

SERDIUK : Şi mai tîrziu, ce ai de gînd să faci ?

VALIA : Nu ştiu, taică.

SERDIUK : Îmi pare bine că-mi spui şi tu aşa. *(După o clipă de tăcere.)* Să ţii minte un lucru : toate în viaţă au un început şi un sfîrşit. E foarte dureros că-i aşa, dar e şi îmbucurător.

VALIA *(încet)* : Eu nu mai aştept nimic de la viaţă.

SERDIUK *(sever)* : N-ai dreptul să gîndeşti aşa.

VALIA : De ce ?

SERDIUK : Ai copii.

VALIA *(chibzuind)* : Poate că ai dreptate... Cred că am să mă întorc la băcănie.

SERDIUK : Uite ce a hotărît echipa... Să facă şi munca lui Serghei şi să-ţi dea ţie tot salariul lui. Îl vei primi ca şi înainte.

VIKTOR *(cu faţa la public)* : Valia tace... Ce tăcere apăsătoare ! Oare de ce aş vrea să refuze ? De ce ţin atît de mult s-o facă ? Cum aş vrea să spună : „Lăsaţi-mă în pace, n-am nevoie de banii voştri". Tare aş dori să spună aşa.

VALIA : Vă mulţumesc. *(Schiţînd un zîmbet.)* Mulţumesc...

(Malul apei şi oamenii care se aflau pe el, dispar. Nu mai rămîne decît sus, pe potecă, trecătorul care priveşte în depărtare.)

TRECĂTORUL : Aşadar, pînă la urmă, tot au chemat fata. Dar ce-or fi vorbit între ei, n-am izbutit să aflu. Iată că s-au ridicat cu toţii şi pleacă, fiecare cufundat în gîndurile sale. Numai eu am rămas pe loc şi mă tot întreb, de ce nu-mi pot lua gîndul de la oamenii aceştia ? Ce s-o fi petrecut între ei ? *(După ce chibzuieşte o clipă.)* Te pomeneşti că a fost o discuţie banală, că au vorbit despre fleacuri. Poate că numai mie, care i-am urmărit de departe, mi s-a părut o discuţie importantă... Şi totuşi, cum te poţi înşela uneori...

(Se face întuneric, apoi apare corul din ce în ce mai luminat.)

CORUL : Cînd un om se stinge din viață, și lucrurile lui dispar pe rînd de la locul lor. Peste cîteva luni, nimic din casă nu mai amintește de cel ce-a locuit odinioară în ea.

— În locuința Valiei, însă, totul a rămas ca înainte. Nimic n-a fost clintit din loc. Numai deasupra canapelei atîrnă acum o fotografie mare de-a lui Serghei. Valia s-a dus anume la Irkutsk, la fotograful de pe strada Marx cu o fotografie de-a lui să o mărească.

— În cameră e liniște și cald. Copiii dorm de mult, nu se aude decît ticăitul pendulei dintr-un colț.

— Ai avut o zi grea azi, Valentina, ești obosită ?

VALIA : Foarte obosită.

(E singură în cameră. A terminat de spălat vasele și a pus la loc ștergarul.)

VALIA : S-a mai încheiat o zi ; pot, în sfîrșit, să mă odihnesc și eu puțin. *(Se așază pe canapea și privește portretul lui Serghei.)* Acum, să-ți povestesc ce s-a întîmplat peste zi. Stai să-mi aduc aminte. Oare ce am făcut astăzi ?

CORUL : De dimineață ai dat o fugă pînă la piață...

VALIA : Da, și pe urmă am dus copiii la policlinică, la control. Să fi văzut ce mofturi a făcut Fedia acolo. E tare nervos, de cînd mă căznesc să-l înțarc. Nu se dă bătut nici în ruptul capului... Ce-i drept, doctorul l-a lăudat. Zice că în curînd o să-i iasă dinții. Lenocika, în schimb, a început să mănînce cu atîta poftă, de n-o mai recunoști. Da, împlinesc opt luni. E o vîrstă serioasă, nu glumă. Azi, mîine, or să fie oameni în toată firea, nu-i așa ? După ce au adormit, m-am dus repede pe malul Angarei să spăl rufe. Numai că n-am prea avut noroc. Deodată a început să plouă cu găleata, știi, și am ajuns acasă udă pînă la piele. Și ce vînt aspru a suflat azi dinspre Baikal ! A smuls și ultimele frunze din copaci... S-a șters, așadar, pînă și amintirea verii. De, ce să faci, e și timpul, doar am intrat în noiembrie. Pe drum am trecut pe lîngă club și afară era un afiș care anunța că astăseară e dans. Așa m-am mirat... Auzi, dans... Tare ciudat mi s-a părut. *Încercînd să-și mai aducă aminte.)* Stai puțin. Ce s-a mai întîmplat azi ?

CORUL : Serdiuk și Larisa au venit să bea un ceai cu tine.

VALIA : Nici nu-ți închipui cît sînt de caraghioși. Se iubesc grozav și totuși se ceartă tot timpul. Serdiuk a povestit ce mai e nou pe excavatorul tău. Știi, acum așa i se spune, excavatorul lui Serghei... De cînd s-a muiat pămîntul de atîta ploaie, au multe greutăți. Serdiuk zice că e curată nenorocire. Află că toți tovarășii tăi de muncă vin să mă vadă.

CORUL : Numai Viktor nu dă pe la tine. De ce oare ?

VALIA : Într-adevăr, de ce ? *(După o clipă de tăcere.)* Da, uitasem să-ți povestesc tocmai lucrul cel mai important. Astăzi a fost pe la mine băiețașul acela, Anton. Îți mai aduci aminte de el ? A venit cu maică-sa... Ai văzut ce jucării drăguțe au adus copiilor ? Și Anton îi tot dădea zor că vrea să se facă doctor. E tare drăguț... *(După o pauză.)* Iată tot ce s-a întîmplat astăzi. *(Cu căldură.)* Dragul meu, ascultă-mă, tu ești singurul meu prieten... Mi-e greu fără tine, Seriojenka, iubitul meu, mi-e tare greu ! Dar cînd încep să depăn amintiri, parcă mi-e mai ușor. Parcă mă mai înseninez și eu...

UN GLAS DIN COR : Valicika, ce-ar fi să-ți cumpăr o bicicletă ?

VALIA : Ce rost are ?

UN GLAS DIN COR : Să te plimbi și tu.

VALIA *(rîzînd încetișor)* : Ce idei năstrușnice îți trec prin minte...

UN GLAS DIN COR : Ai citit azi în gazetă declarația lui Adenauer ?

VALIA : Nu.

UN GLAS DIN COR : Tu nu te plictisești ?

VALIA : N-am timp să mă plictisesc. *(Îngrijorată.)* În curînd vine iarna, Serioja, și pe urmă o să vină primăvara, vara... Ce o să-mi aducă viitorul, spune ? Gîndul acesta mă frămîntă tot mai des... Pe ce drum s-o apuc în viață, Seriojenka ? *(Fără să-și mai răspundă.)* Of, cît sînt de obosită. N-am făcut mare lucru pe ziua de azi, și cît sînt de obosită...

(O vioară cîntă în surdină cîntecul de leagăn cunoscut. I se alătură mai întîi voci de femei, apoi voci de bărbați, care-l îngînă tot în surdină, fără cuvinte.)

VALIA *(gata să ațipească)* : Alergi, te zbați, și fiecare zi e la fel ca celelalte. Și tu tot alergi, alergi...

UN GLAS DIN COR : Dormi puțin, că tare ești obosită. Las' că spăl eu toate vasele, și în casă am să fac curățenie, de o să strălucească totul. N-avea nici o grijă, dacă se trezește Lenocika sau Fedia, te chem numaidecît. Acum însă, caută să adormi cît mai repede, nu te mai frămînta...

CORUL : Valia doarme, iar în timpul acesta dinspre Angara suflă vîntul aspru de toamnă. În apropiere, sună sirene.

— Valia doarme, iar schimbul de noapte se îndreaptă prin ploaie către excavator...

— Doarme în pătucul lui și Anton, care vrea să se facă doctor ; doarme și prietena lui, Lera, care nu crede că Charlie Chaplin există în adevăr.
— Serdiuk se trezește deodată, în puterea nopții, chinuit de gîndul că a îmbătrînit... Nu mai poate să adoarmă și pînă dimineața răsfoiește manualul de limba franceză.

DENIS *(din cor)* : Iar Zinka și cu mine dormim duși în noua noastră locuință. Ea și-a rezemat capul de umărul meu, iar eu o țin strîns îmbrățișată, de parcă m-aș teme că dimineața n-am s-o mai găsesc lîngă mine.

ZINKA *(din cor)* : Nici huruitul motoarelor de pe baraj, nici șuieratul strident al locomotivelor prin noapte nu ne tulbură somnul. Noi dormim adînc, legănați de vise senine...

VIKTOR *(din cor)* : Numai de mine nu se lipește somnul ! Ies în stradă și rătăcesc pe ulițele pustii ale cartierului muncitoresc. Pașii mă poartă pînă pe sub ferestrele Valiei, dar n-am să bat la ușa ei... Cîte nopți n-am stat aici ore întregi, ca apoi să mă întorc la fel de amărît acasă...

CORUL : Dar iată că noaptea e pe sfîrșite. Încep să mijească zorii. După toamnă va urma iarna, și apoi va fi din nou primăvară.

— Iată că a venit și luna aprilie ! Afară e încă frig, bate vîntul, și totuși e primăvară. Ultimii fulgi de zăpadă se topesc numaidecît la soare !

ZINKA *(cu un aer solemn, încinsă cu un șorț peste rochia de sărbătoare și cu un teanc de farfurii în mînă)* : Azi sîntem în 30 aprilie și la noi e mare sărbătoare !... Feodor și Lenocika împlinesc un an. Vă dați seama ce eveniment e ăsta ? Va fi un adevărat ospăț. Vine toată echipa de pe excavatorul lui Serghei. Că de, gemenii sînt un fel de fini ai tuturor... *(Confidențial.)* Știți unde-s copilașii acum ? I-am dus în camera Larisei Petrovna, ca să poată dormi liniștiți.

(Apare camera Valiei, care tocmai pune masa, împreună cu Larisa.)

ZINKA : Ia spuneți, fetelor, cînd a spus Serdiuk că sosește cu trupa lui ?

LARISA : Pe la șapte și jumătate, zvîrlugă.

ZINKA *(izbindu-și palmele una de alta)* : Vai de mine, e aproape șapte !

LARISA : N-avea grijă, o să fim gata la timp. *(Către Valia.)* De ce ai căzut pe gînduri, Valia ?

VALIA : Mă gîndeam și eu, așa... *(O pauză.)*

ZINKA : Cîte tacîmuri să pun ?

LARISA : Pentru toată echipa și pentru noi trei.

VALIA : Pentru Viktor să nu puneți tacîm. Știți doar că el nu vine niciodată pe la mine.

ZINKA : De ce oare ?

VALIA : Vitia e un băiat vesel, lui nu-i plac oamenii triști.

ZINKA : Am auzit că va fi premiat. Nu țin minte dacă e vorba să primească o medalie sau numai un premiu în bani.

LARISA *(uitîndu-se la Valentina)* : De ce ești așa posomorîtă ?

VALIA : Mi-e viața pustie.

LARISA *(în șoaptă)* : Cu timpul ai să uiți...

VALIA : Nu, la altceva mă gîndeam. E greu să trăiești doar cu preocupări mărunte, fără un țel mai înalt. Știi, uneori mă cuprinde groaza.

ZINKA *(continuînd să pună masa)* : Aflați, fetelor, că Lapcenko al nostru s-a îndrăgostit.

LARISA : Serios ?

ZINKA : Zău așa. Să vedeți ce costum grozav și-a cumpărat...

VALIA *(zîmbind)* : Lapcenko ?

ZINKA : De, ce să-i faci, calcă și el pe urmele șefului său. *(Aruncă o privire Larisei și pufnește în rîs.)*

LARISA : De Serdiuk al meu să nu te legi, fetițo. *(Serios.)* E un om și jumătate.

ZINKA *(fîstîcindu-se)* : Dar n-am spus nimic rău despre el... *(Cu sfială.)* Ar fi vremea să ne poftiți la nuntă.

LARISA : Nici gînd... „Dacă mă însor, zice el, o să afle toată lumea că m-am îndrăgostit la bătrînețe. Mie nu mi-e îngăduit să mă fac de rîs."

ZINKA : Da' rușinos mai e ! *(Cu mîndrie.)* Pe mine, cînd m-am îndrăgostit de Denis, doi ani m-a persecutat...

VALIA : Larisa...

LARISA : Ce-i ?

VALIA : Ce zici, să vin din nou să lucrez la băcănie, cu tine ?

LARISA : Cu mine ? Acum e cam tîrziu, Valia. Eu m-am hotărît să urmez cursul de calificare pentru betoniști.

VALIA : Cum așa ?

LARISA : Da, ca să scap de gura lui Serdiuk. Să vezi cum mă muștruluiește. *(Imitînd glasul lui Serdiuk.)* „Toată lumea își ridică nivelul, numai tu stai pe loc !“

ZINKA *(izbucnind în rîs)* : Grozav îl imiți !... *(Iese din odaie.)*

LARISA : Drept să-ți spun, Valentina, și eu vreau să încep altă viață... să am și eu o perspectivă... *(Iese și ea.)*

VALIA *(uitîndu-se la niște bani pe o măsuță.)* : Mi-au adus leafa lui Serghei... *(Zîmbind cu amărăciune.)* Nu întîrzie niciodată... *(În prag apare Viktor. Urmează o tăcere prelungită.)* Tu, Vitia ?

VIKTOR : Da, eu. De ce te-ai speriat așa ?

VALIA : Nu m-am așteptat să vii.

VIKTOR : Uite că am venit totuși. Te superi ?

VALIA : Nu.

VIKTOR : Am sosit împreună cu taica. El a rămas la copii... *(După o clipă de tăcere.)* Feodor seamănă leit cu Serghei. *(Îi întinde Valiei un pachet.)* Le-am cumpărat cîteva jucării... cum m-am priceput și eu.

VALIA : De ce stai îmbrăcat ? Scoate-ți haina și așază-te. Afară tot mai ninge ?

VIKTOR : Chiar dacă ninge, tot se simte că a venit primăvara. *(Își rotește ochii prin cameră.)* E plăcut la tine. *(Se așază pe canapea.)* Îți făgăduisem să plec de aici. Îți amintești ? Dar nu m-am ținut de cuvînt. Te rog să mă ierți.

(O pauză.)

VALIA *(încet)* : De ce n-ai venit măcar o dată pe la mine ?

VIKTOR : Nu știu să spun cuvinte de consolare.

VALIA : Oricum, puteai să vii.

VIKTOR *(cu un tremur în glas)* : Mi-era teamă să dau ochii cu tine, Valia.

VALIA : Vitia, ce vorbe sînt astea ?

VIKTOR *(nu se mai poate stăpîni)* : Crezi că te-am uitat ? Nu. Oriunde îmi întorc ochii, parcă te văd pe tine, Valia. Și eu mi-am închipuit că a fost doar o simplă distracție, o glumă, dar m-am înșelat... Știu, eu însumi sînt vinovat de toate, singur mi-am distrus fericirea. *(Deznădăjduit.)* Și totuși, n-a fost numai un vis... Totul s-a petrecut aievea, Valia ! Ții minte cum ne plimbam împreună pe malul Angarei ? Cum sclipeau stelele pe cer ?

VALIA : Taci.

VIKTOR *(privind-o cu teamă)* : Îl mai iubești încă ? *(Valia dă din cap zîmbind.)* *(În șoaptă.)* Iartă-mă !

VALIA : Să nu mai vorbim despre asta.

(În timp ce-și aprinde o țigară, lui Viktor îi tremură mîinile. Valia, stingherită, își face de lucru cu paharele de pe masă.)

VIKTOR *(fără să se clintească din loc)* : Acum plec. Trebuie să mă duc... Ce mult a trecut de cînd n-am mai văzut-o. Pe atunci n-avea cutele acelea în colțul gurii. Așadar, tot îl mai iubește pe Serioja... Nici rochia aceasta nu i-o cunoșteam... Chiar acum mă ridic și plec. Nu, nu pot... E în zadar.

VALIA *(fără să facă nici o mișcare)* : Ciudat, foarte ciudat, va să zică de aceea n-a venit atîta timp. De la moartea lui Serioja... n-a mai îndrăznit să treacă pe aici. E foarte schimbat. Are cu totul altă privire. Oare cu omul ăsta dansam eu pe vremuri în parc ? Nu, a devenit alt om. De ce n-o fi scoțînd nici un cuvînt ? Ce tăcere apăsătoare ! Bietul Vitia !

VIKTOR *(după o pauză)* : Cum o mai duci ?

VALIA *(ca și cum s-ar mira ea însăși)* : Iacă, trăiesc.

VIKTOR : Ți-e urît ?

VALIA : Uneori. *(După o pauză.)* Parcă odată cu viața lui Serioja, s-a stins și viața mea.

VIKTOR : Cum poți vorbi așa ?

VALIA : Nu trebuie să-ți fie milă de mine. Am și eu bucuriile mele, de văduvă. Trebuie să-mi cresc copiii, să le fac un viitor fericit...

VIKTOR : Dar tu ? La viața ta nu te gîndești ? Faci curățenie, vezi de gospodărie, de copii, și atît. Oare nu-i prea puțin, Valia ?

VALIA : La ce mi-ar trebui mai mult ? *(Zîmbind cu amărăciune.)* De foame nu mor, bani, mulțumită vouă, am destui...

VIKTOR *(izbucnind)* : Vrei să-ți spun adevărul ? Nu-mi pare bine că ai primit banii aceștia. Da, Valia, ai făcut rău...

VALIA : La asta nu m-am așteptat. Cum așa ?

VIKTOR: Din copilărie mi-a fost silă de binefaceri. Pe vremuri, tu erai mîndră, curajoasă... Nu te mai recunosc...

VALIA: Zi, zi înainte...

VIKTOR: Ai ajuns să te întreţină alţii.

VALIA *(privindu-l oarecum mirată)*: Văd că şi tu te-ai schimbat, Vitia.

VIKTOR: De cînd te iubesc, m-am schimbat.

VALIA: Te-ai făcut rău, nesimţitor...

VIKTOR: Măcar de-ar fi adevărat!

VALIA: Da, te-ai înrăit, eşti îngrozitor de rău!...

LARISA *(intrînd)*: De ce vă certaţi?

VALIA *(tulburată)*: Pentru un fleac...

LARISA: Du-te la copii, Valia, că Serdiuk n-o mai scoate la capăt cu ei. Fără tine nu vor să adoarmă.

(Valia dă din cap şi fuge din cameră, fără să spună un cuvînt.)

Bravo, băiete, şase luni nu te-ai arătat şi acuma ai venit să faci scandal?

VIKTOR: Tu nu ţii la ea!

LARISA: Asta-i bună!

VIKTOR: Nimeni nu ţine la ea.

LARISA: Ce-i cu tine, ai înnebunit?

(Intră Serdiuk, Rodik, Denis, apoi dă buzna înăuntru Zinka.)

LARISA: Tovarăşe Serdiuk, vezi de-ţi domoleşte şeful de schimb. Se repede la oameni din cer senin. *(Iese din odaie.)*

SERDIUK: Ce-i cu tine, Viktor?

VIKTOR *(posomorît)*: Nimic...

ZINKA: Dar Lapcenko unde-i?

RODIK: Lapcenko al nostru s-a retras din societate.

DENIS: L-am văzut în faţa cinematografului. O aştepta desigur pe Niurocika lui.

RODIK: Da, Vitia, numai noi amîndoi am rămas singuri cuc.

SERDIUK: Ce vrei să zici, nu cumva faci aluzie la mine?

VIKTOR *(deodată tăios)*: Hai, aşezaţi-vă cu toţii şi să vorbim pe şleau. Destul m-am luat după voi. Acum ajunge!

ZINKA: Într-adevăr, parcă nu-i în toate minţile...

VIKTOR: Tu nu te amesteca, zvîrlugă! Noi acum discutăm serios.

SERDIUK: Linişte! Şeful de schimb are cuvîntul.

VIKTOR: Eu cred că nu procedăm bine cu Valentina, taică... De ce să-i dăm bani? Pentru că stă cu braţele încrucişate, în loc să muncească?

SERDIUK: Te-ai scrîntit, frate?

ZINKA: Ce vorbe-s astea, Vitia?

RODIK: Ar trebui să-ţi fie ruşine!

VIKTOR: Tu să taci, Rodion! Tu, cu sentimentalismul tău de intelectual, i-ai călcat în picioare demnitatea de om...

DENIS: Ce tot vorbeşti, Vitia?...

RODIK: Asta-i prea de tot, frate.

(Intră Lapcenko însoţit de Niura.)

LAPCENKO *(vesel)*: Bună seara. Să ne trăiască micuţii!... Vă prezint pe Niura, ajustoare la centrală. O fată extraordinară.

NIURA *(stînjenită)*: Bună seara.

LAPCENKO *(către Niura)*: Să-ţi fac cunoştinţă cu echipa mea. Nişte şoimi, unu şi unu, şi nişte prieteni cum nu mai găseşti pe lume.

VIKTOR: Isprăveşte odată, Afonia, că nu ne arde de palavrele tale...

DENIS: De ce nu spui nimic, taică? Ai auzit doar ce susţine Vitia.

SERDIUK: Am să-i răspund numaidecît. *(Îl dă la o parte pe Lapcenko, care a rămas uluit.)* Nu înţeleg ce tot îndrugi. Lămureşte-mă.

VIKTOR: Noi, atunci, nu ne-am gîndit decît la Serghei, la copiii lui... Dar ce, Valia nu e şi ea om?

LAPCENKO *(blajin)*: Staţi, fraţilor...

SERDIUK *(furios)*: Fugi de aici, Lapcenko!

NIURA: Şi mai pretindeai că nu există pe lume prieteni mai buni ca voi... Puţin mai lipseşte să nu vă încăieraţi!

VIKTOR: Tu nu pricepi, Rodion, că nu-i faceţi un bine cu banii voştri, că de fapt o înjosiţi? Eu nu mai pot suporta situaţia asta!

RODIK *(calm)*: Pesemne că tu judeci prin prisma intereselor tale, Vitia.

VIKTOR: Ce-ai spus? *(Ridică un scaun şi dă să-l lovească pe Rodik cu el.)*

NIURA *(înspăimîntată)*: Astîmpăraţi-vă, băieţi!

VIKTOR *(lăsînd scaunul din mînă)*: Da, într-adevăr, sînt interesat. *(Aşezîndu-se pe scaun.)* Fiindcă o iubesc pe Valentina.

NIURA *(în şoaptă)*: Vai, dragii de ei...

VIKTOR: De ce m-aş ascunde de voi... doar voi sînteţi familia mea, aşa că vreau să ştiţi tot! N-am fost în stare să-mi păstrez fericirea... De ce? Fiindcă am fost un om de nimic, un zevzec. Drept urmare, Valentina s-a măritat cu Serghei. Nu-i nimic, mi-am zis atunci. Am s-o uit... Dar n-am izbutit. Chiar după ce a născut copiii, după ce a devenit mamă, tot nu mi-am putut lua gîndul de la ea. Îmi spuneam că eu aş fi putut să fiu în locul lui Serghei, da eu !... M-am gîndit să fug de aici, ca să n-o mai văd, dar n-am fost în stare. Mi-era deajuns s-o ştiu aproape, altceva nici nu mai voiam. Iată care e interesul meu, Rodion, acum înţelegi ?

(O tăcere prelungită.)

RODION : Iartă-mă, Vitia.

NIURA *(în şoaptă către Lapcenko)* : Voi întotdeauna faceţi aşa ?

LAPCENKO : Cum, adică ?

NIURA : Vă împărtăşiţi toate secretele ?

LAPCENKO : Pe cît putem.

VIKTOR *(dînd abia acum cu ochii de Niura)* : Dar ea cine mai e ?

LAPCENKO : V-am spus doar că e Niura, ajustoare la centrală.

VIKTOR *(obosit)* : De ce ai adus-o încoace ?

LAPCENKO : Fiindcă o simpatizez... Am adus-o ca să faceţi cunoştinţă.

NIURA *(cu sfială, către Viktor)* : Bună seara.

VIKTOR *(luînd-o spontan pe după umeri)* : Ei, bine ai venit printre noi, Niura !

NIURA : Eu te cunosc de mult... Acum doi ani, am dansat împreună un vals.

VIKTOR *(cu un zîmbet vag)* : Se poate, Niura. *(Deodată izbeşte furios cu pumnul în masă.)* Nu !... Nu vă mai las nici în ruptul capului să-i daţi bani de pomană. Datorită lui Serghei, ea a devenit un om întreg, şi eu am ajuns s-o respect.

SERDIUK : Dar copilaşii... la ei nu te gîndeşti ?

VIKTOR *(hotărîndu-se în cele din urmă)* : Taică, s-o luăm pe Valentina la noi pe excavator.

SERDIUK : Nu se poate. Ce ştie ea să facă ?

VIKTOR *(entuziast)* : La început o să facem noi şi munca ei, şi ea o să privească numai. Cu timpul o s-o şi învăţăm cîte ceva. Într-un an de zile va avea o meserie. Şi atunci va ţine casa din banii cîştigaţi de ea, şi nu primiţi de pomană. Se va simţi şi ea un muncitor la rînd cu ceilalţi.

SERDIUK *(grav)* : Adineaori, cînd strigai în gura mare că o iubeşti, eu, drept să-ţi spun, nu prea te-am luat în serios. Acum însă e cu totul altceva... *(Îl îmbrăţişează pe Viktor.)* O iubeşti cu adevărat.

VIKTOR : Taică...

SERDIUK : Să ştii însă că faţă de Rodik ai fost nedrept cînd i-ai strigat că este un intelectual sentimental. Propunerea lui a pornit din adîncul inimii. Pe atunci, Valentina trebuia să simtă sprijinul nostru, apoi şi copilaşii erau prea mici. Acum însă, cred că ai dreptate, Viktor. *(Către Rodik.)* Sper că tu nu eşti supărat pe el ?

RODIK : Supărat ? De ce ? *(Sincer.)* Păi, are dreptate.

SERDIUK *(adresîndu-se celorlalţi)* : Voi ce credeţi ?

DENIS : A găsit o soluţie minunată şeful de schimb. Nici maiorul meu, care acum de altfel e colonel, n-ar fi găsit una mai bună.

LAPCENKO : Se putea să nu pomenească şi de maiorul lui ?

ZINKA : Ţie, Lapcenko, nu-ţi strică niciodată să ţi se amintească de un om ca maiorul.

NIURA : Ce ai cu Lapcenko, de-l iei peste picior ?

SERDIUK : Of, femeiuştile astea, de la o vreme, unde te întorci, numai de ele te izbeşti.

LARISA *(intrînd)* : Nu cumva la mine făceai aluzie ?

SERDIUK *(furios)* : Da, şi la tine. Ce, crezi că dacă te iubesc, trebuie să-ţi cad în genunchi şi să mă port cu mănuşi ?

LARISA *(fericită)* : În sfîrşit... a spus-o faţă de toată lumea.

SERDIUK : Ei şi ?... Aici sîntem în familie şi rămîne între noi. *(Stă un moment pe gînduri.)* Cum să-i aducem la cunoştinţă Valentinei propunerea noastră ?

(Valia apare în prag.)

VIKTOR : Dă-mi voie, taică, s-o anunţ. Acum, după ce v-am mărturisit tot, nu mai am de ce să mă sfiesc. Lasă-mă pe mine să-i spun.

VALIA : Ce vrei să-mi spui, Vitia ?

(Se întorc cu toţii spre Valentina.)

VIKTOR *(cu hotărîre)* : A venit vremea să trăieşti pe picioarele tale, Valia. Vino să lucrezi cu noi pe excavator. O să te învăţăm să munceşti, ai să te alegi cu o meserie. Cea mai frumoasă dintre toate.

VALIA *(după o clipă de tăcere)* : M-am dumirit. Văd că îţi urmăreşti planul cu îndărătnicie, tovarăşe şef de schimb. *(Zîmbind ironic.)* Numai că nu înţeleg, cu ce drept te îngrijeşti de soarta mea. *(Către Serdiuk.)* Mulţumesc pentru propunere, dar prefer să mă descurc singură. *(Ia banii şi-i pune pe masă în faţa lui Serdiuk.)* Fără binefăcători. *(Uitîndu-se la toţi,* *pe rînd.)* Credeți că nu sînt în stare ? Voi pleca de aici ! Mai sînt și alte orașe în țară.

DENIS *(izbucnind)* : De ce ne jignești ? De ce ?

VALIA : Nu-mi place șeful vostru, ostaș, prea e răzbunător. *(Se apropie de Viktor și-l privește în ochi.)* Văd că el nu uită și nu iartă nimic.

VIKTOR : Ei, Valentina... *(Se îndreaptă spre ușă și își îmbracă scurta.)* Rămîneți cu bine ! *(Iese repede.)*

SERDIUK *(încet și abătut)* : Valia, Valia...

RODIK *(apropiindu-se de Valia)* : Ești nedreaptă... Nici nu știi cît te iubește... *(Coborînd glasul.)* Te iubește cu adevărat.

ZINKA *(repezită)* : Rău ai făcut, Valia, foarte rău... De ce l-ai jignit pe Vitia ?...

VALIA : De ce ?... Tu știi de ce, Seriojenka ?

(Camera și oamenii se cufundă aproape în întuneric, numai chipul Valentinei rămîne luminat.)

VALIA : Și așa mi-e destul de greu fără tine, îngrozitor de greu. Încotro s-o apuc ?... Nu mai știu, m-am împotmolit de tot...

UN GLAS DIN COR : Nu plînge. De-ai ști cum aș vrea să nu curgă niciodată o lacrimă din ochii tăi... Oamenii trebuie să fie fericiți. Asta e adevărul. Mai ales aceia care construiesc comunismul. Bunăoară, noi amîndoi. Ce-i trebuie omului ca să fie fericit ? Ca munca pe care o face să-l depășească și să-l înalțe cît de cît...

VALIA : Cum vine asta ?... Nu pricep...

UN GLAS DIN COR : Ei, nu știu cum să te fac să înțelegi... nu găsesc cuvinte... Vezi tu, atunci cînd omul face o muncă adevărată, productivă, folositoare cît mai multor oameni, el însuși devine cu timpul mai bun, mai valoros. Dar dacă nu vrei să lucrezi la beton, vino la noi pe excavator. La început, ai să lucrezi ca muncitor auxiliar... Mai tîrziu poți urma totodată și un curs seral de calificare... Am auzit că pe un șantier de pe Volga, o fetișcană e șef de echipă pe un excavator...

VALIA : Serioja !...

(Toată scena se luminează puternic. Valia e din nou în camera ei, înconjurată de prieteni.)

SERDIUK : Cheamă-l înapoi pe Viktor, cheamă-l, Valia.

RODIK : Vrei să mă duc eu după el ?

VALIA : Îți mulțumesc, dar n-are rost, n-o să se mai întoarcă. Îl cunosc prea bine. *(Ușa se deschide și apare Viktor în prag.)* Cum ?... Te-ai întors ?

VIKTOR : Nu te-ai așteptat, așa-i ? Nu mă cunoști atît de bine cum îți închipui, Valentina. *(Se apropie de ea.)* N-am să te părăsesc niciodată. Dacă pleci, am să vin după tine. Și am să te găsesc oriunde te vei duce. Dar nu mă sili să mă despart de prietenii mei, Valia, ajută-mă să rămîn cu ei... Vezi tu, eu răspund acum de excavatorul lui Serghei, de schimbul lui. Pe fiecare nit, pe fiecare șurub al mașinii a curs sudoarea noastră. Știi, mașina are și ea suflet și o îndrăgești ca pe un om ; departe de ea n-am să pot trăi, n-am să pot fi fericit... Uite, te rog în genunchi, nu mă lăsa să-mi trădez tovarășii, să devin un nemernic în ochii lor.

VALIA *(apropiindu-se de el)* : Ce faci ? Cum se poate, Vitia ?

VIKTOR *(stăruind cu înverșunare)* : Ascultă-mă, vino să lucrezi cu noi pe excavator. Uită că te-am jignit, că te iubesc, uită tot ! E doar excavatorul lui Serghei, care ne-a fost atît de drag și nouă, și ție. El nu mai e printre noi, dar noi, și tu și eu, avem răspunderi față de viață.

CORUL : În timp ce toți așteaptă răspunsul Valentinei, sus, în camera Larisei, dorm copilașii lui Serghei, Feodor și Lenocika.

(Scena se întunecă. Se aude iar melodia cunoscută a cîntecului de leagăn, îngînată fără cuvinte, de cor.)

CORUL : Ei dorm legănați de vise pe care noi, oamenii mari, nu le mai visăm de mult.

— Fedia visează o floricică galbenă. Pentru prima oară în viață vede răsărind la piciorușele lui o astfel de minune nebănuită.

— Iar Lenocika visează mingea albastră pe care i-a dăruit-o Anton, băiețașul care vrea să devină doctor.

ACTORUL CARE A INTERPRETAT ROLUL LUI SERGHEI : Eu îi invidiez pentru visele lor, pentru copilăria lor, și mai cu seamă pentru ziua cînd vor deveni majori... Cum se va schimba lumea pînă atunci ! Ce grădină minunată va fi atunci întreg pămîntul, pe care va înflori comunismul făurit de noi.

CORUL : Și acum, în pragul acestui viitor minunat, ei visează o ciudată floare galbenă și o micuță minge albastră.

(Şi iată că apare din nou conturul micului debarcader de lemn. În lumina tulbure a felinarului se zăresc Viktor şi Valia. Plouă.)

VALIA : Vitenka... dragul meu... Îţi mulţumesc.

VIKTOR : Pentru ce ?

VALIA : Priveşte... *(Îi arată nişte bancnote pe care le ţine strîns în mînă.)*

VIKTOR : Salariul ?...

VALIA : Da, primul... *(Ochii i se umplu de lacrimi.)* De-ar putea să afle şi el... Cum s-ar mai bucura !

VIKTOR : Desigur...

VALIA *(lipindu-şi obrazul de mîna lui)* : Îţi mulţumesc.

VIKTOR *(cu duioşie)* : Ei, ce-ţi veni ?...

VALIA *(zîmbind pe neaşteptate)* : Ştii, am auzit că pe Volga o fetişcană e şef de echipă pe un excavator. Crezi că e cu putinţă ?

VIKTOR : Cum să nu !

VALIA : Vai !...

VIKTOR : Ce-i cu tine ?

VALIA *(zîmbind)* : Mi s-a prelins o picătură de ploaie pe spinare.

VIKTOR : Se spune că excavatorul nostru va fi trimis la Bratsk... Tu n-ai auzit ?

VALIA *(brusc grăbită)* : Ei, am plecat... Trebuie să mă duc la creşă să-mi iau copiii.

VIKTOR : Valenka...

VALIA : Nu... să nu-mi spui nimic.

VIKTOR : Niciodată ?

VALIA : La revedere ! *(O ia la fugă.)*

VIKTOR : Şi aşa, a luat-o la fugă, fericită, cu ochii scăldaţi în lacrimi, pierzîndu-se în întuneric. Va primi oare vreodată să devină soţia mea ? Cine ştie !... Dar nu vreau să anticipez, asta-i de acum altă poveste... Aceasta se încheie acum, în clipa cînd stau în mijlocul drumului şi mă uit după ea, gîndindu-mă cît de mult o iubesc.

CORUL : Cu bine, Viktor, să fii fericit ! *(Adresîndu-se publicului.)* Povestea noastră s-a încheiat.

Corul trage cortina

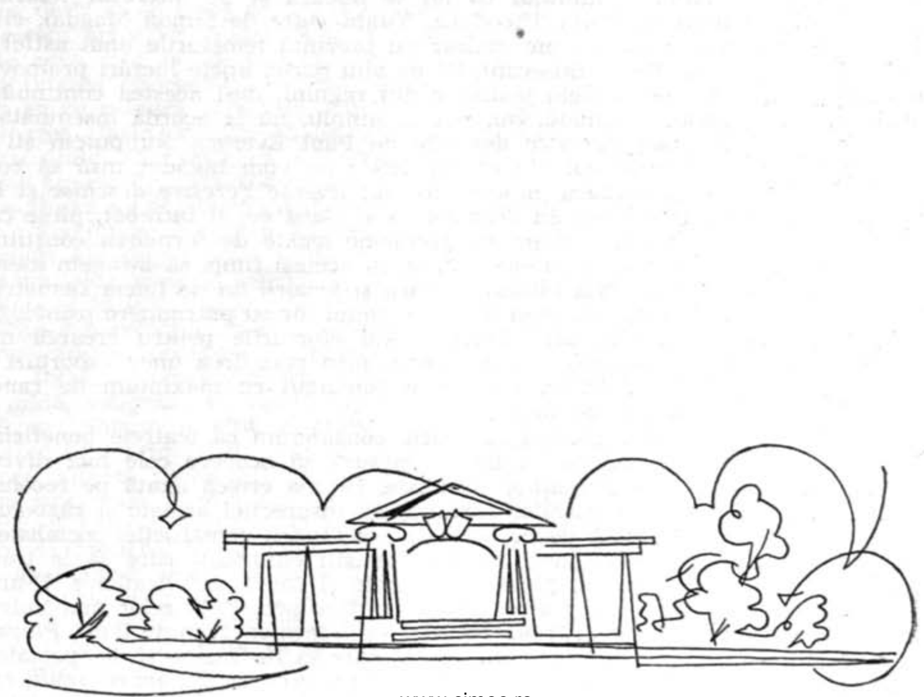

T. Zamfir

ÎN ÎNTÎMPINAREA REPERTORIULUI VIITOAREI STAGIUNI

Gîndindu-ne la perspectivele repertoriului viitoarei stagiuni, am răsfoit lista de recomandări întocmită de Direcția Teatrelor, care se și află în momentul de față la dispoziția teatrelor. Am găsit acolo numeroase titluri noi care merită să fie reținute și altele mai vechi care așteaptă de multă vreme să fie luate în evidență, titluri care formează laolaltă expresia unui program de perspectivă multilateral. Ținînd seama de structura repertoriului în curs, care răspunde cu mai multă eficiență sarcinilor educative ale teatrelor, se cuvine să căutăm încă de pe acum temeiurile reale ale echilibrării viitorului repertoriu în sensul lărgirii și adîncirii sferei sale de cuprindere a actualității și în vederea conturării unor linii directoare care să asigure fiecărui teatru o personalitate distinctă.

Socotim inițiativa Teatrului Municipal — de a alcătui pentru o stagiune un repertoriu de piese originale — demnă de atenția tuturor teatrelor. Un astfel de repertoriu (dacă de la intenție s-ar ajunge la realizare practică) ar fi în măsură să contribuie nu numai la popularizarea celor mai izbutite lucrări ale dramaturgilor noștri, dar — ceea ni se pare tot atît de important — și la stimularea lor directă. În ultima vreme au fost promovate unele lucrări ale autorilor locali din regiuni, dar ele sînt încă departe de a constitui un fenomen caracteristic pentru mișcarea noastră teatrală, atît datorită faptului că nu se bucură și de interesul celorlalte colective (*Nedeia inimilor* de Radu Theodoru, *Nuntă mare* de Simon Magda), cît și faptului că de cele mai multe ori nici măcar nu prezintă temeiurile unui astfel de interes (*Dialog în parc* de Teofil Bușecan). Pe de altă parte, unele lucrări promovate în Capitală ajung tîrziu pe scenele teatrelor din regiuni, deși acestea continuă să se plîngă de lipsa pieselor originale sau, pur și simplu, nu le acordă însemnătatea cuvenită (ca de pildă piesei *Ferestre deschise* de Paul Everac). Nu putem ști de pe acum care vor fi lucrările noi ale anului 1960 ; ne vom îngădui însă să recomandăm teatrelor cu toată căldura piesele lui Paul Everac *Ferestre deschise* și *Explozie întîrziată*, ale lui Dorel Dorian *Secunda 58* și *Dacă vei fi întrebat*, piese care dezbat cu o deosebită ascuțime dramatică probleme legate de formarea conștiinței de clasă în mediul muncitoresc și intelectual, și, în același timp, să atragem atenția asupra pieselor inspirate din viața satului : *Vlaicu și feciorii lui* de Lucia Demetrius, *Nuntă mare* de Simon Magda, care analizează la rîndul lor cu pătrundere psihologică procesul de maturizare al țăranului. Intensificînd eforturile pentru crearea unei dramaturgii valoroase, atît teatrele cît și autorii, prin stabilirea unor raporturi de reciprocă exigență și principialitate, vor putea contribui cu maximum de randament la înmulțirea sugestiilor de față.

În ceea ce privește dramaturgia sovietică, considerăm că teatrele beneficiază acum de o mai mare varietate de titluri, în măsură să acopere cele mai diverse teme și aspecte caracteristice revoluției socialiste. Drama eroică axată pe reconstituirea atmosferei revoluționare a anilor furtunoși ai insurecției armate și războiului civil, sau piesa agitatorică legată de problemele desăvîrșirii construcției socialiste și ale combaterii spiritului mic-burghez, așteaptă artiștii entuziaști care să le transpună în imagini scenice vibrante, pline de fantezie și forță mobilizatoare. N-ar fi timpul să se reia și de către alte teatre, într-o montare accesibilă celor mai îndrăznețe căutări și inovații creatoare, *Trenul blindat* de Vsevolod Ivanov, *Baia, Ploșnița* și chiar *Misterul Buff* de Maiakovski ? Nu merită oare să fie văzute și de spectatorii din regiuni piesele lui Leonid Leonov : *Caleașca de aur, Invazia, Un om obișnuit,* care vorbesc în imagini emoționante despre omul sovietic și lupta lui pentru fericire ? Dintre piesele mai noi ale scriitorilor sovietici, cele mai multe aduc în lumina exigențelor contemporane, probleme de o deosebită semnificație educativă. Amintim cîteva : *Poveste din Irkutsk* de Alexei Arbuzov, care tratează despre frumusețea morală a tineretului sovietic, *Nila* de A. Salînski — o pagină tragică — și *Fete și băieți* de L. Maliughin, o pagină veselă despre entuziasmul și patriotismul tinerilor comsomoliști, *Cercul de foc* de P. Boriskov și *Pîine și trandafiri* de A. Salînski, evocări dramatice ale luptei comuniștilor pentru victoria revoluției și consolidarea puterii sovietice, *Fiul rătăcitor* de E. Rannet, o pledoarie despre superioritatea morală a omului sovietic, *Scurtă convorbire* de V. Levidova, care pune problema educației comuniste a tineretului, *Continuarea legendei* de M. Micaelian și O. N. Efremov, *Pasărea de piatră* de Maliarevski, *Dragostea Anei Berezko* de V. Pistolenko, precum și piese mai vechi, ca *Jurnalul Natașei Sokolova* de Țak și Kuznețov, *Inima nu iartă* de A. Sofronov, *Prietenul meu* de Pogodin, *Zări necuprinse* de N. Virta etc. Enumerarea poate fi continuată, dar ne oprim aici, convinși că înseși teatrele o vor face cu mai mult spirit de investigație novatoare.

Sîntem pentru promovarea acelor piese care dezbat în lumina concepțiilor progresiste problemele de viață ale omului contemporan. Sîntem pentru promovarea îndrăzneață a tuturor acelor lucrări, care — pe un conținut de idei înaintat — atestă o înaltă măiestrie artistică și oferă oamenilor de teatru premisele lărgirii sferei lor de cunoștințe și preocupări. De aceea, ni se pare că în activitatea consiliilor artistice ar trebui discutate, mai des și mai atent, lucrările contemporane ale scriitorilor din țările de democrație populară și din occident, întrucît revendicările spectatorilor în această privință se cer satisfăcute cu maximum de exigență. Unele lucrări nu sînt încă reprezentate, deși ele figurează pe lista de recomandări de doi-trei ani, altele rămîn în repertoriul permanent al acelor teatre care le-au reprezentat în premieră pe țară fără să intre și în atenția și evidența scenelor surori (amintim la întîmplare : *Ciu Yuan* de Go Mo-jo, *Taifunul* de Tao Yui, *Diplomații* de Peter Karvas, *Adevărul, numai adevărul*, de J. P. Sartre). Portofoliul teatrelor se poate îmbogăți și cu o serie de piese care demască vicisitudinile sistemului de exploatare capitalist, fie printr-o replică satirică (*Nud cu vioară* de Noel Coward), fie printr-o replică de profunde rezonanțe tragice (*Diamante negre* de F. Hary, *Soldatul Piccico* de A. Nicolai, *Pogoară iarna* de Maxwel Anderson, *Joe Hill* de Barrie Stavis).

Am insistat asupra dramaturgiei contemporane, deoarece ni se pare că aici criteriile de selecționare funcționează, în general, mai mult sau mai puțin anevoios decît acolo unde se întîlnesc nume și opere consacrate. Ne vom permite însă să cerem artiștilor noștri ca și în ceea ce privește prezentarea clasicilor să manifeste ceva mai multă inițiativă și diversitate, pentru a oferi publicului spectator posibilitatea cunoașterii cît mai depline a comorilor culturale ale trecutului. Nu știm în ce măsură consiliile artistice au în vedere un plan de perspectivă în programarea clasicilor, care să asigure unui număr consecutiv de stagiuni o anumită continuitate. Cert este că aici criteriile de selecționare ar trebui împrospătate în sensul cuprinderii judicioase a celor mai reprezentative opere care au dăinuit veacuri de-a rîndul și al abordării cu curaj a unor piese neglijate pe nedrept pînă acum.

Stagiunea trecută a adus pe scenele teatrelor Municipal și Satu Mare două versiuni ale capodoperei shakespeareene *Hamlet ;* nu este cazul să discutăm aici oportunitatea acestor încercări, ci socotim că este de datoria tuturor teatrelor să apeleze și la alte lucrări ale geniului de la Stratford, dintre care cel puțin dramele istorice sau celelalte mari tragedii așteaptă de mai multă vreme să vadă luminile rampei într-o concepție contemporană.

Într-o oarecare măsură, constatarea este valabilă și pentru alți autori clasici. De pildă, așteptăm cu nerăbdare premierele unor texte cunoscute numai din lectură ca : *Somov și alții, Dostigaev și alții* de Maxim Gorki, *Roadele învățăturii, Puterea întunericului* de Tolstoi, *Prea multă minte strică* de Griboedov etc. De asemenea, sîntem îndreptățiți să cerem extinderea preferințelor oamenilor de teatru și asupra unor lucrări aproape uitate în paginile istoriei teatrului universal ca : *Cezar și Cleopatra, Casa inimilor sfărîmate* de Bernard Shaw, *Mizantropul, Tartuffe* de Molière, *Un dușman al poporului, Stîlpii societății* de Ibsen, *Fîntîna turmelor, Țăranca din Getaffe* de Lope de Vega ș.a.m.d.

Nu ne-am propus să reconstituim aici în rezumat lista de recomandări întocmită de Direcția Teatrelor. Ne-am propus să arătăm pe marginea acestei liste, în ce direcție ar trebui să se îndrepte cu precădere atenția consiliilor artistice în elaborarea repertoriilor lor pe viitoarea stagiune, pentru a asigura acestora o extindere a sferei tematice și a rezonanțelor educative, în sensul promulgat de profilul, specificul și ritmul actualității. Perspectivele sînt larg deschise.

ROADELE MUNCII COLECTIVE

SPECTACOLUL „BRIGADA I-a DE CAVALERIE" ÎN DISCUŢIA REALIZATORILOR LUI, LA TEATRUL „C. NOTTARA"

Spectacolul cu această piesă a lui Vsevolod Vîşnevski nu iese din cîmpul obişnuit numai prin faptul că a primit premiul I la Concursul tineretului, nici prin faptul că şi regizorul a primit, în parte, distincţii. Ci, în primul rînd, prin prilejul de afirmare a unui colectiv conştient că numai prin omogenitate, printr-o muncă armonioasă în spirit colectiv, se pot realiza spectacole de o calitate deosebită. De aceea ne-am şi adresat celor ce alcătuiesc distribuţia *Brigăzii I-a de Cavalerie* spre a dezbate cu ei problemele, ideile şi gîndurile care i-au animat în aducerea pe scenă a acestei piese deosebit de valoroase dar şi dificile.

Regizorul Radu Penciulescu a luat cel dintîi cuvîntul, expunînd clar obiectivele pe care le-a urmărit în desfăşurarea repetiţiilor şi în cristalizarea spectacolului a cărui direcţie de scenă o semnează.

„Din prima clipă, am reţinut că cea mai importantă problemă în aducerea acestui text pe scenă este aceea a redării suflului ei revoluţionar. Această problemă a determinat problema montării, decorul şi formula de desfăşurare a piesei. În această privinţă, împreună cu scenograful Toni Gheorghiu, am fost de acord să suprimăm pe cît posibil căderile de cortină, care ar fi segmentat spectacolul. După cum se ştie, această lucrare a lui Vîşnevski este alcătuită din 36 de episoade conţinînd o înlănţuire de fapte şi evenimente pe care spectatorul trebuie să le urmărească cu respiraţia tăiată. Aşadar, orice fel de pauză ar fi împiedicat această transmitere, această legătură directă a scenei cu sala, lucru pe care l-am considerat esenţial. De aceea, în materie de decor, în afară de practicabilul fix, ne-am imaginat următoarele elemente scenografice care să diferenţieze fiecare ciclu în parte: în prolog, lanţul rigid de puşti, aşezate perpendicular pe scenă, iar deasupra drapelul ţarist cu dragonul — acesta era semnul ciclului prim al piesei.

De asemenea, am vrut ca în cadrul acestui ciclu străbătut de un fior tragic — chiar dacă înlăuntrul lui există o serie de momente comice — să redau totuşi, ca pe o notă dominantă, o anume rigiditate, o crispare a oamenilor, o comportare a lor care să evoce un anume grad de marionetism. În această parte a spectacolului, nu trebuie să întrezărim universul lor sufletesc decît din priviri sau gesturi mărunte. Pentru că în tot acest ciclu, nu vedem decît ostaşi cu genunchii lipiţi, în poziţie rigidă ; un singur pumn strîns, ţinînd în el doi dinţi scoşi de un ofiţer, iese din această atmosferă de nediferenţiere şi devine un simbol. Individualităţile trebuie să se piardă într-o masă de oameni care acţionează aproape mecanic, pentru că aşa îi voia ţarismul. În momentul rostirii rugăciunii, puştile care alcătuiesc un fel de fundal al scenei capătă proporţii, devenind ca nişte gratii de puşcărie. Şi această imagine finală, cred că determină foarte clar caracteristicile prologului.

Ştim cu toţii că primul război mondial a fost preludiul evenimentelor revoluţionare şi al căderii regimului ţarist. De aceea, în cel de-al doilea ciclu al spectacolului, am lăsat ca element scenografic dominant, acelaşi drapel ţarist, cu acelaşi dragon, dar sfîşiat acum şi cu ghiarele lăsate în jos. În fundul scenei, se vede sîrma ghimpată, ruptă şi ea, iar peste această sîrmă ghimpată începe să se facă o legătură între soldaţii ruşi şi cei nemţi, semnificînd sentimentul internaţionalismului proletar, ilustrat pregnant de faptul că soldaţii nemţi nu trag în soldatul Sîsoev, pedepsit să stea deasupra tranşeelor în poziţie de drepţi.

În episodul al treilea, care este deosebit de important din punct de vedere al evoluţiei conflictului dramatic şi al personajelor, accentul cade pe limpezirea conştiinţelor. Pentru a sublinia această idee, am proiectat pe fundal norii furtunilor care s-au abătut asupra Rusiei între februarie şi octombrie 1917 şi am trecut, în jurul practicabilului fix, o sîrmă ghimpată, ruptă şi contorsionată. Acesta este momentul încercării forţelor, momentul maximei încordări. De aci înainte, personajele piesei încep să se desfăşoare amplu. Zăgazurile s-au spart. Apare o lume nouă, o nouă conştiinţă, apare Comunistul.

În ciclul al patrulea, ciclul formării Brigăzii de Cavalerie și al luptelor duse de ea, apare ca element de simbol, drapelul roșu. Mai întîi timid, apoi crește odată cu evenimentele și evoluează, devenind măreț și plin de grandoare. Puștile din primul ciclu al piesei stau acum aplecate, și în fiecare vîrf de baionetă, apare un steguleț roșu. Puștile acestea au devenit acum apărătoarele unei realități.

Am căutat să pun în antiteză două momente importante și semnificative ale piesei: momentul rugăciunii, din prolog, și momentul „apelului", cînd se cîntă Internaționala. În primul moment, totul este o formalitate, un gest, un act mecanic, care se produce sub semnul oprimării. În scena „apelului", se degajă o atmosferă de entuziasm și elan revoluționar, odată cu intonarea Internaționalei. Cîntecul capătă acum o altă valoare, el exprimă o convingere și un sens.

Epilogul piesei se desfășoară sub semnul vremii noi, care străjuiește destinul oamenilor noi ai epocii sovietice. Drapelul roșu se desfășoară cuprinzător peste întregul fundal al scenei.

Desigur, acestea sînt elementele de cadru pe care, împreună cu scenograful Toni Gheorghiu, am înțeles să le alegem în montarea acestei piese. Problema de bază însă a spectacolului, asupra căreia mi-am concentrat principala mea preocupare, a fost aceea a determinării chipului eroului în această piesă, care, de fapt, nu are eroi singulari, pentru că eroul principal al ei este masa. Chipul acesteia este alcătuit din chipurile nenumărate de cazaci, soldați, ofițeri, țărani etc., etc. Fiecare dintre aceștia, de la primul pînă la ultimul figurant, subliniază o trăsătură, aduce o contribuție la determinarea chipului complex al acestei mase. Destinul tuturor se înlănțuiește, formînd destinul masei.

De aceea, creionarea fiecărui chip este un lucru foarte important, și am căutat să aflu și să obțin de la interpreți expresia tuturor mobilelor sufletești, am căutat să determin universul sufletesc al fiecărui personaj. Lucrul acesta a fost cu atît mai dificil de realizat, cu cît, datorită faptului că majoritatea zdrobitoare a personajelor trec destul de meteoric prin scenă, actorii erau adesea înclinați să rezolve repede și cu mijloace imediate, sarcina ce le revenea. Dar treaba asta se manifesta ca atare, doar în perioada de început a repetițiilor piesei. Încetul cu încetul, interpreții au fost invitați, nu atît de mine, cît mai ales de respectivele personaje, să treacă la adîncirea trăsăturilor lor. Și astfel, lucruri care la început păreau a fi deosebit de simple, au apărut pe parcurs din ce în ce mai grele și mai complicate. Unii dintre actori au început să mă caute și în afara repetițiilor, pentru a se interesa de aspectele și problemele pe care personajele lor începeau să le ridice tot mai abundent. Și așa, zi de zi, fiecare dintre interpreți a început, pe măsură ce-și lămurea importanța și universul personajului pe care-l avea de întruchipat, să-și aducă contribuția.

Problema cea mai delicată din punctul de vedere al conturării personajelor mi s-a părut a fi, în primul rînd, aceea a Povestitorului, mai ales în ce privește poziția lui față de spectacol și față de sală. Din acest punct de vedere socot necesare unele lămuriri și aș vrea să subliniez satisfacția pe care am avut-o, de a mă fi făcut înțeles pe deplin de către interpretul Povestitorului, Dinu Ianculescu.

Autorul ne spune despre Povestitor că este conștiința și memoria, este inima noastră. Este deajuns să dăm citire acestei indicații a autorului, ca să vedem cît de amplu se desfășoară personajul acesta de-a lungul piesei. El este acela care a trăit toate evenimentele, dar le comunică acum privite cu ochii contemporaneității. El este omul care coboară spre noi, cei din sală, și ne vorbește de la inimă la inimă, și nu de la tribună. De aceea, am fost de părere că acest personaj trebuie să apară deosebit de divers, că trebuie să fie patetic, pentru că patetice sînt înseși evenimentele despre care vorbește. Povestitorul trebuie să fie eroic, pentru că eroice au fost faptele, eroici au fost oamenii. Cronicarul trebuie să ne redea datele epocii respective. El trebuie să fie omul cu mintea limpede, care să desprindă concluziile logice, pentru că așa au fost ele desprinse de viață însăși. Iată de ce Povestitorul este un personaj de desfășurare amplă, întrucît el cuprinde și relatează evenimente de răscruce, pe care piesa lui Vișnevski le cheamă în memoria oamenilor, pentru că ea se desfășoară între anii 1913—1929, ba chiar mai mult, ea cuprinde evenimentele pînă în 1960. Aceasta, pentru că, deși terminată în 1929, piesa — prin Povestitorul ei — ni se adresează nouă, oamenilor de azi, care avem o anumită poziție față de evenimentele care se produc în piesă."

Ceea ce ni s-a părut a fi lucrul cel mai important din discuţia pe care am purtat-o cu colectivul de interpreţi ai piesei *Brigada I-a de Cavalerie* a fost faptul că titularii rolurilor de o mai mare întindere, ca şi cei ai unor roluri cu totul episodice, au cu toţii clar în minte semnul sub care respectivele personaje trebuie să evolueze în scenă şi contribuţia pe care ele trebuie s-o aducă la crearea climatului piesei. Dinu Ianculescu, Povestitorul din piesă, a făcut mai mult decît să interpreteze acest important personaj, el l-a studiat, a dezbătut problemele rolului sub toate aspectele care i s-au ivit, le-a dezbătut cu regizorul şi cu colegii săi de distribuţie, a căutat să-şi afle participarea la fiecare moment şi, pe deasupra, să afle acea poziţie deosebită pe care o are el în piesă.

„Stînd de vorbă cu regizorul — mărturisea interpretul — am înţeles că trebuie să mă pătrund şi eu de acest suflu revoluţionar al piesei şi că personajul meu trebuie să fie : inima, memoria şi conştiinţa noastră a tuturor. Dar lucrurile erau nespus de greu de realizat, cu atît mai mult cu cît mi-am dat seama că personajul acesta are o diversitate de planuri, o varietate de emoţii. Trăirea lui este foarte intensă, pentru că el participă la tot zbuciumul, la toate bucuriile şi necazurile, la biruinţele şi momentele grele ale Brigăzii I-a de Cavalerie. Mi se puneau, aşadar, de la bun început, probleme grele, care m-au stimulat să caut şi să înţeleg profund destinul dramatic şi contribuţia acestui personaj la transmiterea mesajului piesei lui Vîşnevski. Am discutat, m-am frămîntat şi am avut momente de mare încercare. Sînt recunoscător regizorului, care arătîndu-mi o încredere nelimitată, mi-a dat prilejul să găsesc în mine acele forţe care să mă conducă la cît mai deplina cuprindere a acestui personaj. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, deşi nu ştiu dacă am făcut tot ce cerea acest personaj. Pentru mine însă, el înseamnă o depăşire, de care sînt conştient, a propriului meu nivel artistic."

În privinţa lui Sîsoev, personajul care cunoaşte în piesă cea mai amplă desfăşurare şi cea mai radicală transformare, discuţiile au fost deosebit de utile şi de pilduitoare. Radu Penciulescu sublinia în expunerea lui că, după părerea sa, marea dificultate în redarea acestui personaj provine din faptul că „Sîsoev nu apare ca un revoluţionar gata făcut, o schemă de om, ci este urmărit în toate etapele conştiinţei lui, realizate artistic la un nivel superior".

Interpretul acestui rol, Boris Ciornei, nu a fost nici el mai puţin frămîntat în aducerea acestui personaj pe scenă. Discuţiile pe care le-a avut în timpul repetiţiilor nu s-au terminat poate nici astăzi, pentru că în întîlnirea pe care am avut-o cu colectivul, ele s-au dovedit încă prezente şi fertile. Pentru că Boris Ciornei are încă de descoperit cîte o trăsătură mai tainică, dar nu neimportantă, a acestui complex personaj, ceea ce face ca de la un spectacol la altul, să vină cu cîte ceva nou, care să îmbogăţească şi să întregească şi mai mult chipul lui Sîsoev.

Iurie Darie (Mitrei), Jean Lorin (Soldatul flegmatic) şi Mihai Dogaru (Primul telefonist)

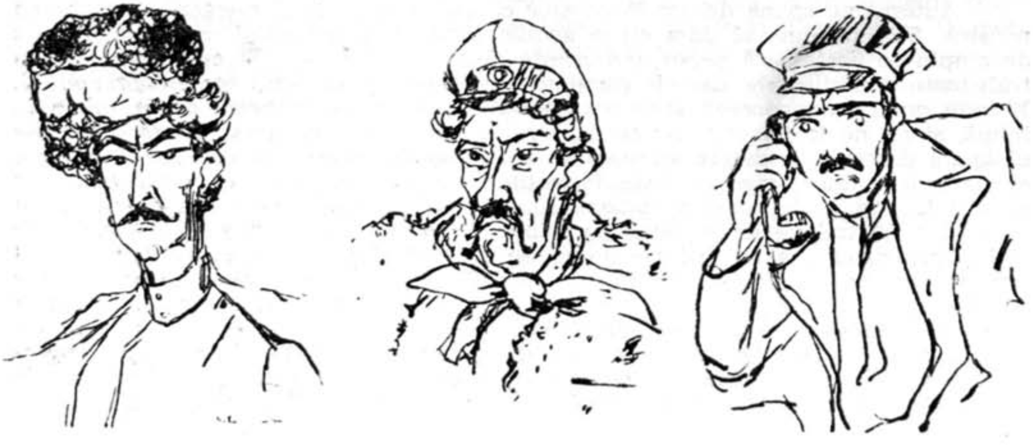

„Am făcut — spunea Boris Ciornei — tot ce a gîndit regizorul și am făcut și tot ce am gîndit eu. Și amîndoi ne-am apropiat, solidar, de gîndul autorului. Cred, de altfel, că aceasta este și metoda de colaborare dintre actor și regizor. Am înțeles că autorul n-a dorit să facă din Sîsoev un erou. Și m-am ferit și eu de acest lucru. Am căutat, pe de altă parte, să imprim personajului, din capul locului, o anume tristețe, în prima parte a piesei. Pentru că aceasta era singurul lucru pe care avea voie să-l aibă atunci. I-am dat deci acea tristețe, dar odată cu aceasta și o notă de înțelepciune, pentru că Sîsoev are înțelepciune. Am căutat apoi să imprim personajului acel haz popular, reținut și discret, cu ajutorul căruia își depășește momentele de restriște. Odată cu cea de a doua parte a evoluției sale în piesă, apare problema conștiinței lui, mai precis, a clarificării conștiinței lui, lucru care mi-a pus probleme noi și totodată și mai greu de soluționat. Pentru ca, în sfîrșit, în ultima parte a piesei, Sîsoev să fie un om nou, un om creat de Revoluție, un om sovietic. Aci, mi s-a adus obiecția că personajul, așa cum îl redau eu, apare cu o oarecare blazare, cu o oarecare tristețe. Aceasta pentru că, în primul rînd, el este mai bătrîn decît ceilalți din scenele finale ale piesei. Am socotit că el are voie să fie mai bătrîn, pentru că nu toți au trecut prin ceea ce a trecut el."

Sîsoev este totuși, în această ultimă parte a piesei, puțin cam monoton, și această remarcă am făcut-o și noi interpretului, întrebîndu-l dacă nu ar fi oportun să caute a-i afla o expresie mai luminoasă, pînă în finalul spectacolului. Invitația noastră s-a dovedit a fi prompt primită de interpret, care a și găsit momentul pe baza căruia să dea o altă expresie și participare a personajului Sîsoev, în scena finală.

Nu mai puțin frămîntat de problemele unui personaj cu o întindere destul de mică în ansamblul piesei s-a dovedit a fi actorul Ludovic Antal, interpretul lui Ivan Kostrov.

„Ivan Kostrov mi-a pus probleme dificile, poate pentru că, de multă vreme, nu am apărut în roluri de o mai mare întindere, poate pentru că mai comod în a ataca problemele unui personaj, am considerat la început că acest rol nu mi s-ar putea potrivi. Ceea ce m-a impresionat, însă, este faptul că, pentru prima oară de cînd sînt în teatru, am lucrat cu un regizor care are ordine în idei, știe din capul locului ce vrea și ce trebuie să spună și, datorită lui, strădania mea a putut să ducă la crearea unui personaj care să capete pe cît posibil dimensiunile adevărate pe care le are în piesă și le-a avut în realitatea istorică."

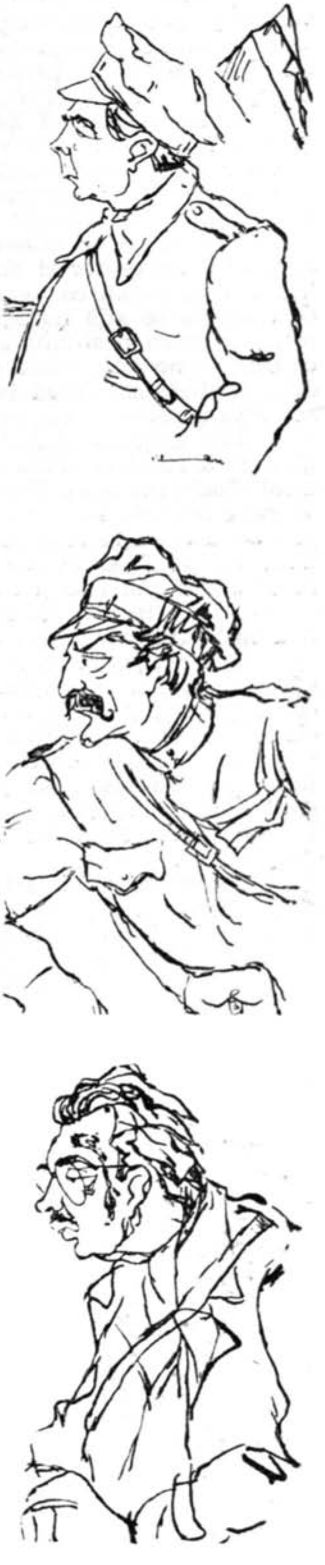

Boris Ciornei (Ivan Sisoev), Amza-Pellea (Bolșevicul) și Constantin Codrescu (Rănitul)

Pentru Gheorghe Gîmă, prima revelație a fost textul, clar din punctul de vedere politic și ideologic și minunat ca realizare artistică. Iar rolul său „zugrăvește în chip foarte spiritual pe țăranul rus, ostaș al Marii Revoluții din Octombrie". Ca să-i afle acestui personaj important, deși episodic, proporțiile și complexitatea, interpretul a căutat să înțeleagă cît mai bine romanul și filmul *Kociubei*.

Amza Pellea era pentru prima oară în fața unui rol în care era chemat să redea un bolșevic. „Am vrut să dau acestui personaj acea hotărîre calmă și liniștită, iar esența individuală a personajului am pus-o într-o replică, cînd răspunde unui ofițer alb la întrebarea : «Cu cine am onoarea ?», «Cu comandantul unui regiment al lui Budionîi»."

Tînărul actor Mihai Dogaru, care deține în această piesă două roluri, fiind alternativ Povestitor și Soldat, a adus în discuție o precizare foarte importantă în legătură cu stabilirea momentului crucial al piesei. El a arătat că „momentul acesta de răscruce se află înainte de finalul primei părți a spectacolului, în care oamenii merg în șiruri nesfîrșite spre Țarîțin. Este un moment de mare importanță, pentru că ceea ce ne interesează pe noi este să reținem momentul în care omul discerne ce drum trebuie să aleagă în aceste clipe de mare cotitură. Iar în spectacolul nostru, accentul principal cade pe acest moment, care devine astfel foarte pregnant."

Din întreaga discuție am reținut ca pe un leit-motiv preocuparea participanților de a sublinia climatul deosebit în care s-a desfășurat pregătirea acestui spectacol. Regizorul Ianis Veakis spunea în acest sens : „Aș vrea să subliniez momentul în care *Brigada I-a de Cavalerie* a fost aleasă pentru a fi pusă în scenă la noi. Era după apariția articolului din „Contemporanul". În consiliul artistic și în colectivul teatrului au existat multe discuții în legătură cu oportunitatea unei astfel de încercări. Au fost și multe îndoieli. Țin să subliniez că tovarășul Antal susținea un lucru foarte just atunci cînd spunea că punerea în scenă a acestei piese a afirmat maturitatea fiecărui actor în parte și a colectivului în întregime".

Este un punct de vedere pe care a ținut, de altfel, să-l sublinieze și Radu Dunăreanu, atunci cînd spunea că „succesul acestui spectacol a pornit de la precizia concepției regizorale" ; l-a marcat cu deosebită pregnanță și Stamate Popescu, atunci cînd afirma : „Pregătirea acestui spectacol a dat teatrului prilejul să demonstreze potențialul artistic al colectivului și consider că, pentru prima oară la Teatrul „Nottara", s-a realizat o omogenitate a echipei de interpreți în jurul preocupării de a sluji fără precupețire un text. E timpul însă să ne gîndim ce vom face de acum înainte. Spectacolul cu *Brigada I-a de Cavalerie* trebuie să însemne un punct de plecare".

În același spirit s-a exprimat și directorul teatrului, Chiril Economu, atunci cînd a ținut să sublinieze că în aducerea pe scenă a *Brigăzii I-a de Cavalerie* s-a manifestat adeziunea colectivului, dragostea lui pentru această piesă, sentiment care i-a călăuzit pe toți, făcînd astfel ca spectacolul să dobîndească succesul pe care l-a înregistrat, însemnînd în același timp un certificat de maturitate pentru Teatrul „C. Nottara".

Mircea Alexandrescu

Florian Nicolau

PUNCTE DE REPER ÎN ACTIVITATEA DE DOCUMENTARE A SECRETARILOR LITERARI

Prezența activă în laboratorul de creație al teatrului este una din sarcinile de bază ale secretarului literar și ale colaboratorilor săi. Alături de promovarea dramaturgiei originale, documentarea în problemele de repertoriu și în problemele de creație pe care le ridică fiecare spectacol al teatrului este un important aspect al activității secretariatelor literare. Felul în care se desfășoară munca de documentare trebuie să oglindească atît justa orientare ideologică a secretariatelor literare, cît și temeinica lor pregătire de specialitate. Cerințele oamenilor noștri de teatru în ceea ce privește documentarea riguroasă în problemele de creație au crescut foarte mult, iar secretarii literari trebuie să fie pe deplin conștienți de faptul că sînt datori să le împlinească, să nu rămînă în urmă față de exigențele întocmirii și realizării repertoriului, în condițiile actualei etape de dezvoltare a artei noastre teatrale. Ei trebuie să înțeleagă că vremea cînd mulți dintre actori se mulțumeau cu lectura piesei — și unii dintre ei chiar numai cu aceea a rolului respectiv — a trecut de mult, că astăzi documentarea nu mai este considerată o „erezie artistică", ci, dimpotrivă, o necesitate. Și dacă în cadrul secretariatelor literare ale unora din teatrele noastre s-au făcut progrese în această privință, multe din secretariatele literare ale teatrelor noastre nu înțeleg pe deplin importanța acestei îndatoriri.

Studiul în vederea propunerilor de repertoriu trebuie să constituie o preocupare permanentă a secretarului literar, căci numai astfel se poate înlătura improvizația. Dar multe secretariate literare înțeleg să se preocupe, în legătură cu propunerile de repertoriu, numai cu două, trei săptămîni înainte de termen, ca și cum aceasta ar fi o muncă „de sezon", iar unele numai atunci cînd data trimiterii propunerilor de repertoriu s-a apropiat sau chiar... a trecut! Căci, altfel, cum să ne explicăm revenirile unor teatre asupra repertoriului fixat la începutul stagiunii, cererile de înlocuire a unei piese prin alta, pe motiv că pentru prima nu au cutare sau cutare interpret, adică de fapt pentru motivul că piesele respective au fost propuse fără a fi studiate, și aceasta chiar în cazul pieselor clasice, care ar fi putut să fie cercetate din timp și pe îndelete (Teatrul de Stat din Timișoara, Teatrul „C. Nottara", Teatrul de Stat din Oradea, Teatrul Tineretului).

În colecția „Fondului literar" au fost publicate, tocmai pentru a se înlesni studierea pieselor în vederea includerii lor în repertoriu, peste o sută de piese romînești, lucrări din dramaturgia universală și cea contemporană — din care foarte multe nu au fost încă reprezentate — și, cu toate acestea, se întîmplă foarte des ca trei sau patru teatre „să se bată" pentru o aceeași piesă, despre care au „auzit" că ar fi foarte bună și mai ales că ar fi potrivită cu „profilul" teatrului respectiv; de unde, desigur, s-ar putea deduce că profilul acestor teatre este același, chiar cînd el ar trebui să fie diferit. Și în acest timp, piesele puse la dispoziția teatrelor prin colecția amintită zac probabil prin bibliotecile secretariatelor literare.

Un al doilea aspect important al muncii de documentare îl constituie pregătirea materialului de specialitate în legătură cu piesele care urmează să intre în repetiție; secretariatele literare sînt datoare să înlesnească munca de documentare a regizorilor, a actorilor şi a pictorilor-scenografi, punîndu-le la dispoziţie bibliografii precise şi accesibile, procurîndu-le articolele, studiile sau monografiile despre piesa respectivă, să se îngrijească de traducerea unor materiale importante pentru interpretarea textului respectiv, să procure date, fotografii, schiţe de decor, în legătură cu montările altor teatre, ale piesei care urmează să intre în repetiţie etc. Acest material nu trebuie adunat la întîmplare, ci pe baza unei juste orientări în problemele spectacolului respectiv, rostul lui fiind să înlesnească regizorului şi întregului colectiv, cristalizarea viziunii regizorale şi a interpretării rolurilor. La primele repetiţii la masă, ca şi pe parcursul repetiţiilor, secretarul literar trebuie să dezbată, împreună cu regizorul şi actorii, problemele spectacolului în legătură mai ales cu justa înţelegere a textului. Fireşte că aceasta nu înseamnă deloc că secretarul literar trebuie să se substituie directorului de scenă, să elaboreze concepţia regizorală, căci se întîmplă şi astfel. Dar sînt cazuri cînd secretarul literar lasă pe seama directorului de scenă nu numai concepţia regizorală, dar chiar şi documentarea propriu-zisă, socotind că nu-i revine nici o sarcină şi nici o răspundere în ce priveşte justa înţelegere a textului şi a modului în care problemele piesei sînt reflectate în spectacol.

Cum altfel, decît printr-o absenţă a secretarului literar din laboratorul de creaţie al teatrului, se poate întîmpla ca în unele spectacole clasice să se vădească lipsuri serioase, legate de înţelegerea greşită a tematicii piesei, de acceptarea unor interpretări depăşite şi de ignorarea contribuţiilor critice şi a unor experienţe scenice noi, care fără îndoială ar fi ajutat regia să se orienteze mai temeinic în problemele spectacolelor respective (*Hamlet* — Teatrul Municipal ; *Hamlet* — Teatrul Maghiar de Stat din Satu Mare ; *Maria Stuart* — Teatrul de Stat din Sibiu şi Teatrul Naţional din Cluj).

În sfîrşit, este de dorit de asemenea ca, după fiecare premieră, secretariatul teatrului să întocmească un dosar documentar care să cuprindă textul piesei, caietul de regie, schiţele de decor, materialul tradus, fotografii şi cronicile apărute în presă, pentru a fi păstrat în biblioteca documentară a teatrului. Existenţa unei asemenea arhive documentare este de mare însemnătate, atît pentru schimbul de experienţă între teatre, cît şi pentru a putea sluji cercetătorilor care studiază dezvoltarea mişcării noastre teatrale.

De asemenea, unele teatre se mulţumesc să aştepte trimiterea unor piese noi fără a porni ele în căutarea acestora. Secretariatul literar are datoria de a găsi şi studia acele piese care corespund profilului şi posibilităţilor teatrului respectiv, acele piese care să pună sarcini noi colectivului şi să-i dea posibilitatea de a aduce aspecte inedite de viaţă şi de cultură în faţa publicului.

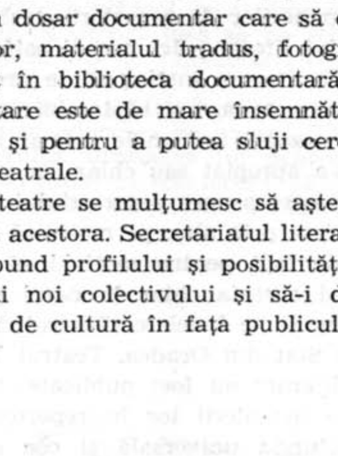

ÎN VIZITĂ LA OAMENII DE TEATRU SOVIETICI...

DE VORBĂ CU D. D. NELEANU DESPRE SEMINARUL REGIZORILOR, DESPRE SPECTACOLE ŞI OAMENI DE TEATRU DIN MOSCOVA ŞI LENINGRAD

În ultimele zile ale anului trecut şi în primele zile ale acestui an, a avut loc la Moscova, din iniţiativa şi sub auspiciile Teatrului M.H.A.T., o întîlnire a regizorilor din ţările socialiste. La această întîlnire s-au dezbătut, în cadrul unui seminar şi după vizionarea cîtorva spectacole, o serie de probleme privitoare la arta regizorală actuală. Regizorul D. D. Neleanu şi artistul emerit Radu Beligan au reprezentat ţara noastră la lucrările acestui seminar, care s-a dovedit a fi deosebit de fructuos — prin concluziile lui — şi pentru dezvoltarea mişcării noastre teatrale.

Ne-am adresat lui D. D. Neleanu, rugîndu-l să ne împărtăşească unele păreri în legătură cu cele văzute şi discutate la Moscova şi Leningrad.

Ţin să vă spun — *ne-a mărturisit regizorul D. D. Neleanu* — că contactul pe care l-am avut cu arta teatrală sovietică în cele trei săptămîni (deşi prea puţine) petrecute în Uniunea Sovietică, mi-a îngăduit să constat o mare varietate şi bogăţie de stiluri în teatre, prezenţa unor personalităţi animatoare, interesante şi complexe, o seamă de teatre cu profiluri bine definite, ce-şi urmează drumul spre desăvîrşirea artistică.

Seminarul, ca atare, a fost axat în jurul dezbaterii teoretice a unor probleme de estetică, în jurul problemelor privind partinitatea în artă şi combaterea revizionismului. Au fost de asemenea analizate unele spectacole mai importante. Au făcut expuneri o seamă de oameni de teatru şi critici dramatici, printre care: Razumnîi, Skatercikov, Ţak, Karaganov. Expunerile au fost completate cu discuţii, cu vizionări ale unor spectacole, cu repetiţii ale M.H.A.T.-ului, cum şi prin urmărirea examenelor şcolii de teatru a M.H.A.T.-ului.

Dezbaterile la seminar au pus în lumină unele aspecte ale unor probleme pe care le considerăm „de căpătii" pentru orice creator pe tărîm artistic într-un stat socialist, şi discutarea lor a avut darul să demonstreze, o dată mai mult, unitatea de nezdruncinat ce domneşte în sînul creatorilor în lumea socialistă.

Întîlnirile pe care le-am avut, apoi, cu oamenii de teatru şi discuţiile purtate cu ei ne-au deschis, între altele, calea spre înţelegerea nivelului superior la care a ajuns măiestria scenică în Uniunea Sovietică. Aşa, de pildă, criticul dramatic Karaganov, explicînd diversitatea stilistică şi varietatea de expresie scenică pe care le are azi teatrul sovietic, ne spunea între altele că arta sovietică din ultima vreme a luat o mare amploare şi a cunoscut succese deosebite, sub influenţa Congreselor al XX-lea şi al XXI-lea, şi că unul din aceste succese ar fi însăşi profilarea interesantă a unora din teatre. Dacă teatrele au început să se deosebească de M.H.A.T. chiar şi în privinţa stilului, ne-a arătat Karaganov, legile de bază au rămas totuşi aceleaşi — cele stabilite şi sintetizate de Stanislavski. Nici unul dintre marii artişti care vin să inoveze, să găsească drumuri noi în arta sovietică, nu se poate, aşadar, rupe de metodele de creaţie stanislavskiene. Dimpotrivă, şi le însuşeşte temeinic, străduindu-se să ducă mai departe, la desăvîrşire, flacăra lor.

Pe de altă parte, regizorul Ohlopkov, cu care de asemenea am avut o foarte interesantă întîlnire, recunoscînd adevărul ştiinţific şi artistic al formării actorului după sistemul Stanislavski, afirma în acelaşi timp că mijloacele de exprimare ale actorului sînt potrivite cu specificul fiecărui teatru, al fiecărei şcoli. În această privinţă, faptul că M.H.A.T.-ul îşi are propria lui şcoală de teatru, este menit să-i asigure unitatea de metodă şi de stil, lucru ce transpare evident în toate spectacolele lui.

Un foarte interesant punct de vedere în problema contemporaneităţii, l-am aflat în întîlnirea cu profesorul şi regizorul Markov de la M.H.A.T., care s-a referit în principal la opera lui Cehov şi la noul fel de interpretare a acesteia, astăzi.

„Lui Cehov — spune Markov — nu-i sînt caracteristice sentimentele mărunte. El iubea oamenii, dar nu în felul în care a fost înţeleasă de multe ori dragostea lui pentru oameni, prin contemplarea suferinţelor omeneşti, prin înţelegerea tristeţii şi nostalgiei lor. Ci, dimpotrivă, el iubea oamenii şi vorbea despre oameni cu asprime. Cehov — socoteşte Markov — are un umor real, deplin, şi nicidecum o umbră de umor, care cade pe planul al doilea sau al treilea."

De aceea, profesorul Markov este de părere că în *Trei surori* aproape trei sferturi din text trebuie să-l facă pe spectator să rîdă.

Nu trebuie să ne temem de rîs, de umor, dar să arătăm în acelaşi timp tot dramatismul vieţii omeneşti. Aceasta urmărea Cehov şi el izbuteşte să îmbine de minune în opera sa aceste două extreme. El considera *Livada de vişini* o comedie veselă şi spunea că spectacolul M.H.A.T.-ului era lipsit de veselie, de umor, era prea întins şi nu avea ritm. Găsea că acest spectacol trebuie jucat în trei sferturi de oră. Bineînţeles, el exagera conştient, dar tinzînd să arate ce ritm viu trebuie să aibă spectacolele lui, în general.

S-a încercat să se considere — ne-a spus mai departe profesorul Markov — că *Livada de vişini* ar putea fi socotită o comedie uşoară. Şi acest lucru este greşit. Factura pieselor lui Cehov este complexă şi dificilă. S-a vorbit foarte insistent despre importanţa planului al doilea. Acest al doilea plan, pus în lumină pentru prima oară de Nemirovici-Dancenko, este acea cantitate uriaşă de experienţă de viaţă ce se ascunde înapoia cuvintelor textului, şi despre care autorul n-a vorbit niciodată în mod deschis. Opera lui Cehov este din acest punct de vedere cu totul singulară, căci ideea ce o defineşte este tocmai acest dedesubt, acest subtext, de care trebuie să ţinem seamă permanent.

Cît priveşte limbajul operei cehoviene, interlocutorul nostru, profesorul şi regizorul Markov, a avut de făcut de asemenea unele precizări, printre care aceea că Cehov a scris într-o limbă plină de pozie, chiar dacă textele sînt elaborate în proză. Această poezie, a subliniat profesorul sovietic, determină caracterul de *poem în proză* al pieselor lui. Nici un moment, limbajul cehovian nu este naturalist, ci numai poetic. După ce a subliniat că opera lui Cehov este plină de acţiune, Markov a făcut o analiză a piesei *Trei surori*, pentru a sublinia „o particularitate a ei".

Aşa, de pildă, în *Trei surori*, avem de-a face, în realitate, cu trei piese distincte, înmănunchiate însă strîns într-una singură. Astfel, prima piesă ar fi axată în jurul destinului lui Andrei, al dragostei lui pentru Nataşa şi în jurul episodului părăsirii ei. A doua ne înfăţişează soarta Irinei, dragostea ei pentru Tuzenbach, rămînerea ei în singurătate, speranţele şi distrugerea acestor speranţe atunci cînd Tuzenbach moare. Cea de a treia piesă abordează soarta Maşei, relaţiile ei cu Verşinin.

Profesorul Markov ne-a arătat că Cehov a legat aceste trei piese cu acţiuni diverse, făcîndu-le să conveargă către un drum comun, unind aceste trei destine într-unul singur şi conducîndu-le pe un singur făgaş. Marele merit al lui Cehov este de a fi izbutit să întrepătrundă atît de bine aceste trei acţiuni diferite, încît una fără alta nu poate trăi în mod izolat.

După ce a făcut şi alte analize, ca de pildă a pieselor *Unchiul Vania* şi *Livada de vişini*, lectorul nostru a subliniat cît de dinamice sînt textele cehoviene şi cum predispun actorul, nu la contemplare, la tristeţe şi inerţie, ci la un dinamism care face ca personajele să trăiască foarte viu. De aceea, regizorul s-a ridicat împotriva interpretării lipsite de ritm şi presărate cu pauze uriaşe, împotriva unei aşa-zise interpretări „cehoviste“, şi a pledat pentru punerea în scenă a operei cehoviene într-un mod viu, plin de ritm şi de viaţă, cu preocuparea de a urmări permanent tema piesei şi tema fiecărui personaj, spre a dovedi astfel că Cehov era el însuşi plin de viaţă, de clocot lăuntric, posesor al unui umor puternic.

Am avut eu însumi prilejul să văd spectacolul cu *Livada de vişini* aşa cum se prezintă astăzi pe scenă şi pot spune că este o demonstraţie ideală de revitalizare a spectacolului cehovian. Sînt momente ca acela în care actorul Lukianov, interpretul lui Lopahin, strigă triumful burgheziei care începea să înlăture moşierimea, ca şi acela în care el intră în posesia livezii, momente ce sînt redate fără vulgaritate, fără stridenţe. Personajul ajunge aci să domine întreaga scenă, în timp ce într-un colţ, Ranevskaia — înfrîntă şi cu lacrimi în ochi — exprimă decăderea clasei sale. Deşi Lopahin, cînd stă de vorbă cu Ranevskaia, vădeşte o oarecare compătimire, atunci cînd învinge, devine crud.

De altfel, la M.H.A.T., am putut confrunta în practică părerile lui Markov. Am stat de vorbă şi cu Livanov şi cu Staniţin, la repetiţia cu *Pescăruşul*, la care am asistat. Am înţeles şi mai limpede din cele văzute acolo, ca şi din discuţii, că ei se străduiesc să interpreteze într-un fel nou pe Cehov, că acest efort, această preocupare este a întregului colectiv al M.H.A.T.-ului, că profesorul Markov a izbutit în această privinţă — a încercării de a descoperi sensuri noi în opera lui Cehov — o sudare a întregului colectiv.

La Leningrad, am avut prilejul să stăm de vorbă cu regizorul Akimov de la Teatrul de Comedie. Una din cele mai interesante probleme pe care le-am dezbătut cu el a fost aceea a muncii duse în teatrul său cu tinerii dramaturgi. Acest teatru a organizat un cenaclu, în care întregul colectiv lucrează cu tinerii autori, de fapt un grup de vreo 12 tineri care s-au integrat aproape cu totul în viaţa teatrului, urmărind să-i cunoască toate „secretele“, problemele şi nevoile.

Akimov ne-a spus că el însuşi, alături de întregul colectiv, lucrează şi veghează la creşterea muncii acestor tineri, asistînd la analizarea şi discutarea în cadrul colectivului, a lucrărilor pe care ei le propun a fi jucate. Rezultatul acestei munci începute acum doi ani este lansarea unor piese ca *Fotoliul 16* sau *Scurtă convorbire*, precum şi a altor cinci comedii sovietice, dintre care unele se joacă şi în alte ţări. Există un paradox, ne spunea Akimov : „Dacă în domeniul ştiinţei, cel care ştie îi învaţă pe cei ce nu ştiu, în teatrul nostru, cei care nu ştiu să scrie, pot să-i înveţe să scrie pe alţii, şi în acest sens, noi ne străduim să aflăm ce vrea scriitorul nostru să spună şi să-l ajutăm să facă acest lucru cît mai bine“.

L-am întrebat pe regizorul D. D. Neleanu ce spectacole a văzut la Moscova în acest timp, dacă a avut discuţii cu realizatorii lor, cu membrii colectivului de interpreţi, şi dacă ne poate face unele generalizări.

Am văzut printre altele *Bătălie în marş* şi *A treia, patetica*, la M.H.A.T., unde am putut remarca încă o dată, tendinţa permanentă a M.H.A.T.-ului, de a pătrunde în adîncurile textului şi de a crea personaje cu o psihologie complexă, puternică, de a individualiza cît mai pregnant chipul eroilor. În peisajul teatral moscovit, aceasta dă o notă particulară Teatrului M.H.A.T. Faptul de a fi putut să văd *Bătălie în marş* pe două scene, la M.H.A.T. şi la Mossoviet, mi-a îngăduit constatări foarte utile în ce privește stilul de muncă al celor două teatre. Așa, de pildă, Mossovietul, pornind de la dramatizarea aceluiași roman, alege ca pivoți ai spectacolului alte momente decît M.H.A.T.-ul, insistînd de pildă asupra scenelor din parc sau asupra momentelor lirice ale tinerilor. La M.H.A.T., toate aceste momente trec pe planul al doilea, eroii apărînd în schimb mai complex tratați și purtînd idei distincte. De aceea, la M.H.A.T. am putut vedea o mai profundă trăire a eroilor.

Spectacolul M.H.A.T.-ului este pus în scenă de un tînăr regizor, Maniukov, care a fost ajutat în cursul montării de către artistul poporului Stanițin, precum și de întregul colectiv. De altfel, țin să remarc o preocupare, foarte evidentă la M.H.A.T., aceea a promovării tineretului. Dar și aceasta se face mergînd tot pe stilul M.H.A.T.-ului, pe modul lui de a pregăti spectacolul. Se observă însă aci, din plin, un suflu nou, care vine să stimuleze întregul colectiv. Pe această linie, întîlnirea cu Kedrov a fost interesantă. Regizorul M.H.A.T.-ului a ținut să ne spună că în ultima vreme au intervenit inovații chiar și în durata de pregătire a unui spectacol. Astfel, se pune accentul pe aducerea mai grabnică pe scenă a piesei, prin scurtarea perioadei de ședere la masă la numai cîteva zile. În felul acesta se ajunge la realizarea unui spectacol în trei-patru luni, în maximum șase luni la textele cele mai grele. Kedrov ne-a dat și un exemplu, spunînd că el nu s-a încumetat să monteze *Pescărușul* în trei luni, lucru pe care, în schimb, s-a oferit să-l facă artistul poporului Stanițin.

Am căutat, din vizionarea spectacolelor, să-mi dau seama de profilul teatrelor moscovite și am putut constata că la Moscova, în profilarea teatrelor, se ține seamă cu osebire de felul cum regizorul și colectivul găsesc că au ceva de spus într-un chip original, în privința textului. Profilul începe deci de la înțelegerea aceasta a unui text dramatic. Și aci, faptul — de care pomeneam și mai sus — de a fi văzut unele piese montate pe mai multe scene mi-a fost de mare ajutor spre a putea să discern ce anume diferențiază aceste teatre. Am văzut, de pildă, *Poveste din Irkutsk* de Arbuzov pe scena Teatrului „Vahtangov", în regia lui Eugen Simonov, primul regizor al teatrului. Am putut să revăd apoi piesa la Teatrul „Maiakovski", în regia lui Ohlopkov (de altfel, această piesă se află la ora actuală în repetiție la alte două-trei teatre, între care și M.H.A.T.).

M-a interesat să văd cum a înțeles textul și cum a conceput imaginea scenică Ohlopkov, și cum a făcut acest lucru Eugen Simonov. La „Vahtangov", Simonov a adus textul în scenă pe o linie de mare sobrietate și simplitate ; la „Maiakovski", Ohlopkov l-a înțeles și l-a exprimat printr-o abundență de mijloace de expresivitate scenică, uneori în afara necesităților textului. Simonov realizează spectacolul pe turnantă, deasupra căreia se înalță un „drum al vieții", o potecă de lemn, care pornește din fundul scenei și se ridică pînă la aproximativ trei metri deasupra ei. Prin rotirea acestei turnante și a acestui „drum al vieții", se aduc în fața publicului, situate de fapt sub „drum", decorurile cerute de text, care sînt foarte stilizate și sugestive, și care apar însoțite de proiecții pe fundal evocînd locul de muncă, șantierul, un excavator etc. În general, se folosesc elemente de decor foarte economice dar foarte sugestive, în ciuda aparenței de zgîrcenie de mijloace.

La „Maiakovski", Ohlopkov a înțeles să plaseze în fundul scenei, în stînga și în dreapta, două piane uriașe, iar lîngă prosceniu, alte două. Prin mijlocul scenei trece „drumul vieții". În fundul scenei, patru șiruri de scaune, ocupate de actori și de public. Din „drumul vieții" pornește un podium care coboară în fosă. Peste fosă e construit un podeț cu balustradă, pe care se joacă ; apoi, peste scaune pornește un fel de punte japoneză prin sală. Aci, în ciuda unei simplități care ține de faptul că lipsește decorul aglomerat, avem în realitate de-a face cu o aglomerare, deoarece predomină elementul tehnic. Mi-am putut da seamă că ceea ce-l caracterizează pe Ohlopkov este un temperament tumultuos și o fantezie debordantă, dar că regizorul nu elimină întotdeauna lucrurile de prisos spre a realiza o reală simplitate.

Din vizionarea ambelor spectacole cu această piesă, am înțeles că textului lui Arbuzov îi convenea mai mult o montare simplă, așa cum s-a realizat la „Vahtangov". Lucru care nu convenea, pe de altă parte, unei piese cum este *Aristocrații* de Pogodin, de pildă. Căci, a trata piese diferite în același fel, cred că este greșit, întrucît nu se sezisează spiritul și specificul piesei. Nu pot contesta, totuși, *unitatea stilistică* ce există la Teatrul „Maiakovski". Actorii se comportă unitar cu prezentarea plastică a spectacolului. Ei vin în scenă cu mult temperament și cu o mare fantezie, încadrîndu-se astfel mediului plastic printr-un anumit patos, aș spune, grandilocvență. Așa încît, nu s-ar putea afirma că actorul joacă altfel decît cadrul. Ceea ce, în ultimă analiză, ne poate duce la constatarea că echipa Teatrului „Maiakovski" își spune un punct de vedere propriu în privința oricărui text.

Teatrul „Vahtangov", pe de altă parte, se caracterizează printr-o linie dinamică și suplă în interpretare și montare, prin simplitate și sobrietate, prin folosirea cu mare economie a mijloacelor de expresie. De aceea, la acest teatru, textele sînt înțelese în mod foarte interiorizat, punîndu-se accentul mai mult pe elementul psihologic al personajului. Acest lucru l-am putut constata cel mai bine în spectacolul cu dramatizarea *Idiotului* după Dostoievski. La „Vahtangov", spectacolul merge exploatînd filonul de aur, de conținut, al acestei capodopere, în timp ce pe scena Teatrului de Dramă din Leningrad, condus de Tovstonogov, *Idiotul* nu izbutește să se ridice la o prea mare altitudine artistică. Din această operă a lui Dostoievski, din acest uriaș material de viață, Teatrul „Vahtangov" a izbutit să scoată factorul esențial, determinant. Grițenko, în rolul lui Mîșkin, a realizat un personaj plin de noblețe sufletească, de modestie, timiditate, cu o mare căldură și cu o mare puritate morală, și care intră în conflict cu mediul, cu societatea aristocratică în care trăiește. De aceea, nebunia care-l cuprinde pe Mîșkin este rezultatul inadaptării la acest mediu corupt, cu care intră în conflict și nu poate realiza un compromis moral, lucru care pînă la urmă îi pricinuiește o adîncă frămîntare și dezechilibrul din care nu mai poate ieși.

Tovstonogov, pe de altă parte, a încercat o dramatizare proprie. Iar în spectacol, a realizat un Mîșkin care, ieșit din spital, este încă bolnav, gesticulează dezordonat și ciudat, are reacții stranii față de oameni, ce denotă o lipsă de echilibru sufletesc. De aceea, ca o concluzie, nebunia lui este actul firesc al unui om bolnav, iar cauzele sociale care-l fac să fie victimă, rămîn palide. Se poate spune că Tovstonogov a luat materialul operei dostoievskiene, încercînd să-l privească doar prin aspectul psiho-patologic.

Iată, așadar, cîteva reflecții pe marginea spectacolelor pe care le-am văzut la Moscova și Leningrad, fără să izbutesc să cuprind toată bogăția de manifestări teatrale, nici măcar a unuia din cele două mari orașe sovietice. Înainte de a încheia, aș vrea să subliniez că actuala stagiune se caracterizează printr-o mare diversitate de spectacole, interesante și pilduitoare, care reflectă o viață artistică profundă și complexă. Și n-aș putea încheia mai cu folos decît urîndu-le oamenilor noștri de teatru — de la tehnicieni pînă la actori și regizori — să ia contact în număr cît mai mare cu experiența teatrală sovietică, pentru a învăța direct de la sursă.

portrete și mărturii

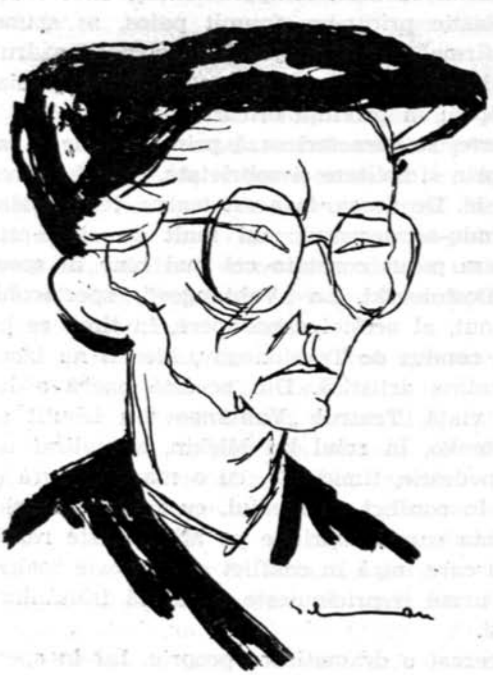

M. Radnev

AURA BUZESCU

„Personajul interpretat mă urmărește ca o umbră, îmi produce insomnii... Seri de-a rîndul, replicile se întretaie în minte ca o încrucișare neobosită de spade, iar în fine, cînd am spectacol, nu sînt preocupată decît de rol. Sînt prima la cabină și înainte de a intra în scenă, recitesc în întregime toată piesa..." ; „Rolul Anuței (din *Ion* — n.r.) nu e nici mare, nici ceea ce se cheamă un rol gras. E însă un rol foarte greu. De aceea îmi place să-l joc..." ; „Numai rolul bine studiat, numai creația adevărată contează"...

Munca îndîrjită, probitatea absolută față de profesiunea pe care și-a ales-o caracterizează — după cum reiese și din aceste cîteva declarații făcute în decursul anilor — întreaga carieră artistică a Aurei Buzescu. Artista adaugă însă la această muncă și un simț înnăscut al scenei. Ochii mari, expresivi, glasul catifelat și muzical dau artistei un farmec deosebit. Dar Aura Buzescu a devenit „actrița superioară multelor și marilor ei calități" (așa cum foarte adevărat spunea Lucia Demetrius într-un medalion închinat ei), deoarece nu s-a limitat la însușirile sale naturale — fapt destul de frecvent în lumea actorilor —, ci s-a străduit toată viața să le completeze prin studierea asiduă, minuțioasă, a personajelor întruchipate.

Din 1914, cînd a debutat, și pînă astăzi, realismul a fost crezul ei artistic fundamental, dominanta principală a creației sale. Cine și-ar mai aminti astăzi de Ofelia din *Hamlet*, de Hedwiga din *Rața sălbatică*, de Margareta din *Faust*, de Elisabeta din *Maria Stuart*, sau de Lavinia din *Electra* — ca să pomenim numai cîteva din rolurile jucate mai de mult — dacă interpretarea acestor personaje nu s-ar fi caracterizat printr-un profund realism?

Retorismului searbăd, teatralismului găunos, şarjei ridicole, care bîntuiau în teatru în timpul regimului burghezo-moşieresc, Aura Buzescu — alături de alţi mari actori ai noştri — le-a opus întotdeauna trăirea organică, sinceră, a rolului, îmbinată cu o mare sobrietate a mijloacelor de expresie.

În adevăr, cercetînd cronicile consacrate pieselor în care Aura Buzescu a jucat înainte de eliberarea ţării de sub jugul fascist, constatăm — în ce priveşte arta ei interpretativă — frecvenţa termenilor edificatori ca: simplitate, forţă dramatică, interiorizare, economie de gesturi, armonie. „Sensibilitate, duioşie, putere dramatică, toate redate cu o simplitate clasică, au impresionat profund" (în *Raţa sălbatică* de Ibsen). „D-na Aura Buzescu a dat adîncime tragediei Anei, într-o impresionantă reţinere de gesturi" (în *Ion* — dramatizare de M. Sorbul după romanul lui Liviu Rebreanu). „Interpreta s-a evidenţiat printr-o sensibilitate extraordinară şi o admirabilă interiorizare a personajului" (în *Mirra* de Alfieri). „Armonioasă, clară, calmă, cu o economie de gesturi, cu simplicitate de glas — avea chemarea stranie, depărtată şi imperioasă a iubirii. O transfigurare actoricească emoţionantă"... (cronică de Mihail Sebastian la *Karl şi Anna* de L. Frank).

* * *

După 23 August 1944, înnoirea teatrului nostru, modificarea structurală a repertoriului, fundamentarea realismului în interpretare au însemnat pentru fiecare actor o cotitură decisivă în cariera lui. Chemarea partidului, adresată oamenilor de artă, de a reda în imagini veridice noul conţinut al realităţilor noastre, nu putea să găsească decît cel mai amplu ecou în conştiinţa unei actriţe care şi-a făcut din exprimarea adevărului, din oglindirea fidelă a vieţii — crezul ei artistic. Talentul Aurei Buzescu a putut, într-adevăr, să ajungă în anii aceştia la o maximă înflorire, deoarece metoda sa de creaţie — trăirea vie, organică, a rolului — şi-a căpătat autentica preţuire.

Încadrîndu-se, de la început, în procesul de transformare al teatrului nostru, Aura Buzescu a ştiut în acelaşi timp să-şi îmbogăţească mijloacele de expresie, mai cu seamă după însuşirea experienţei inovatoare a teatrului sovietic şi cu prilejul interpretării personajelor noii dramaturgii revoluţionare.

Interpretînd-o pe Maliutina, instructoarea de partid din piesa lui Alexandr Stein *O chestiune personală*, Aura Buzescu ne-a oferit astfel un model de înţelegere justă a structurii sociale şi umane a unui personaj. Particularităţile jocului ei, care i-au adus în decursul îndelungatei sale cariere atîtea izbînzi artistice, şi anume puternica interiorizare, desăvîrşita sobrietate, maxima conciziune a gesturilor, logica stringentă a mişcărilor, i-au servit de astă dată la redarea virtuţilor superioare ale personajului. Nimic nu putea sluji mai bine reliefării nobleţei morale, înţelepciunii şi modestiei eroinei, decît mijloacele de expresie ale unei artiste care nu ştie ce e emfaza, retorismul şi grandilocvenţa gesturilor. O Maliutina zugrăvită cu abuz de mişcări, cu ostentaţie, ar fi anulat mesajul piesei, căci în intenţia autorului, personajul activistei de partid întruchipează, în cel mai înalt grad, calităţile deosebite ale comuniştilor. Puterea de convingere a Maliutinei, ascendentul ei moral asupra celor din jur izvorăsc din tactul şi înţelegerea cu care ştie să aprecieze orice situaţie, din fermitatea înţeleaptă cu care-şi apără opiniile. Intransigenţa ei nu e rigidă; dimpotrivă, întreaga sa fiinţă, fiecare gest, fiecare mişcare respiră imensa dragoste faţă de oameni, marea ei căldură sufletească. În numele acestei dragoste, Maliutina e necruţătoare cu impostorii, laşii şi carieriştii, cu toţi cei care nu s-au dezbărat de moravurile trecutului. Datorită Aurei Buzescu, întregul tablou — singurul de altfel în care apare — a căpătat o elevaţie deosebită. Remarca autorului piesei asupra interpretei este edificatoare: „În limitele unui rol destul de scurt, a ştiut să redea cu o extraordinară fineţe şi putere de convingere, personajul activistei de partid, cu toată *umanitatea lui*" (sublinierea noastră).

Cu aceeaşi economie de mijloace, cu aceeaşi simplitate a dat viaţă Mariei Buznea din piesa *Anii negri* de Aurel Baranga şi N. Moraru. Personajul acesta are două scurte apariţii: prima, la început, îndeplinind cîteva mărunte obligaţii casnice, şi a doua, aproape de sfîrşit, în scena confruntării cu inspectorul de poliţie, cînd rosteşte doar cîteva cuvinte. Din cîteva replici însă, Aura Buzescu a creat *o prezenţă* care domină spectacolul. Prezenţa, socotea Charles Dullin, înseamnă să

Aura Buzescu (Doamna Sokolova) şi Marietta Deculescu (Sofia) în „Cei din urmă" de Maxim Gorki — Teatrul Naţional „I. L. Caragiale"

umpli spaţiul scenic, să devii absolut necesar. E o calitate discretă, care emană din suflet, iradiază, impune. În scena confruntării, artista şi-a dovedit *prezenţa* în special prin „monologul ei interior". Încercînd s-o convingă să-şi recunoască fiul, inspectorul vorbeşte tot timpul, e cînd mieros, cînd ameninţător. Maria Buznea tace însă tot timpul şi nici atunci cînd e adus fiul ei, nu spune vreun cuvînt ; aceeaşi tăcere şi cînd aude, din camera alăturată, cum e maltratat. Abia la aflarea veştii morţii lui, scoate un strigăt îngrozitor, de disperare. Trebuie să cunoşti în profunzime lumea interioară a personajului întruchipat, trebuie să intri pe deplin în „pielea" lui, pentru ca să exprimi, doar prin intermediul mimicii, aşa cum face Aura Buzescu în această scenă, o variată gamă de idei şi sentimente. Chipul expresiv al artistei, pe care se puteau citi mînia, groaza, cumplita durere, a fost mai elocvent decît un torent de cuvinte. Iar strigătul ei, de un dramatism zguduitor, nu suna în nici un fel a neputinţă : dimpotrivă, suna ameninţător la adresa societăţii ce-şi permitea să comită asemenea fărădelegi.

Un rol asemănător deţine actualmente Aura Buzescu în piesa lui Maxim Gorki, *Cei din urmă*. Faţă de „cei din urmă", faţă de aceşti ultimi exponenţi ai unor clase descompuse, Sokolova are un mare ascendent, izvorît din concepţia ei înaintată asupra rosturilor omului în societate. Artista a izbutit pe deplin să sublinieze nobleţea morală a personajului, creînd un contrast elocvent între lumea Sokolovei şi cea a Kolomiiţevilor. Sobră, reţinută în mişcări şi gesturi, ea impune, din momentul în care începe să vorbească, prin tăria convingerilor sale, exprimate atît de laconic în cuvintele : „toţi oamenii cinstiţi din Rusia sînt revoluţionari". Interpreta Sokolovei a ştiut să ne arate că înaltul piedestal moral pe care se află eroina n-o izolează de lumea înconjurătoare, ci, dimpotrivă, o face mai sensibilă la dramele petrecute în societate. Modul bestial, de pildă, în care Ivan Kolomiiţev îşi tratează fiul o doare, îi răneşte propria demnitate de mamă. Ca şi Maria Buznea,

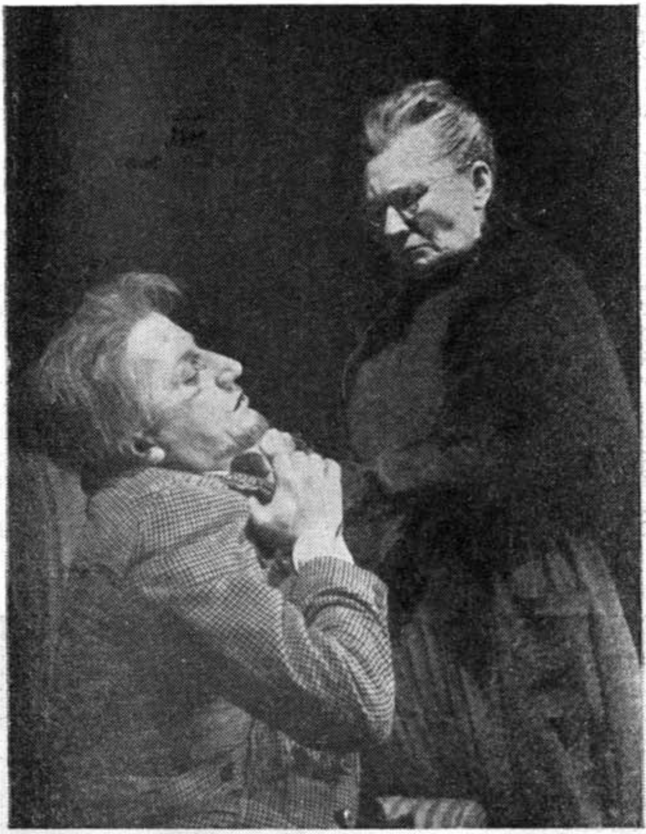

Aura Buzescu (Văduva Bohn) și Victor Moldovan (Tînărul Bohn) în „Cei din Dangaard" — Teatrul Național „I. L. Caragiale"

⁂

eroica mamă din *Anii negri,* chipul Sokolovei ne-a devenit apropiat prin omenia și generozitatea sufletească, dăruite de interpretă.

Complexitatea și plenitudinea cu care actrița a întruchipat aceste figuri luminoase, le-am regăsit, pe alt plan, și în interpretarea unor personaje demne de dezaprobarea noastră. A spune că, jucînd roluri negative, a evitat schematismul și simplificarea, este prea puțin. Ea a reușit să redea esența socială a acestor personaje, relevînd întreaga personalitate, cu multiple fațete, a eroinelor interpretate.

Pe doamna Bohn, mica moșieriță din piesa *Cei din Dangaard* de Martin Andersen Nexö, Aura Buzescu a întruchipat-o ca pe o femeie cu reale însușiri, un fel de Vassa Jeleznova, care, oricît de „corectă" ar fi într-un anume sens, nu poate depăși limitele intereselor ei de exploatatoare. Se indignează sincer cînd fiul său se poartă urît cu unul din argați, ajuns infirm în urma bătăii primite de la soțul ei, pe fata din casă o tratează cu bunăvoință, escrocheriile și falsurile comise de același fiu le condamnă vehement, fără ipocrizie. Dar toate aceste „calități" ale ei au o limită precisă, limita intereselor de clasă, de posesoare a unei ferme, pentru care nimic nu este mai important decît menținerea dominației absolute asupra proprietății. Exemplul cel mai concludent îl oferă modul în care actrița a redat atitudinea moșieresei față de primul ei argat — Per. Simpatia doamnei Bohn față de el are motive bine determinate : însușirile incontestabile ale lui Per sînt recunoscute doar în măsura în care-i folosesc pentru a dirija treburile gospodăriei și a potoli revendicările celorlalți argați. După o discuție cu Per, în care cu lacrimi în ochi îl imploră să n-o părăsească, reamintindu-i tot ce a făcut pentru el, pleacă din cameră ; în privirea disprețuitoare pe care i-o aruncă în momentul cînd acesta era întors cu spatele, ni s-a dezvăluit dintr-o dată trufia nemăsurată a proprietarei de fermă, pentru care argatul, oricît de „mărinimos" s-ar fi purtat cu el, tot servitorul ei rămîne. Interpreta l-a ajutat astfel pe spectator să înțeleagă că n-are de ce să regrete sfîrșitul doamnei Bohn: declinul acestei mici proprietare rurale nu se datorează numai trufiei și egoismului său, ci unor cauze social-economice obiective — e vorba de apariția marii proprietăți capitaliste la sate — dar odată cu dispariția ei, se împuținează numărul exploatatorilor care, sub mantia virtuții și a onestității, își urmăresc foarte precis meschinele lor interese de clasă.

În rolul Suzanei Manea-Voinești, descendenta unei vechi familii boierești (din piesa Luciei Demetrius *Arborele genealogic)*, Aura Buzescu a conturat portretul unei femei aprige, hotărîte, cu o voință de fier, izbutind să scoată în evidență personalitatea complexă a acestei boieroaice. Fiul Suzanei e un tînăr savant, apreciat de regimul democrat-popular, care i-a acordat excelente condiții de viață și lucru. Fiind mereu lîngă el, martoră permanentă a activității acestui tînăr cinstit, dornic să contribuie cu toate forțele lui la dezvoltarea științei, ar avea posibilitatea să se încadreze în ritmul noii societăți, să înțeleagă procesele transformatoare petrecute în jurul ei. La un moment dat, cuceriți de personalitatea Suzanei, sîntem tentați să credem că un asemenea om își va urma totuși fiul, va sprijini, alături de el, noua orînduire. Dar actrița știe totodată să strecoare cu subtilitate unele accente care ne permit să întrevedem tara fundamentală a acestei femei: egoismul feroce, orgoliul bolnav. Cu cît apreciem mai mult inteligența și forța Suzanei, cu atît condamnăm nimicnicia scopurilor ei, mediul decrepit și falsa armonie în care se complace. Egoismul, lipsa oricărui simțămînt social, dorința nestăpînită de a fi ascultată îi întunecă mintea, îi restrîng orizontul. Prin jocul ei profund nuanțat, interpreta a izbutit să ne facă să înțelegem declinul personajului: infatuarea ire-

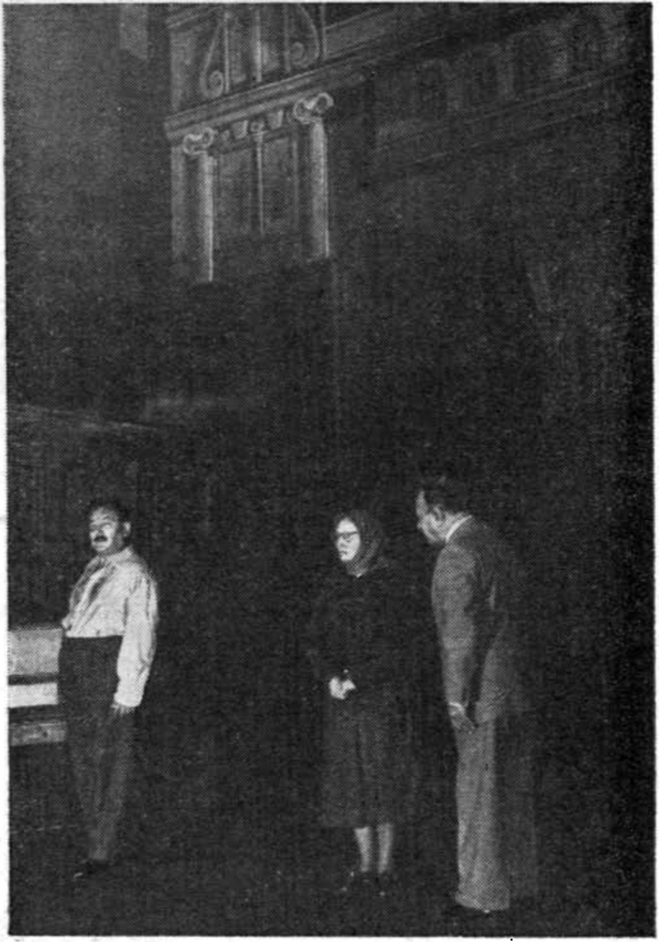

★

Aura Buzescu (Maria Buznea, G. Calboreanu (Mihai Buznea) și Ion Finteșteanu (Puiu Gheorghian) în „Anii negri" de A. Baranga și N. Moraru — Teatrul Național „I. L. Caragiale"

Aura Buzescu (Elisabeta) în „Maria Stuart" de Schiller — Teatrul Național din București

★

mediabilă, egocentrismul Suzanei Manea-Voinești — consecințe, desigur, ale originii sale sociale — o izolează în cele din urmă de tot ce e sănătos și în plină dezvoltare, închizînd astfel lumii pe care o reprezintă, orice perspectivă de dăinuire.

Biruințele artistice repurtate de Aura Buzescu în interpretarea repertoriului contemporan, în ultimii ani, autenticitatea și convingerea cu care a conturat profilul unor eroine de tip nou, revoluționare, cît și luciditatea critică manifestată în demascarea sugestivă a unor figuri ale vechii lumi, se datorează nu numai măiestriei sale, ci și faptului că însușirilor ei artistice deosebite li s-a adăugat — așa cum arătam înainte — înțelegerea esenței sociale a personajelor. Această capacitate de întruchipare la nivelul contemporaneității, artista a demonstrat-o și în interpretarea unor roluri din teatrul clasic.

Modul în care a redat-o pe Goneril din *Regele Lear* de Shakespeare ne-a dovedit că Aura Buzescu a înțeles trăsătura esențială a tragicului shakespearean: lupta acerbă între forțele luminoase ale umanismului și cele întunecate ale despotismului feudal.

Rînd pe rînd, de la scena tronului, cînd cu dulcegărie prefăcută și modestie afectată amețește inima credulă a tatălui, trecînd apoi la scena cu Edmund — unealta ultimelor ei fărădelegi — în care devine marea curtezană ce seduce, și culminînd cu strigătele de neputință din final, cînd Goneril pierde tot ce spera să aibă, Aura Buzescu a știut să redea gama complexă a unei ființe posedate de pasiunea nimicirii, a unui geniu al răului. Odată cu natura socială a conflictului, actrița a intuit deosebit de bine specificul eroilor shakespeareeni, complexitatea lor sufletească, manifestată prin treceri rapide de la un sentiment la altul. Fără a uza de efecte „tari", de dezlănțuiri explozive, cu sobrietatea-i binecunoscută, cu jocul ei concentrat, Aura Buzescu a desfășurat înaintea noastră varietatea fațetelor personajului shakespearean. În scena cu Edmund, ea este femeia pătimașă, caldă, captivantă, pentru ca imediat după aceea, în confruntarea cu Albany, cînd Goneril îl împroașcă cu tot veninul ocărilor ei grosolane, femeia plină de vrajă să se transforme sub ochii noștri într-o stîncă a disprețului și urii.

În ultimii ani, Aura Buzescu ne-a dăruit și alte creații care vor rămîne, desigur, multă vreme în memoria spectatorilor. Sonia din *Unchiul Vania* sau Olga din *Trei Surori* i-au prilejuit sondarea adîncurilor sufletești ale eroinelor cehoviene. Rostite de Aura Buzescu, cuvintele Olgăi din finalul piesei: „Dragele mele surori, viața noastră nu s-a sfîrșit! Încă puțin, și vom ști de ce trăim", au avut o rezonanță profundă, au transmis semnificațiile tulburătoare ale profeției autorului. Fidelă interpretă a dramaturgiei originale, artista a creionat în linii precise, ferme, chipul savantei din *Iarbă rea* de Aurel Baranga, redîndu-ne convingător înaltul nivel de conştiinţă al acestei femei. Pe mama îndurerată din *Hanul de la răscruce* de Horia Lovinescu nu ne-am putea-o închipui altfel decît sub trăsăturile dure, de o expresivitate intensă, ale actriţei, care ne-a oferit o creaţie tragică impresionantă.

La capătul acestor consideraţii asupra artei interpretative a Aurei Buzescu, am putea fi întrebaţi : în ce constă trăsătura esenţială, distinctivă, a jocului ei, graţie căreia o recunoaştem de la primele replici ?

Credem că amprenta specifică a creaţiilor ei o dă modul adînc interiorizat în care-şi concepe rolurile. Personajele făurite de interpretă nu conving prin mişcare dezinvoltă sau gesticulaţie abundentă, ci prin sobrietate şi reţinere. S-ar putea spune că pentru interpretarea fiecărui rol, actriţa dispune de un bogat capital de idei şi sentimente, pe care-l cheltuieşte însă cu mare economie.

Perspectiva lăuntrică asupra rolurilor explică şi identificarea artistei cu personajele create. În teatrul romînesc sînt puţine acriţe comparabile cu Aura Buzescu în privinţa contopirii cu personajele interpretate. Maliutina, doamna Bohn sau Goneril trăiesc mult timp în memoria noastră, pentru că interpreta, dăruindu-li-se total, a izbutit să le confere însăşi plenitudinea vieţii.

* * *

Aura Buzescu este nu numai o artistă în plină desfăşurare a talentului ei, ci şi un om care s-a integrat în mersul impetuos al societăţii. Iat-o luînd cuvîntul de la înalta tribună a congreselor păcii, iat-o împărtăşindu-şi în presă şi simpozioane vasta ei experienţă, iat-o în nobila postură de profesoară, de educatoare a tinerei generaţii. Cine-i cunoaşte dragostea şi conştiinciozitatea cu care îşi urmăreşte elevii mult timp după absolvirea institutului, cine-i cunoaşte pasiunea pe care o pune în îndrumarea lor, chiar dacă unii din ei sînt aproape „nume consacrate", va aprecia conştiinţa înaintată a artistei, manifestată deopotrivă şi pe scenă şi în viaţa socială.

Artistă a poporului — supremă distincţie cu care statul nostru onorează oamenii de artă — Aura Buzescu se află în plină putere creatoare, preţuită mai mult ca niciodată în trecut.

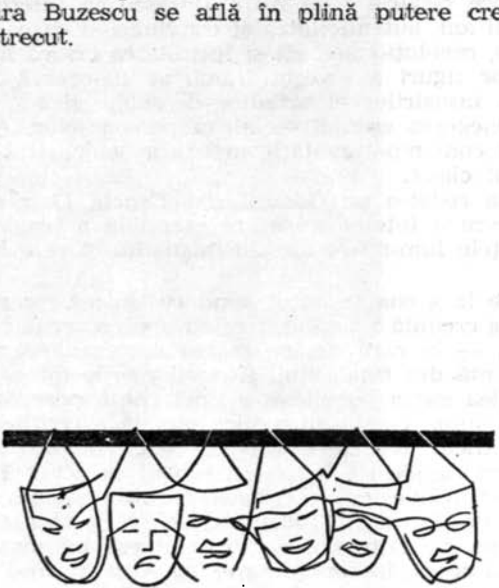

Irina Anisimova-Vulf
maestru emerit al artei din R.S.F.S.R.

EDUCÎND VIITORII ACTORI*

Problema învăţămîntului teatral în ţara noastră, în Uniunea Sovietică, preocupă intens pe toţi oamenii de teatru. E şi firesc ca atenţia artiştilor din generaţia vîrstnică să fie îndreptată asupra educării tineretului nostru teatral, întrucît de rezolvarea acestei probleme depinde nu numai prezentul, ci şi viitorul teatrului nostru.

Este necesar ca sistemul de învăţămînt să fie astfel organizat încît să satisfacă şi exigenţele actuale ale poporului faţă de oamenii de teatru, dar să prevadă şi să asigure în acelaşi timp şi cerinţele zilei de mîine. În faţa noastră, profesori şi pedagogi ai institutelor de teatru, se ridică astfel o serie de probleme serioase şi pline de răspundere pe care ne străduim să le rezolvăm teoretic şi practic în activitatea cadrelor şi a asociaţiilor de cercetări ştiinţifice, atrăgînd în această muncă pe studenţi şi pe tinerii aspiranţi.

Folosind materialul acumulat prin activitatea Institutului de Stat de Artă Teatrală „A. V. Lunaciarski" din Moscova (G.I.T.I.S.), unde lucrez de mai mulţi ani ca docent la catedra de regie, voi încerca să înfăţişez în cele ce urmează, cum concepem şi cum traducem noi în viaţă această importantă operă.

Institutul „A. V. Lunaciarski" are următoarele facultăţi : actorie, regie, critică teatrală, balet, precum şi secţia de comedie muzicală. Facultatea de actorie, pe lîngă formarea viitoarelor cadre de actori ai teatrului rus, şi-a laut sarcina să pregătească şi cadrele necesare popoarelor statului nostru multinaţional. De aceea, în afară de secţia rusă, ea dispune şi de o serie de studiouri naţionale, ca : turkmen, adîghei, başkir, eston etc. În felul acesta „Ghitis" — aşa cum se intitulează prescurtat institutul nostru — trimite anual în toate raioanele, chiar şi în cele mai îndepărtate ale uriaşei noastre ţări, pe absolvenţii săi. Actori, regizori, critici teatrali, maeştri de balet — iată armata oamenilor de teatru pe care îi creşte „Ghitis".

Anul 1958—1959 este deosebit de important pentru istoria dezvoltării pedagogiei teatrale. Este vorba de posibilitatea apropierii de viaţă a studenţilor noştri, în vederea îmbogăţirii artei lor cu mijloacele cele mai corespunzătoare unei dezvăluiri profunde a contemporaneităţii noastre. Ni se părea extrem de important să alcătuim un sistem de educaţie prin care cunoştinţele teoretice, predate la diferite discipline speciale, să poată fi verificate practic în teatre.

Reorganizarea învăţămîntului superior a constituit pentru institutele noastre teatrale o măsură necesară, care ne-a ajutat să rezolvăm o serie întreagă de probleme concrete. Publicarea articolului *Pentru o strînsă legătură a literaturii şi artei cu viaţa poporului*, precum şi cuvîntările lui N. S. Hruşciov, ţinute la cel de-al III-lea Congres al scriitorilor şi în staniţa Veşenskaia, ne-au dat curaj în modul de a pune şi de a rezolva problemele la care ne gîndeam. Catedrele noastre au trecut la revizuirea programei fiecărei facultăţi şi, astfel, activitatea institutului a fost înnoită în cursul anului trecut.

---

* Articol scris pentru revista „Teatrul".

Aş vrea să vă prezint pe scurt schimbările care au avut loc în metodele de învăţămînt, oprindu-mă mai mult asupra experienţei facultăţii de regie, unul din domeniile de mare răspundere din viaţa teatrului, care necesită cea mai serioasă pregătire a cadrelor.

Vechea programă a acestei facultăţi prevedea următoarele posibilităţi practice de apropiere de munca teatrului:

1. În anul III, studenţii luau contact cu munca atelierelor unui teatru de frunte din Moscova, cunoscînd activitatea personalului tehnic atît la repetiţiile din timpul zilei cît şi seara, la spectacole. Pentru aceasta se numea un conducător, ales din teatru, de cele mai multe ori inspectorul de scenă, care ajuta grupul de studenţi ce i-a fost încredinţat, să folosească cît mai productiv această cunoaştere.

2. În semestrul doi al anului IV, studenţii erau repartizaţi la diverse teatre din Moscova, astfel încît participînd la repetiţiile unuia sau altuia dintre maeştri, să poată studia metodele lui de regie. Dar această practică, cu toate că era legată profesional de munca teatrului, îi determina pe studenţi să se transforme în simpli contemplatori ai activităţii regizorilor şi actorilor.

3. Abia în ultimul an — anul V — înainte de începerea cursurilor (prevăzute la 1 noiembrie), se realiza aşa-numita practică studenţească, „prediplomă". Studenţii erau trimişi în acele oraşe în care aveau de montat mai tîrziu spectacolele lor de diplomă, pentru a cunoaşte colectivul teatrului, lucrînd în calitate de asistenţi de regie la spectacolul în curs pe care îl pregătea teatrul.

Această importantă activitate practică este utilizată şi astăzi de institutul nostru. Cu cinci ani în urmă, ea nu era prevăzută şi studenţii erau trimişi să monteze primul lor spectacol de diplomă într-un colectiv pe care nu-l cunoşteau în prealabil. Noua programă pune în mod curajos pe primul plan problemele practicii studenţilor, fără a diminua prin aceasta importanţa cunoştinţelor teoretice, pe care fiecare student trebuie să şi le însuşească într-un institut de învăţămînt superior.

În mod concret, aceste schimbări apar astfel: cunoaşterea muncii atelierelor tehnice ale unui teatru din Moscova se face în primul semestru al anului; aceasta e însoţită de participarea directă a studenţilor la activitatea teatrului şcolar al „Ghitisului". Acest teatru reprezintă pentru noi o mare cucerire şi un mare ajutor practic; în cel de-al doilea semestru al anului II, studenţii facultăţii de regie lucrează la teatrul şcolar în calitate de electricieni, costumieri, muncitori de scenă şi asistenţi de regie, participînd la repetiţiile şi spectacolele absolvenţilor facultăţii de actorie; în anul III, se păstrează în semestrul întîi posibilitatea de a cunoaşte munca marilor regizori din Moscova, dar cu o activitate obligatorie pe lîngă aceşti regizori, ajutîndu-i atît pe linie organizatorică, cît şi pe linie de creaţie.

În al doilea semestru al anului III, studenţii îşi fac practica lucrînd cu colectivele de amatori, montînd în mod independent diverse spectacole mai simple cu cercurile dramatice, sau pregătind spectacole cu membrii colectivelor de artişti amatori din uzine, fabrici şi întreprinderi.

Cursurile anului IV încep la 1 noiembrie; în septembrie şi octombrie studenţii lucrează în cadrul diferitelor teatre din provincie, în calitate de asistenţi de regie.

În sfîrşit, în anul V se menţine, ca şi pînă acum, practica de diplomă, despre care am vorbit mai sus, în acele teatre în care peste cîteva luni studenţii vor avea de montat — autonom — primul lor spectacol, spectacolul de diplomă.

Toate etapele acestor practici se controlează şi se află sub observaţia permanentă a maeştrilor-pedagogi ai anului respectiv, la cursul de regie şi la cursul de măiestrie actoricească.

Nu cred că e cazul să mai vorbesc despre utilitatea acestui sistem de educație a tinerilor regizori, cînd însăși programa prevede legătura neîntreruptă a teoriei cu practica. În primii trei ani de studii, fără a se rupe de institut (deoarece planul de învățămînt este astfel întocmit încît practica se îmbină cu studiile teoretice și cu lecțiile de regie și măiestrie actoricească), studentul verifică în teatru cunoștințele căpătate în institut, iar ceea ce dobîndește în urma acestei practici constituie o bază teoretică a lecțiilor și discuțiilor ținute la institut. Ultimii doi ani de studii îi oferă studentului posibilitatea de a-și încerca forțele în munca independentă depusă în cadrul unui anumit colectiv de teatru și de a verifica ulterior, în discuțiile cu pedagogii, impresiile acumulate acolo. Studenții se întorc astfel cu dorința fierbinte de a rezolva cu ajutorul maeștrilor lor, numeroasele probleme pe care le ridică practica.

Datorită lărgirii și varietății formelor de practică, studenții nu se închistează între pereții institutului. Ei au posibilitatea să cunoască caracterul specific al diferitelor teatre și orașe în care au fost repartizați pentru practică și să se apropie, în munca de pregătire a artiștilor amatori, de oameni cu alte profesiuni și specific de muncă. În felul acesta, programa îi ajută pe studenți în pregătirea lor profesională, cît mai temeinică, și îi apropie de viață.

Noi considerăm, totuși, că pentru a pătrunde mai adînc în viața și creația poporului nostru, este necesară realizarea unor condiții suplimentare, care să contribuie la înfăptuirea acestei sarcini.

Una din aceste condiții ar fi vizitarea colhozurilor sau sovhozurilor din regiunea Moscovei de către studenții anului I la începutul anului școlar, pe termen de trei săptămîni sau o lună, dar nu în calitate de simpli vizitatori sau turiști, ci în calitate de tinere ajutoare la strîngerea recoltei, ajungînd astfel să cunoască viața prin activitatea comună.

O altă condiție, la regie și măiestrie actoricească, se referă la conținutul lucrării alese de student și acceptate de profesori, lucrare care reprezintă munca studenților în anul I. Ideea lucrării propuse de student trebuie să fie un rezultat al observațiilor personale de viață și nicidecum inspirată din literatură sau dintr-o simplă asociație de idei referitoare la teatru.

Selecționînd și elaborînd canavaua subiectului, studenții vor avea sarcina aprofundării mediului pe care îl reflectă studiul (uzina, fabrica, instituția, colhozul), în care scop se vor organiza vizite și excursii determinate de procesul muncii. Asemenea întîlniri îi vor face pe studenți să privească realitatea cu o atenție sporită și să fie extrem de permeabili. Impresiile astfel culese vor servi drept material pentru primele lor creații. Extrem de importantă este în această privință organizarea, în cadrul institutului, a unor întîlniri și discuții cu oameni de diferite profesiuni, din diferite ramuri de producție, adică cu acei care determină, prin descoperirile și munca lor, caracterul măreț al mișcării noastre impetuoase spre comunism.

Nu considerăm că formele muncii educative găsite de noi sînt perfecte și epuizează toate posibilitățile unei reflectări cît mai complete a sarcinilor teatrului zilelor noastre. Fără îndoială că aceste forme se vor dezvolta și îmbogăți, pe măsură ce însăși viața va sugera noi rezolvări.

În artă nu există și nu pot exista forme închistate ; stagnarea și comoditatea duc arta la pieire. Nu vor stagna deci nici preocupările noastre în vederea descoperirii celor mai bune metode de educare a tineretului teatral. Noi credem că linia pe care o urmăm este bună și că rezultatele trebuie să justifice speranțele noastre.

Sîntem convinși că schimbul nostru de mîine va fi format din oameni bine pregătiți, pătrunși de ideea că sarcinile pe care le ridică contemporaneitatea pot fi rezolvate numai într-o strînsă legătură cu viața poporului, pătrunzînd în toate domeniile realității înconjurătoare, sezisînd tendințele de dezvoltare și măreția faptelor realizate de minunații noștri oameni în activitatea lor creatoare.

cronică

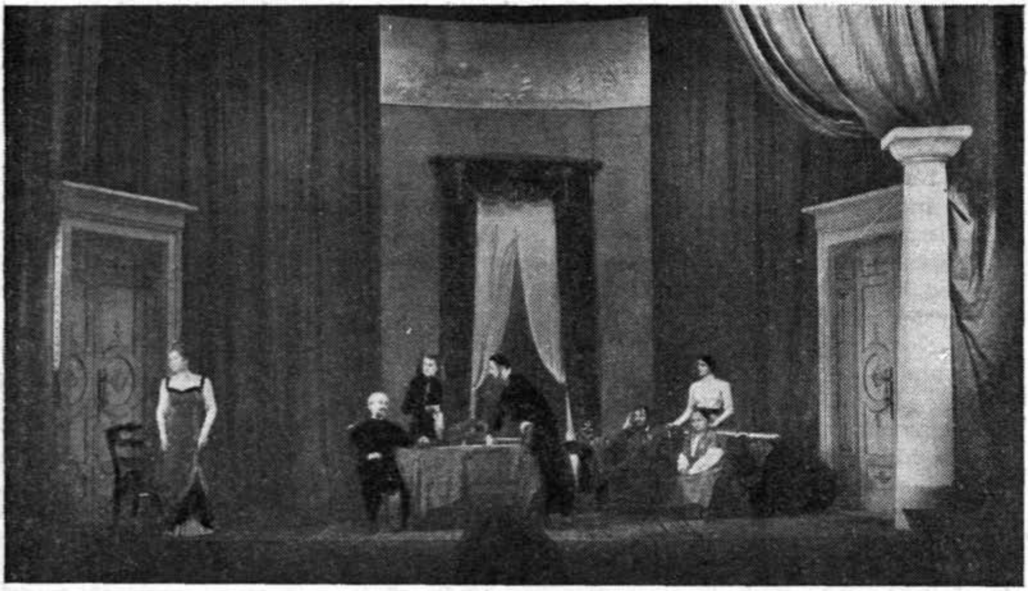

Scenă din actul III

PROSPEŢIMEA LUI CEHOV

Teatrul Naţional din Iaşi : *Unchiul Vania* **de A. P. Cehov**

Premiera : 22 ianuarie. Regia : Radu Stanca (Sibiu). Decoruri : Al. Olian. Distribuţia : George Popovici (Serebreakov) ; Carmen Barbu (Elena) ; Adina Popa (Sonia) ; Anny Braeski (Voiniţkaia) ; Ion Schimbischi (Unchiul Vania) ; Aurel Vizitiu (Astrov) ; Neculai Veniaş (Teleghin) ; Marioara Davidoglu (Marina).

Cehov a fost rănit şi jignit în adîncul omeniei lui de efectele orînduirii de violentă exploatare şi opresiune socială din Rusia sfîrşitului de veac al XIX-lea. Ele i-au imprimat o mare şi permanentă tristeţe, care şi-a lăsat pecetea pe întreaga lui activitate de scriitor. „Toate gîndurile — scrie Elsa Triolet — toate sentimentele, toată opera lui Cehov sînt ale unui om care ura reacţiunea, structura socială a timpului său, forţa seculară care sechestra poporul rus, înfometat, copleşit de vodcă şi de necazuri, care îl menţinea în promiscuitate şi ignoranţă. El ura imensul lagăr de concentrare, care era Rusia ţarului Alexandru III, cu nobilii săi privilegiaţi făcînd poliţia unei mase sugrumate de existenţa ei de prizonieră..." În faţa acestei situaţii, scriitorul — deopotrivă cu alţi intelectuali lucizi ai epocii — şi-a pus mereu chinuitoarea întrebare cernîşevskiană : ce-i de făcut ? Simţea că nu-i deajuns să constaţi, că nu-i deajuns nici măcar să urăşti, ci că important e să găseşti soluţii pentru a schimba, pentru a transforma existenţa. Mai mult decît în proză, Cehov a demonstrat această tendinţă în teatru, după cum observă şi George Călinescu : „Scriitorul reia în teatru toate constatările sale asupra societăţii burgheze, teoria plictiselii, dar acum dă soluţii pentru viitor, face operă de vizionar. *Teatrul său e al unui revoluţionar curajos şi abil*" (subl. n.). Într-adevăr, Cehov e curajos fiindcă —

pentru a ne limita doar la *Unchiul Vania* — transformă scena într-o tribună publică de pe care rostește adevăruri denunțătoare ale ordinii burghezo-moșierești, ca acestea : „...viața e plicticoasă, idioată, murdară... Trage la fund, viața asta !“ ; „Nu mai există raporturi directe, curate, libere, față de natură și de om !“ ; „...harta (a județului, desenată de Astrov — *n.n.*) arată o degenerare progresivă și neîndoielnică, căreia îi mai trebuie vreo zece-cincisprezece ani ca să fie completă (...) E o degenerare pricinuită de trîndăvie, ignoranță, inconștiență, cînd omul înghețat, flămînd, bolnav, pentru ca să-și păstreze rămășițele vieții și să-și scape copiii, se apucă instinctiv, necugetat, de orice, numai să-și potolească foamea și să se încălzească. Distruge totul, fără să se gîndească la ziua de mîine... Aproape totul s-a distrus. În schimb nu s-a creat încă nimic...“, ș.a.m.d. La vremea lor, datele îndrăznețe furnizate de Cehov trebuie să fi închegat un tablou de o înfiorătoare actualitate. Ele rămîn chiar și pentru noi un document grăitor asupra unei stări de lucruri nespus de dramatice, astăzi absolut depășită.

Pe de altă parte, Cehov s-a dovedit și abil, prin modalitatea estetică la care s-a oprit în teatrul său : „Trebuie ca viața să fie redată așa cum e, și oamenii așa cum sînt în realitate, fără artificii“. E aceasta o profesie de credință realistă a scriitorului ? Firește că da, însă poate fi și mai mult. Căci, cine ar putea afirma că dramaturgia cehoviană se reduce la „... o dramă în care oamenii vin și pleacă, plîng, vorbesc despre cum e vremea, joacă cărți...“ ? Dimpotrivă, adevărata semnificație, toată greutatea de idei stau tocmai dincolo de acest enunț. „Nu s-a întîmplat nimic“, păreau a spune „comediile“ și „scenele din viața de la țară“ *(Unchiul Vania)*, iar oamenii — mai ales „căpățînile goale ale publicului“, cum scria Gorki — plecau de la spectacol fără să-și dea seama că fuseseră „contaminați“ prin arta meșteșugită a doctorului Anton Pavlovici.

Într-adevăr, ca acțiune, pe scena cehoviană nu se întîmplă aproape nimic și de obicei totul continuă să decurgă așa cum a început, chiar după ultima cădere de cortină. Dar dacă nu s-a întîmplat nimic memorabil, s-a *spus* foarte mult, s-a *trăit* răscolitor, decisiv. Ca în *Unchiul Vania*, de pildă. Ar fi greșit să simplificăm și s-o considerăm doar „procesul intelectualului mediocru, tiran și egoist“ (G. Călinescu) ; piesa e o reflectare complexă și ascuțită a destrămării societății burghezo-moșierești ruse de la sfîrșitul secolului trecut, prin *descentrare*, prin *dezarmonizare* progresivă. Nici un personaj nu e în deplină armonie cu sine însuși și nici cu mediul ; nici unul nu e pe deplin realizat. În fiecare există un profund contrast între aparență și esență, între realitate și aspirație, între posibilități și fapte. Vania ar fi „putut fi un Dostoievski sau un Schopenhauer“, cel puțin își simțise cîndva resurse de acest fel, dar nu e decît un înăcrit administrator de moșie, care vinde produse la tîrg, în rînd cu culacii ; Astrov e mai activ, chiar pe linia lui organică de dezvoltare, totuși — la 36 sau 37 de ani — e un sceptic, un amar ; Elena Andreevna e frumoasă pe dinafară, dar goală lăuntric ; Sonia, din contra, are multă frumusețe sufletească, dar e urîtă la chip ; profesorul Serebreakov e un „balon de săpun“, a strălucit cîndva, dar fără nici o acoperire reală. Nici un om întreg, nici o viață pe care să n-o roadă viermele ratării, al tristeții sau al goliciunii spirituale. Iată, foarte sumar, cîteva din semnificațiile care se ascundeau sub faimosul „nu s-a întîmplat nimic“, cu care critica literară burgheză a preferat — conform intereselor ei — să-l eticheteze pe Cehov.

Teatrul lui Cehov nu e însă o perpetuă negare. Sînt personaje — ca Astrov, Sonia sau ca însuși Vania — străbătute de un dor aproape disperat de dreptate, de frumos, de armonie, aceasta în ciuda faptului că ele nu și-au putut dobîndi, în societatea în care trăiesc, echilibrul necesar. Puse în legătură cu un viitor nu prea îndepărtat, aspirațiile devin presimțiri, previziuni, nu numai în linii mari, ci și în arii circumscrise, cum ar fi campania de împădurire sau controlul climei — astăzi realizate pe scară largă, în Uniunea Sovietică. Cît de actual răsună asemenea cuvinte : „...cînd trec pe lîngă pădurile țăranilor pe care le-am scăpat de la tăiere, sau cînd aud freamătul lăstărișului sădit cu mîinile mele, simt că și clima e oarecum în stăpînirea mea și că dacă (...) omul va fi fericit cît de cît, asta o să fie puțin și meritul meu...“ Ca puțini alții, Cehov a „văzut“ timpurile transformatoare ce se apropiau, și a comunicat în piesele sale ceva din esența lor, dobîndindu-și astfel dreptul cetățeniei de onoare în contemporaneitatea noastră.

Stanislavski scria că „piesele lui Cehov sînt pline de mișcare, nu însă din punct de vedere al desfășurării lor exterioare, ci al unui dinamism lăuntric, dedesubtul inactivității oamenilor prezentați de el se ascund complicate acțiuni lăuntrice“. Iar ceva mai departe, adăuga : „Greșesc cei ce se încăpățînează să *joace*, să *reprezinte*, în piesele lui Cehov. În aceste drame trebuie *să fii*, adică *să trăiești*“.

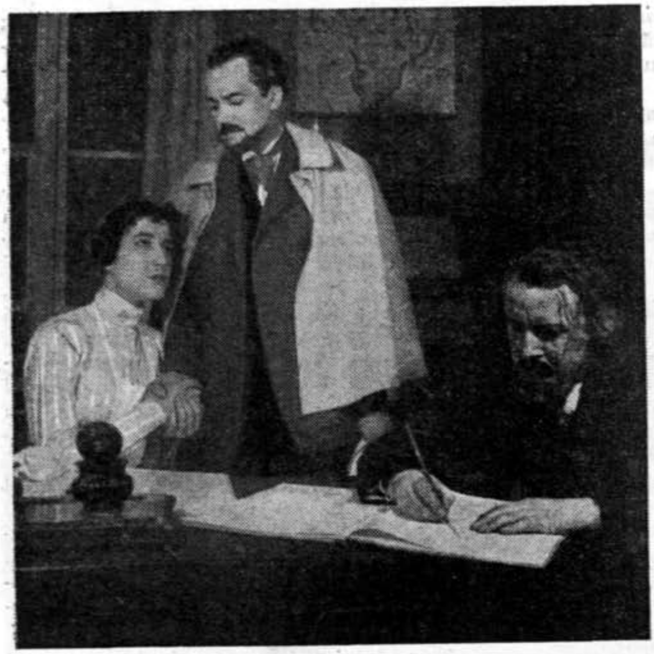

Adina Popa (Sonia), Aurel Vizitiu (Astrov) și Ion Schimbischi (Vania)

Radu Stanca, regizorul *Unchiului Vania* la Iași (invitat de la Sibiu), și-a fixat modalitatea spectacolului în emblema cehoviană: „fără artificii", și din acest punct de vedere a izbutit. De fapt, în spectacol n-a mijit nici o încercare de suprapunere regizorală în afara piesei, nu s-a recurs la nici un artificiu de montare, de comun acord cu scenograful Al. Olian.

Am asistat la o regie limpede, simplă, mereu atentă la valorile dialogului, care a organizat cu bună cumpănire scenică mișcarea, veghind tot timpul la unitatea de expresie a verbului și gestului. Dar nu tot din ceea ce a fost clar regizorului s-a transmis cu aceeași claritate și necesitate interpreților. Vrem să spunem că, în colaborarea dintre regizor și actori, nu s-a ajuns la o perfectă „centrare" a personajelor, fie dintr-o insuficientă analiză comună a rolurilor, fie din pricina limitelor înseși ale celor distribuiți. De fapt, aici pare să rezide și limita spectacolului: în caracterizarea incompletă, parțială, a eroilor. Vania a fost prea puțin meditativ și amar, prea violent și viguros; Elena a fost mai mult deșteaptă și mai puțin fascinantă; Astrov a fost luminos și bun, dar n-a avut grăuntele necesar de „nerușinare și cinism"; Serebreakov a apărut de-a dreptul cumsecade, străin de retorica și falsa strălucire ce trebuia să-l lumineze. Eroare de distribuție sau neîndestulătoare insistență în analiza rolurilor, e cert că spectacolul a rămas în parte datornic față de întreaga bogăție de semnificații a figurilor pe care e chemat să le pună în valoare. Reamintind formularea lui Stanislavski, nu s-a „trăit" cu suficientă intensitate.

Limitîndu-ne la ceea ce s-a realizat, trebuie să remarcăm — încă o dată — ținuta de „Național" a întregii reprezentații, limpezimea mișcării scenice și, în parte, a raporturilor dintre eroi. Spectacolul — așa cum l-am văzut — a avut o evoluție crescîndă de la act la act: a început deslînat, fără o orientare precisă a replicilor, pentru a căpăta tot mai multă pregnanță, tot mai multă precizie de atmosferă, de acțiune, de dialog. Aurel Vizitiu (Astrov), care în primul act a apărut descumpănit, și-a echilibrat ulterior interpretarea, dîndu-i siguranță și uneori vigoare expresivă, ca în scenele cu Vania și cu Sonia din actul II, unde a avut „tristețea veselă" cehoviană, în dialogul cu Elena (III) și în final. Aproape aceeași evoluție a marcat și Ion Schimbischi (Vania), care s-a „întîlnit" efectiv cu personajul în finalul actului III, în scenele cu Serebreakov, unde toată amărăciunea acumulată în ani de zile și toată nervozitatea creată de prezența Elenei răbufnesc cu putere. Pentru Elena Andreevna, Carmen Barbu nu are toate datele, dar a încercat să suplinească în mod inteligent pe cele absente și, în bună măsură, a izbutit. Lenea Elenei, golul ei sufletesc, lipsa de orizont și de țintă, sensul ei de figură episodică — acestea au fost mereu concretizate de interpretarea actriței. George Popovici (Serebreakov) și-a tratat personajul cu prea multă clemență. I-a dat o anumită distincție exterioară, dar s-a ferit să-i dezvăluie micimea de caracter, esența de parazit social și intelectual, care a distrus douăzecișicinci de ani din viața lui Vania.

Am aderat în întregime la personajul întruchipat de Neculai Veniaș (Teleghin): actorul nu l-a știrbit întru nimic, nici chiar în știința de a cînta la chitară. Foarte aproape de rol, Adina Popa (Sonia) a vorbit și s-a mișcat convingător, și-a dozat bine accentele de căldură sau de deznădejde, și doar în final i-a lipsit — după opinia noastră — doza necesară de ironie amară, în locul căreia s-a strecurat prea multă și nu suficient de candidă încredere in „viața luminoasă de dincolo de mormînt". Discretă și elegantă, poate prea elegantă, prezența Annyei Braeski (Maria Voinițkaia), și nu destul de convinsă asupra rosturilor ei, aceea a Marioarei Davidoglu (Marina).

Scenografia lui Alexandru Olian a secondat cu fidelitate linia simplă și firească a regiei: fiecare din cele patru decoruri a fost conceput pe un desen precis, deși nu viguros, potrivit cu conținutul piesei, însoțind cu discreție jocul actorilor. Ne întrebăm, totuși, dacă soluția aleasă — aceea de a crea, în perdele, spații vaste și mult aer — e cea mai potrivită specificului „închis", „lăuntric", al dialogului cehovian. Credem că nu. Efortul de a circumscrie mai ferm aria acțiunilor scenice ar fi dus la o sporită valorificare a sensurilor piesei. Așa cum au fost, decorurile n-au supărat ca linie și culoare, în schimb au lăsat impresia unei derogări de la stilistica cehoviană.

În încheiere, am mai adăuga că prin renunțarea la artificii, regia a înțeles să renunțe și la așa-zisul „cehovism", adică la spectacolul văzut ca o expresie numai de atmosferă, de pauze, de plictis. S-a jucat, dimpotrivă, în ritm ascendent și la o intensitate remarcabilă în scenele dramatice, așa cum cere claritatea textului. Ceea ce, desigur, a contribuit la rezonanța destul de proaspătă și nu lipsită de multe ori de vigoare a textului cehovian, a cărui înțelegere regizorală a pornit de la o justă evaluare de semnificații.

Florian Potra

UN PORTRET MEMORABIL

Teatrul Municipal: *Mamouret* de Jean Sarment

Premiera: 23 ianuarie 1960. Regia: George Teodorescu. Decoruri: Gh. Ștefănescu — N. Savin. Costume: Elena Forțu. Distribuția: Lucia Sturdza Bulandra (Celine Mouret); Mircea Șeptilici (Esprit); Valy Voiculescu Pepino (Victorine); Zoe Anghel Stanca (Eloise); Ion Manta (Antoine); Emilia Manta (Armandine); Paul Sava (Ferdinand); V. Ronea (Horace); V. Florescu (Alphonse); Sorin Gabor (Monseniorul Mouret); Lucia Mara — Gilda Marinescu (Marie Josephe); Vasilica Tastaman (Estelle); Anca Verești (Giselle); Dan Damian (Laurent); Ion Teodorescu (Guillaume); Andrei Georgescu (Léonard); Lazăr Vrabie — D. Dumitrescu (Francoeur); Flavia Buref (Grazielle); Octavian Cottescu (Preotul); Dumitru Dumitru (Jurnalistul); Emil Giuan (Prefectul); Virginica Popescu (Sora de caritate); Simion Hetea (Ofițerul); Mircea Blok (Fotograful); Traian Marinescu (Notarul); Nae Ștefănescu, Gh. Novac, Traian Petruț, Geo Dimitriu (Consilieri).

În alte roluri: Puiu Hulubei, Aurora Șotropa, Gh. Iorgulescu, Ioana Cocea, Al. Martinescu, Cornelia Lazăr Turian, Ileana Mîndrilă, Mircea Gogan, Jeanine Elefterescu, Robert Ulrich, Aura Rădulescu, Gh. Petreanu, Rodica Suciu, Emil Reisenauer, Cici Manoliu, Isabela Gabor, Paul Sbrențea, Teodora Mitulescu.

Un han datînd din secolul 16, cu o firmă nevinovată, costume jumătate burgheze, jumătate țărănești, amintind epoca „regelui burghez", dantelele din sipetele bunicii, panglici tricolore, pahare cu cidru... Toate aceste elemente pitorești, parfumate cu puțină istorie a Franței, slujesc de altfel la înfierarea rapacității burgheze, a moravurilor ipocrite care acoperă sub masca dragostei filiale și a altor onorabile sentimente — cupiditatea, interesele venale ale unui clan familial. Petrecerile de familie se sfîrșesc cu căsătorii obligatorii între veri pentru păstrarea neatinsă a capitalului, interesele bănești, socotelile, afacerile înecînd în apa calculului rece, egoist,

Scenă din actul II

orice sentiment. În acest decor sordid, grosolan, cîteva accente ale unei dragoste curate, o adiere a vieții de boemă — adusă de trecătoarea trupă a unui circ — devin pentru Sarment sinonime cu evadarea eliberatoare, tonifiantă, se confundă cu idealul unei alte vieți.

Dacă piesa lui Jean Sarment — amintind o întreagă dramaturgie franceză de acest gen dintre cele două războaie — trezește interesul spectatorului de azi, aceasta e datorită personajului principal, celui care dă de altfel și titlul piesei. Mam' Mouret, centenara, străbunica celor 147 de membri ai familiei, cu prilejul sărbătoririi festive a secolului de viață scurs în trai onest și strict convenționalism, săvîrșește o acțiune penibilă pentru familie — un fel de parodie a unei piese de Bernard Shaw din seria „neplăcutelor": denunțînd practicile venale, compromisurile morale, falsul puritanism, ipocrizia celor din jur, Mamouret spulberă mitul onorabilității familiei burgheze și, sacrificîndu-și cu îndrăzneală demnitatea, pledează pentru frumusețea sentimentelor, pentru dragostea dezinteresată, pentru dreptul la fericire. Chiar dacă nu sîntem de părerea exprimată în programul de sală al Teatrului Municipal, după care „Bătrîna Mamouret întrevede proiectată pe viitor o lume nouă și liberă...", trebuie să-i recunoaștem piesei lui Jean Sarment meritul de a ne fi oferit un admirabil portret dramatic, precum și o satiră corosivă la adresa lumii burgheze.

Spectacolul Teatrului Municipal prilejuiește artistei poporului Lucia Sturdza Bulandra, în rolul bătrînei Mamouret, o creație de profunzime, o întruchipare scenică subtilă, bogată în nuanțe.

De la prima ei apariție în scenă, marea actriță a sugerat interferența dintre cele două planuri distincte ale tratării personajului. Considerată de cei din jur drept un obiect de muzeu însuflețit, ea lasă să dăinuie, o clipă doar, această impresie. Mamouret apare sprijinită de vîrstnica ei fiică, se arată preocupată exclusiv de masa ei de seară, răspunde mecanic cu reverențe din alt secol curiozității turiștilor, dar imediat zvîcnirile nervoase ale mîinilor, privirile inteligente, vii, sclipind de mînie, trădează imensa ei silă pentru circul din jur. Cu o spirituală insinuare, Lucia Sturdza Bulandra îi încadrează într-un ridicol grotesc pe ceilalți, disimulîndu-și sub aparentă naivitate, luciditatea și sarcasmul. În scena interviului cu întrebări stupide, luat de presa din Paris, ca și în scena „lecției" preotului, Mamouret răspunde corect, așa cum a fost și este dăscălită, numai o lucire șireată în privire, o prefăcută mișcare de supunere lasă să se ghicească adevăratele ei păreri. Satira irumpe cu atît mai violent, cu cît personajul are aerul că nu satirizează pe nimeni.

Treptat, diferența de planuri se accentuează tot mai nuanțat, mai subtil, pînă cînd — în scena mare a denunțării ipocriziei și convenționalismului burghez — se relevă tranşant adevărata, singura, înfăţişare a personajului. Atunci, sfidînd cu magistrală forţă întreaga familie Mouret, bătrîna susţine pledoaria aspră, simplă, a omului din popor care iubeşte viaţa. În această scenă capitală, interpreta a desfăşurat întreaga gamă a ironiei, de la aluzia înţepătoare la hohotul de rîs copios. Forţa personajului întruchipat de Lucia Sturdza Bulandra rezultă şi din profunda şi eleganta exprimare a lirismului său. Motivul liric, ca să spunem aşa, al rolului îl reprezintă circul. Mamouret îl iubeşte, fiindcă în tinereţe, el a adus în viaţa ei banală, plină de îndatoriri matrimoniale şi convenienţe mic-burgheze, parfumul evadării, atracţia tulburătoare a nonconformismului. În scena întîlnirii nocturne cu Francoeur, Lucia Sturdza Bulandra a relevat cu deosebită fineţe tinereţea sufletească a bătrînei doamne, subliniind cu un haz duios, dorul ei după o viaţă lipsită de prejudecăţi, aspiraţia ei fierbinte către îndeplinirea fericirii, dacă nu pentru ea, pentru strănepoata Marie-Josephe.

Detaşînd în prim-plan portretul lui Mamouret, în această inteligentă, fină, plină de stil, interpretare, regiei (G. Teodorescu) îi revenea în acelaşi timp sarcina schiţării fundalului grotesc compus din familia Mouret, a creării atmosferei stupide, meschine, a clanului, legat de stricte interese financiare. Ion Manta (Antoine) a conturat în linii sigure, venalitatea proprietarului „Mielului alb", grosolănia nedisimulată a burghezului nerafinat, nedeprins cu subtilităţi, deşi cîteodată efortul interpretului de a privi cu ochi critic personajul şi de a-l realiza printr-o linie uşor caricaturală a fost prea vizibil şi în consecinţă mai puţin artistic. În alte roluri de „Moureti", V. Ronea (Horace) a schiţat cu un umor discret nerozia timidă a pretendentului la titlul de „psiholog" al familiei ; şi Paul Sava (Ferdinand), mărginirea pretenţioasă a primarului-farmacist care — după buna tradiţie a lui Homais — îşi împodobeşte meschinele „principii" cu vorbe mari. Ion Teodorescu, în rolul tînărului Guillaume, a realizat convingător acest personaj, imprimîndu-i o mască a prostiei îmbuibate. Vasilica Tastaman (Estelle) şi Anca Vereşti (Giselle), cu toate că au depus stăruinţe vizibile pentru interpre-

★

Lucia Mara (Marie-Josephe) şi Lazăr Vrabie (Francoeur) tarea ușuraticelor și prețioaselor domnișoare Mouret, viitoare matroane și ele, nu au izbutit să imprime personajelor expresia ridicolă care trezește hazul, lipsind astfel compoziția lor de vervă satirică. Mircea Șeptilici (Esprit) și Vali Voiculescu-Pepino (Victorine) dau savoare spectacolului în două roluri de virtuozitate actoricească, contribuind la sublinierea prin contrast a spiritului neobosit, ager, al centenarei Mamouret. Toată această lume — în sînul căreia trebue încă relevate personaje ca Preotul (Octavian Cottescu), Episcopul (Sorin Gabor), Prefectul (Emil Giuan), Ofițerul (Simion Hetea), Alphonse (V. Florescu), Armandine (Emilia Manta) și Eloise (Zoe Anghel) — nu conține suficientă culoare satirică, nici destulă aciditate pentru a se realiza un tablou pregnant și violent-demascator al moralei burgheze, cu toate că actorii ce interpretează respectivele personaje ar răspunde datelor cerute de roluri. Regia a tratat cu destulă neutralitate filonul satiric al piesei, preferînd tonuri pastelate șarjei pe care o cerea textul spre a-și putea lumina mesajul. Dacă spectacolul e lipsit de analiza incisivă, de ochiul critic pătrunzător care să reliefeze cu ascuțime grotescul, în egală măsură s-a estompat și delicata poezie a boemei, care plutește în text. Lazăr Vrabie (Francoeur), într-un rol înrudit cu Starbuck *(Omul care aduce ploaie)*, n-a adus de astă dată forța și farmecul interpretării precedente, poate și din pricina concepției regizorale care a dat o linie rigidă, ușor flegmatică, personajului. Rolului de mică respirație al călăreței Grazielle, necesar pentru sublinierea prin contrast boem a vieții îmbîcsite de prejudecăți și a mărginirii clanului Mouret, Flavia Buref i-a dat un alt contur, nedorit de text, înlocuind în mod ostentativ poezia cu un cinism ieftin și îndoielnic. Unda de lirism a piesei a fost însă din plin valorificată și sensibil interpretată de jocul proaspăt al Luciei Mara (Marie-Josephe), care a adus puritate în pasiune și a redat cu căldură chiar replici mai banale. După cum, scăderile de ordinul tonalității de ansamblu a spectacolului sînt compensate de decorurile sugestive, armonioase, semnate de G. Ștefănescu — N. Savin. Arborele genealogic al Mouretilor, emblemele pretențioase și ridicole ale „Mielului alb", poezia prăfuită, desuetă, a dantelelor au ilustrat cu ironie fină și aluzii discrete, climatul specific piesei franțuzești. Regretăm numai că manevrarea greoaie a decorurilor a contribuit în seara premierei la încetinirea ritmului spectacolului, de altfel caracterizat în genere printr-un ușor „ralenti".

Memorabila apariție a Luciei Sturdza Bulandra în Mamouret oferă o exemplară dovadă de măiestrie artistică, de contribuție creatoare în valorificarea unui text. Asemenea interpretări de ținută, care luminează toate ideile și intențiile rolului, care topesc fiecare amănunt de gest, mimică și dicțiune într-o sinteză superioară, realizînd imaginea covîrșitoare a unui personaj, constituie o înaltă lecție de artă dramatică și rămîn în istoria spectacolului contemporan dincolo de strălucirea lor de o seară.

Mira Iosif

COLABORARE NEÎMPLINITĂ

Teatrul Armatei : *Paloșul de foc* de Nicolae Tăutu

Premiera : 25 octombrie 1959. Regia : Gh. Cheța. Decoruri și costume : Ion Ipser. Distribuția : Gr. Anghel-Seceleanu (Drăgan) ; Constantin Neacșu (Pănoiu) ; Ion Petratu (Dungu) ; Constantin Guriță (Leahu) ; George Manu (Timaru) ; Nae Constantinescu (Murgu) ; Eugenia Bosînceanu (Elena Chiriță) ; Costel Zaharia (Colea) ; Florica Baciu (Olga) ; Vasile Lucian (Stoica) ; Mircea Medianu (Partizanul) ; Dan Nicolae (Oancea) ; George Sîrbu (Aioanei) ; Grigore Constantin (Mărunțelu) ; Aurel Rogalski (Moruzi) ; Florin Stroe (Petcu) ; Constantin Brezeanu (Wolf) ; George Negoescu (Firu) ; Lupu Vasile (Strat) ; Costin Dodu (Parlamentarul) ; Iulian Marinescu (Marin) ; Ion Dămian (Moș Costan) ; Maricel Laurențiu (Ioniță) ; Cornel Elefterescu (Lascu) ; Mariana Vincze (Maria) ; Elena Chiosa (Dumitra) ; Speranța Voinescu (Voica) ; George Țurcanu (Karl).

Oglindirea complexului proces istoric ce a dus la formarea armatei noastre populare a fost țelul urmărit de N. Tăutu atunci cînd a scris *Paloșul de foc*. „O cronică a patru ani de frămîntări și lupte... cu tot patosul și dramatismul ei... o cronică ce reprezintă drumul care va duce spre formarea armatei populare" — mărturisește autorul că a încercat să realizeze în *Paloșul de foc*.

Abordînd fenomenul din punctul de vedere al evoluției, al „drumului" său, dramaturgul şi-a impus şi formula compoziţională adecvată : succesiunea cronicărească de episoade, în care fiecare unitate-tablou să marcheze în timp un nou moment în demonstrarea artistică a ideii poetice sintetizată de simbolul „paloşului de foc". O asemenea compoziţie fragmentară, cu avantajele şi pericolele ei (în special pe linia diluţiei ideii artistice în episoade superflue, parazitare) solicită scriitorului o riguroasă muncă de arhitect, în ridicarea edificiului lucrării dramatice, o strictă selecţionare şi organizare a materialului din care acesta îşi construieşte „cronica". Captivat prea mult de formula aleasă, dar mai ales captivat de dorinţa de a spune pe cît posibil totul în legătură cu epoca la care se referă şi cu faptul urmărit, condus de necesitatea de a opera selecţia calitativă-artistică de care pomeneam mai sus, autorul a accentuat caracterul fragmentar al lucrării, dînd valoare de episod de sine stătător fiecărui tablou, trecînd, de la tablou la tablou, centrul de greutate al acţiunii asupra altui personaj, aducînd cu fiecare nouă ridicare de cortină material faptic inedit, interesant în sine uneori, dar fără a sluji la dezvoltarea ideii principale.

Piesa lui Tăutu ne poartă, pe rînd, într-un lagăr de deţinuţi politici în preziua lui 23 August 1944, pe frontul antihitlerist în Ardeal, Ungaria şi Cehoslovacia şi, în fine, la trei ani după terminarea războiului, într-un sat de pe Dunăre, ameninţat de inundaţie. Fiecare tablou se străduieşte să descrie, să „ilustreze" date istorice reale, unele înfăţişate ca atare, altele transfigurate de fantezia scriitorului. Astfel concepute şi realizate, episoadele nu trăiesc prin dramatism, prin înfruntarea de poziţii şi caractere net conturate, nu trăiesc prin conflict, prin dinamismul lui. Acesta e înlocuit în cea mai mare măsură de evenimentele brute, puse într-o succesiune, dar nu şi în raport de cauzalitate. In acest fel, „piesa" lui N. Tăutu apare ca o înşirare de „expoziţii" ale mai multor piese, aparent legate între ele prin simpla prezenţă în scenă a cîtorva personaje, ce revin, scenă de scenă, pe fondul unui mereu alt conflict dramatic. Supără atît faptul că fiecare dintre episoade ar fi putut servi ca punct de plecare pentru tot atîtea piese, cît şi mai ales faptul că succesiunea tablourilor nu lasă să se întrevadă o idee artistică organizatoare, clară, unică. Spectatorului i se propune mai întîi o piesă despre condiţiile de trai inumane din lagărele antonesciene, pentru ca apoi să fie convins că autorul a avut în intenţie să prezinte cîteva momente din participarea armatei romîne la lupta antifascistă ; şi deodată, un întreg act (neverosimil construit) vine să vorbească despre participarea armatei la lupta împotriva unor calamităţi naturale — o inundaţie — ce ameninţă populaţia civilă. „Drumul" pe care autorul voia să-l înfăţişeze în piesa sa, şi care reprezintă de fapt transformarea radicală a oamenilor, nu răzbate la spectator, nu-l cucereşte şi nu-l emoţionează.

S-ar putea obiecta că prezenţa aceloraşi personaje pe întregul parcurs al piesei poate constitui unitatea, coerenţa acesteia, şi că ar purta astfel, de la un capăt la altul al lucrării, mesajul autorului. O asemenea obiecţie ar sta în picioare în cazul în care eroii bine individualizaţi ar oglindi prin destinele lor, prin creşterea lor, de la tablou la tablou, etapele de dezvoltare a ideei. Or, evoluţia eroilor se reduce la avansarea lor în grad de la un tablou la altul, şi asta cînd nu sînt ucişi (Pănoiu, Elena Chiriţă şi Dungu mor la finalul tablourilor 2, 3, respectiv, 5) sau, pur şi simplu, pierduţi de autor pe parcurs (Timaru şi Strat). Efortul de individualizare a personajelor e aproape inexistent, reducîndu-se la marcarea pitorescului de limbaj, la Leahu şi majurul Murgu. Gîndiţi liniar şi static, eroii trebuie, prin simpla lor prezenţă în scenă, să aducă „problema" cu care i-a înzestrat aprioric scriitorul. („Învăţătorul Gheorghe Pănoiu aduce tradiţia de luptă a eroilor de la Mărăşeşti ; Drăgan, hotărîrea partidului pentru formarea unei armate de muncitori şi ţărani ; Dungu, eroismul clasei muncitoare ; Strat şi Leahu, lupta ţăranului pentru dreptate socială..." ş.a.m.d.) Mobilul uneia sau alteia dintre acţiuni nu este sugerat în nici un fel spectatorului, astfel încît acesta suspectează pe bună dreptate acţiunile neverosimile întreprinse de personajele inabil manevrate de autor.

Dacă am insistat asupra deficienţelor lucrării lui Nicolae Tăutu, am făcut-o urmărind să scoatem în evidenţă cauzele ce împiedică ideea artistică a piesei să capete contur şi să ajungă la spectator, care este astfel privat de înţelegerea clară a esenţei procesului istoric, pe care dramaturgul l-a vrut înfăţişat în piesa sa. Oricît de lăudabile vor fi fost intenţiile scriitorului, ceea ce preţuim este numai rezultatul strădaniei sale. Şi acest rezultat se situează, ca şi lucrarea sa anterioară *(Opriţi-l pe Dick Warings),* cu mult sub posibilităţile dovedite de autorul *Ecaterinei Teodoroiu.*

Pregătit în pripă şi fără o serioasă examinare prealabilă a textului dramatic, spectacolul Teatrului Armatei a necesitat după premieră schimbări, ce nu au reuşit decît

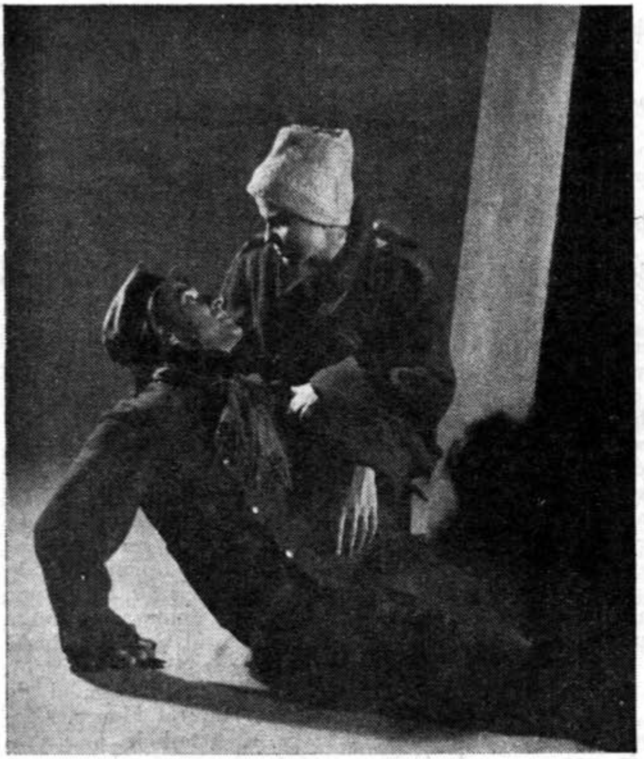

Ion Petratu (Dungu) și Eugenia Bosînceanu (Elena Chiriță)

* * *

să retușeze unele deficiențe flagrante ale textului și să aducă o desfășurare mai alertă acțiunii scenice. Carențele principale ale piesei — neclaritatea ideii artistice, schematismul eroilor, descriptivismul adramatic al situațiilor — răzbat în continuare în reprezentație, explicînd nu numai nereușita acesteia, ci și ratarea acelor bune intenții, mărturisite de autor în caietul-program al spectacolului.

Spectacolul realizat pe scena Teatrului Armatei nu depășește nivelul mediu al reprezentațiilor cu care acesta ne-a obișnuit, nu strălucește prin patos sau forță agitatorică deosebită. Regia (Gheorghe Cheța) s-a mulțumit să transpună „ad litteram" textul lui Tăutu, fără a interveni cu ceva la îmbunătățirea lui. De remarcat, totuși, cursivitatea, ritmul exterior căpătat de spectacol după o perioadă de rodare, calitate ce reușește astfel să acopere în parte hiatusurile existente în construcția piesei. Dintre interpretările destul de asemănătoare ca ton și culoare (și aici o veche tară, specifică muncii cu actorul în Teatrul Armatei, și-a spus cuvîntul), pot fi menționate totuși cîteva: Eugenia Bosînceanu (Elena Chiriță), Costel Zaharia (Colea) și în special C. Guriță (Leahu), care au reușit să dea consistență unor personaje destul de zgîrcit dăruite de autor. Supărător prin efectele de voce de care abuzează, A. Rogalski (Moruzi).

Decorurile lui Ion Ipser, respectînd strict indicația textului, au apărut șterse și neinteresante. Excepție face doar interiorul lagărului (tabloul 1), economic și sugestiv realizat (cîteva paturi suprapuse, două bîrne și, în prim-plan, schițat un gard de sîrmă ghimpată).

Nu poate fi decît un punct de cinste pentru un teatru, permanenta sa colaborare cu un autor dramatic, reprezentarea tuturor lucrărilor acestuia. Cînd însă în numele acestei colaborări, teatrul își îngăduie să aducă la rampă piese neîmplinite, care și-ar fi avut mai curînd locul pe masa de lucru a scriitorului spre refacere, decît pe scenă, deserviciul adus deopotrivă și publicului și dramaturgului vine să arunce o umbră asupra bazelor înseși ale conlucrării dintre cei doi factori. Atenția deosebită pe care Teatrul Armatei o acordă dramaturgiei lui N. Tăutu se datorează desigur faptului că în piesele acestuia predomină cadrul și problematica militară. Și în predilecția mărturisită de dramaturg pentru o asemenea tematică, trebuie să vedem nu numai afinitatea, ci si competenţa acestuia în problemele cele mai apropiate profesiei sale de bază, precum şi înţelegerea necesităţii unor lucrări de acest gen în peisajul dramaturgiei noastre originale. De piese inspirate din viaţa militarilor noştri, piese care să educe spectatorul în spiritul patriotismului fierbinte şi al dragostei faţă de armata noastră populară, va fi întotdeauna nevoie în literatura noastră dramatică. Asemenea piese, avînd ca eroi oameni ai zilelor noastre, oameni în uniformă, dar în primul rînd, oameni artisticeşte vii, îşi vor găsi întotdeauna loc pe scenele *tuturor* teatrelor noastre, alături de capodopere ale dramaturgiei sovietice, asemănătoare ca gen şi problematică, precum *Tragedia optimistă, Brigada I-a de Cavalerie, Frontul,* sau *Un flăcău din oraşul nostru.* La nivelul acestor exigenţe trebuie să se menţină colaborarea dintre Teatrul Armatei şi autorul *Ecaterinei Teodoroiu.* Nici un fel de rabat artistic, acordat în numele „specificului“ şi „profilului“ teatrului, nu este de vreun folos dramaturgului, sau prestigiului scenei pe care el este prezentat.

B. T. Rîpeanu

DE CE NUMAI COMEDIA?

Teatrul Muncitoresc C. F. R.: *Doi tineri din Verona* de W. Shakespeare

Premiera: 23 ianuarie 1960. Regia: Lucian Giurchescu. Scenografia: Sanda Muşatescu. Muzica de scenă: Pascal Bentoiu. Distribuţia: Ion Vîlcu — Minel Kleper (Ducele Milanului); Mircea Cruceanu — Gh. Dumbrăveanu (Valentin); Paul Ioachim — Al. Azoiţei (Proteus); Minel Kleper (Antonio); Mircea Dumitru (Thurio); Sergiu Demetriad (Eglamour); Ştefan Bănică (Speed); Cornel Vulpe — Radu Gh. Zaharia (Launce); Mihai Constantinescu (Panthino); Petre Laurenţiu (Hangiul); Ion Pascu (Proscrisul); Gh. Dumbrăveanu (Alt proscris); Maria Georgescu-Pătraşcu (Iulia); Dana Comnea (Silvia); Tamara Buciuceanu (Lucetta).

După ce în stagiunea trecută, Teatrul Muncitoresc C.F.R. înfăţişase spectatorilor săi, ocazionînd destule critici îndreptăţite, comedia *Nevestele vesele din Windsor*, iată că altă comedie shakespeareană este prezentă în programul teatrului. Perseverenţa aceasta ne-a trezit de la bun început interesul şi curiozitatea, pentru că, aşa cum se anunţa, se punea problema tratării într-un fel nou a unei comedii clasice.

Este, de altfel, cunoscut saltul calitativ realizat de acest teatru în ultimii ani, salt ce dovedeşte că, în general, scena din Giuleşti şi-a aflat o structură proprie repertoriului său, în concordanţă cu chemarea sa artistică, cu năzuinţa de a realiza spectacole populare.

Urmărind o linie de tratare a textului ce tinde să încetăţenească tot mai mult profilul său de teatru popular, spectacolul cu piesa *Doi tineri din Verona* poartă în sine virtuţile şi servituţile inerente unei juvenilităţi temerare, care, de astă dată, este mai evidentă prin însuşi curajul cu care regizorul, Lucian Giurchescu, a pornit să trateze comedia shakespeareană şi prin soluţiile la care a recurs în acest scop. Pentru că, întocmind o distribuţie nu tocmai în întregime potrivită şirului de personaje solicitate de cei *Doi tineri din Verona* şi lipsindu-i doi titulari, nu ideali, ci macar necesari luminării celor două figuri: Valentin şi Proteus — şi prin ei a temei prieteniei trădate, pe care o abordează Shakespeare aci — regizorul de la Giuleşti a lăsat acest aspect pe al doilea plan. El a preferat să trateze piesa în stilul unei comedii bufe.

De aici, o seamă de aspecte care, dacă au provocat rîsul abundent al spectatorului, nu i-au putut explica întotdeauna cauzalitatea lor, mărginindu-se a-i dobîndi aplauzele prin extravaganţa unor actori şi harul lor comic. Rîsul iscat de aceştia nu a fost întotdeauna meritul lui Shakespeare, cît al celor doi comedieni de la Giuleşti, Ştefan Bănică şi Cornel Vulpe, care au adus prin realizările lor, două personaje ce se plimbă pe scenă independent şi dezinvolt, stîrnind hazul într-o demonstraţie al cărei obiect nu este mereu vizibil spectatorului.

Aşadar, spectacolul cu cei *Doi tineri din Verona,* în viziunea lui Lucian Giurchescu, a împins în prim-plan eroii populari ai comediei, intenţionînd ca prin aportul lor să limpezească concluziile autorului şi să dea unor scene o perspectivă filozofică. Concluziile acestea sînt însă corolarul logic al unor premise ce trimit la intriga principală a piesei: cele două iubiri paralele — Valentin şi Silvia, Proteus şi Iulia —

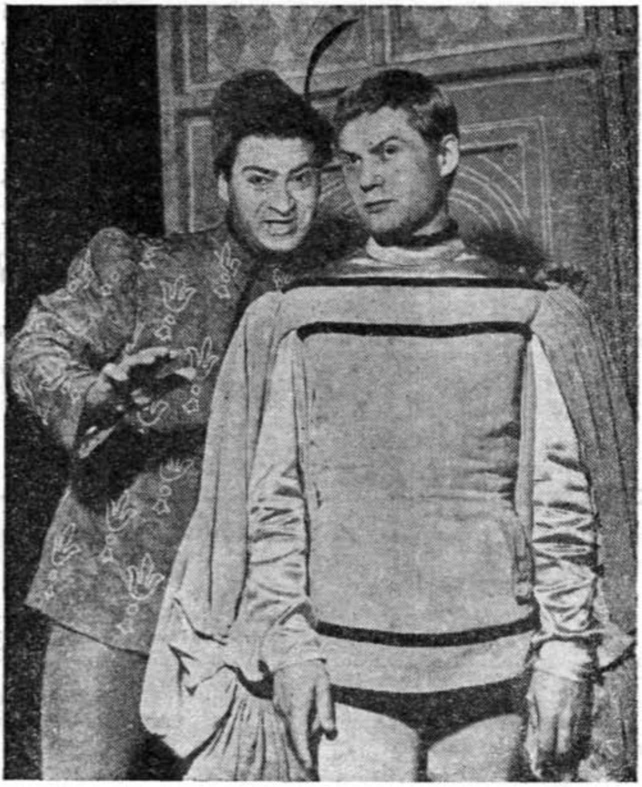

Mircea Cruceanu (Valentin) și Al. Azoiței (Proteus)

privite cu sentiment romantic de Shakespeare, lucru destul de evident în indicația pe care o dă asupra biografiei respectivilor eroi. Această intrigă fiind însă, din păcate, slab servită de protagoniști, nu a oferit o cauzalitate logică și dramatică spectacolului în măsura cerută de text.

Am apreciat, pe de altă parte, intenția regizorului de a face din popor și reprezentanții săi, eroii acestui spectacol. N-am apreciat însă faptul că acești eroi au rămas singuri în scenă, cheltuindu-și toată istețimea lor pentru a satiriza niște stăpîni inexistenți, de fapt, în desfășurarea acțiunii.

Atenția cu care au fost pregătite rolurile comice este vizibilă și incontestabilă. De pildă, Launce este redat de Cornel Vulpe printr-o compoziție nuanțată. Greutatea acestui personaj și importanța sa în dramaturgia shakespeareană au fost subliniate de Engels, care spunea că „Launce singur, cu cîinele său Crab, face mai mult decît toate comediile germane...". Cînd Shakespeare l-a creat pe Launce, el i-a atribuit o anume însemnătate și a vrut să dovedească prin el un anumit lucru : prietenia statornică ce poate exista între un om și cîinele său, opunînd-o în mod pilduitor, prieteniei trădate de Proteus cînd încearcă să-l vîndă pe Valentin. Dar, în ansamblul spectacolului văzut, Launce rămîne un personaj izolat, nu atît pentru că Shakespeare l-ar fi privit ca atare, cît prin excesivitatea pe care actorul și regia au înțeles s-o dea acestei detașări a personajului de conflictul real al piesei.

Pe servitorul Speed, emancipat, evoluat și isteț, un adevărat om al Renașterii, actorul Ștefan Bănică l-a interpretat ca pe un autentic personaj al commediei dell'arte, cu evidente improvizații, folosind toate procedeele indicate în acest scop : pantomimă, joc la public etc. Bănică a captat sala de la *prima* sa apariție, și dacă ar fi să i se reproșeze ceva, este tocmai faptul că a stat prea mult în prim-plan, depășindu-și stăpînul, Valentin (M. Cruceanu), și apărînd ca servitorul care dă lecție acestuia.

Regizorul Giurchescu a înțeles ca printre eroii populari ai piesei s-o introducă pe Lucetta (Tamara Buciuceanu). Aceasta însă n-a fost înzestrată, nici de autor și nici de regizor, cu atîtea intervenții și calități încît să strălucească alături de ceilalți eroi. Ca urmare, Tamara Buciuceanu a fost plină de bune intenţii, din păcate numai fragmentar realizate.

Dar, în general, aplicînd unilateral accentele în scopul sublinierii substanţei comice, rezultatul scenic dobîndit este şi el parţial, aceasta pentru că sensul social şi etic al imaginii teatrale nu poate fi rupt de realul raport de forţe, de ciocnirea ce trebuie să existe între personaje, chiar şi în comedie, de evoluţia contradicţiilor ce nasc conflictul dramatic. De aceea, concepţia regizorală s-a dovedit în ansamblul ei deficitară, atunci cînd, urmărind să imprime spectacolului linia comediei bufe, a trecut cu vederea date esenţiale ale textului, cum ar fi menţionata temă a prieteniei, diminuînd meritele spectacolului şi ale propriilor sale intenţii de montare. Prezenţa activă a lui Launce cu sinceritatea lui fără rezerve, a lui Speed cu observaţia lui caustică rămîn fără obiect vădit cînd celelalte personaje sînt şterse şi fără greutatea cuvenită : Valentin — M. Cruceanu, lipsit de înflăcărare, de sentiment şi de interes pentru acţiune ; Proteus — Al. Azoiţei, neînţelegînd că acest personaj precede pe marii trădători din viitoarele piese ale lui Shakespeare ; Iulia — Maria Georgescu-Pătraşcu, încercînd să afle personalitatea acestei femei a Renaşterii, a fost lipsită de orientarea firească şi de sprijinul partenerilor ei ; Silvia — Dana Comnea, prea calmă şi prea rece, nu justifică caracterul „pătimaş“ cu care o apreciază Eglamour.

Iată — aşadar — cum fantezia febrilă şi bogată a regizorului poate fi subminată de lipsa unei concepţii artistice unitare şi consecvent aplicate în spectacol. Pentru că în spectacolul *Doi tineri din Verona,* lumea eroilor shakespeareeni nu se înalţă pe scenă cu toată poezia pasiunilor ei.

Dacă regia ar împlini expresia scenică adecvată temei lirice a piesei, spectacolul ar cîştiga echilibrul dramatic necesar şi ar afirma convingător o morală limpede.

La fel cum folosirea mai judicioasă a bunei scenografii a Sandei Muşatescu ar putea să înlăture unele aglomerări neplăcute ale figuraţiei în scenă. Sîntem convinşi, de asemenea, că la ridicarea nivelului acestui spectacol ar fi contribuit integrarea muzicii lui Pascal Bentoiu în ritmul acţiunii şi nu ca simplu fundal, precum şi folosirea mai dramatică a luminii.

Ion Cazaban

ARMONIA ÎNTRE REGIZOR ŞI INTERPREŢI

Teatrul de Stat din Oradea (secţia maghiară) : ***Explozie întîrziată*** **de Paul Everac**

Data premierei : 22 octombrie 1959. Regia : Farkas István. Decoruri : György Ödön. Distribuţia : Dukász Anna (Fana) ; Hallassy György (Dr. Cristea) ; Vadász Zoltán (Vintilă Gîrţu).

La Oradea, *Explozie întîrziată* a cunoscut una dintre cele mai fidele transpuneri scenice. Această fidelitate nu s-a tradus numai printr-o dezvăluire liniară a virtuţilor înmănunchiate de lucrare, ci şi printr-o explorare aprofundată a subtextului pe care îl au scenele operei dramatice. Caracterul de fidelitate a fost sporit şi de faptul că întreg spectacolul e parcă un recital al armoniei, al conlucrării inspirate a regizorului şi a actorilor, care şi-au încercat forţele în crearea unei reprezentaţii de merit. Regizorul Farkas István, cunoscut mai cu seamă prin punerea în scenă a *Mielului turbat,* a ştiut să valorifice valenţele dramatice ale lucrării pe linia firescului, recurgînd la o exprimare sobră, care n-a ocolit, atunci cînd era cazul, lirismul cald, învăluitor, din care a fost însă eliminat pericolul melodramei. Elocvent în această privinţă e episodul retrospectiv, în care Fana face întîia oară o vizită doctorului Cristea. Actorii Dukász Anna (Fana) şi Halassy György (Cristea) şi-au edificat jocul pe dorinţa, realizată prin interpretarea lor, de a sugera cît mai limpede natura morală, cinstită, a eroilor, setea lor de a se smulge din singurătatea apăsătoare la care îi condamna societatea burgheză în mijlocul căreia trăiau. Cu multă dezinvoltură Dukász Anna a izbutit să înfăţişeze tipul unei femei cu bogate resurse sufleteşti, care nu îndrituiau deloc perspectiva de fiinţă ancorată în apele mulţumirii micburgheze, cum o întîlnim în momentul în care se ridică, în primul act, cortina. Prin jocul ei, interpreta a îngăduit spectatorilor să-şi dea seama de ruperea, de înstrăinarea produsă între ea şi societatea socialistă unde ar fi putut cunoaşte o deplină înflorire, pe coordonatele unei existenţe consacrate edificării vieţii noi. Fana condamnă astfel modul de viaţă al soţului ei, traiul lesnicios, dar fără muncă, de care se bucura, trai care în cele din urmă sfîrşeşte prin a-i restrînge calităţile omeneşti, ea fiind preocupată mai mult de toalete şi serate decît de efortul constructiv care însufleţeşte totul în jurul ei. Cu aceeaşi meticulozitate analitică, regizorul Farkas István a reuşit să confere dimensiuni veridice şi celorlalte scene din spectacol. Apariţia lui Vintilă Gîrţu are darul de a transforma liniştitul port în care se desfăşoară viaţa soţilor Cristea, într-o arenă de luptă în care se aud rostite adevăruri pătrunzătoare, capabile să provoace, desigur nu dintr-o dată, dar în mod cert, autentice erupţii de puritate în conştiinţa, la început doar a Fanei, pe urmă şi a lui Cristea. Şi de data aceasta, consonanţa deplină care s-a stabilit între intenţiile regizorului şi jocul celor trei interpreţi a determinat ca mesajul piesei să ajungă la spectatori în una dintre cele mai convingătoare forme.

Paralel cu grija pe care regizorul a avut-o pentru gradarea conflictului lucrării, în aşa fel încît nici o nuanţă importantă a sensurilor ei să nu scape nesezisată de spectatori, a funcţionat efortul de a tălmăci, şi din punct de vedere etic, mesajul *Exploziei întîrziate*. Astfel, regizorul a căutat să reliefeze cu pregnanţă că într-o căsătorie în care se ivesc fisuri de ordin moral, nu poate fi vorba de o convieţuire pînă la rezolvarea acestor contradicţii. Smulgîndu-se din numitorul comun la care o adusese soţul ei, Fana e ca un călător dornic să atingă un ţărm abia întrevăzut, dar spre care aspiră cu toată căldura sincerităţii ei, în ciuda renunţării la o serie de preocupări rezervate mondenelor.

Alături de regizor, Dukász Anna (Fana), Vadász Zoltán (Gîrţu) şi Halassy György (doctorul Cristea) au alcătuit un triptic de interpreţi care au calităţi apropiate şi o remarcabilă gamă de joc, susceptibilă la nuanţări variate, în funcţie de culoarea şi greutatea ideilor diferitelor scene ale piesei. Dukász Anna a sugerat printr-un joc în care se îmbinau elemente de autentic lirism, de dezinvoltură, vioiciune şi răscolitoare dramă sufletească, furtuna pe care au provocat-o în conştiinţa ei, cuvintele de reprobare ale lui Vintilă faţă de viaţa cu un orizont atît de meschin, în care se complăcea. De-a lungul piesei, graţie interpretării, asistăm parcă la ivirea unui zăcămînt aurifer, sortit altminteri să rămînă neexplorat. Cu aceeaşi strălucire au jucat şi Halassy György şi Vadász Zoltán. Să fie oare numai o coincidenţă, o rezultantă a faptului că rolurile erau apropiate de structura lor sufletească, această meritorie realizare ? Cei care i-au văzut şi în alte roluri, cred că e vorba mai degrabă de parcurgerea unei etape mai înalte, de perfecţionarea mijloacelor lor de interpretare, rezultat al minuţioasei seriozităţi care stă la temelia muncii lor asupra fiecărui nou rol.

Eugen Nicoară

ÎNTRE AUTENTIC ŞI LIPSĂ DE FIRESC

Teatrul Armatei — Studio : *În căutarea extraordinarului* de I. D. Şerban

Premiera : 26 decembrie 1959. Regia : Ion Şahighian. Decoruri şi costume (Ştefan Norris). Distribuţia : Florin Scărlătescu — Mircea Medianu (Nea Mitică) ; Ion Punea (Căpitanul de rangul I I. Dragomirescu) ; Sebastian Radovici (Valentin) ; Cristina Tacoi (Ileana) ; Victoriţa Dobre Obreja (Sanda) ; Elena Nica-Huzum (Maria) ; Dorin Moga — Grigore Constantin (Radu) ; Constantin Vintilă (Mircea) ; Rodica Sanda Ţuţuianu (Arina) ; Dumitru Rucăreanu (Nică) ; Aura Andriţoiu (Cleo) ; Valeriu Arnăutu — George Negoescu (George).

În comedia lui I. D. Şerban, *În căutarea extraordinarului*, toate (sau aproape toate) personajele profesează ideea de a face un lucru extraordinar. Nică, fiul cel mai mic al muncitorului Dumitru Dragomirescu (Nea Mitică), are, iniţial, proiectul „extraordinar" de a-şi cumpăra o „Skodiţă" ; Mircea, fratele său mai mare, medic, vrea să prezinte la Congresul cardiologilor o „lucrare extraordinară" ; Sanda, sora lor — campioană de înot — năzuieşte să obţină un titlu olimpic ; Valentin visează să ajungă un marinar extraordinar...

Dintre toate aceste personaje, autorul urmăreşte şi redă mai amănunţit procesul de transformare al unuia singur : Nică. Scandalos prin înfăţişare şi prin limbaj, Nică, mezinul, care a cutreierat nenumărate şantiere, trecînd de la o meserie la alta fără să îndrăgească nici una, provoacă panică în sînul familiei. Făcînd uz de autoritatea paternă, Nea Mitică va reteza cu foarfecele (fără sentinţa prealabilă a vreunui consiliu de familie) barba pe care Nică şi-a lăsat-o să crească în voie... pentru a fi în pas cu „moda", şi —

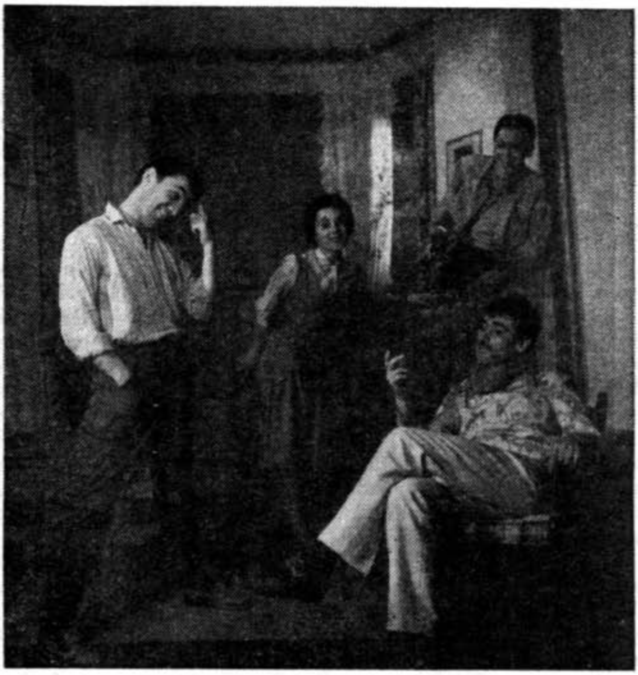

Scenă din actul II

odată cu ea, pe alte căi — apucăturile rele ale lui Nică ce nu fac cinste familiei. Pocăit, fiul rătăcitor va lua hotărîrea să se îndrepte. Devenit ucenicul tatălui său, lui Nică i se deschide perspectiva de a ajunge un bun ajustor mecanic și de a înfăptui astfel în muncă „extraordinarul" pe care îl căuta.

Propunîndu-și să satirizeze unele atitudini față de muncă, desprinse de etica socialistă, și să afirme, pe de altă parte, entuziasmul și abnegația în muncă, autorul a realizat într-o măsură satisfăcătoare cîteva personaje (Nică, Nea Mitică) și un act prim, cu o expoziție bună. O replică vioaie, antrenantă, și un umor stenic, înviorător — alte calități ale piesei — cîștigă simpatia publicului, disponibil totdeauna pentru comedie. Piesa nu este însă pe deplin realizată. În principal, pentru că personajele nu sînt ordonate pe linia unui conflict unic. Este foarte greu de stabilit ce funcție dramatică, în raport cu tema pe care și-a propus s-o dezbată, împlinesc personaje ca : Maria, o studentă care vine să-și petreacă vacanța în familia Dragomirescu și e gata să se îndrăgostească de unul din fiii lui Nea Mitică ; sau Radu, tînăr ofițer de marină care se îndrăgostește de Sanda, una din fiicele aceluiași Nea Mitică (se pare că toți cei care alcătuiesc familia Dragomirescu se bucură de favorurile lui Cupidon). Nici Sanda și nici fratele ei mai mare, Ion, nu-și justifică decît parțial prezența în piesă. Această risipă de personaje aduce firește un șir întreg de scene de prisos, balast ce face ca ideile piesei să fie urmărite anevoios și care-l împiedică pe autor să se poată concentra asupra personajelor principale spre a le adînci caracterele. Limba pe care o vorbesc eroii este în unele locuri săracă, neînnobilată de poezia pe care trebuie să o aibă un text dramatic, iar abuzul de locuțiuni argotice (baban, bambina, hogeag etc., care necesită uneori intervenția unui interpret) nu este binevenit.

În spectacolul cu această piesă de pe scena Studioului Teatrului Armatei, efortul regiei (I. Șahighian) și al celor mai mulți dintre interpreți de a da viață scenică cît mai convingătoare personajelor, de a le împlini și a le caracteriza cît mai multiplu este evident. În genere, spectacolul (vioi, senin și cu haz) constituie o dezbatere agreabilă a problemelor etice pe care le pune textul. Unele din imperfecțiunile piesei au facilitat însă o oarecare lipsă de unitate și de echilibru. Alături de scene în care este vădită preocuparea actorilor de a exprima cu finețe partiturile încredințate și de a realiza astfel autenticul, sînt și scene în care pătrund unele stridențe, scene în care comicul devine bufonadă, iar manifestările personajelor — lipsite de firesc (sosirea lui Nică, aparițiile lui George). Parcă neîncrezător în potenţialul comic al rolului, Dumitru Rucăreanu în Nică (actor cu vădite resurse comice, pe care le voim altfel valorificate) s-a situat pe o linie de interpretare uşor contrastantă cu cea a celorlalţi interpreţi, „îngroşînd" pe alocuri rolul. Acolo unde au intervenit ponderea şi bunul gust, interpretul a realizat momente valoroase. Folosind mijloace caricaturale, V. Arnăutoiu a obţinut, interpretîndu-l pe George, o imagine simplificată a personajului.

Exemplul unei compoziţii comice echilibrate l-a oferit Florin Scărlătescu, care s-a dovedit un bun actor de comedie. Veridicitatea cu care realizează datele interioare şi exterioare ale personajului, verva şi savoarea comică cu care rosteşte fiecare replică, constituie principalele atribute ale jocului său, care l-au ajutat şi de astă dată să întruchipeze cu convingere, într-un desen împlinit, personajul încredinţat, Nea Mitică. (Ceea ce ştirbeşte din valoarea acestei realizări este faptul că, în unele momente, schimbă adresa replicilor, rostindu-le către public şi nu către partener. Eliberat de această căutare de efecte, jocul său nu ar avea decît de cîştigat.)

Destul de bine realizate scenic, personajele Ileana şi Arina, interpretate de Cristina Tacoi (la care am remarcat o emoţie sinceră, firească şi o bogăţie de nuanţe) şi Rodica Ţuţuianu (dezinvoltă, sensibilă şi cu simţ al măsurii).

Sebastian Radovici a mimat cu oarecare stîngăcie entuziasmul juvenil al lui Valentin (tînărul care aspiră la titlul de „lup de mare") din prima parte a piesei, izbutind în schimb, spre final, să redea ceva mai bine, siguranţa şi calmul pe care le cîştigă personajul în contact cu munca de pe şantier.

Ion Punea (căpitanul de rangul I Ion Dragomirescu) a înzestrat personajul cu o gravitate contrafăcută pe alocuri, lipsindu-l, astfel, de umor. Dorin Moga, celălalt marinar din piesă (căpitanul de rangul III Radu), a fost mai puţin grav (...în raport cu rangul), împletind destul de armonios în imaginea scenică realizată, entuziasmul şi timiditatea personajului.

Const. Vintilă (Mircea), Victoriţa Dobre (Sanda), Elena Nica-Huzum (Maria) şi Aura Andriţoiu (Cleo) au adus o contribuţie modestă, dar care nu poate fi trecută cu vederea la realizarea spectacolului.

Decorul creează un cîmp de joc foarte prielnic pentru actori şi sugerează, în acelaşi timp, ambianţa caldă şi luminoasă a familiei Dragomirescu, unde se desfăşoară acţiunea.

I. Rusu

PROLOG LA UN TEATRU PENTRU COPII

Teatrul Tineretului : *Prinţ şi cerşetor* de Serghei Mihalkov, după Mark Twain

Premiera : 12 ianuarie 1960. Regia : N. Massim. Decoruri, costume : N. Bragalia. Distribuţia : Cornel Constantiniu — Radu Ioniţă (Tom Canty) ; Mircea Constantiniu — Marin Ioniţă (Edward) ; P. Dragoman (John Canty) ; Emilia Cozachievici (Mama lui Tom) ; Maria Burbea (Mama mare Canty) ; Tatiana Tereblecea (Nan) ; Madeleine Andronescu (Bet) ; Cicerone Ionescu (Lord Herdford) ; Doina Şerban (Lady Jane) ; I. Pogonat (Lordul St. John) ; Ion Ilie Ion (Lordul Cancelar) ; M. Mateescu (Lordul Tezaurar) ; Nicki Rădulescu (Primul lord) ; E. Petrescu (Al doilea lord) ; Felix Caroly (Al treilea lord) ; St. Moisescu (Al patrulea lord) ; Mircea Stroe (Al cincilea lord) ; G. Oprina (Al şaselea lord) ; Jose Chern (Pajul de catifea) ; St. Lăzărescu (Pajul de mătase) ; Lucian Hanu (Humphrey Marlow) ; I. Fotino (Un paj) ; Gh. Vrînceanu (Miles Hendon) ; Dorin Sireteanu (Şeriful) ; I. Frimu (Gardianul) ; Zizi Petrescu (Servitoarea de la tavernă) ; Florica Demion (Hecke) ; Florin Vasiliu (Dick) ; V. Marcellos (Dot) ; Ar. Tunsoiu (Tocilarul) ; Pompilia Vasiu (Spoitoreasa) ; Virginia Stîngaciu (Vînzătoarea de peşte) ; Sina Neacşu (Vînzătoarea de pîinişoare) ; M. Andreescu (Băiatul cerşetor) ; Aurora Eliad (Fetiţa cerşetoare) ; V. B. Dinescu (Taylor) ; Maria Glodariu, A. Mihail, I. Popescu (Păpuşarii) ; Trio Ivanchiu (Saltimbancii). Prolog : Al. Critico (Mark Twain).

Teatrul Tineretului joacă totuşi şi piese pentru copii !

Prinţ şi cerşetor, ultima premieră, e o dovadă. Numai că faptul, aproape accidental, ar fi trebuit să se petreacă mai de mult, ar fi trebuit permanentizat, generalizat de către acest teatru, care s-ar fi cuvenit să aibă pînă acum un repertoriu permanent pentru copii (în lipsa unui teatru special, destinat acestora, şi în aşteptarea mult doritelor piese originale ce vor aduce pe scenă probleme şi eroi contemporani).

Romanul lui Mark Twain — punctul de plecare al dramatizării *Prinţ şi cerşetor* (1888) — este (ca şi *Un yankeu la curtea regelui Arthur*) un violent act de acuzare, conceput în stilul binecunoscut al marelui scriitor satiric, la adresa monarhiei feudale absolute în general, şi în special la adresa celei engleze, ca şi la ridicolul complicatelor sale ceremonialuri de curte. Cu zîmbetul său amar, Mark Twain surprinde crunta mizerie și exploatare a claselor de jos, luminată mai bine, mai pregnant, prin aventura prințului Edward, care-și schimbă din joacă hainele cu micul cerșetor Tom. Inversarea aceasta de roluri e de fapt în roman un simplu pretext, pentru a surprinde, mai clar și mai violent totodată, ambele medii ale acțiunii, prin marile contraste alăturate : prințul-cerșetor, cerșetorul-prinț.

Cunoscutul poet și dramaturg sovietic pentru copii, Serghei Mihalkov, s-a apropiat cu dragoste și interes de textul romanului. Dramatizarea sa a căutat să secționeze mai în adîncime laturile sociale ale epocii, apropiindu-se de datele reale, istorice, ale timpului. Curtea regelui Angliei, moravurile ei au fost surprinse în tonuri groase, violente, în timp ce lumea mahalalelor londoneze, sărăcimea orașului, viața grea a „omului de jos" au fost zugrăvite cu simpatie, sugerîndu-se și cauzele economice ale mizeriei acestora. Sfîrșitul fericit din roman a fost înlocuit cu un altul, mai aspru, mai amar, dar mai veridic. Prințul, devenit rege, va fi și mai crud, mai hrăpăreț, după experiența făcută. Tom, micul vagabond, se va întoarce printre cei cu care se simte bine, în afara palatului, alături de prietenul său Taylor, poetul popular, ale cărui versuri încheie piesa :

Poeții și cîntăreții pentru popor trăiesc.
Și doar pentru el cîntă.
Iar cîntecele lor cu-avînt ne-nsuflețesc
Și inimile-n piept ni-le-nfierbîntă.

In acest fel, micului spectator i se dezvăluie, mai amplu și mai direct decît în roman, caracteristicile unei epoci, Serghei Mihalkov reducînd deci culoarea roz-idilică a unui „happy end" (pe care filmul american făcut după aceeași operă îl accentua în mod special).

Regizorul piesei, N. Massim, a ținut de la bun început să se ferească de o montare feerică (ceea ce e un aspect pozitiv), s-a ferit să realizeze un spectacol luxuriant, greoi. El a ales calea unei montări mai simple, aerate, mai potrivită pentru mișcarea vie a unui spectacol ce necesită o mare figurație. Ritmul vioi al spectacolului (presărat cu divertismente de epocă — păpușari, acrobați) poate ține vie atenția micului spectator. Din păcate însă, decorul (N. Bragalia) nu sugerează printr-o stilizare funcțională cadrul acțiunii (mai ales palatul e înfățișat sărăcăcios, contrastînd cu bogăția costumelor, de altfel inspirate)

Scenă din actul II

şi nu urmăreşte nici firul unei viziuni realiste de reconstituire a epocii. De altminteri, contrastul dintre atmosfera apăsătoare, dominantă, a palatului în care micul vagabond se simte închis ca într-o cuşcă aurită, şi sărăcia neagră a mahalalei putea fi mult mai revelator, mai convingător.

Paralel cu decorul, spectacolul nu are o linie unitară, nici din punct de vedere regizoral, folosindu-se o paletă prea „curcubeeană" de genuri : de la şarja grotescă, ilară (grupul lorzilor, reprezentanţii „ordinii publice"), la o expresie realistă a interpretării (Gh. Vrînceanu, P. Dragoman). Am înţeles că regizorul a urmărit să diferenţieze grupul personajelor de la curtea regală (concepute prin măşti de carnaval), de acela al oamenilor din popor, ai căror interpreţi au fost invitaţi la un joc realist, dar trecerea, schimbarea aceasta de planuri, nu se distinge artistic prin sublinierea unor individualităţi în spectacol, ci este destul de neclar organizată.

Pe parcursul spectacolului, culorile s-au amestecat uneori şi căldura emoţională s-a „subţiat" (ratate în acest sens au fost scenele dintre prinţul Edward şi protectorul său Hendon), scăzînd finalitatea spectacolului, lipsind pe eroii acestuia de o comuniune spirituală, directă, cu sala. E ceea ce trebuie artistic împlinit, pentru ca spectacolul să mai cîştige în pondere şi echilibru.

Regizorul N. Massim a lucrat mai ales cu cei doi gemeni interpreţi, Cornel şi Mircea Constantiniu, deţinătorii rolurilor titulare ; micii interpreţi s-au apropiat cu simţ artistic de roluri, Cornel chiar mai mult (are uneori dezinvoltură şi haz), fără a avea pe scenă falsa emfază artistică pe care o abordează, de multe ori, actorii-copii. Cu timpul, fără îndoială, odată dispărută şi rigiditatea care încă îi mai închistează pe scenă, ei îşi vor perfecţiona rolurile de care se achită şi acum lăudabil.

Din păcate, e destul de greu să putem cita, în mod special, pe cineva din cei peste 40 de interpreţi ; foarte puţini au ajuns să-şi individualizeze personajele, cei mai mulţi s-au pierdut în masa de pe scenă. Încercarea de a face figură aparte, a Floricăi Demion şi a lui Florin Vasiliu (în rolurile celor doi vagabonzi), constituie de aceea un „număr" aproape independent. Cu toate că s-a străduit să fie sincer, spontan în mişcări, Gh. Vrînceanu a fost sub posibilităţile cu care eram încredinţaţi că va îndeplini rolul (Hendon), ţinînd seamă de apariţiile sale scenice anterioare.

Ar trebui temperat puţin şi zelul comic al cîrdului de lorzi care supralicitează efectul comic (de altfel, ei manifestă o gamă destul de sărăcăcioasă ca umor), uneori în dauna calităţii. (Oare, n-ar fi fost la fel de comică abordarea unei ţinute grave, austere, din partea interpreţilor lorzilor, ţinută care ar fi contrastat acut cu stupiditatea ceremonialului curţii — de pildă, scena îmbrăcării regelui ?)

Urmînd a se desăvîrşi pe parcurs, *Prinţ şi cerşetor* e încă un spectacol care ridică din nou problema, deschisă larg, aceea a teatrelor pentru copii, a calităţii acestora, despre care Stanislavski spunea cîndva : „Un spectacol pentru copii trebuie să fie la fel cu unul pentru oameni mari, doar ceva mai bun..."

Al. Popovici

ÎN SPIRIT POPULAR

Teatrul Secuiesc de Stat din Tg. Mureş : *Partea leului* **de C. Teodoru**

Premiera : 15 ianuarie 1960. Regia : Mircea Avram. Decoruri şi costume : Háry Lajos. Distribuţia : Kovács György (Bartolomeu Moţoc) ; Sarlay Imre (Pompilian) ; Csorba Andras (Ing. şef Varlam) ; Sinka Károly (Inginer Sava) ; Kiss László (Meşterul Dima) ; Farkas Ibolya (Sanda) ; Mende Gaby (Valentina) ; Tóth Tamás (Luigi) ; Tarr László (Pavel Balaban).

Într-o bună versiune maghiară, semnată de K. Jakab Erzsébet, eficacea şi spirituala comedie a lui Teodoru şi-a cucerit popularitatea în rîndul spectatorilor din Tg. Mureş şi din centrele de raioane din Regiunea Autonomă Maghiară.

Pledoarie pentru vigilenţă în apărarea avutului obştesc, pentru apărarea ideii de indisolubilitate a proprietăţii socialiste, comedia lui Teodoru pune în discuţie două concepţii de viaţă, două concepţii etice, care de fapt reprezintă ciocnirea dintre vechi şi nou, dintre oamenii rămaşi încă vechi şi cei care, prin iureşul lor înnoitor, îi înlătură pe aceştia din calea noii societăţi socialiste.

Kovács György (Bartolomeu Moţoc) şi Sarlay Imre (Pompilian)

* * *

Punerea în scenă a comediei a solicitat din partea colectivului artistic al Teatrului Secuiesc de Stat — regizor, scenograf şi actor — o atenţie deosebită pentru redarea sensurilor ei.

Regizorul Mircea Avram a desluşit cu limpezime problemele, situaţiile şi caracterele piesei. Imprimînd spectacolului un ritm alert, el a ştiut în acelaşi timp să evite şarja şi bufonada. Prin confruntarea ridicolului personajelor negative cu sobrietatea morală a oamenilor noi de pe şantier, prin accentuarea simplităţii şi prin vioiciunea acţiunii în scenă, regizorul a izbutit să creeze un spectacol de o reală ţinută artistică, şi astfel să ofere un pamflet usturător la adresa celor care mai au năravul fraudei.

Concepţia regizorală a fost bine servită de decorul sugestiv (Háry Lajos) care a ajutat la sublinierea liniei satirice a piesei.

Personajele au fost încredinţate unui mănunchi de actori dintre cei mai înzestraţi. Din capul locului se impune, prin maniera interpretării, Kovács György, artist al poporului. Posesor al unei îndelungate şi valoroase experienţe în comedie, actorul a ştiut să redea semnificaţia personajului, oferindu-ne un Bartolomeu Moţoc antipatic, fanfaron, cinic, plin de tupeu şi primejdios societăţii. Antrenul, verva, subtilitatea jocului său scenic, bazat pe o inepuizabilă inventivitate în mimică, gest şi intonaţie, au concurat la realizarea trăsăturii scenice fundamentale a lui Moţoc : *ridicolul*. Pompilian, personaj cu chip şi suflet şters, descompus de frică, aspirînd doar la furtişaguri mărunte — fiind deci un Moţoc de o factură minoră —, duce o viaţă chinuită de obsesia banului şi a codului penal. Sezisînd structura psihică a acestui meschin cavaler al „obiectelor perisabile“ şi al „surplusului de inventar“, Sarlay Imre ne-a oferit o caricatură abilă de lapidator mărunt şi jalnic. Al treilea personaj negativ, Valentina, în interpretarea actriţei Mende Gaby, a redat imaginea vie, sugestivă, a unei „foste“.

În opoziţie cu această categorie de oameni, găsim în piesă o serie de personaje luminoase, cinstite, harnice, care prin unitatea lor morală şi de făptuire, prin intransigenţa lor în apărarea avutului obştesc, dau greutatea specifică piesei şi spectacolului ; aceasta, bineînţeles, şi datorită interpreţilor.

Printre aceştia, de pildă, Sinka Károly în rolul inginerului Sava, înfăţişat ca un personaj plin de înţelepciune, pondere şi prestanţă ; Csorba András, care a compus figura inginerului-şef Varlam, om plin de autoritate şi pătruns de sentimentul dreptăţii şi al cinstei ; Kiss László, care ne-a înfăţişat chipul sincer şi pasionat al meşterului Dima ; Tóth Tamás în fermecătoarea figură a zugravului-tenor Luigi ; Tarr László în „misteriosul“ şi simpaticul Pavel Balaban ; şi, în sfîrşit, Farkas Ibolya, care împrumută un aer plin de tinereţe Sandei (s-ar putea afirma însă că tinereţea actriţei e mult prea pronunţată, transmiţînd personajului o notă de timiditate şi fragilitate pe care îndeosebi o tînără ce lucrează atît de activ pe un şantier, ar fi trebuit de mult s-o depăşească).

În spectacolul de la Teatrul Secuiesc de Stat din Tg. Mureş, există o unitate organică de stil, creată prin munca atentă a colectivului de actori, pe baza unei viziuni regizorale competente.

Ion Chereji

CALITĂŢI NEVALORIFICATE

Institutul de Artă Teatrală şi Cinematografică „I. L. Caragiale“ : *Oameni de azi* **de Lucia Demetrius**

Premiera : 7 noiembrie 1959. Regia : Beate Fredanov. Decoruri şi costume : Traian Niţescu. Distribuţia : Alexandru Drăgan (Dr. Vasile Murgu) ; Laurenţiu Azimioară (Zăplan) ; Iulian Copacea (Traian) ; Tzenca Velceva — Ileana Tarnavschi — Stela Popescu (Anicuţa Dobrotei) ; Gheorghe Marinescu (Ghiţă Cotoroiu) ; Anca Ionică (Lenuţa) ; Stan Ion (Trandafir) ; Dorel Iuster (Grigore) ; Nicolae Uşurelu (Sandu) ; Constantin Tamaş (Titu) ; Doina Dumitrescu (Marta) ; Mihai Ciucă (Dr. Florinel Petrescu) ; Anda Caropol — Tzenca Velceva (Floarea) ; Florin Dumbravă (Nică) ; Iulian Copacea (Onofrei) ; Sebastian Papaiani (Ion) ; Stan Ion (Costache) ; Valeria Nan (Tanţa) ; Sebastian Papaiani (Toma).

Lunga şi frumoasa carieră a piesei *Oameni de azi* de Lucia Demetrius şi-a căpătat recent îndreptăţirea, cu prilejul interpretării pe care i-au dat-o studenţii Institutului de Artă Teatrală şi Cinematografică (clasa Beate Fredanov, asistentă Zoe Stanca-Anghel), deşi sîntem nevoiţi, de la bun început, să spunem că studenţii-actori şi-au valorificat în insuficientă măsură calităţile în acest spectacol.

Fără îndoială că Alexandru Drăgan (interpretul doctorului Murgu) are calităţi reale pentru scenă, caută să exprime direct, fără artificii, complicatele frămîntări sufleteşti ale personajului. Totuşi, în momentele-cheie, interpretul a fost lipsit de profunzime, iar jocul său egal, monocrom, n-a ajutat la descifrarea integrală a personajului şi a evoluţiei acestuia. Printre altele, superficial şi neconvingător a fost momentul în care secretarul de partid, Grigore, secretarul sfatului, Onofrei, şi învăţătoarea Marta îi arată că activitatea profesională nu poate fi despărţită de cea politică, deşi această scenă care declanşează un şoc determinant în conştiinţa doctorului se cuvenea să fie tratată cu deosebită atenţie. De asemenea, demascarea lui Florinel Petrescu a apărut puerilă.

Doina Dumitrescu avea toate şansele să realizeze rolul învăţătoarei Marta, de care o apropiau figura luminoasă şi înflăcărarea juvenilă, dacă ar fi putut să-şi învingă crisparea ce-i imobiliza bunele intenţii, dacă ar fi renunţat la zîmbetul uşor forţat şi la rostirea alintată a replicilor în scenele lirice. Din cauza acestor deficienţe, interpreta a ratat scene importante, ca aceea în care-l înfruntă pe doctorul Petrescu sau în care încearcă să-l corecteze pe Murgu.

Nici Dorel Juster n-a intuit cu destulă înţelegere dificilul rol al secretarului de partid, Grigore, şi n-a reuşit, prin urmare, să contureze profilul activistului de partid, energic, inteligent, convingător.

Pe linia bunelor interpretări consemnăm frumoasa realizare a lui Iulian Copacea (Onofrei), care a distribuit cu fineţe umorul în scenele izbucnirilor stîngiste ale personajului, redînd de asemenea temperamentul tumultuos al acestuia. Sebastian Papaiani a demonstrat prin calitatea jocului scenic că un rol neînsemnat, ca acela al Ciobanului, poate reţine atenţia ; Laurenţiu Azimioară, interpretul lui Zăplan, a avut cîteva accente sincere, mai ales în a doua parte a piesei, iar Anda Caropol a transmis cu o molipsitoare jovialitate, optimismul tinerei țărance, Floarea.

Din grupul personajelor negative, Gheorghe Marinescu (Cotoroiu) și Ileana Tarnavschi (Moașa) au realizat compoziții colorate, știind să evite alunecarea spre șarjă. În schimb, Ana Ionică (Lenuța) și Stan Ion (Trandafir) și-au descifrat doar parțial partitura scenică, prima cu masca încruntată și imobilă a chiaburoaicei, cel de al doilea scrîșnindu-și cu monotonie replicile. Mihai Ciucă (doctorul Florinel Petrescu) a avut un aer distrat, absent, diminuînd astfel contraacțiunea pe care o reprezenta personajul său. L-am fi vrut mai „escroc“ (și „escroc sentimental“, cu treceri variate și nuanțate).

Decorurile lui Traian Nițescu n-au avut prea multă originalitate, dar pictorul-scenograf a distribuit cu economie elementele de decor în mica scenă a studioului, oferind astfel suficient spațiu pentru joc.

Fără să neglijăm excepțiile, socotim că studenții Institutului de Artă Teatrală au fost prea puțin ajutați în interpretarea piesei. De aceea, spectacolul a părut mai degrabă o lectură colectivă decît o interpretare artistică. Păcat. Unele elemente valoroase și-ar fi putut evidenția înzestrările.

Mihai Crișan

urmărind viața spectacolelor

AMĂNUNTE CARE SUPĂRĂ

Teatrul Municipal: ***Tache, Ianke și Cadîr*** **de V. I. Popa**

Ne întrebăm adesea, cîte dintre spectacolele trecute prin încercarea grea a sutelor de reprezentații își pot păstra neștirbite virtuțile inițiale? Ne-am pus această întrebare și în legătură cu spectacolul *Tache, Ianke și Cadîr* de la Teatrul Municipal, ajuns astăzi la cea de-a 376-a reprezentație. Despre el, după premieră, se scria: „Un spectacol viu, amuzant și inteligent...“, „Așa cum se joacă la Teatrul Municipal, *Tache, Ianke și Cadîr* constituie un spectacol excelent“.

Ce s-ar putea scrie azi despre el? Iată o rațiune suficientă pentru a revedea cu mult interes spectacolul cu această piesă a lui Victor Ion Popa.

Bine gîndit inițial, nu s-ar putea spune azi că spectacolul, în liniile sale mari, își vede alterată substanța comică, după cum, de asemenea, nu s-ar putea afirma că mesajul textului: „romîn-ovrei-turc, oameni estem“, rostit de autor într-o vreme cînd prigoana rasială era necruțătoare, nu s-ar transmite și azi în spectacolul de la Municipal, cu emoție, cu limpezime, cu aceeași caldă rezonanță ca și la premieră, în ciuda ritmului care a scăzut pe parcurs. I se reproșa regizorului, la premieră, nerealizarea ritmului, îndeosebi în actul III; acum, observația este valabilă și pentru restul spectacolului. În actul II, de exemplu, scena prînzului sau a jocului celor trei personaje, pentru întîietatea numelui pe firmă — cînd în acest sens se trag biletele din căciula turcului — trenează peste limitele stabilite inițial. Totuși, spectacolul se urmărește încă cu interes. Acest interes este susținut de interpretarea fidelă și conștiincioasă a unor actori care, deși nu toți fac parte din distribuția de la premieră, se străduiesc să mențină nealterat conținutul și conturul plin de culoare și farmec al personajelor. Vom menționa, în primul rînd, pe Carol Kron, care, ca și la premieră, excelează în rolul lui Ițig-Ilie, rol care a cîștigat parcă pe parcurs în dezinvoltură și în naturalețe. Cu toate că nici acest actor nu a putut rezista tentației de a adăuga măcar o replică — ce-i drept, nu din cele mai compromițătoare pentru autor (cînd se răstește Ianke în actul II la el, Carol Kron se ferește cu replica, inexistentă în text, „nu dădea în Gambetta“) — actorul merită laude pentru modul viu și viguros cu care marchează și astăzi prezența în scenă a acestui tip de lichea, rapace și odios.

Fără să alunece în șarjă sau exprimare exterioară, G. Aurelian reușește cu convingere, umor și duioșie, să impună spectatorului imaginea jovială, plină de neastîmpăr, a lui Ianke. I se poate reproșa însă o notă de exagerare a sentimentului de amărăciune, pe care i-l provoacă piedicile ce se ivesc în calea căsătoriei fiicei sale cu Ionel — sentiment consumat cu prea mult plînset, cu prea exagerată lamentare şi care scoate puţin personajul din limitele atmosferei mai puţin grave, stabilită iniţial de regizorul spectacolului. I se mai poate reproşa, de asemenea, machiajul făcut în pripă, cu marginea perucii insuficient estompată, care alterează de fapt prospeţimea spectacolului de care vorbeam.

La aceasta s-ar adăuga unele scăpări neartistice, cum ar fi scobitul cu degetele în gură, după masa copioasă pe care o consumă cu Tache, amănunt care e departe de a sugera — aşa cum probabil s-a gîndit actorul — caracterul popular al personajului şi care a trezit dezaprobarea unor spectatori.

Dacă în interpretarea lui Tache, M. Mereuţă a făcut dovada talentului său robust, reliefînd cu savoare chipul moldoveanului morocănos dar mucalit, nu acelaşi lucru se poate spune despre Chiriţă Misail, în a cărui interpretare Cadîr a apărut şters, monoton, cufundat într-o tristeţe permanentă, în care nu s-au intuit şi cele cîteva accente de vioiciune pe care acţiunea acestui personaj le solicită, ceea ce, în consecinţă, a dus la punctarea spectacolului cu o notă de oboseală. Nuanţa nedorită de oboseală şi mai ales de plictis, a subliniat-o cu ostentaţie şi tînărul Mircea Albulescu, care, adevărat, în rolul ingrat şi slab caracterizat al lui Ionel, nu a putut face dovada darurilor sale creatoare, dar care, prin lipsa de interes pe care a manifestat-o faţă de acţiunea scenică, a adus în spectacol o notă de degradare şi de îmbătrînire prematură a acestuia. În interpretarea lui Mircea Albulescu, Ionel a fost golit de conţinut ; actorul a rostit mecanic replicile, ba, uneori, a şi diformat linia personajului, fie răstindu-se neîndreptăţit şi deosebit de brutal la Tache şi Ianke, fie rîzînd fals şi exagerat de prelungit, fapt care a surprins chiar pe partenerii săi. Imaginea lui Ionel, în fond un băiat modest şi liniştit, apare din această cauză diformată, cu o tentă de lichelism de mahala, cinic şi nepăsător la zbuciumul alor săi. Această nepăsare s-a resimţit cu deosebire în atitudinea dispreţuitoare faţă de rol — în replicile rostite cu mîinile vîrîte în buzunare, cu spatele la celelalte personaje, fie într-o rînă, frămîntîndu-se pe picioare sau marcînd cu un singur picior un tremur nervos, fie trăgînd ochiade în sală, fie mimînd o tristeţe de cabotin, fie îngăduindu-şi libertăţi ieşite cu totul din cadrele artisticului : să ceară pe ascuns unui partener, o cutie de chibrituri ca să-şi aprindă o ţigară sau, şi mai rău, să „glumească" cu partenerul, repezindu-se la Ianke, sub pretext că-l ajută să-şi facă nodul la cravată (momentul în care Ianke se îmbracă spre a cinsti sosirea Anei), şi să-l strîngă atît de puternic, încît G. Aurelian, congestionat, a fost nevoit să protesteze cu voce tare şi vizibil în scenă.

Asemenea „amănunte" care, pentru unii, ar părea poate „nevinovate" (dacă nu inerente unui spectacol care a atins o cifră-record de reprezentaţii), contribuie la degradarea lui. Atragem de aceea atenţia Teatrului Municipal, care în general îşi menţine spectacolele la o înaltă ţinută ideologică şi artistică, să controleze şi spectacolele ce se apropie de impresionanta cifră de 400 de reprezentaţii, spre a preîntîmpina apariţia unor atari manifestări, întrucît, chiar izolate, ele pot compromite imaginea de ansamblu a unui spectacol şi ştirbi aprecierea atît de pozitivă de care spectacolul s-a bucurat pînă acum.

UN SPECTACOL CARE TREBUIE ÎMPROSPĂTAT

Teatrul Tineretului : *Inşir-te mărgărite* de Victor Eftimiu

Alături de cîteva spectacole noi : *Partea leului, Nila toboşora, Prinţ şi cerşetor,* pe afişul Teatrului Tineretului figurează spectacolul *Înşir-te mărgărite,* care numără la acest teatru mai mulţi ani de viaţă scenică. Dacă admitem că în spectacolele care au trecut prin focul trierilor îndelungate, publicul vede confirmarea consecvenţei crezului de creaţie al colectivului teatral, devotamentul său în căutările ideologico-artistice, atunci, pe bună dreptate, ne îndurerează atitudinea neglijentă a Teatrului Tineretului faţă de această realizare a sa, care nu s-a bucurat nici la premieră, nici pe parcurs, de afirmarea vreunui crez artistic. S-ar fi cerut în valorificarea poemului feeric al lui Victor Eftimiu un crez artistic, pentru că, în sfîrşit, el reprezenta o „piesă pe profil", venea să răspundă unei necesităţi de repertoriu, se adresa micilor și tinerilor spectatori care, ce-i drept, nu se întîlnesc la Teatrul Tineretului cu prea multe piese pe măsura înțelegerii lor... Care a fost însă soarta acestui poem ? Reapărut pe scena Teatrului Tineretului într-o formulă scenică rigidă și greoaie, fără farmec și fără strălucire, era de așteptat ca pe parcurs să cîștige prospețime, sprinteneală, poezie și celelalte atribute artistice care să îndreptățească reprezentarea sa. Acest lucru nu s-a întîmplat. La cea de a 132-a reprezentație a spectacolului venim și spulberăm fărîma de credință a cronicarului, care la premieră încă spera, scriind că : „poate este vorba de o pasageră neglijență, de o pauză momentană a fanteziei, care-și adună undeva în taină, puterile pentru a izbucni în curînd cu sporită vigoare... cu sporită exigență...“ Zadarnică așteptare ! Nădejdea cronicarului nu s-a întîlnit de data asta cu vreun crez al teatrului. Spre dezamăgirea noastră, trebuie să mărturisim că teatrul n-a ținut cont de nici una din observațiile semnalate la premieră și că astăzi lipsurile spectacolului transpar cu și mai multă vehemență. S-au reproșat atunci actorilor țipetele excesive, vorbirea brutală și stridentă. Întrecîndu-se parcă să ajungă în acest sens culmile cele mai înalte, actorii au transformat acest spectacol într-o adevărată competiție de strigăte. Recordul îl deține, și de data aceasta, actrița Maria Burbea, care — în rolul Vrăjitoarei — nu utilizează nici un alt mijloc de expresie decît acțiunea verbală și, profitînd de vocea sa puternică și sonoră, demonstrează în tiradele pe care le rostește în prim-plan, în fața scenei, că poate într-adevăr atinge culmea. Prin această manieră de joc exterioară, naturalistă, neartistică în fond, actrița plătește tribut vechilor maniere de teatru pe care nu le dorim reînviate pe scena unui teatru nou și mai ales nu le dorim propagate de pe scena unui teatru care se cheamă al tineretului. Ne îngrijorează cu atît mai mult asemenea manifestări, cu cît am observat că o seamă de tineri intrați să dubleze diferite roluri în acest spectacol — Ion Cosma (Buzdugan), Mircea Anghelescu (Făt-Frumos) — s-au molipsit de această manieră veche, folosind în conturarea personajelor lor, mijloace pur exterioare, rostind versurile cu emfază, fără trăire sinceră, neurmărind ideea versului, ci rostindu-l după ureche, ridicînd glasul sau coborîndu-l absolut la întîmplare, preocupați mai mult de propria lor încîntare decît de aceea a spectatorului.

Revenim asupra valabilității observației făcute la premieră tînărului actor Ion Ciprian, a cărui răzgîială în rolul lui Păcală a devenit mai mult decît supărătoare prin îngroșarea cu mijloace ieftine, de șarjă, a acestui personaj popular, plin de farmec și poezie, care, golit de adevăratul său conținut, s-a transformat pe scena Tineretului într-un soi de paiață. Considerăm lipsa de interes a acestui actor pentru menținerea în limitele artistice a personajului său, ca o flagrantă încălcare a unei elementare ținute artistice, o sfidare a propriului său talent.

În general, se poate spune că interpreții din acest spectacol au pierdut din vedere ideea poemului, urmărirea drumului lui Făt-Frumos în căutarea Ilenei Cosînzene, a afirmării binelui și a înfrîngerii răului. Cele cîteva momente de tensiune pe care inițial spectacolul le avea, încordarea luptei dintre Zmeu, Vrăjitoare, pe de o parte, și Făt-Frumos, Sorina, pe de alta, și-au pierdut interesul, iar scenele de duel, încrucișările de spade au devenit prilejuri hazlii, prin lipsa de participare a interpreților, care pufnesc în rîs și simulează în scîrbă trei lovituri de spadă.

În acest ansamblu de interpretări mediocre, unde adevărul sentimentelor a fost înlocuit prin șablon, iar expresivitatea scenică prin exagerări și șarjări, încercările unor actori conștiincioși, ca Gh. Păunescu (Voie bună), M. Andreescu (Apă dulce), Lucreția Racoviță (Sorina), de a apărea simpli și firești rămîn fără ecou.

Credem că intră în îndatoririle acestui teatru verificarea poziției asupra acestui spectacol, și în măsura în care Teatrul îi socotește încă utilă reprezentarea, să-i acorde repetiții pentru o eventuală împrospătare, dacă turnarea într-o formă nouă, mai ingenioasă și mai vie, nu e posibilă.

Valeria Ducea

O METAMORFOZĂ BINEVENITĂ

Teatrul Satiric-Muzical „C. Tănase" : ***Do, re, mi, fa... etcetera*** **de H. Nicolaide, Ion Nichifor şi I. Berg**

Revăzînd pe scena Teatrului „C. Tănase", după mai multe luni de la premieră, spectacolul satiric-muzical *Do, re, mi, fa... etcetera* de H. Nicolaide, Ion Nichifor şi I. Berg, cu muzica de Elly Roman, Aurel Giroveanu şi Gelu Solomonescu, am fost puşi în situaţia de a nu-l mai ... recunoaşte. Este adevărat că firul conducător al pretextului de subiect — un amuzant şi spiritual joc de cuvinte, inspirat din titlurile pieselor din repertoriul teatrelor bucureştene — a fost menţinut, dar o serie de noi interpreţi care n-au figurat în distribuţia premierei şi — cam în aceeaşi proporţie — noi numere muzicale şi satirice îmbogăţesc în prezent spectacolul.

Experienţa, făcută cu scopul de a menţine în imediata actualitate un spectacol de estradă, adăugîndu-i-se pe parcursul reprezentării sale noi scene şi eliminînd pe cele mai puţin inspirate, care nu corespundeau exigenţelor, se dovedeşte în întregime reuşită. Este meritul autorilor, care nu şi-au socotit încheiate îndatoririle contractuale odată cu prezentarea premierei, ci s-au străduit în continuare să se preocupe de îmbunătăţirea spectacolului lor, imprimîndu-i o accentuată notă de prospeţime şi de vioiciune. Pe de altă parte, şi direcţia Teatrului „C. Tănase" a descoperit noi posibilităţi — pe care, din păcate, nu le întrezărise înainte de premieră — de a completa distribuţia, oarecum puţintică, în ce priveşte susţinerea părţii muzicale, cu cîteva elemente dintre cele mai apreciate ale genului : Rodion Hodovanski, Gigi Marga, Roxana Matei, Dorina Goga şi — îndeosebi — Nicolae Niţescu.

Toţi aceştia — care se adaugă interpreţilor de bază ai versiunii scenice de la premieră : Al. Giovanni, Puiu Călinescu, surorile Kosak, Lidia Roman, George Bunea, R. Lucian şi Silvia Surdu — întregesc şi omogenizează spectacolul, care se înscrie printre realizările izbutite ale teatrului.

O menţiune deosebită se cuvine a fi acordată lui Nicolae Niţescu, care avînd dificila sarcină de a-l înlocui pe Ion Lucian, actor de largi resurse, cu o bogată experienţă — care-i asigură ceea ce ne place să numim ... priza la public — reuşeşte să se valorifice pe deplin şi să ne facă remarcată o nouă latură a posibilităţilor sale interpretative, în afara celei binecunoscute, de cîntăreţ.

Prezentă pe scenă şi avînd deci nu numai rolul de a acompania şi de a sublinia cu efecte muzicale desfăşurarea scenică a spectacolului, formaţia orchestrală condusă de Gelu Solomonescu se dovedeşte bine pusă la punct, avînd ritm şi culoare. Considerăm însă că participarea unor membri ai orchestrei, prin intervenţii vorbite, de gestică sau de mişcare, la unele tablouri, nu a constituit o preocupare pentru regizor, de vreme ce — aşa cum ea se produce — capătă un caracter diletantistic, supărător.

O altă lacună, care trădează o mentalitate nesănătoasă în ce priveşte goana după efecte facile, de prost gust, întîlnim în cupletul „De ce mă cicăleşti ? ", de altfel, plin de haz şi bine interpretat de Vili Donea. Deşi nici în text şi nici în prezentarea melodiei pe care o semnează Aurel Giroveanu, acest lucru nu există, totuşi, pe scenă, în introducerea la cuplet, orchestra, în colaborare cu interpretul, intonează cîteva măsuri dintr-un vulgar cîntec din mahalaua de altădată.

Este de datoria conducerii teatrului să remedieze aceste deficienţe, care dăunează ţinutei generale de mare acurateţe a spectacolului.

S. Massler

teatrul de păpuşi

PROGRESE ÎN REPERTORIUL PĂPUŞILOR

Teatrul de Păpuşi din Craiova : ***Cinci săptămîni în balon,*** **dramatizare de Anda Boldur după Jules Verne, şi** ***Hoinărind prin constelaţii*** **de Radu Miron**

Ultima premieră a Teatrului de Păpuşi din Craiova este prelucrarea unui roman de Jules Verne. Este vorba de *Cinci săptămîni în balon,* care şi-a găsit un inteligent adaptator în Anda Boldur.

Autoarea a ales capitolele mai importante ale romanului, avînd grijă să le unească într-o succesiune logică, fără păgubire pentru firul acţiunii. Socotim însă că unele scene, datorită lungimii lor, nu corespund specificului păpuşăresc şi că ar fi necesitat din partea autoarei un spor de efort pentru înviorarea lor. Călătoria cu mijloace atît de neobişnuite a doctorului Fergusson şi a însoţitorilor săi, Dick Kenedy şi Joe, porniţi să descopere taina izvoarelor Nilului într-un timp-record pentru epoca respectivă, este pasionantă şi dinamică chiar la lectura romanului, cu toate lungile descrieri şi dizertaţii ale lui Jules Verne. În piesă s-au eliminat aceste părţi statice, dar atît tabloul 2 cît şi finalul oferă păpuşii prea puţine prilejuri de mişcare. Trebuie să notăm, totuşi, că — luat în întregime — textul oferă un material interesant, care putea stimula fantezia regizorului şi a interpreţilor.

Sînt cunoscute montările curajoase ale păpuşarilor craioveni, vioiciunea şi îndemînarea lor. Punctul de pornire al acestor necontestate calităţi se găseşte în persoana regizorului Horia Davidescu şi a scenografului Eustaţiu Gregorian. Stilizarea decorurilor şi a păpuşilor pe forme simplificate, în pete mari de culoare şi în tonalităţi vii, subliniază trăsăturile de caracter ale personajelor, făcîndu-le uşor perceptibile. Totul — decor şi păpuşi — păstrează uşoara şi discreta amprentă a umorului, iar regizorul ştie să imprime spectacolului un ritm susţinut şi o graţioasă coregrafie mişcării în scenă.

Scenograful Eustaţiu Gregorian — menţinîndu-se şi în spectacolul *Cinci săptămîni în balon* la stilul său propriu — a greşit, după părerea noastră, tocmai prin ceea ce constituie calitatea scenografiei cu care ne-a obişnuit. Stilizarea, frumoasă în sine, nu s-a apropiat îndeajuns de spiritul textului, iar capetele mari cu care a înzestrat păpuşile le-au redus posibilităţile de mişcare şi au frînat astfel, într-o oarecare măsură, dinamica unor scene.

Regizorului Horia Davidescu i-a revenit, printre altele, sarcina rezolvării unor grele probleme tehnice. Un vapor care pluteşte pe valuri, un balon care se ridică în văzduh avînd în nacelă trei personaje, caravane de cămile în deşert, animalele fioroase din pădurile Africii, toate acestea şi încă multe alte trucaje şi soluţii de amănunt se fac anevoie într-un teatru nu prea bogat în mînuitori şi nici înzestrat cu ateliere prea utilate. Totuşi, regizorul a reuşit să învingă aceste greutăţi şi să înfăţişeze fără stîngăcii spectacolul. Păpuşile s-au mişcat în scenă cu vioiciune şi graţie, caracterele nu au fost trădate, iar conţinutul piesei a ajuns în sală fără ciuntiri. Din păcate, o instalaţie de sonorizare defectuoasă a mutilat şi uniformizat vocile, care, în cazul de faţă, avînd de rostit un text destul de consistent, au lipsit spectacolul de un element valoros.

Aportul mînuitorilor a fost substanţial şi armonic, dovedind conştiinciozitate, fie că este vorba de rolurile principale, fie de apariţii trecătoare ; îi vom menţiona, deci, în ordinea afişului : Vsevolod Vrabie (Dr. Fergusson), Ion Urziceanu (Dick Kenedy), Dan Dumitrescu (Joe), Ion Oprea (Reporterul), Raul Ionescu (Căpitanul vasului) ; în alte apariţii, Adriana Vrabie, Violeta Ioachimescu, Aurelia Landman, Coca Constantinescu. O menţiune specială pentru mînuitoarele care au încercat pentru prima dată tehnica marionetelor : Silvia Ioanide, Ioana Rudeanu şi Didina Davidescu.

* * *

Piesa *Hoinărind prin constelaţii* de Radu Miron este o fantezie inspirată de trimiterea în cosmos a primilor sateliţi artificiali. Fără o intrigă prea bogată, piesa oferă totuşi posibilitatea unui spectacol în care virtuozitatea păpuşarului se poate manifesta din plin.

Impresionat de lacrimile Lunii, care îşi plînge singurătatea, Omul îi făgăduieşte o surpriză, iar surpriza o constituie primul satelit sovietic, reprezentat printr-o veselă şi vioaie păpuşă. După un timp soseşte liliputanul satelit american, zurbagiu şi neastîmpărat, pe care cei doi reuşesc cu greu să-l tempereze. Călătoria celor trei în cosmos aduce în faţa spectatorului constelaţiile cele mai cunoscute, fiecare cu specificul şi cu tîlcul ei.

Spectacolul a fost o demonstraţie de virtuozitate pentru regizor (Horia Davidescu) şi pentru interpreţi (cei amintiţi mai sus). Dacă în prima scenă, care constituie un fel de prolog al piesei, dragostea

Dr. Fergusson din „Cinci săptămîni în balon" de Anda Boldur

Dick Kennedy din acelaşi spectacol.

celor doi tineri a avut cîteva accente naturaliste, în schimb restul spectacolului a fost o încîntare a ochiului şi a inimii. Fundalul negru, despărţit în două planuri, a permis mişcări de o fineţe deosebită. Regia a ştiut să dozeze ritmul potrivit fiecărei scene.

Pictorul Eustaţiu Gregorian, găsind forme de exprimare remarcabile, redă caracterele cu o mare economie de mijloace şi reduce decorul la cîteva elemente semnificative. Figurarea constelaţiilor prin bare metalice albe, care s-au desprins puternic pe fundalul întunecat, a constituit o idee plastică fericită.

De altfel, întreg spectacolul întrece cu mult, în ce priveşte calitatea, valoarea textului.

Ambele spectacole pot fi socotite printre realizările valoroase ale colectivului craiovean, bucurîndu-ne şi prin faptul că ele ne lasă să întrevedem felul în care Teatrul de Păpuşi din Craiova îşi caută un stil propriu.

M. C.

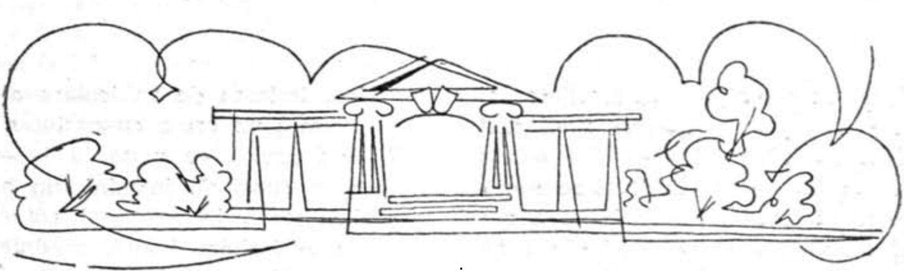

teatrul de amatori

Lucia Demetrius

MAI MULTE PIESE SCURTE PENTRU ARTIŞTII AMATORI

A scrie pentru căminele culturale şi pentru echipele sindicale, adică pentru acei interpreţi care au nevoie de un text tot atît de proaspăt ca şi ei, şi pentru un public generos, gata la hohote de rîs şi la lacrimi, dar care, cu instinctul lui robust şi cu cunoaşterea nemijlocită a realităţii, doreşte să primească adevărul în forma lui cea mai curată, îmi pare o sarcină de onoare pentru scriitori.

Căminul cultural duce mesajul artei mult mai departe decît are posibilitatea s-o facă teatrul, pe care dificultăţile unei montări mai complicate, ale unei distribuţii mai mari, îl opresc, în deplasările lui, să ajungă pînă în satele cele mai depărtate de drumurile principale. Dacă oamenii din cartierele mărginaşe ale unui oraş pornesc azi, aşa cum nu porneau altădată, spre teatrul oraşului, existenţa unei echipe acolo — în cartierul lor sau în întreprinderea lor — şi a unei săli în care această echipă să-şi poată desfăşura activitatea teatrală, îşi dovedeşte pe zi ce trece mai mult necesitatea şi eficacitatea. Puterea de vehiculare a ideii creşte înmiit prin mijlocirea unui text dramatic, aşa cum cresc cunoaşterea realităţii şi încrederea în puterile tale omeneşti. Scriitorul care pune la îndemîna acestor echipe de amatori, piese scurte, vii, care să cuprindă imagini din actualitate, şi să scoată, din îmbinarea acestor imagini, sensurile cele mai adînci ale epocii noastre, care să îmbie la construcţie şi la o fericire înaltă, vrednică de om, îşi îndeplineşte datoria de scriitor-cetăţean, de scriitor în slujba maselor.

Fără îndoială că piesa scurtă nu e mai uşor de scris decît piesa în cîteva acte sau în multe tablouri. Aş spune, dimpotrivă, că ea cere o mai mare concentrare, că ea implică o construcţie anevoioasă, atunci cînd autorul nu se mulţumeşte să schiţeze numai o întîmplare şi nişte personaje, ci tinde ca, pe temelia unei teme serioase, să înnoade o adevărată acţiune, să deseneze oameni adevăraţi, să scoată nişte concluzii adevărate. Formula concisă a piesei într-un act pretinde tot atîta cunoaştere a vieţii, tot atîtea mijloace artistice şi, în aceeaşi măsură, o idee pe care simţi nevoia s-o comunici altora, pentru că eşti convins de valabilitatea ei, ca şi piesa mare. În schimb, ce satisfacţii are scriitorul cînd ştie că piesa lui a fost jucată nu în cinci sau șase teatre, ci în cîteva zeci de cămine culturale și în alte zeci de întreprinderi, că ea a fost ascultată de zeci de mii de oameni, că gîndurile lui au rodit în zeci de mii de minți, că zeci de mii de inimi au bătut, cuprinse de aceeași emoție care l-a îndemnat și pe el să scrie!

Evoluția acestor formații artistice de amatori a ajuns azi la o treaptă atît de înaintată, încît în anul acesta, se va ține pentru a doua oară Festivalul „I. L. Caragiale", la care vor participa cele mai bune echipe ale căminelor culturale și ale întreprinderilor. Prima fază, cea intercomunală, a și început. La sfîrșitul concursului, cele mai bune echipe vor aduce elanul și sinceritatea lor în fața publicului bucureștean și cred că această mare și frumoasă manifestare va fi un îndemn nou pentru dramaturgi să scrie mai multe și mai bune piese scurte, ca să servească acest elan și această dragoste.

TEATRUL POPULAR DE AMATORI DIN RĂDĂUȚI

Organizat după exemplul teatrelor muncitorești de dramă și al teatrelor dramatice de amatori din Vîborg, Volhov sau Gatcina, Teatrul Popular de Amatori din Rădăuți exprimă, în esența lui, nivelul cultural mereu crescînd al oamenilor muncii.

Deosebirea între vechiul cerc dramatic de amatori al casei de cultură, care cuprindea un număr redus de membri și pregătea *o singură* piesă, și actualul Teatru Popular rezidă în aceea că în noul colectiv, se pregătesc *simultan mai multe piese*, cu un număr dublu de actori amatori.

Instructorii de teatru ai casei de cultură, ai întreprinderilor și instituțiilor din Rădăuți se întrunesc pentru a stabili *repertoriul* pe stagiune al Teatrului Popular, fixîndu-se date precise pentru distribuția rolurilor, repetiții, premiere.

Se caută a se forma un ansamblu de creație unitar, care să fie capabil să întruchipeze cu cea mai mare convingere și expresivitate artistică ideile pieselor contemporane. Printre ultimele piese care se repetă la Teatrul Popular din Rădăuți, pomenim: *O să fie nuntă mare* de Lucia Demetrius, *Bărbatul fără opinci* de Mihail Leonard, *Casa din livadă* de Mihail Joldea.

Actorilor li se cere să acționeze pe scenă organic, justificat, conform legilor vieții omenești, construind unitar linia fizico-psihică a personajelor.

Ne străduim, așa cum cerea Stanislavski, să opunem „fanteziilor pripite", imaginația creatoare, rodnică, subordonată întotdeauna „logicii și rațiunii sănătoase a lumii".

Principiul pedagogic folosit cu actorii amatori tinde, așadar, la perfecționarea naturii creatoare a artistului și la educarea conștiinței sale socialiste. Deosebit de grea, munca cu actorii amatori oferă reale satisfacții cînd se dobîndesc roade. Și asemenea roade prețioase au dat actori amatori ca muncitorii Ștefan Drosu și Ilie Ursu, tehnicianul Petre Neagu, contabilul Remus Hundici, profesoara Ana Irimiciuc.

Cercetarea atentă a evenimentelor vieții înconjurătoare, pătrunderea adîncă a actualității, repudierea a tot ce este rutină și conservatorism, încrederea în forțele spirituale ale poporului — iată ce tinde să caracterizeze munca colectivului Teatrului Popular de Amatori din Rădăuți.

Florian Stănescu
metodist al Casei Regionale a Creației Populare Suceava

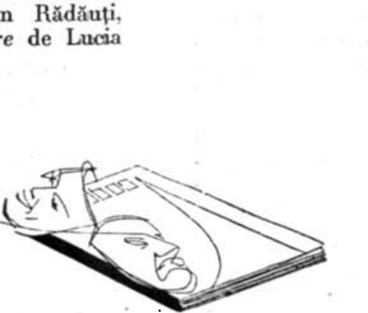

însemnări

DELLY FERENC

A încetat din viaţă la Cluj (în vîrstă de 57 de ani) valorosul actor, regizor şi pedagog Delly Ferenc, artist emerit, fost actor al Teatrului Secuiesc de Stat din Tg. Mureş, prim-regizor al Teatrului Maghiar de Stat din Cluj şi profesor al Institutului de artă teatrală „Szentgyörgyi Istvan“ din Tg. Mureş.

Delly Ferenc şi-a început cariera artistică la Budapesta, unde, în perioada de după primul război mondial, a jucat în operete şi comedii muzicale.

După eliberarea patriei noastre şi-a început activitatea în ţara noastră, mai întîi ca actor în trupele teatrale maghiare (formate ocazional şi care au jucat în diverse oraşe de provincie : la Cluj, Oradea, Timişoara, Arad, Tg. Mureş etc). Aceste trupe, cu repertoriul lor alcătuit în bună măsură din piese progresiste (interzise în timpul fascismului), se bucurau de sprijinul partidului şi al maselor de spectatori.

Dintr-o asemenea echipă entuziastă s-a format mai tîrziu colectivul valoros al Teatrului Secuiesc de Stat din Tg. Mureş, al cărui membru a devenit şi actorul Delly. În acest teatru, el şi-a dezvoltat personalitatea artistică şi aici a înregistrat el cele mai frumoase succese în cariera sa actoricească. Atît în piesele istorice maghiare, cît şi în operele nemuritoare ale clasicilor ruşi şi sovietici, de asemenea şi în piesele noii dramaturgii, el s-a făcut remarcat prin adevăratul suflu artistic cu care a întruchipat personajele, ca şi prin dinamismul său excepţional. Delly Ferenc a făcut parte dintre acei actori care, chiar de la începutul carierei sale la noi în ţară, prin studii aprofundate, şi-au însuşit învăţămintele artei realist-socialiste, mărturie stînd o galerie de roluri : Egor din *Egor Bulîciov şi alţii,* Tatăl din *Micii burghezi,* Baronul din *Azilul de noapte,* Doctorul Dorn din *Pescăruşul,* ca şi rolurile din *Chestiunea rusă* de Simonov, *Viteji şi eroi* de Gergely Sandor, *Chef boieresc* de Moricz Zsigmond şi mai ales din piesa istorică a clasicului maghiar Katona Jozsef, *Bank ban,* în care Delly deţinea rolul titular.

Suferind de o boală incurabilă, artistul Delly a trebuit să renunţe de a mai apărea pe scenă ca actor, dar dragostea lui pentru scenă l-a îndemnat să se perfecţioneze în regie, devenind prim-regizorul Teatrului Maghiar de Stat din Cluj. Ca profesor al Institutului de artă teatrală din Tg. Mureş, el a crescut cu dragoste şi multă pricepere cadre ale noii generaţii de actori şi regizori.

Atît ca om, cît şi ca artist, regizor şi profesor, Delly Ferenc a fost întotdeauna un exemplu pentru toţi cei care l-au cunoscut.

Pinter Lajos

ESTRADĂ DE BUNĂ CALITATE

Pe lîngă repertoriul său obişnuit de dramă şi comedie, Teatrul Evreiesc de Stat din Bucureşti ne-a obişnuit în ultimii ani cu spectacole de estradă de bună calitate, care s-au bucurat de o caldă apreciere din partea publicului şi a presei de specialitate. Pe aceeaşi linie meritorie se situează şi spectacolul *O revistă cu Ahaşveroş* de Israel Bercovici, colaboratori : H. Nicolaide, H. Negrin şi M. Bălan. Mai mult decît atît, chiar, am putea spune că — faţă de cele precedente — acest spectacol a cîştigat în combativitate, textul de o frumoasă ţinută literară izbutind să-l amuze şi, în acelaşi timp, să-l instruiască şi să-l mobilizeze pentru obiectivele epocii în care trăieşte, pe spectatorul-cetăţean.

Autorii, pornind de la pretextul unei vechi legende populare evreieşti a Purimului, aduc în scenă, alături de personajele legendei : Ahaşveroş, Aman, Vaizuziu etc., pe corespondenţii lor din zilele noastre : regele nătîng, politicianul ticălos ori prostul îngîmfat. Totodată, laolaltă cu oamenii din popor ai legendei, ne sînt înfăţişaţi oamenii simpli ai zilelor noastre, eliberaţi de asuprirea socială şi naţională, care-şi cîntă bucuria de a trăi liberi şi demni într-o ţară liberă. O bună parte din textele spectacolului ilustrează realizările şi viaţa fericită a oamenilor muncii din patria noastră. De exemplu în tablourile „Cîntece vechi în cartiere noi“,

„Cîntare Bucureştiului“, „Cîntec de pahar“, „La Herăstrău“.

Satira pe plan extern, antiimperialistă şi antifascistă, este de asemenea din plin folosită în spectacol. Vom sublinia, în primul rînd, ca extrem de reuşit tabloul „Oaspeţi la Ahaşveroş“, în care-şi fac apariţia o galerie întreagă de „regi“ detronaţi. Tabloul „Gînduri de pace“, un vibrant apel la lupta pentru pace, este un exemplu de felul în care scena teatrului de revistă se poate transforma într-o tribună politică. Mai remarcăm tablourile: „Cîntarea cîntărilor“, „Nu se prinde“, „Ochelarii vrăjiţi“ şi „Paiaţa“ (în contrast cu gratuitatea şi inutilitatea tablourilor „Celibatarii“ şi „Cîntaţi cu noi“, care aduc o notă discordantă). Am reproşa însă autorilor, lungimea unora dintre tablouri, în care aceleaşi lucruri sînt repetate, devenind obositoare. („Paiaţa“ şi scenele de la curtea lui Ahaşveroş.)

Spectacolul a fost pus în scenă cu măiestrie de către Mauriciu Seckler — artist emerit — în colaborare cu I. Bercovici. Mişcarea vie, ritmul alert, folosirea tuturor mijloacelor specifice genului, estomparea asperităţilor care mai apăreau în text au subliniat contribuţia regiei la valorificarea interpretării, în care s-au evidenţiat, mai ales, Sevilla Pastor, Dina König, Sedi Glück, S. Tischler, M. Rippel.

Partea muzicală, susţinută de soliştii Sonia Gurman, Samuel Fischler, Isac Havis şi tinerele Lora Hönig şi Betty Gherşin-Feldman, a întregit armonios spectacolul. Talentatul valorificator al folclorului muzical idiş, compozitorul H. Schwartzman, artist emerit, prim-dirijor al teatrului, a avut o contribuţie de seamă la succesul revistei. Socotim însă că într-un asemenea spectacol ar fi necesară mai multă muzică modernă, pentru că altfel melodiile din spectacolele Teatrului Evreiesc încep să pară variaţiuni pe aceeaşi temă.

O notaţie specială se cuvine pictorilor realizatori ai schiţelor de decor şi costume, Adina Reich şi Dan Nemţeanu, care au folosit detalii stilizate, pline de semnificaţie.

I. Atanasiu-Atlas

REPERTORIU PENTRU COPII

O bună tradiţie, devenită apoi obligativitate, cerea teatrelor să monteze în fiecare stagiune cîte un spectacol pentru copii. Teatrul Naţional din Bucureşti (e mult de atunci!) a dat un bun exemplu, montînd printre altele *Trestiile de aur*, una din primele lucrări ale dramaturgiei noastre ce reflecta fapte din viaţa pionierilor.

Cu timpul însă, teatrele — şi chiar Teatrul Tineretului — au părăsit iniţiativele pornite cîndva. Doar Teatrul Armatei s-a dovedit consecvent faţă de micii spectatori, montînd în ultimul timp două dramatizări: după Twain şi Creangă. Recent, Teatrul Tineretului a prezentat o nouă dramatizare după Mark Twain, Teatrul Muncitoresc C.F.R. anunţă *Motanul încălţat* (oare aceasta e tot ce s-a putut găsi mai interesant în repertoriul pentru copii?), iar Teatrul Naţional a anunţat destul de vag şi neconcret, un basm.

Oare nici un teatru nu a lucrat sau nu are în lucru vreo piesă închinată vieţii copiilor noştri, destinată educaţiei lor comuniste? Există nenumărate fapte, realizări, succese obţinute de purtătorii cravatelor roşii, numai că ele îşi aşteaptă creatorii care să le transfigureze artistic pentru scenă.

Teatrele din provincie au uneori obiceiul de a transforma spectacolele pentru copii în ... operete pentru adulţi (acest lucru se întîmplă mai ales cu *Înşir-te mărgărite*, „spectacol pentru copii“ care se termină după ora ... 24).

Pînă la sfîrşitul stagiunii mai există suficient timp pentru a se organiza asemenea spectacole. În fiecare duminică, sute de copii caută zadarnic „un bilet în plus“ la Teatrul „Ţăndărică“, singurul teatru cu un repertoriu potrivit pentru cei mici, aşteptînd mult promisele spectacole destinate lor. (De ce nu şi un spectacol de estradă sau o operetă pentru copii?)

Consiliile artistice ale teatrelor ar trebui să privească cu mai multă seriozitate această problemă ... minoră numai prin vîrsta spectatorilor ce o cer rezolvată.

Al. P.

ÎNCURCATE, NU ÎNCRUCIŞATE

Cuvintele încrucişate n-au, desigur, doar rostul de-a omorî timpul liber al oamenilor; de cele mai multe ori, ele pot constitui un factor real de difuzare — într-o formă agreabilă — a unor noţiuni preţioase de cultură generală. În general, aceasta e raţiunea pentru care un ziar ca „Informaţia Bucureştiului“ publică, aproape tot la două zile, cîte un careu de cuvinte încrucişate. Uneori, însă, se produc şi excepţii. Aşa, de pildă, în numărul 2.017 al ziarului s-a putut întîlni careul

„În vitrinele librăriilor". La 12 orizontal figurează următoarea definiţie : „«.. tiranul Padovei», piesă de Al. Kiriţescu". E frumos din partea lui I. Caraiman — autorul „încrucişării" — că face tot posibilul pentru a îmbogăţi tezaurul literaturii noastre dramatice. E urît însă că atribuie valorosului dramaturg romîn o piesă care aparţine de fapt lui... Victor Hugo : *Angelo, tiranul Padovei*.

I. Caraiman a adulmecat şi a prins „ceva" din vînt : Al. Kiriţescu are, într-adevăr, o trilogie a Renaşterii *(Borgia, Nunta din Perugia, Michelangelo)*, dar fără... Padova.

Şi încă ceva : Angelo se scrie cu un singur *l* şi *o*, nu Angello sau Angeloo, cum reiese din „încurcătura" lui Caraiman.

GOSPODARI ŞI ACARETURI

Se ştie, Teatrul Naţional „Vasile Alecsandri" din Iaşi are unul din cele mai frumoase edificii din ţară. Anul trecut i s-a terminat renovarea — pe dinăuntru şi pe dinafară — cu rezultate optime. Ce păcat însă că gospodarii au o casă frumoasă, dar nu s-au gîndit — ori dacă s-au gîndit nu le-au făcut — şi la... acareturi. Frumoasa şi bine utilata scenă a Iaşului nu are magazie de decoruri. Aceasta înseamnă în primul rînd o simţitoare reducere a spectacolelor de repertoriu permanent ; în al doilea rînd, conservarea în condiţii cu totul necorespunzătoare a decorurilor existente ; în al treilea rînd, înseamnă că... aşa ceva nu se poate.

Spectacole încă viabile şi-au întrerupt existenţa, fiindcă — din lipsă de magazie — decorurile au trebuit să fie desfăcute : e cazul cu *Intrigă şi iubire*. Altele — ca *O scrisoare pierdută, Coana Chiriţa, Mutter Courage, Nota zero la purtare* etc. — nu se pot programa cu regularitatea firească, tot fiindcă decorurile depozitate aiurea sînt greu de adunat. Întreaga scenografie a spectacolelor *Surorile Boga* şi *Anii negri* stă — pare-se — mai la îndemînă : zace în spatele teatrului, vag ferită de ploi şi de ninsori printr-o prelată, care e mult mai strîmtă decît volumul şi suprafaţa de acoperit. Mobilierul de stil (autentic) e răspîndit prin birouri, grosul fiind îngrămădit la direcţie.

Am aflat că forurile locale au aprobat fondul necesar construirii unei magazii (fie subterană, în imediată legătură cu scena, fie ca o clădire separată). E timpul ca acest fond să dobîndească de urgenţă forma şi conţinutul unei magazii spaţioase şi salubre, la nivelul instituţiei. (Sau al instituţiilor, întrucît edificiul e folosit şi de Opera de Stat. Cu aceasta din urmă s-ar putea repeta acelaşi raţionament de mai sus.)

S. G.

Rectificare

În numărul 12 al revistei „Teatrul", în articolul *Cerinţe la o nouă etapă a teatrului nostru*, din cauza unei ordonări insuficient de atente a materialului i s-a atribuit criticului Valentin Silvestru o opinie care nu-i aparţine, în legătură cu funcţia regizorului animator. Rezervele revistei faţă de această opinie nu-l privesc aşadar pe Valentin Silvestru.

meridiane

AL DOILEA FESTIVAL INTERNAȚIONAL DE TEATRU DE LA DUBLIN

În anul care a trecut, s-a desfășurat la Dublin, în Irlanda, cel de al II-lea Festival internațional de teatru, organizat de Brendan Smith.

Brendan Smith conduce, împreună cu soția sa, singura școală de actorie din Dublin, elevii săi fiind copii care învață pentru propria lor plăcere. Lipsa unui învățămînt dramatic corespunzător în țara care a dat lumii pe Barry Fitzgerald, Maureen O'Hara, Siobhan MacKenna și Michel Mac Liammoir, este de-a dreptul surprinzătoare și n-ar putea fi iertată decît dacă irlandezii ar fi actori înnăscuți și n-ar avea nevoie de instruire. Neobosit organizator de festivaluri, Smith a mai suferit înfrîngeri și în alți ani, culminînd însă cu 1958.

În anul acela, comitetul Festivalului a avut planuri mari. Trebuia să aibă loc, printre altele, premiera unei piese noi a lui Sean O'Casey, intitulată *The Drums of Father Ned* (Tobele lui Taica Ned), în care „marele bătrîn“ al teatrului irlandez, care trăiește în Anglia, într-un exil liber-consimțit, atacă din nou clerul și influența lui asupra spiritului liber al poporului său. Dar tot așa cum, cu 40 de ani în urmă, guvernul englez a încercat să interzică la Dublin premiera mondială a piesei *The Showing up of Blanco Posnet* (Demascarea lui Blanco Posnet) de Bernard Shaw, acum autoritățile irlandeze au început să vocifereze. O'Casey nu a stat mult pe gînduri și și-a retras piesa din cadrul Festivalului, anunțînd totodată definitiva sa renunțare la toate drepturile sale în ce privește Irlanda. Și Festivalul a devenit faimos prin contramandarea lui în ceasul al doisprezecelea.

Siobhan Mc Kenna în rolul titular din „Sfînta Ioana“ de Bernard Shaw — Teatrul din Dublin

Calificativul „internațional“ e, de fapt, foarte puțin potrivit pentru Festivalul din 1959. Presupun că participarea dansatorilor și actorilor englezi a determinat acest calificativ (de cînd Irlanda a optat pentru despărțirea de Commonwealth-ul britanic, toți englezii sînt socotiți străini), căci, cu excepția lor, Brendan Smith nu a reușit să atragă decît cinci mimi americani, patru cîntăreți de cabaret francezi și trupa daneză Lotte Goslar.

Ceea ce m-a izbit cel mai mult la Festivalul acestui an a fost faptul că Teatrul Național irlandez, Abbey Theatre, a boicotat Festivalul și că numele lui Sean O'Casey (din motive bine determinate), ca și ale lui Yeats, Synge și Behan au lipsit în mod vizibil de pe afișe.

Yeats și Synge au fost jucați doar de niște trupe de amatori, formate ad-hoc. La Gaiety Theatre, o altă trupă, formată ad-hoc, a prezentat o săptămînă în șir, una din piesele de bătrînețe ale lui Bernard Shaw, intitulată *The Simpleton of the*

Maurice Good (Naoire) și Maureen Toal (Deirdre) în versiunea modernă de Donagh Mac Donagh a piesei după legenda „Lady Spider" – Teatrul Gas Company din Dun Laogheire (Irlanda)

★

Unexpected Isles (Prostul de pe nebănuitele insule), care a avut meritul de a fi fost scrisă de un irlandez și de a avea în distribuție trei apreciați actori de music-hall și un cunoscut interpret al lui Shakespeare. La Gate Theatre s-a prezentat piesa clasicului irlandez din secolul al XVIII-lea, Oliver Goldsmith, intitulată *The Good Natured Man* (Inimă de aur). Cel mai bun spectacol al Festivalului a fost *Dreaming Dust* (Pulbere de vis), piesă adaptată de Denis Johnston după Dean Jonathan Swift și realizată de excelentul regizor Hilton Edwards. Edwards a fost, timp de peste 30 de ani, cel mai bun regizor irlandez.

În ceea ce privește Abbey Theatre, cu una sau două excepții, cum ar fi piesa lui O'Neill, *A Long Day's Journey into Night* (Călătorie în beznă), sau *The Quare Fellow* (Un individ straniu) de Behan, el își continuă politica sa de a prezenta o trivialitate după alta despre viața la țară în Irlanda. Această politică a fost continuată și în perioada Festivalului, Abbey Theatre preferînd să creadă că acesta este singurul lucru de care Irlanda ar avea nevoie în cursul unui festival.

O altă piesă prezentată în cadrul Festivalului a fost *Landscape with figures* (Peisaj cu figuri), dramatizare a unui episod fictiv din viața pictorului englez Gainsborough, realizată de Cecil Beaton, renumitul scenograf al *Frumoasei mele doamne* (adaptare pentru teatrul muzical a lui *Pygmalion* de B. Shaw). În rolul titular al pictorului care-și plasează arta dincolo de prejudecățile sociale ale vremii lui, Donalt Wolfit, unul din fruntașii teatrului englez, a realizat unul din cele mai frumoase roluri din cariera sa.

Dar, acolo unde Brendan Smith a avut de întîmpinat cele mai mari greutăți a fost în problema finanțării Festivalului. Din partea guvernului el nu se putea aștepta la nici un fel de sprijin. Atunci i-a venit ideea salvatoare de a invita trupa de balet din Londra, pentru care a reușit să convingă Compania de turism irlandeză și industria locală să-i aloce niște fonduri, cu totul insuficiente însă pentru a-i acoperi deficitul.

Ossia Trilling

TEATRUL CEHOSLOVAC ÎN 1960

Au intrat în tradiția teatrului cehoslovac festivalurile și seminariile de teatru de la Karlovy Vary. Astfel, în 1958 a fost prezentată și dezbătută activitatea teatrului D 34, în prezența regretatului său conducător E. F. Burian, artist al poporului. Anul 1959 a fost consacrat analizei Teatrului Național din Praga, țara noastră fiind reprezentată de artiștii emeriți Radu Beligan și Beate Fredanov.

Pentru luna septembrie a anului în curs, Karlovy Vary va fi locul de întîlnire a păpușarilor care vor participa la un seminar cu caracter național. În toamnă, va avea loc la Bratislava un festival consacrat noilor lucrări originale, cu prilejul căruia — împlinindu-se și 40 de ani de teatru profesionist slovac — se va deschide o expoziție de scenografie care va ilustra succesele dobîndite în acest domeniu după Eliberare. Unul din evenimentele de seamă ale anului va fi și întîlnirea unor artiști de renume din U.R.S.S., din țările de democrație populară și din apus, în cadrul celei de a doua spartachiade de la Praga. Printre invitați se numără Kedrov, Chaplin, Olivier și mulți alții. Și în domeniul teatrului de amatori va avea loc o întîlnire importantă cu ocazia tradiționalului festival „Virasek Hronov". De asemenea, cu prilejul centenarului nașterii lui H. Kvapil, se va organiza la Praga o conferință a artiștilor dramatici, cu temele: „Imaginea femeii în drama modernă cehă" și „Arta actoricească, actorul și societatea".

***

În cadrul Congresului culturii socialiste, care a avut loc anul trecut la Praga, a fost prezentat raportul de activitate al Asociației oamenilor de teatru cehoslovaci. Subliniind interesul deosebit cu care a fost urmărită dezvoltarea dramaturgiei originale (33 de lucrări cehe și slovace scrise după 1945 au fost prezentate numai în primele trei luni ale stagiunii actuale), congresul a trasat pentru anul 1960 o serie de sarcini importante privind activitatea asociației. În perioada de pregătire a celui de al treilea plan cincinal, pentru rezolvarea tuturor problemelor de creație se prevede consolidarea frontului dramaturgilor și artiștilor de teatru și film printr-o activitate vie și susținută în cadrul asociației. Vor fi organizate astfel o serie de conferințe și discuții consacrate următoarelor probleme: critica teatrală și teatrele regionale, scenariile radiofonice, problemele dramaturgiei și regiei la televiziune, stagiunea jubiliară a Teatrului Realist „Zdenek Nejedly", întîlnirea artiștilor de alte naționalități etc. Clubul revistei „Divadelni Noviny" va organiza, în cadrul filialelor asociației și al teatrelor regionale, discuții cu oamenii de teatru și spectatorii în jurul celor mai izbutite montări ale stagiunii, în special ale noilor piese originale. Se prevede de asemenea intensificarea activității secției dramatice și a comisiilor de scenografie și teatru de tineret, prin organizarea la Bratislava a festivalului și conferinței dramei contemporane, prin pregătirea expoziției de scenografie, editarea unei broșuri despre festival și a unei ample publicații despre scenografia cehoslovacă. În cursul anului se va deschide la Praga expoziția Jan Sladek și se va organiza sărbătorirea a 25 de ani de existență a teatrelor de tineret. În anul în curs vor mai fi create condițiile de reapariție a organului lunar „Film a dobu" („Filmul și epoca"). Intensificîndu-și legăturile culturale cu străinătatea, prin organizarea unor întîlniri cu artiștii dramatici din U.R.S.S., din țările de democrație populară și cu colectivele de teatru progresiste din apus, Asociația oamenilor de teatru cehoslovaci își propune să contribuie la extinderea schimbului de experiențe culturale între țări. Perspectivele acestui bogat program de activitate asigură oamenilor de teatru cehoslovaci întîmpinarea cu noi succese artistice a celei de a 15-a aniversări a eliberării țării.

cărți-reviste

„TEATR" nr. 1 — DEDICAT CENTENARULUI NAȘTERII LUI CEHOV

Primul număr al revistei sovietice „Teatr" din anul 1960 e dedicat în întregime lui Anton Pavlovici Cehov, consacrîndu-se pagini omagiale centenarului nașterii sale.

Numeroase articole și studii de exegeză aduc noi date asupra teatrului și dramaturgiei sale, inserîndu-se în uriașul material documentar existent în critica literară și teatrologică sovietică în legătură cu creația marelui dramaturg.

Despre „Cehov și drama sovietică" scrie M. Stroeva, în timp ce L. Freidkina aduce cîteva date prețioase asupra motivelor teatrale în proza lui Cehov, iar E. Surkov analizează drumul parcurs de scriitor în evoluția sa către dramaturgie. Publicarea unor fragmente însemnate din caietele de regie ale lui K. S. Stanislavski și Nemirovici-Dancenko la piesele *Trei surori* și *Ivanov* vine să completeze cunoștințele oamenilor de teatru în legătură cu clasicele montări ale dramelor cehoviene pe scena M.H.A.T-ului. Tot legate de spectacolul de teatru cehovian sînt și interesantele articole semnate de Ruben Simonov, „Cehov la Teatrul Vahtangov", și de V. Vilenkin, care analizează fericita întîlnire dintre marele actor Kacealov și dramaturg.

La ancheta inițiată de redacția revistei — avînd ca pivot raportul teatrului lui Cehov cu contemporaneitatea — au răspuns un număr impresionant de oameni de teatru sovietici și de peste hotare, printre care A. Arbuzov, Gh. Tovstonogov, Orlin Vasiliev, M. Knebel, Laurence Olivier, J. B. Priestley, John Osborne, Sacha Pitoëff, Erwin Piscator ș.a.

Spicuim cîteva din aceste răspunsuri, semnificative pentru covîrșitoarea influență a creației cehoviene asupra drumului teatrului și dramaturgiei contemporane universale.

„...Privitor la influența directă a lui Cehov asupra fiecăruia dintre noi, trebuie să spun că actorul care a cunoscut uimitorul lui realism poetic nu se va putea elibera de influența lui în nici una din creațiile sale ulterioare..." (Laurence Olivier).

„...Ca actor, Cehov m-a învățat să joc simplu, să caut adevărul lăuntric ... El m-a învățat să iubesc și să stimez oamenii. El mi-a arătat că umorul este una din cele mai minunate expresii ale gîndirii..." (Sacha Pitoëff).

„...Dramaturgia lui Cehov și arta regizorală elaborată de Stanislavski în spectacolele cehoviene, subtilitatea psihologică, precum și realismul lor, determină în multe privințe, căutările teatrelor americane din zilele noastre..." (Erwin Piscator).

Mărturisind că n-a pus niciodată în scenă o piesă de Cehov, deoarece nu a găsit încă o formă nouă de expresie, superioară celor realizate, și n-a dorit să creeze copii după spectacolele M.H.A.T-ului, regizorul sovietic Gh. Tovstonogov scrie: „Noile idei și noua formă (a spectacolului cehovian — *n.n.)* se află în înseși piesele lui Cehov. Trebuie timp ca să fie descoperite. Acest timp va sosi. Și atunci, Cehov va veni iarăși la noi — visător, tînăr și inspirat, prieten înțelept, judecător sever și dascăl pentru a ajuta pe strănepoții lui Astrov și Verșinin, ai unchiului Vania și ai celor trei surori, să iubească și mai mult viața, să o înfrumusețeze și mai mult, să viseze cu și mai multă îndrăzneală la «cerul plin de diamante»... Îl voi pune în scenă pe Cehov ... și aceasta va constitui probabil cel mai plin de răspundere examen pentru dreptul de a fi considerat un regizor contemporan. . ."

Prețioasele mărturisiri din revista „Teatr" reflectă via și stăruitoarea prezență a scriitorului rus, clasic și în același timp atît de contemporan, în lumea ideilor și teatrului de azi.

Influența lui covîrșitoare s-a asimilat creator în creșterea prodigioasă a artei teatrale sovietice, în îmbogățirea valorilor umaniste ale teatrului universal. Numărul 1 al revistei sovietice „Teatr" dovedește aceasta cu prisosință.

Ira Vrabie

I. P. 2. c. 447

49
BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE ISTORIA ARTEI

Coperta I: Lucia Sturdza Bulandra în rolul titular din Mamouret *de Jean Sarment — Teatrul Municipal*

Coperta IV: Scenă din Discipolul diavolului *de G. B. Shaw — Teatrul Național „I. L. Caragiale"*

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Str. Constantin Mille nr. 5 - 7 - 9 — București
Tel. 14.35.58

Abonamente se fac prin factorii poștali și oficiile poștale din întreaga țară

PREȚUL UNUI ABONAMENT
15 lei pe trei luni, 30 lei pe șase luni, 60 lei pe un an

Lei 5

teatrul